

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta. Lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutettaisiin sovittamalla samanaikaisesti vireillä olevien lupahakemusten käsittelyvaiheet ajallisesti yhteen ja yhdistämällä eräitä niihin liittyviä tehtäviä. Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa ja jouduttaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä.

Menettelyjen yhteensovittamisen edellytyksenä olisi, että hankkeelle haetaan ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, vesilain mukaista lupaa tai maa-aineslain mukaista lupaa. Jos hankkeelle lisäksi haetaan samanaikaisesti luonnonsuojelulain mukaista poikkeamislupaa, maankäyttö- ja rakennuslain mukaista lupaa, kaivoslain mukaista lupaa taikka vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaista lupaa, lupahakemusten käsittely voidaan hakijan pyynnöstä sovittaa yhteen. Mainittuihin lakeihin ehdotetaan sisällytettäväksi tarvittavat säännökset uuden lain soveltamisesta.

Lisäksi ympäristönsuojelulakia, vesilakia ja luonnonsuojelulakia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksillä, jotka mahdollistavat Valtion lupa- ja valvontavirastossa luonnonsuojelulain mukaisen laji- tai luontotyyppisuojelesta poikkeamista koskevan hakemuksen käsittelyn yhdessä ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen lupahakemuksen kanssa.

Esityksellä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia sekä ympäristönsuojelulakia säätämällä mahdollisuudesta sovittaa yhteen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta ja ympäristölupahakemuksesta kuuleminen tietyissä tilanteissa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta kuulla arviointiselostuksen täydentämisestä ympäristölupahakemuksesta tai vesilain mukaisesta hakemuksesta kuulemisen yhteydessä.

Esitykseen sisältyvät myös ehdotukset korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain, tuomioistuinlain ja hallinto-oikeuslain muuttamisesta. Mainittujen lakien muutoksilla selvennettäisiin ratkaisukokoonpanoa koskevaa sääntelyä tilanteissa, joissa sovellettaisiin ehdotettavaa yhteiskäsittelyä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	6
2.1 Lainsäädäntö.....	6
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja Euroopan unionin lainsäädäntö.....	19
2.2.1 Lupamenettelyjen sekä YVA- ja lupamenettelyn yhdentäminen eräissä maissa ...	19
2.2.2 Euroopan unionin lainsäädännöstä.....	25
2.3 Käytäntö.....	28
2.4 Nykytilan arviointi.....	34
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	38
3.1 Esityksen tavoitteet.....	38
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	39
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	42
3.3.1 Lupamenettelyjen yhteensovittaminen.....	42
3.3.2 YVA- ja lupamenettelyjen yhteensovittaminen.....	44
4 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI.....	45
4.1 Yleistä.....	45
4.2 Taloudelliset vaikutukset.....	47
4.2.1 Vaikutukset kotitalouksiin.....	47
4.2.2 Vaikutukset yrityksiin.....	47
4.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen.....	48
4.3 Vaikutukset kansantalouteen.....	50
4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	50
4.5 Ympäristövaikutukset.....	52
4.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	53
4.6.1 Aluekehitysvaikutukset.....	54
4.6.2 Tietoyhteiskuntavaikutukset.....	54
4.7 Uudistuksen vaikutusten seuranta.....	55
5 ASIAN VALMISTELU.....	55
5.1 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	56
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	66
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	68
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	68
1.1 Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta.....	68
1.2 Ympäristönsuojelulaki.....	79
1.3 Vesilaki.....	81
1.4 Luonnonsuojelulaki.....	83
1.5 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä.....	84
1.6 Maa-aineslaki.....	86
1.7 Maankäyttö- ja rakennuslaki.....	86
1.8 Kaivoslaki.....	87
1.9 Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta.....	87
1.10 Laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta.....	88
1.11 Tuomioistuinelaki.....	88
1.12 Hallinto-oikeuslaki.....	88
2 VOIMAANTULO.....	88
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	88

LAKIEHDOTUKSET	99
1. Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta	99
2. Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	104
3. Laki vesilain muuttamisesta.....	106
4. Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta.....	108
5. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta.....	110
6. Laki maa-aineslain muuttamisesta	112
7. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	113
8. Laki kaivoslain muuttamisesta.....	114
9. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta.....	115
10. Laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	116
11. Laki tuomioistuinlain 10 luvun 6 §:n muuttamisesta	117
12. Laki hallinto-oikeuslain 12 §:n muuttamisesta	118
LIITTEET	119
RINNAKKAISTEKSTIT	119
2. Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	119
3. Laki vesilain muuttamisesta.....	123
4. Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta.....	126
5. Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta.....	129
6. Laki maa-aineslain muuttamisesta	132
7. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	133
8. Laki kaivoslain muuttamisesta.....	135
9. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta.....	138
10. Laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	139
11. Laki tuomioistuinlain 10 luvun 6 §:n muuttamisesta	140
12. Laki hallinto-oikeuslain 12 §:n muuttamisesta	141

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Ympäristöön vaikuttavan hankkeen toteuttaminen saattaa edellyttää useita viranomaispäätöksiä. Hankkeiden toteuttamisen kannalta useat rinnakkaiset tai perättäiset lupa- ja lausuntomenettelyt ja niistä aiheutuva kokonaismenettelyn hitaus voivat olla ongelmallisia. Menettelyjen puutteellinen koordinointi aiheuttaa päällekkäistä viranomaistyötä ja perättäisiä osallistumismenettelyjä. Menettelyjen määrä aiheuttaa merkittäviä kustannuksia kansantaloudelle ja hankkeiden toteuttajille sekä viranomaisille. Useat menettelyt myös vaikeuttavat kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen ymmärrystä ympäristöä koskevasta päätöksenteosta.

Vuonna 2015 valmistui ministeri Lauri Tarastin johtaman arviointiryhmän raportti Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen. Hankkeessa arvioitiin erilaisia ympäristölainsäädännön tehostamistoimenpiteitä, joiden avulla investointi- ja elinkeinohankkeet voisivat edetä sujuvasti ja tehokkaasti ympäristönsuojelun tavoitteista tinkimättä. Raportissa tunnistettiin selvä tarve vähentää ympäristönkäytön sääntelyssä menettelyjen päällekkäisyyksiä ja koordinoida menettelyjä nykyistä paremmin. Raportissa suositeltiin perusteellisempaa selvitystä erillisten ympäristöllisten lupamenettelyjen yhdistämisen hyödyistä ja haitoista niin sanotun yhden luukun periaatteen toteuttamisessa.

Kesäkuussa 2016 valmistui Yhden luukun periaatteen toteuttaminen ympäristöasioissa -selvitys, jonka laativat Itä-Suomen yliopiston ja Enlawin Consulting Oy:n konsortio (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimus- toiminnan julkaisusarja 29/2016). Selvityksessä ehdotettiin yhden luukun periaatteen toteuttamista menettelyjä yhteen sovittavan oikeudellisen sääntelyn ja sähköisen asiointin kehittämisen avulla. Selvityksessä ehdotettiin uutta ympäristöhankemennettelylakia.

Yhden luukun periaatteen tehokas toteuttaminen ympäristöllisissä menettelyissä edellyttää, että asiointi eri viranomaisissa voi tapahtua sähköisesti. Luvanhakijalle yhden luukun toimintamalli tarkoittaa, että lupien hakeminen ja hakemusten käsittely sovitetaan yhteen, vaikka hakemuksia käsitellään eri viranomaisissa. Yhden luukun periaatteen mukaisesti asiakas voi saattaa useita lupamenettelyjä vireille sähköisesti samalla kertaa, hanketta koskevat tiedot ja selvitykset syötetään sähköiseen asiointijärjestelmään vain kerran, menettelyjen eri vaiheet sovitetaan ajallisesti yhteen ja järjestelmään tallennetut aineistot ovat sähköisesti eri viranomaisten ja tarpeellisin osin myös muiden osallisten saatavilla. Tiedot ovat käytettävissä myös haettaessa toiminnalle mahdollisia uusia lupia tai jatkolupia.

Yhden luukun sähköistä asiointijärjestelmää valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriön johdolla 1.1.2017—31.12.2019 väliselle ajalle asetetussa pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaan perustuvassa Luvat ja valvonta –kärkihankkeessa. Hankkeessa otetaan käyttöön julkisen hallinnon lupa-, ilmoitus- ja valvontatoiminnan digitalisointiin kehitetty yhteinen, palvelumuotoiluun nojaava asiakaslähtöinen kehittämisen malli sekä toteutetaan edellä kuvattu digitaalinen yhden luukun periaatteella toimiva asiakaslähtöinen, hallinnon tasot ja viranomaisrajat ylittävä asiointimahdollisuus.

Luvat ja valvonta -hankkeen toteuttaminen tarkoittaa, että kansalainen tai yritys löytää kaikki luvat ja valvontavelvoitteet yhdestä sähköisestä palvelunäkymästä ja voi sieltä edetä asioimaan sähköisesti tiedonvaihtoa tukevan palvelukerroksen tukemana. Palvelukerroksen tulee olla yhteydessä viranomaisten asiointijärjestelmiin siten, että hanketta koskevat ja siihen liittyvät tiedot ja lupa-asiakirjat ovat sekä asiakkaan että viranomaisten saatavilla sähköisesti. Asiointiprosessien ja tietojärjestelmäratkaisujen kehittämisessä noudatetaan julkisten palvelu-

jen digitalisoinnin periaatteita ja linjauksia sekä hyödynnetään kansallisen palveluarkkitehtuurin palveluja. Yhden luukun toimintamallin on tarkoitus mahdollistaa poikkihallinnollinen asiointi ja tietojen vaihto sekä koskea lupakäsittelyn lisäksi ilmoituksia, valvontaa ja raportointia.

Ympäristö- ja vesilupien käsittelyssä on toukokuussa 2017 otettu käyttöön sähköinen ympäristölupahakemus eli eLupa eläinsuojia, turvetuotantoa ja vesistöalituksia koskevissa asioissa. Saatujen käyttökokemusten perusteella sähköistä ympäristölupaa laajennetaan myös muille toimialoille. Sähköisen hakemusosion käyttöönoton jälkeen on käynnistynyt järjestelmäkehityksen toinen vaihe, jossa myös viranomaiskäsittelyn vaiheet sähköistetään. Valtion lupa- ja valvontaviranomaisessa eLupa on ympäristö- ja vesilupien osalta perusta, jolle yhden luukun periaatteen asiointijärjestelmää kehitetään.

Maakuntauudistuksen yhteydessä organisoidaan uudelleen myös valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 14/2018 vp), jolla perustettaisiin uusi Valtion lupa- ja valvontavirasto. Virastolle koottaisiin pääosa lakkautettavaksi ehdotettavien aluehallintovirastojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävistä. Ympäristöasioista virasto hoitaisi ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011), jätelain (646/2011), ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017), jäljempänä *YVA-laki*, luonnonsuojelulain (1096/1996), maa-aineslain (555/1981) sekä eräiden muiden ympäristöä koskevien lakien mukaisia tehtäviä.

Valtion lupa- ja valvontavirasto olisi toimivallaltaan valtakunnallinen ja tehtäviltään monialainen valtion hallintoviranomainen, joka turvaa alueilla toimivien perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista ja valvoo yleistä etua hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä. Maakuntauudistus ja Valtion lupa- ja valvontaviraston perustaminen on tarkoitus toteuttaa vuoden 2021 alusta. Perustettavilla uusilla maakunnilla tulee myös olemaan tärkeä rooli ympäristöllisissä menettelyissä erityisesti niille osoitettujen vesien- ja merenhoidon tehtävien ja maakuntakaavoituksen kannalta. Maakunta voisi jatkossa hoitaa myös alueensa kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontatehtäviä, jos kaikki alueen kunnat näin sopivat.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (jäljempänä *YVA-menettely*) koskeva lainsäädäntö uudistettiin vuonna 2016. Uusi YVA-laki tuli voimaan 16.5.2017. Kokonaisuudistusta valmistelleen työryhmän luovutuskirjeessä todettiin, että YVA-menettelyn ja keskeisten ympäristöllisten menettelyjen yhdistämistä ja yhteensovittamista koskevat säännökset valmistellaan ympäristöllisten menettelyjen yhden luukun hankkeessa.

Suomen ympäristökeskus arvioi vuonna 2010 YVA-lain toimivuutta Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toimivuus ja kehittämistarpeet –selvityksessä (Suomen ympäristö 18/2010). Arvioinnissa tunnistettiin tarve selvittää mahdollisuutta toteuttaa olemassa olevien hankkeiden muutosten ja laajennusten ympäristövaikutusten arviointi ympäristölupamenettelyjen yhteydessä. Menettelyjen yhteensovittamisen mahdollisuuksia on ympäristöministeriön toimeksiannosta selvittänyt professori Erkki J. Hollo (Selvitys ympäristövaikutusten arviointimenettelyn integroimiseksi ympäristölupamenettelyyn, Helsinki 2011). Selvityksessä kartoitettiin päällekkäisten vaikutusselvitysten karsimista, arviointitulosten parempaa huomioon ottamista ja tietojen tehokkaampaa hyödyntämistä ympäristölupaprosessissa. Päällekkäisten kuulemisten vähentämiseksi selvityksessä ehdotettiin arviointiselostuksesta kuuluttamisen yhdistämistä lupahakemuksesta kuuluttamiseen. Selvityksessä hahmoteltiin myös menettelyjen laajempaa integrointia, jossa lupaviranomainen vastaisi myös arviointimenettelyn organisoinnista.

Vuonna 2016 Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toteuttivat kokeilu ja kehittämisprojektin Sujuvammasta ympäristömenettelyt yhteistyöllä – YVA- ja lupamenettelyjen yhteyden vahvistaminen (Elinvoimaa alueelle 1/2017, Liisa Nyrölä, Ilona Joensuu, Arja Johansson, 2017). Projektin loppuraportin mukaan yhdistetyllä YVA- ja lupamenettelyllä ei saavuteta menettelyjen perustarkoitusta. Jos menettelyt yhdistettäisiin, hankkeesta vastaava joutuisi valmistelevaan YVA-vaiheessa myös lupahakemuksen edellyttämät yksityiskohtaiset asiakirjat, mikä ei aikataulullisesti ja teknisesti suuressa osassa hankkeita ole mahdollista. Raportissa kuitenkin todetaan, että nykyisten YVA- ja lupamenettelyjen tiiviimpi limittyminen voi sopia sellaisiin toiminnan muutosta koskeviin hankkeisiin, joilla on vain yksi mahdollinen toteutusvaihtoehto ja joissa hankerajaus YVA-menettelyssä ja lupahakemuksessa on sama. Raportissa korostetaan yhteysviranomaisen ja lupaviranomaisen yhteistyön merkitystä menettelyjen sujuvoittamiseksi.

Hallituksen esityksellä toteutetaan pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman strategisen tavoitteen Työllisyys ja kilpailukyky kärkihanketta Kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla, sekä tavoitteen Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkaminen kärkihanketta Sujuvoitetaan säädöksiä, jonka mukaan lupa- ja valitusprosessi sujuvoitetaan. Hallituksen 28 päivänä huhtikuuta 2017 päivittämässä toimintaohjelmassa yhtenä toimeenpantava kokonaisuutena mainitaan ympäristöllisiä lupia koskevan yhden luvun palvelujen toteuttaminen.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Ympäristönsuojelulaki

Syyskuun 1 päivänä 2014 voimaan tulleella ympäristönsuojelulalla ajanmukaistettiin ympäristönsuojelulaki vastaamaan Euroopan unionin uudistettua teollisuuspäästödirektiiviä ja Suomen perustuslain (731/1999) säännösten kehittynyttä tulkintaa sekä parannettiin lupa- ja ilmoitusjärjestelmän toimivuutta. Lain tarkoituksena on suojata ympäristöä sille haitallisilta toimilta ja edistää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ympäristöllisessä päätöksenteossa. Näiden tavoitteiden edistämiseksi tietyt ympäristöön vaikuttavat toimet on säädetty luvanvaraisiksi. Luvanvaraisuudesta säädetään lain 4 luvussa. Lupamenettelyistä säädetään lain 5 luvussa.

Valtion ympäristölupaviranomaisena toimii aluehallintovirasto ja valvontaviranomaisena elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jäljempänä *ELY-keskus*. Kunnalle kuuluvista lupa- ja valvontatehtävistä huolehtii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Muita valvontaviranomaisia ovat muun muassa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, jäljempänä *Tukes* sekä kunnan terveydenhuoltoviranomaiset.

Ympäristönsuojelulain 39 §:n mukaan ympäristölupahakemus on toimitettava toimivaltaiselle lupaviranomaiselle kirjallisesti. Hakemus valtion ympäristölupaviranomaiselle on toimitettava sähköisesti, jollei viranomainen ole muuta hyväksynyt. Jos hakemus on puutteellinen tai asian ratkaiseminen edellyttää erityistä selvitystä, hakijalle varataan ympäristönsuojelulain 40 §:n mukaan tilaisuus täydentää hakemusta viranomaisen asettamassa määräajassa.

Ympäristönsuojelulain uuden 39 a §:n mukaan lupaviranomaisen on annettava pyynnöstä hakijalle tietoa sähköisessä muodossa liittyen muun muassa hakemuksen laatimiseen, hankittaviin lausuntoihin ja päätöksen arvioituun antamisajankohtaan. Lupaviranomainen voi myös järjestää tapaamisen neuvonnan tarjoamiseksi. Neuvonta on maksutonta.

Ympäristönsuojelulain 43 §:n mukaan ennen asian ratkaisemista lupaviranomainen varaa asianosaisille, eli niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuuden tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Myös muille varataan tilaisuus ilmaista mielipiteensä. Kuulemisen järjestämiseksi lupaviranomaisen on tiedotettava lupahakemuksesta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan toiminnan vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla ja internetsivuillaan sekä ilmoitettava siitä vaikutusalueen sanomalehdessä, ellei se ole tarpeetonta. Ympäristönsuojelulain 44 §:n mukaan hakemusasiakirjat pidetään nähtävillä vähintään kuulutusajan toiminnan vaikutusalueen kunnissa. Valtion ympäristölupaviranomaisen on julkaistava internetsivuillaan lupahakemuksesta yleisölle laadittu tiivistelmä, hakemuksen muu keskeinen sisältö sekä käsittelyn lopuksi tehtävä päätös. Lain 42 §:ssä säädetään tahoista, joilta lupaviranomaisen tulee pyytää lausunto.

Ympäristönsuojelulain 47 §:ssä säädetään ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä vesilain mukaisen hakemuksen tai ympäristönsuojelulain 47 a §:ssä tarkoitetun maa-aineslupahakemuksen kanssa. Vesien pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevat vesi- ja ympäristölupahakemukset tulee käsitellä yhdessä, jollei sitä ole pidettävä tarpeettomana. asiat käsitellään vesilain mukaisessa menettelyssä huomioiden ympäristönsuojelulain säädökset lupahakemuksen ja päätöksen sisällöstä, hakemuksen toimittamisesta sähköisesti sekä hakemuksesta ja päätöksestä tiedottamisesta. Myös maa-ainesten ottamistoimintaa koskevan hankkeen ympäristö- ja maa-aineslupahakemukset tulee käsitellä yhdessä noudattaen ympäristönsuojelulain menettelysäännöksiä. Lupahakemuksen sisältöön ja lupaharkintaan, luvan myöntämisen edellytyksiin ja lupamääräyksiin sovelletaan kuitenkin erikseen ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain aineellisia säännöksiä. Jos ympäristölupa-asian käsittelyn aikana ilmenee tarve maa-aineslain tai vesilain mukaiselle luvalla, tulee lupanhakijan tehdä tätä koskeva lupahakemus. Muussa tapauksessa ympäristölupahakemus jätetään tutkimatta.

Ympäristönsuojelulain 84 §:n mukaan ympäristölupaa koskeva päätös annetaan julkipanon jälkeen ja sen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon silloin, kun se on annettu. Ympäristönsuojelulain 85 §:n mukaan lupapäätös on lähetettävä hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Päätös on lisäksi annettava tiedoksi sekä niille viranomaisille, joilta on pyydetty lausunto hakemuksesta, että niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai esittäneet mielipiteen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet. Tieto päätöksestä on viipymättä julkaistava toiminnan sijaintikunnassa ja muussa kunnassa, jossa toiminnan vaikutukset saattavat ilmetä sekä lupaviranomaisen internetsivuilla. Päätöksestä on myös ilmoitettava toiminnan vaikutusalueella leviävässä yleisessä sanomalehdessä, ellei ilmoittaminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Laissa säädetään sähköisestä käsittelystä lupamenettelyn eri vaiheissa. Ympäristönsuojelulain 45 ja 86 §:ssä säädetään, että kenellä tahansa on oikeus pyynnöstä saada tieto tietyllä alueella vireille tulleista ympäristölupa-asioista ja annetuista ympäristölupapäätöksistä sähköisin viestein sen mukaan kuin viranomaisen tietojärjestelmässä on mahdollista ottaa vastaan tällaisia pyyntöjä ja lähettää viestejä automatisoidusti. Ympäristönsuojelulain 197 §:n mukaan muutoksenhakutuomioistuimen on puolestaan toimitettava lupa- ja valvontaviranomaiselle sähköisesti tietoja niiden antamiin päätöksiin tehdyistä muutoksista ja päätösten lainvoimaisuudesta, jotta tiedot voidaan tallentaa ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Ympäristönsuojelulain 19 luvussa säädetään muutoksenhausta. Ympäristönsuojelulain mukaisesti päätöksiin haetaan muutosta pääsääntöisesti valittamalla Vaasan hallinto-oikeudelle.

Vesilaki

Tammikuun 2012 alussa voimaantulleen uuden vesilain tarkoituksena on turvata vesivarojen ja vesiympäristön tarkoituksenmukainen ja järkevä käyttö erilaiset intressit yhteen sovittavalla tavalla. Vesitaloushankkeista vesilain mukaista lupaa edellyttävät useat vesistöön rakentamista tarkoittavat hankkeet, veden ottaminen, eräät ojitushankkeet, keskivedenkorkeuden pysyvä muuttaminen, vesistön säännöstely ja vesivoiman hyödyntäminen. Luvan lisäksi vesilain mukaisia ennakkovalvonnan muotoja ovat pienemmistä hankkeista tehtävät ilmoitukset, oikeus veden ottamiseen, ojitustoimitus ja yleiseksi kulkuväyläksi määrääminen.

Vesilain 1 luvun 7 §:n mukaan aluehallintovirasto toimii vesilaissa tarkoitettuna lupaviranomaisena. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ojitustoimituksen toimivallasta ojitusasioissa säädetään lain 5 luvussa. Aluehallintovirasto käsittelee vesilain mukaisten vesitaloushankkeiden lupahakemukset sekä eräitä vesilain mukaisia korvaus- ja hallintopakkoasioita. ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimivat vesilaissa tarkoitettuina valvontaviranomaisina.

Vesilain 11 luvun 2 §:ssä säädetään, että lupa-asia pannaan vireille lupaviranomaisessa kirjallisella hakemuksella. Vesilain 11 luvun 5 §:n nojalla hakemuksen ollessa puutteellinen hakijalle varataan tilaisuus täydentää hakemusta määräajassa. Vesilain 11 luvun 6 §:ssä luetellaan ne tahot, joilta lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto. Lupaviranomaisen on varattava vesilain 11 luvun 7 §:n mukaan niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea (asianosainen) tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta. Muille kuin asianosaisille varataan ennen asian ratkaisua tilaisuus ilmaista mielipiteensä. Vesilain 11 luvun 8 §:ssä säädetään, että kuulemisten johdosta tulee hakijalle ja muille asianosaisille varata tilaisuus selityksen antamiseen. Asianosaiselle voidaan varata selityksen johdosta tilaisuus oman selityksensä antamiseen.

Vesilain 11 luvun 10 §:n mukaan hakemuksesta tiedotetaan lupaviranomaisen ja hankkeen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla julkaistavalla kuulutuksella, jota pidetään nähtävillä 30 päivän ajan. Julkaisemisesta on ilmoitettava alueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, ellei kyseessä ole merkitykseltään vähäinen asia, jolloin tiedottaminen voidaan hoitaa muulla tavoin. Vesilain 11 luvun 11 §:ssä säädetään, että kuulutuksesta on annettava erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, lain 11 luvun 10 §:n mukaan kuulutus on lisäksi julkaistava lupaviranomaisen ja kuntien internetsivuilla.

Vesilain 11 luvun 12 §:n nojalla hakijan tulee laatia ympäristölupahakemus, jos vesilain mukaista lupaa käsiteltäessä ilmenee, että hanke edellyttää myös ympäristölupaa. Yhteiskäsittelytilanteissa sovelletaan, mitä ympäristönsuojelulain 47 §:ssä säädetään lupahakemusten yhteiskäsittelystä. Jos kyse on vesien pilaantumista koskevasta hakemuksesta, tulee hakemus käsitellä ja ratkaista yhdessä vesilain mukaisen lupahakemuksen kanssa.

Vesilain 11 luvun 22 §:n mukaan vesilain mukainen päätös annetaan julkipanon jälkeen ja sen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon silloin, kun se on annettu. Päätöksen antamisesta on ilmoitettava ennen sen antamispäivää lupaviranomaisen ilmoitustaululla. Päätös toimitetaan hakijalle ja jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat sitä pyytäneet, valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille sekä hankkeen vaikutusalueen kuntiin yleisesti nähtäväksi. Lupaviranomaisen on ilmoitettava päätöksestä vaikutusalueen kunnissa julkisella kuulutuksella ja kuulutuksesta on ilmoitettava muun muassa asianosaisille. Tieto päätöksestä on lisäksi julkaistava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta.

Vesilain 15 luvun 1 §:n nojalla annettuun päätökseen voi hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeudelle siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulailla säädetään alueiden ja lajien suojelusta tavoitteena säilyttää luonnon monimuotoisuus. Lailla pannaan täytäntöön neuvoston direktiiviä 92/43/EY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta ja neuvoston direktiiviä 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta. Suojelun toteuttamiseksi laissa säädetään kielloista hävittää tai heikentää erityisiä luonnonarvoja.

Luonnonsuojelulain mukaisia toimivaltaisia viranomaisia ovat ympäristöministeriö, ELY-keskukset sekä kunnat. Luonnonsuojelulain 6 §:n mukaan luonnon- ja maisemansuojelun ylin ohjaus ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle.

Luonnonsuojelulain 29 §:ssä säädetään suojelluista luontotyypeistä. Säännöksessä mainittuihin luontotyypeihin kuuluvia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Kielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on päätöksellään määritellyt luontotyyppin rajat. Kiellosta on mahdollisuus poiketa lain 31 §:n mukaisesti, jos suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Eläölajien suojelusta säädetään luonnonsuojelulain 6 luvussa. Lain 38 §:n mukaan 6 luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja. Itse rauhoitussäännökset luetaan 39 §:ssä ja sen mukaan esimerkiksi rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tappaminen, tahallinen häiritseminen ja pesien siirtäminen tai vahingoittaminen on kiellettyä. Kasvilajien rauhoittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella voidaan säätää myös erityisesti suojeltavista lajeista, joiden säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä. Kielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojellun lajin esiintymispaikan rajat.

Luonnonsuojelulain 48 ja 49 §:n mukaan kielloista on mahdollista poiketa. ELY-keskus voi 48 §:n mukaan myöntää luvan poiketa 39, 42 ja 47 §:ssä säädetyistä rauhoitussäännöksistä, jos lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Poikkeusta koskevaan päätökseen voidaan liittää tarpeellisia ehtoja. Euroopan yhteisön lajisuojelua koskevat erityissäännökset ovat lain 49 §:ssä, jonka mukaan ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luonto- ja lintudirektiiveissä mainituin perustein.

Luonnonsuojelun poikkeuslupa-asioiden käsittelyssä noudatetaan hallintolain säännöksiä. Päätökseen voi hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

YVA-lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA-lailla pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/52/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 2011/92/EU muuttamisesta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Arviointimenettelyä aina edellyttävät hankkeet luetellaan lain liitteessä 1. Lisäksi YVA-lain 11 §:ssä on säädetty, että ELY-keskus tekee päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa, jos hanke tai sen muutos todennäköisesti aiheuttaa laadultaan tai laajuudeltaan liitteessä 1 tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. YVA-lain 13 §:n mukaan ennen YVA-menettelyn soveltamista yksittäistapauksessa koskevan päätöksen tekemistä on arviointimenettelyn tarpeesta kuultava asianomaisia viranomaisia, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös arviointimenettelyn soveltamisesta viipymättä, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluttua siitä, kun se on saanut hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista riittävät tiedot. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ELY-keskus toimii yhteysviranomaisena, paitsi ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa yhteysviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö.

YVA-menettely toteutetaan YVA-lain 15 §:n mukaan hankkeen suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, kun hankkeen toteutusvaihtoehdot ovat vielä avoinna. YVA-lain 4 §:n mukaan YVA-lakia sovellettaessa otetaan huomioon, mitä hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista on muussa yhteydessä selvitetty, sekä sovitetaan yhteen YVA-laissa ja muussa lain-säädännössä edellytetyt selvitykset.

YVA-lain 8 §:n mukaan ennen arviointimenettelyä tai sen kuluessa yhteysviranomainen voi järjestää ennakkoneuvottelun yhteistyössä hankkeesta vastaavan ja keskeisten viranomaisten kanssa. Arviointimenettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiohjelman, jonka jälkeen yhteysviranomainen huolehtii YVA-lain 17 §:n mukaan, että arviointiohjelmasta tiedotetaan kuuluttamalla, pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen on myös varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta. Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää 30 päivää. Erityisestä syystä aikaa voidaan pidentää enintään 60 päivän mittaiseksi.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017). Sen 3 §:n mukaan arviointiohjelmassa on muun ohella esitettävä tarpeellisessa määrin hankkeen kohtuulliset vaihtoehdot, jotka ovat hankkeen ja sen erityisominaisuuksien kannalta varteenotettavia ja joista yhtenä vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen, jollei tällainen vaihtoehto erityisestä syystä ole tarpeeton, sekä tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista ja luvista.

Yhteysviranomainen antaa hankkeesta vastaavalle lausuntonsa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. Yhteysviranomaisen on otettava lausunnossaan kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen. Lausunnosta on myös käytävä ilmi, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muissa laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa. Yhteysviranomainen toimittaa lausuntonsa ja muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Lausunto on samalla toimitettava tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä julkaistava yhteysviranomaisen internetsivuilla (18 §).

Hankkeesta vastaava laatii YVA-lain 19 §:n mukaisesti ympäristövaikutusten arviointiselostuksen arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen antaman lausunnon pohjalta ja toimittaa sen yhteysviranomaiselle. Arviointiselostuksen sisällöstä säädetään tarkemmin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa valtioneuvoston asetuksessa. YVA-lain 20 §:n mukaan yh-

teysviranomaisen tiedottaa arviointiselostuksesta ja huolehtii siitä, että arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Arviointiselostuksesta kuulemisaika on vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

Hanketta koskevan YVA-menettelyn kuuleminen on lain 22 §:n mukaan mahdollista sovittaa yhteen hankkeen toteuttamiseksi laadittavasta kaavasta järjestettävän kuulemisen kanssa näiden ollessa samanaikaisesti vireillä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kuuleminen arviointiohjelmasta voidaan yhdistää maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen ilmoitukseen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Myös ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta kuuleminen voidaan yhdistää mielipiteen pyytämiseen kaavan valmisteluaineistosta tai kaavaehdotuksen julkisesti nähtäville asettamiseen. Yhteensovittamisesta sopivat yhteysviranomaisen ja kaavoituksesta vastaava viranomaisen hankkeesta vastaavaa kuultuaan.

Hankkeen ympäristövaikutukset voidaan arvioida YVA-menettelyn sijaan muun lain mukaisessa menettelyssä, jos vaikutukset selvitetään YVA-laissa tarkoitetulla tavalla ja asiasta säädetään erikseen siinä laissa, jonka mukaisessa menettelyssä ympäristövaikutukset on mahdollista selvittää (5 §). Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ään on lisätty YVA-lain uudistuksen yhteydessä säännökset ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta kaavoituksen yhteydessä. Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaavoituksesta vastaava viranomaisen on tällöin vastuussa arviointiin liittyvästä menettelystä. YVA-laissa tarkoitettu yhteysviranomaisen vastaa tällöinkin arvioinnin sisällöllisestä riittävydestä ja se myös laatii perustellun päätelmän.

YVA-lain 23 §:n nojalla yhteysviranomaisen tarkistaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun ja laatii tämän jälkeen perustellun päätelmänsä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Perusteltu päätelmä annetaan hankkeesta vastaavalle kahden kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. Yhteysviranomaisen toimittaa perustellun päätelmän sekä muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Perusteltu päätelmä on samalla toimitettava tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, hankkeen vaikutusalueen kunnille sekä tarvittaessa maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille sekä julkaistava yhteysviranomaisen internetsivuilla. YVA-lain 24 §:n mukaan, jos yhteysviranomaisen ei voi tehdä perusteltua päätelmää arviointiselostuksen puutteellisuuden vuoksi, sen on ilmoitettava hankkeesta vastaavalle, miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä. Yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että arviointiselostuksesta kuullaan myös täydentämisen jälkeen.

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja siitä laadittu perusteltu päätelmä, jotka viranomaisen on saatava käyttöönsä ennen kuin se saa myöntää luvan hankkeen toteuttamiseen. Lupaviranomaisen on sisällytettävä YVA-lain 26 §:n perusteltu päätelmä myös lupapäätökseen ja otettava huomioon päätöksessään, mitä arviointiselostuksesta, perustellusta päätelmästä ja kuulemisista käy ilmi.

YVA-lain 27 §:ssä säädetään, että ratkaistessaan lupa-asiaa, lupaviranomaisen tulee varmistaa, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla. Yhteysviranomaisen on lupaviranomaisen pyynnöstä esitettävä näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Jos perusteltu päätelmä ei ole ajantasainen, tulee arviointiselostusta täydentää noudattaen mitä 20 §:ssä säädetään arviointiselostuksesta kuulemisesta. Kuuleminen voidaan lain esitöiden (HE 259/2016 vp) mukaan sovittaa yhteen lupahakemuksesta kuulemisen kanssa. Yhteysviranomaisen antaa tämän jälkeen ajantasaistetun perustellun päätelmän 23 §:n mukaisesti.

YVA-lain 37 §:n nojalla hankkeesta vastaava saa hakea muutosta valittamalla arviointimenettelyn soveltamista koskevaan päätökseen sekä 36 §:n nojalla tehtyyn päätökseen. Se, jolla on oikeus hakea muutosta hanketta koskevaan lupapäätökseen, saa hakea muutosta samassa jär-

jestyksessä ja yhteydessä kuin hanketta koskevasta lupapäätöksestä valitetaan myös päätöseen, jolla on katsottu, ettei YVA-menettely ole tarpeen. ELY-keskuksella puolestaan on oikeus hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut sen arviointimenettelyn soveltamista koskevan päätöksen. YVA-lain 34 §:n nojalla ELY-keskus tai se, jolla muutoin on oikeus hakea lupapäätökseen muutosta valittamalla, voi valituksessaan vedota siihen, ettei YVA-menettelyä ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osiltaan puutteellisesti.

Maa-aineslaki

Maa-aineslailla säännellään ammattimaista ja kaupallista soranottotoimintaa sekä muiden kiiviainesten, saven ja mullan siinä tarkoituksessa tapahtuvaa ottamista. Maa-aineslailla on rajoitettu maa-ainesten ottamista määräämällä se luvanvaraiseksi. Maa-ainesten ottaminen muuhun kuin omaan kotitarvekäyttöön vaatii maa-aineslain mukaisen luvan.

Maa-aineslaissa tarkoitettuun aineiden ottamiseen on oltava lupa maa-aineslain 4 §:n mukaan. Maa-aineslain 7 §:n mukaan luvan maa-ainesten ottamiseen myöntää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Lupaa aineiden ottamiseen haetaan kirjallisesti ja hakemukseen liitetään ottamissuunnitelma, jos se on tarpeen.

Maa-aineslain 7 §:n mukaan ennen luvan myöntämistä lupaviranomaisen on pyydettävä ELY-keskuksen lausunto. Lisäksi lausunto tulee pyytää asetuksessa tarkemmin säädettyissä tilanteissa toiselta kunnalta tai maakuntakaavoitusta hoitavalta kuntayhtymältä taikka muulta viranomaiselta.

Maa-aineslupaa koskevasta hakemuksesta on kuulutettava kunnan ilmoitustaululla 30 päivän ajan. Lisäksi ottamisalueen sisältävään kiinteistöön rajoittuvien kiinteistöjen ja muiden alueiden omistajille ja haltijoille on pääsääntöisesti varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Tarvittaessa hakemuksesta on ilmoitettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Luvanhakija voi liittää hakemukseensa selvityksen siitä, että naapurit ovat tietoisia hankkeesta sekä selvityksen heidän mahdollisesta kannastaan hankkeeseen. Siltä osin kuin hakija ei ole esittänyt riittävää selvitystä naapurien kuulemisesta, on kunnan järjestettävä kuuleminen. Jos hakemus koskee YVA-laissa tarkoitettua hanketta, on lain 13 §:n mukaan hakemuksen vireilletulosta tiedotettava kuulutuksella, joka julkaistaan lupaviranomaisen ja kuntien internetsivuilla.

Lupaviranomaisen ottamislupaa koskeva päätös annetaan julkipanon jälkeen. Päätöksen antamisesta on ilmoitettava ennen sen antamispäivää viranomaisen ilmoitustaululla ja ilmoitus on pidettävä siellä vähintään valituksen tekemiselle varatun ajan. Päätös on toimitettava luvanhakijalle ja luvan myöntämisestä on viipymättä ilmoitettava niille, jotka asian käsittelyn yhteydessä ovat sitä pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisten tietoon, kun se on annettu. Maa-aineslain 19 §:n mukaan ottamisluvasta on lisäksi viivytyksettä ilmoitettava ELY-keskukselle.

Maa-aineslain 2 §:n 3 kohdan mukaan maa-aineslaki ei koske sellaista maa-ainesten ottamista vesialueella, johon vesilain mukaan vaaditaan aluehallintoviraston lupa. Lisäksi maa-aineslain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maa-aineslaissa tarkoitettuja aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Maa-aineslupahakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä säännellään maa-aineslain 4 a §:ssä. Jos hakemukset koskevat samaa hanketta, tulee ne käsitellä yhdessä ja rat-

kaista samalla päätöksellä, ellei yhteiskäsittely ole erityisestä syystä tarpeetonta. Yhteistä lupaa voidaan hakea yhdellä lupahakemuksella. Yhteiskäsittelyssä toimivaltainen viranomainen on pääsääntöisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Maa-aineslain 7 §:n mukaan asian käsittelyssä noudatetaan maa-aineslain säännöksiä lausunnon pyytämisestä ja ympäristönsuojelulain 42—45 §:n säännöksiä kuulemisesta ja siitä tiedottamisesta sekä lausunnoista sekä 84—86 §:n säännöksiä päätöksen antamisesta ja siitä tiedottamisesta.

Maa-aineslain mukaiseen lupapäätökseen voi hakea muutosta maa-aineslain 20 §:n nojalla valittamalla alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle. Valitusoikeuden ja muutoksenhaun osalta noudatetaan, mitä kuntalaissa säädetään.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000 ja lakiin on sen voimaantulon aikana tehty lukuisia muutoksia. Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään alueidenkäytön suunnittelusta ja rakentamisesta. Rakentamiseen liittyen laissa säädetään rakennus-, toimenpide-, maisematyö- ja purkamisluvasta (jäljempänä *rakentamista koskevat luvat*).

Rakentamista koskevien lupien osalta toimivaltainen viranomainen on kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Maisematyölupa voidaan kuitenkin siirtää myös kunnan määräämän muun viranomaisen ratkaistavaksi.

Rakennuslupaa haetaan kirjallisesti kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 85 §:ssä luetellaan tarkemmin lupahakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja muista selvityksistä. Maankäyttö- ja rakennuslain 132—133 §:ssä säädetään tilanteista, joissa hakemuksesta on pyydetty ELY-keskuksen lausunto. Maankäyttö- ja rakennuslain 133 §:n mukaan lupahakemuksen vireilletulosta on ilmoitettava naapurille, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 65 §:ssä säädetään, että naapureille on tämän jälkeen varattava 7 päivää tai jos kyseessä on hanke, johon sovelletaan YVA-menettelyä, 14 päivää huomautuksen tekemiseen. Hakija voi liittää hakemukseensa selvityksen naapurien mahdollisesta kannasta rakentamiseen, eikä tällöin viranomaisen toimittama kuuleminen ole tarpeen. Asian vireilläolosta tiedotetaan rakennuspaikalla ja tästä huolehtii rakennushankkeeseen ryhtyvä. Jos luvanvaraisesta toimenpiteestä on tehtävä ympäristövaikutusten arviointi, on maankäyttö- ja rakennuslain 132 §:n mukaan hakemuksen vireille tulosta sen lisäksi tiedotettava internetissä. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 67 §:ssä säädetään, että purkamisluvasta on asetuksessa mainituissa erityistapauksissa tiedotettava kunnanhallitukselle ja ELY-keskukselle.

Rakentamista koskeva lupapäätös annetaan julkipanon jälkeen ja päätöksen katsotaan tulleen asianosaisen tietoon silloin, kun se on annettu. Maankäyttö- ja rakennuslain 142 §:n nojalla lupapäätös toimitetaan hakijalle, asetuksella säädetäville viranomaisille ja niille, jotka ovat sitä huomautuksessa tai erikseen pyytäneet.

Rakentamista koskeviin lupapäätöksiin voi hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle.

Kaivoslaki

Kaivoslaissa (621/2011) säädetään kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsinnästä ja hyödyntämisestä, kullanhuhdonnasta valtion omistamalla alueella ja näihin liittyvän toiminnan lopettamisesta, kaivosturvallisuudesta sekä kaivostoimituksesta. Kaivoslaissa säädetään mal-

minetsintä, kaivostoiminta ja kullanhuuhdonta luvanvaraisiksi toimiksi. Kaivoslain 4 §:n mukaan Tukes toimii laissa tarkoitettuna kaivosviranomaisena.

Malminetsintää, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa koskeva hakemus on toimitettava lupaviranomaiselle. Lupaviranomaisista on säädetty kaivoslain 33 §:ssä. Kaivoslain 37 §:ssä säädetään tahoista, joilta lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto lupaa koskevasta hakemuksesta.

Lupaviranomaisen on tiedotettava hakemuksesta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan ilmoitustaulullaan sekä asianomaisten kuntien ilmoitustauluilla. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Kuulutuksesta on myös annettava erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Kaivoslain 40 §:n mukaan, jos hakemuksesta tai päätöksestä on tiedotettava yli kolmellekymmenelle tiedossa olevalle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä, voidaan asiasta tiedottaa ilmoittamalla siitä sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon.

Lupaviranomaisen on ennen asian ratkaisemista varattava asianosaisille tilaisuus tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Muille kuin asianosaisille varataan tilaisuus ilmaista mielipiteensä asiasta. Kaivoslain 39 §:ssä säädetään, että muistutusten ja mielipiteiden esittämiselle on asetettava riittävä määräaika. Hakijalle ja muille asianosaisille on varattava tilaisuus selityksen antamiseen sellaisista lausunnoista ja muistutuksista esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Kaivoslain 42 §:n mukaan selityksen johdosta asianosaisille on varattava tilaisuus vastaselityksen antamiseen, jos selitys saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun.

Lupaa koskeva päätös annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon silloin, kun se on annettu. Päätösten antamisesta on ilmoitettava etukäteen pitämällä ilmoitus nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla. Kaivoslain 57 §:n mukaan päätöksen tulee olla saatavana ilmoituksessa mainittuna antamispäivänä myös sähköisesti.

Lupaviranomaisen on toimitettava lupaa koskeva päätös hakijalle ja jäljennös päätöksestä niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet, sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Laissa määritellyissä tietyissä tapauksissa jäljennös päätöksestä on toimitettava muun muassa myös Säteilyturvakeskukselle, Maanmittauslaitokselle ja saamelaiskäräjille. Lupaviranomaisen on ilmoitettava päätöksen antamisesta niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Lupaviranomaisen on myös huolehdittava, että kunnat, joiden alueita päätös koskee, julkaisevat viipymättä tiedon päätöksestä. Lisäksi kaivoslain 58 §:ssä säädetään, että lupaviranomaisen on julkaistava tieto päätöksestä ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai sen julkaiseminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta. Kaivoslain 162 §:n mukaan kaivosviranomaisen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen. Toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy sen mukaan, minkä hallinto-oikeuden tuomiopiirissä pääosa päätöksessä tarkoitusta malminetsintäalueesta, kaivosalueesta tai kullanhuuhdonta-alueesta sijaitsee.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki (390/2005), jäljempänä *kemikaaliturvallisuuslaki* on vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallista käsittelyä koskeva yleislaki. Kemikaaliturvallisuuslakiin on 1.6.2015 voimaan tulleeella muutoksella (358/2015, HE 275/2014 vp) lisätty yleisön kuulemista ja päätöksentekoon osallistumista koskevat erityissäännökset.

Kemikaaliturvallisuuslain soveltamisala on laaja ja sillä on liittymäpintoja muuhun kemikaaliturvallisuutta edistävään lainsäädäntöön, kuten Euroopan unionin kemikaalilainsäädäntöön, työsuojelu-, ympäristönsuojelu- ja maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntöön. Kemikaaliturvallisuuslailla ja sen nojalla annetuilla asetuksilla on saatettu voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta sekä neuvoston direktiivin 96/82/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta (2012/18/EU), jäljempänä *Seveso III –direktiivi*. Seveso III-direktiivissä määritetään velvoitteita, joilla pyritään ehkäisemään suuronnettomuuksien syntyminen ja minimoimaan onnettomuuksien seurausvaikutukset kemikaalilaitoksissa ja niiden ulkopuolella. Velvoitteet koskevat teollisuuslaitoksia, joissa käsitellään fysikaalisia, terveydelle ja ympäristölle vaaroja aiheuttavia kemikaaleja direktiivissä annetuista ainemääristä lähtien.

Kemikaaliturvallisuuslain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja sekä edistää yleistä turvallisuutta. Henkilövahingoilta suojellaan sekä tuotantolaitoksessa työskenteleviä, että tuotantolaitoksen ulkopuolella toimivia ja asuvia ihmisiä. Kemikaaliturvallisuuslaki koskee niin yksityisiä henkilöitä kuin suuria tuotantolaitoksia toiminnanharjoittajina.

Kemikaaliturvallisuuslain 23 §:n mukaista vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia sekä kemikaaliturvallisuuslain 58 §:n mukaista räjähteiden valmistusta ja varastointia saa harjoittaa Tukesin luvalla. Tukes valvoo kemikaaliturvallisuuslain noudattamista siltä osin kuin tehtävää ei ole säädetty muulle viranomaiselle. Kemikaaliturvallisuuslain 115 §:ssä säädetään lisäksi viranomaistehtävistä pelastusviranomaisille, poliisille ja tulliviranomaisille. Tukes on keskeinen kemikaaliturvallisuuslain lupavalvontaviranomainen laajamittaisissa tuotantolaitoksissa ja räjähteiden valvonnassa. Pelastusviranomaiset valvovat kemikaaliturvallisuuslain noudattamista koskien vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja säilytystä sekä muun muassa ilotulitteiden luovutusta yksityiseen kulutukseen. Poliisi valvoo muun muassa räjähteiden käyttöä ja luovutusta.

Lupahakemus on tehtävä kirjallisesti ja Tukesin pyynnöstä on hakemusasiakirjoista toimitettava lisäkappaleita, jos se on tarpeen asian kuuluttamisen tai lausuntojen pyytämisen vuoksi. Muilta osin lupahakemuksen käsittelyssä noudatetaan hallintolakia. Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (685/2015), jäljempänä *kemikaalivalvonta-asetus*, 8 §:n ja räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (819/2015) 5 §:n mukaan Tukesin tulee lupahakemusta käsitellessään pyytää lausunnot ELY-keskukselta ja pelastusviranomaiselta sekä tarvittaessa muilta tahoilta. Kemikaaliturvallisuuslain 104 b §:n mukaan lupahakemuksesta tiedotetaan kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisten kuntien ilmoitustauluilla ja lupaviranomaisen internet-sivuilla. Lisäksi kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta. Kuulutuksesta on annettava erikseen tieto yleisölle, jota asia koskee. Jos hakemuksesta on tiedotettava yli kolmellekymmenelle tiedossa olevalle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä, voidaan asiasta tie-

dottaa ilmoittamalla siitä sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon.

Kemikaaliturvallisuuslain 104 c §:n mukaan yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tehdä muistutuksia ja ilmaista mielipiteensä asian johdosta. Sen lisäksi mitä hallintolaissa säädetään, hakijalle ja yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus selityksen antamiseen sellaisista lausunnoista ja muistutuksista esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Tämän johdosta hakijalle tai yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus vastaselityksen antamiseen, jos selitys saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun.

Kemikaalivalvonta-asetuksen 11 §:n mukaan Tukesin on toimitettava tieto vaarallisen kemikaalin lupapäätöksestä aluehallintovirastolle, ELY-keskukselle, pelastusviranomaiselle sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle. Räjähdeiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n mukaan räjähteiden valmistus ja varastointiluvasta Tukesin on toimitettava tieto lupapäätöksestä aluehallintovirastolle, ELY-keskukselle, pelastusviranomaiselle, poliisille sekä kunnalle. Kemikaaliturvallisuuslain 126 §:n nojalla lupapäätökseen voi hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle.

Kemikaaliturvallisuuslain 24 §:n mukaan vaarallisen kemikaalin vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain tekemällä siitä ilmoituksen. Toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus pelastusviranomaiselle, jollei ilmoitusta kemikaaliturvallisuuslain 23 §:n 2 momentin nojalla tule tehdä Tukesille. Vaikka kemikaaliturvallisuuslain mukainen ilmoitusmenettely ei ole mukana esitetyssä ympäristöllisten lupien yhteensovittamisessa, voi sillä olla liittymäpintaa ehdotettujen lupien yhteensovittamisen kanssa. Sillä kemikaaliturvallisuuslaissa säädetty lupavelvollisuus on riippuvainen kohteessa käytettävistä kemikaalimääristä. Usein kohteessa käytettävät kemikaalien määrät täsmentyvät aivan suunnittelun loppuvaiheessa. Tästä syystä on mahdollista, että kemikaaliturvallisuuslupa voi muuttua aivan lupamenettelyn loppuvaiheessa kemikaaliturvallisuuslain nojalla tehtäväksi ilmoitukseksi pelastusviranomaiselle tai päin vastoin.

Hallintolaki

Hallintolain tavoitteena on edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Hallintolaki toimii yleislakina säännellen viranomaisten toimintaa, mukaan lukien lupamenettelyjä.

Hallintolakia sovelletaan muun muassa valtion viranomaisissa ja kunnallisissa viranomaisissa niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen hallintoasian hoitamiseen liittyvää maksutonta neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Hallintolain 8 §:n mukaan, jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, viranomaisen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen. Hallintoasia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Hallintolain 23 § edellyttää, että viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajan kohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin. Viranomaisen on määriteltävä toimialansa keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa oleva käsittelyaika sellaisille hallintopäätöksellä ratkaistaville asioille, jotka voivat tulla vireille vain asianosaisen aloitteesta. Tämä ei koske hallintolain 23 a §:n mukaan asioita, joiden käsittelylle on säädetty määräaika.

Hallintolain 20 §:n mukaan hallintoasia tulee vireille, kun asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltaiseen viranomaiseen tai kun asia on sille suullisen vireillepanon yhteydessä esitetty ja käsittelyn aloittamiseksi tarvittavat tiedot on kirjattu. Jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on tarvittaessa kehotettava lähet-

täjää täydentämään asiakirjaa. Viranomaisen on ylipäätään huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Hallintolain 31 §:ssä säädetään, että asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista ja muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen. Hallintolain 22 §:n mukaan asianosainen voi myös omasta aloitteestaan täydentää tai muuttaa hakemustaan.

Hallintolain 11 §:n mukaan asianosainen hallintoasiassa on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Asianosaiselle on varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Hallintolain 34 §:ssä luetellaan tapaukset, joissa asian saa ratkaista asianosaista kuulematta. Jos asian ratkaisulla voi olla huomattavaa vaikutusta muihin henkilöihin kuin asianosaisiin, viranomaisen tulee varata näille mahdollisuus saada tietoja asiasta ja lausua mielipiteensä siitä. Hallintolain 41 §:n mukaan asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla.

Hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Päätös voidaan antaa suullisesti, jos se on välttämättömästä asian kiireellisyyden vuoksi. Hallintolain 43 §:n nojalla suullinen päätös on viipymättä annettava myös kirjallisena oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen. Viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Viranomaisen on huolehdittava jo asian käsittelyn kuluessa käsitellyyn vaikuttavan asiakirjan tiedoksiantamisesta. Hallintolain 54 §:n nojalla asiakirja annetaan tiedoksi alkuperäisenä tai jäljennöksenä. Hallintolain 58 §:n mukaan tiedoksianto toimitetaan sille viranomaiselle, joka käyttää asiassa puhevaltaa.

Tiedoksiannossa noudatettavasta menettelystä säädetään hallintolain 10 luvussa. Tavallinen tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle. Vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Hallintolain 59 §:n mukaan asian katsotaan tulleen viranomaisen tietoon kuitenkin kirjeen saapumispäivänä. Hallintolain 60 §:n mukainen todisteellinen tiedoksianto on kyseessä, kun tiedoksianto toimitetaan postitse saantitodistusta vastaan. Hallintolain 62 §:n mukaan yleistiedoksiannossa asiakirja pidetään määrätyn ajan vastaanottajan nähtävillä viranomaisessa ja asiakirjan nähtävälle asettamisesta on ilmoitettava sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua saavan parhaiten tiedon.

Laki julkisista kuulutuksista

Lailla julkisista kuulutuksista (34/1925) säädetään menettelystä, jolla päätökset saatetaan yleisesti tiedoksi kuuluttamalla. Tiedonannot, jotka voimassa olevien säännösten mukaan on kuulutuksella saatettava yleisesti tiedoksi, on kuulutettava panemalla kuulutus näkyviin kunnassa tätä tarkoitusta varten varatulle ilmoitustaululle.

Julkisista kuulutuksista annetun lain 3 §:n mukaan ilmoitustaulu on pidettävä kunnan virastotalossa tai muussa kunnanhallituksen määräämässä sopivassa paikassa, johon virka-aikana on vapaa pääsy. Lain 4 §:n nojalla julkipanoa koskevien tehtävien hoitamisesta huolehtii kunnanhallitus. Kun viranomainen on saanut kuulutuksen, on se tai ilmoitus siitä viipymättä julkipantava. Lain 5 §:n mukaan kuulutukseen on merkittävä, milloin julkipano on tapahtunut.

Vireillä olevassa kuulutuslainsäädännön uudistamishankkeessa (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hallintolain muuttamisesta, julkisista kuulutuksista annetun lain kumoamisesta ja maakaaren 12 luvun 3 §:n muuttamisesta, HE 239/2018 vp) kuulutuslaki ehdotetaan kumottavaksi ja julkista kuuluttamista koskevat yleissäännökset lisättäväksi hallintolakiin.

Kuntalaki

Uusi kuntalaki (410/2015) tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2015 ja sen pääasiallinen soveltaminen alkoi vuonna 2017 valittujen valtuustojen toimikauden alussa. Kuntalaissa säädetään kunnan päätöksenteosta ja toimielimistä.

Kunnan on tiedotettava toiminnastaan ja sen tulee antaa riittävästi tietoja esimerkiksi valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kunnan on tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. Kuntalain 29 §:n nojalla kunnan on lisäksi huolehdittava, että toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta annetaan tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa.

Kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi julkaisemalla ne yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu, sekä tarpeen vaatiessa muulla kunnan päättämällä tavalla. Kuntalain 108 §:n mukaan ilmoitusten on oltava yleisessä tietoverkossa 14 vuorokautta, ellei päätöksen luonteesta muuta johdu.

Kuntalain 134 §:n mukaan kunnan viranomaisen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen oikaisua. Oikaisuvaatimus tehdään asianomaiselle toimielimelle. Kuntalain 135 §:ssä mainittujen kunnan viranomaisten päätöksiin sekä oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta. Kuntalain 140 §:n nojalla valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakunnan sekä kuntayhtymän toimielimen pöytäkirja oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa

Lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) sovelletaan muun muassa hallintoasian sähköiseen vireillepanoon, käsittelyyn ja päätöksen tiedoksiantoon, jollei muualla laissa toisin säädetä. Lakia sovelletaan soveltuvin osin myös muussa viranomaistoiminnassa.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §:n mukaan viranomaisen on järjestelmiensä puitteissa tarjottava kaikille mahdollisuus lähettää viesti sähköisessä muodossa asian vireille saattamiseksi tai käsittelemiseksi. Viranomaisen on mahdollistettava myös täydennysten, selvitysten ja muiden vastaavien asiakirjojen tai viestien sähköinen toimittaminen sekä pyrittävä käyttämään asiakkaan kannalta teknisesti mahdollisimman yhteensopivia ja helppokäyttöisiä laitteistoja ja ohjelmistoja. Asioinnissa ja tiedonvaihdossa tulee aina varmistaa riittävä tietoturvallisuus. Lain 6 §:n nojalla viranomaisen tulee huolehtia siitä, että sen sähköiset tiedonsiirtomenetelmät ovat toimintakunnossa ja käytettävissä muulloinkin kuin viraston aukioloaikana. Lain 7 §:n mukaan viranomaisen tulee sopivalla tavalla ilmoittaa sähköisessä asioinnissa käytettävät yhteystietonsa.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 8 §:n mukaan sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla ja sen katsotaan lain 10 §:n saapuneen perille silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä siten, että viestiä voidaan käsitellä. Lain 9 §:n mukaan sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta. Lain 9 §:ssä säädetään, että viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä. Pyydetty asiakirja katsotaan toimitetun määräajassa, jos asiakirja saapuu viranomaisiin sähköisesti viimeistään määräajan viimeisen päivän aikana.

Lain 16 §:n mukaan päätöisasiakirja voidaan allekirjoittaa sähköisesti. Lain 18 §:ssä säädetään, että todisteellisesti toimitettava asiakirja voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinä. Asiakirja katsotaan annetun tiedoksi, kun asiakirja on noudettu viranomaisen osoittamalta yhteydeltä. Jos asiakirjaa ei ole noudettu seitsemän päivän kuluessa viranomaisen ilmoituksesta, tiedoksiannossa noudatetaan, mitä siitä muualla laissa säädetään. Lain 19 §:n mukaan muu kuin todisteellisesti toimitettava asiakirja voidaan antaa tiedoksi asianomaiselle sähköisenä viestinä hänen suostumuksellaan.

Nykyiset sähköiset järjestelmät ja sähköisen asioinnin nykytilanne

Valtion ympäristölupaa ja vesilupaa haetaan aluehallintovirastolta, jolla on käytössään sähköinen asiointijärjestelmä luvan hakemiseen. Järjestelmällä on mahdollista hoitaa nykyisin paitsi lupa-asian vireillepano, myös lausuntojen, muistutusten ja mielipiteiden antaminen.

Luonnonsuojelulain mukaisia poikkeamislupia haetaan ELY-keskukselta. Luonnonsuojelulain mukaisia poikkeuslupia ei toistaiseksi voi hakea sähköisesti.

Kaivoslain mukaista malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhtontalupaa sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 23 §:n mukaista lupaa vaarallisten kemikaalien laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin sekä 58 §:n mukaista lupaa räjähteiden valmistukseen ja varastointiin haetaan Tukesilta. Tukesin lupia ei nykyisin voi hakea sähköisesti.

Kunnat myöntävät maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rakennusluvan, toimenpideluvan, rakennuksen purkamisluvan ja maisematyöluvan. Lisäksi kunnan toimivaltaan kuuluvat ympäristöluvut. Sähköisen asioinnin kannalta kuntia voidaan luokitella seuraavasti:

- 1) kunnalla on käytössään kaupallinen sähköisen asioinnin ratkaisu (esimerkiksi Lupapiste.fi), voidaan arvioida, että näitä ratkaisuja käyttää 50-60 % kunnista;
- 2) kunnalla on käytössään oma sähköisen asioinnin ratkaisu (lähinnä isommat kunnat);
- 3) sähköinen asiointi kunnan kanssa ei ole mahdollista.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja Euroopan unionin lainsäädäntö

2.2.1 Lupamenettelyjen sekä YVA- ja lupamenettelyn yhdentäminen eräissä maissa

Ruotsi

Ruotsissa on ollut voimassa lainsäädäntöä kodifioinut ympäristökaari (Miljöbalk, MB, 1998:808) jo lähes kaksikymmentä vuotta. Siinä säädetään muun ohella ympäristölupaan liittyvistä kysymyksistä. Ympäristökaareissa ympäristöluvasta säädetään 9 luvussa, joka käsittelee ympäristölle vaarallisia toimintoja ja ympäristönsuojelua ja jota on täsmennetty asetuksilla Miljöprövningsförfordningen (2013:251, MPF) ja Förfordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899, FMH). Ympäristölupa-asetuksessa kuvataan tarkasti toiminnot, jotka edellyttävät lupaa tai ilmoitusta, sekä tilanteet, joissa tämä ei ole tarpeen. Vaikutuksiltaan vähäisimpiä toimintoja koskevat Miljöbalkenin yleiset huolellisuusvelvoitteet ja niitä seurataan vain jälkivalvonnalla.

Ruotsissa on tehty useita selvityksiä ja uudistuksia ympäristöllisen lupajärjestelmän hallinnollisen rasituksen vähentämiseksi. Ympäristölupajärjestelmän hallinnollisen rasituksen vähentämismahdollisuuksia selvitettiin laajasti vuosina 2003-2004 (raportti: Prova eller inte prova? Förslag till ändringar i förfordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd,

rapport 5353, februari 2004). Vuonna 2003 valmistui raportti En effektivare miljöprövning (SOU 2003:124). Selvitysten seurauksena vuonna 2007 tehtiin muutos (SFS 2007:674), jolla osa lupavelvollisista toiminnoista siirrettiin ilmoitusvelvollisiksi.

Vuonna 2005 annettiin mietintö (SOU 2005:77) maankäyttö- ja rakennuslain (plan- och bygglag 1987:10, PBL) sekä ympäristökaaren menettelyjen yhteensovittamisesta. Valtioneuvosto käynnisti puolestaan vuonna 2007 laajan selvityksen ympäristölainsäädännön mukaisten prosessien ja viranomaisjärjestelyjen kehittämiseksi. Ympäristölupahallintoa on sittemmin uudistettu, mutta varovaisemmin kuin prosessityöryhmä esitti. Esimerkiksi ympäristöoikeuksista tuli yhdistettyjä maa- ja ympäristöoikeuksia, millä haluttiin varmistaa, että maankäytön asioita ei ratkaista tyhjiössä suhteessa ympäristölupaprosessiin. Samalla eräiden (B-luokan) laitosten lupamenettelyt keskitettiin vain osaan lääninhallituksia.

Lääninhallituksille on annettu tehtävä seurata, miten käsittelyaikoja voitaisiin lyhentää sekä yhtenäistää valtakunnallisesti. Lähtökohtana on, että tiettyjen (B-luokan) laitosten lupa-asiat pitäisi kyetä ratkaisemaan kuudessa kuukaudessa täydellisen lupahakemuksen jättämisestä. Aiemmin käsittelyajat ovat vaihdelleet 3 ja 36 kuukauden välillä riippuen läänistä. Toiminnanharjoittajille halutaan myös paremmat mahdollisuudet seurata hakemusten käsittelyn etenemistä. Lisäksi käynnissä on ollut työ ympäristöllisen päätöksenteon yksinkertaistamiseksi.

Ruotsissa ympäristövaikutusten arviointimenettely on kytketty lupamenettelyyn. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu YVA-direktiivin muutoksen jälkeen. Muutossäädökset tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely käynnistyy toiminnanharjoittajan ja lääninhallituksen välisellä rajausneuvottelulla (avgränsningssamråd) arviointiselostuksen (miljökonsekvensbe-skrivning) rajaamisesta (6 kap 28 § 1 a). Rajausneuvottelut aloitetaan niin hyvissä ajoin, että mielekkäät neuvottelut on mahdollista toteuttaa ennen arviointiselostuksen ja lopullisen lupahakemuksen laatimista (6 kap 31 §). Lääninhallituksen tehtävä rajausneuvottelussa on vaikuttaa, että arviointiselostus vastaa lupamenettelyn edellyttämää laajuutta ja yksityiskohtaisuutta. Toiminnanharjoittajan pyynnöstä lääninhallitus voi antaa selvityksen arviostaan (6 kap. 32 §), mutta se ei ole sitova. Neuvottelujen jälkeen toiminnanharjoittaja laatii arviointiselostuksen ja lupahakemuksen ja toimittaa ne toimivaltaiselle lupaviranomaiselle.

Lupaviranomainen tiedottaa yleisölle arviointiselostuksesta ja varaa yleisölle vähintään 30 päivää aikaa lausua mielipiteensä asiasta (6 kap. 39 §). Käytännössä arviointiselostuksesta kuullaan samanaikaisesti kuin lupahakemuksesta. Tästä ei ole nimenomaisia säännöksiä mutta pykälän perusteluissa yleisön vaikutusmahdollisuudesta kuulemisen yhteydessä viitataan sekä lupahakemukseen että arviointiselostukseen.

Lupaviranomainen ratkaisee erillisellä päätöksellä tai lupapäätöksen yhteydessä, täyttääkö arviointiselostus sille säädetyt vaatimukset. Päätöksestä ei voi valittaa erikseen (6 kap 42 §). Arviointimenettely päättyy lupapäätökseen, jossa lupaviranomainen yksilöi, kuvailee ja tekee lopullisen ja yhteen sovitettun arvion hankkeen ympäristövaikutuksista ottaen huomioon arviointiselostuksen sekä muut käsittelyn yhteydessä esiin nousseet seikat (6 kap 43 §). Luvan myöntämispäätöksen tulee sisältää perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista.

Arviointiselostuksen tulee sisältää tiedot toimenpiteen vaihtoehtoisista ratkaisuista (6 kap 35 §). Vaihtoehtoselvityksen tulee kattaa vaihtoehdot koskien tekniikkaa, hankkeen kokoa ja kattavuutta siinä määrin kuin ne ovat merkityksellisiä. Vaihtoehdon valinta on perusteltava ottaen

huomioon esillä olleiden vaihtoehtojen ympäristövaikutukset. Vaihtoehtojen arvioinnista on säädetty tarkemmin asetuksella.

Alankomaat

Yhdennetty lupamenettely

Ympäristölainsäädännön yhdentämiskehitys käynnistyi Alankomaissa vuonna 1979, jolloin säädettiin ympäristölupamenettelylaki. Vuonna 1993 Alankomaat siirtyi ympäristönsuojelulain (Wet milieubeheer) säätämisen myötä yhdennettyyn ympäristön pilaamislupa- ja ympäristölupajärjestelmää yhden luokan periaatetta noudattaen ympäristölupamenettelyn puitelaisissa (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, jäljempänä *WABO*), joka kattaa monen aineellisia säännöksiä sisältävän lain menettelyn.

WABO:n mukaisen yhdennetyn lupamenettelyn piiriin kuuluvat muun muassa poikkeukset kaavoista, rakennusten purkuluvat, rakennusluvut, paloturvallisuusluvut, poikkeukset rakennusmääräyksistä, poikkeukset rakennussuojelusta, ympäristöluvat, ympäristönsuojeluilmoitukset ja kaivosluvut. Myös eräät luonnonsuojelu- ja ympäristönsuojelulainsäädäntöön perustuvat erityisluvut, kuten vaarallisiin aineisiin ja maaperään suojeluun liittyvät luvat, ovat osittain WABO:n piirissä. Samoin yhdennettyyn lupamenettelyyn kuuluvat useat provinssi- tai kuntatason sääntelyyn pohjautuvat luvat, kuten metsänhakkuulupa, kadun rakentamis- ja liittymälupa, mainoslaitelupa, murtohälytintilupa ja varastointilupa. Vesilain (Waterwet) mukaiset luvat ratkaistaan omassa menettelyssään.

Yhdennetyn lupamenettelyn tuloksena syntyy yksi lupapäätös. Se sisältää pääsäännön mukaan kaikki hankkeen edellyttämät luvat ja mahdolliset poikkeukset. Päätökseen ei sisälly ristiriitaisia määräyksiä. Mahdolliset viranomaisien väliset sisällölliset ristiriidat ratkaistaan esimerkiksi sitovien lausuntojen avulla. Muutoksenhaku kohdistuu koko yhdennettyyn lupapäätökseen ja tapahtuu yhdellä kertaa. Hakijan näkökulmasta yhdennetty menettely tarkoittaa sitä, että viranomaiset ratkaisevat tietyn hankkeen ennakkovalvonta-asiat kerralla ja kokonaisuudessaan. Hakija voi kuitenkin hakea halutessaan lupia myös erikseen. WABO:n mukaisen yhdennetyn lupamenettelyn tärkeänä osana on kattava sähköinen asiointijärjestelmä. Sitä käytetään sekä yhdennetyn ympäristöluvan että vesiluvan hakemiseen. Sähköiseen järjestelmään kuuluu muun ohella mahdollisuus luvantarpeen selvittämiseen.

Vuoden 2019 alussa voimaan tulevassa Alankomaiden uudessa ympäristö- ja suunnittelulaisissa täsmennetään WABO:n myötä omaksuttua ympäristöllisten menettelyjen yhden luokan mallia. Lisäksi uudella lailla yhdennetään laajalti ympäristöasioiden aineellisoikeudellista sääntelyä. Ympäristö- ja suunnittelulain tavoitteena on yksinkertaistaa Alankomaiden ympäristöllistä sääntelyä ja menettelyjä ja nopeuttaa päätöksentekoa erilaisten rakentamisprojektien yhteydessä. Ympäristö- ja suunnittelulailla pyritään myös vähentämään asemakaavojen määrää.

Ympäristö- ja suunnittelulain soveltamisala on laaja. Se kattaa koko fyysisen ympäristön ja siihen vaikuttavat toiminnot. Lain soveltamisen piiriin kuuluvat erilaiset ympäristöä muuttavat toimenpiteet, luonnonvarojen käyttö sekä ympäristön pilaantumista, ympäristöhäiriöitä ja ympäristöriskejä mahdollisesti aiheuttavat toiminnot. Ympäristö- ja suunnittelulaisissa säädetään sekä ympäristöllisistä menettelyistä että ympäristöoikeuden aineellisista vaatimuksista.

Ympäristöön vaikuttavien hankkeiden valvonnassa hyödynnetään erityisesti kunnallisia, alueellisia ja valtiollisia määräyksiä. Niiden avulla voidaan vähentää luvittavien hankkeiden määrää ja kohdistaa ennakkovalvonta merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttaviin hankkei-

siin. Toimivan seurannan avulla saadaan tietoa ympäristön tilasta ja siitä, missä määrin ympäristömääräyksiä ja -lupia sekä muita toimenpiteitä milläkin alueella tarvitaan.

Ympäristö- ja suunnittelulaissa säädetään yhdenmetystä ympäristöluvasta sekä hankepäätöksestä. Yhdenmetyt ympäristöluvan osalta WABO:n sääntelyä on täsmennetty ja siihen kuuluvat nyt muun ohella myös vesilain ja luonnonsuojelulain mukaiset luvat. Jos ympäristölupaa haetaan eri viranomaisten päätöksentekotoimivaltaan kuuluville toiminnolle, ympäristölupapäätöksen tekee yksi päätöksentekoon oikeutetuista viranomaisista. Mikäli päätös liittyy toisten viranomaisten toimivallassa oleviin asioihin, on näillä mahdollisuus ohjeistaa päätöksentekoa. Tietyissä tilanteissa edellytetään, että eri viranomaiset sopivat päätöksestä keskenään.

Hankepäätös on uusi instrumentti, jonka avulla viranomainen voi tehdä erityistä menettelyä noudattaen päätöksen yleistä etua palvelevan hankkeen toteuttamisesta. Viranomainen tekee ympäristölupapäätöksen luvanhakijan hakemuksen perusteella, kun taas hankepäätöksen se voi tehdä omasta aloitteestaan. Hankepäätöksiin voivat kuulua esimerkiksi laajamittaiset infrastruktuurihankkeet tai luontoalueiden kehittäminen. Hankepäätökseen on mahdollista sisällyttää kaikki hankkeen vaatimat hyväksynnit sisältäen tarvittavat kaavojen muutokset ja hankkeen ympäristöluvan.

Ympäristö- ja suunnittelulaissa säädetään kahdesta päätöksentekoaikataulusta. Ympäristö- ja suunnittelulain mukaista standardimenettelyä sovelletaan esimerkiksi lupamääräysten muuttamiseen ja luvan perumiseen. Standardimenettelyssä viranomaisen on ympäristö- ja suunnittelulain nojalla tehtävä päätös ympäristölupahakemuksen pohjalta kahdeksassa viikossa tai, jos asiasta on sovittava viranomaisten välillä, 12 viikossa. Päätöksentekoaikataulua on mahdollista pidentää enintään kuudella viikolla. Jos kyse on laaja-alaisemmasta lupa-asiasta, sovelletaan yleistä hallintolakia, jonka perusteella päätös on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta. Menettelyyn kuuluu lupaluonnoksen julkaisu. Lupaluonnoksen pohjalta asianosaiset ja muut tahot voivat ilmaista asiasta näkemyksensä kuuden viikon aikana. Ympäristölupa tulee voimaan kaksi viikkoa sen julkistamisen jälkeen.

YVA- ja lupamenettely

Alankomaissa YVA- ja lupamenettelyjä on yhtenäistetty osana uutta ympäristö- ja suunnittelulakia. Uudistuksen tavoitteena on YVA-menettelyn osalta ollut vähentää hallinnollista taakkaa ja mahdollistaa YVA-menettelyssä tuotettujen tietojen parempi hyödynnettävyys lupamenettelyssä. YVA on uudistuksen jälkeen lähempänä lupamenettelyä kuin oma erillinen menettely.

YVA-direktiivin perusteella YVA-velvolliset hankkeet luetellaan alemman asteisessa määräyksessä (order in council). YVA voi myös perustua muuhun lainsäädäntöön, kuten ydinvoimalainsäädäntöön. Muiden ympäristöön todennäköisesti merkittävästi vaikuttavien hankkeiden osalta toimivaltainen viranomainen tekee päätöksen YVA-menettelyn tarpeellisuudesta.

Hakiessaan lupaa hankkeelle, joka edellyttää YVA-menettelyä, tulee hankkeesta vastaavan liittää arviointiselostus lupahakemukseen. Jos on kyse hankkeesta, jossa YVA-menettelyn tarve tulee arvioitavaksi tapauskohtaisesti, luvanhakijan tulisi informoida hankesuunnitelmasta toimivaltaista viranomaista mahdollisimman varhain (Art 16.45). Jos YVA ei ole tarpeen, lupaviranomainen tekee tästä niin kutsutun esipäätöksen (Art 16.43) osana lupamenettelyä. Jos viranomainen vasta lupahakemuksen vireilletulon jälkeen päättää, että YVA on tarpeen, lupahakemus hylätään. Hankkeesta vastaavalla on mahdollisuus ennen lupa-asian vireillepanoa pyytää toimivaltaiselta viranomaiselta lakiin perustuvaa neuvottelua, jossa hankkeen YVAN tarpeesta voidaan keskustella.

Alankomaissa ei ole käytössä niin sanottua arviointiohjelmavaihetta, mutta laissa säädetään hankkeesta vastaavan oikeudesta saada ennen hakemuksen jättämistä toimivaltaiselta viranomaiselta neuvontaa ja suosituksia koskien arvioinnin laajuutta ja yksityiskohtaisuutta (Art 16.46).

Lupapäätöksen valmistelussa ja kuulemisessa noudatetaan Alankomaiden yleistä hallintolakia (osa 3.4 Art 16.50). Toimivaltaisen viranomaisen tulee asettaa hakemus yhdessä siihen liittyvien asiakirjojen kanssa, mukaan lukien arviointiselostus, nähtäväksi vähintään neljäksi viikoksi (3:11). Ennen nähtäväksi asettamista hakemuksesta julkaistaan tiedote (3:12), jonka jälkeen osapuolille varataan mahdollisuus lausua asiasta (3:13 kohdat 1, 2 ja 4). Lainsäädännön valmistelun yhteydessä keskusteltiin laajasti YVA-menettelyyn osallistumisesta. Lopputuloksena päädyttiin malliin, jossa hallintolain osallistumissäännösten lisäksi toimivaltainen viranomainen ja hankkeesta vastaavat voivat tilanteen mukaan järjestää myös muita osallistumismahdollisuuksia. Tarve laajempaan osallistamiseen on hankekohtaista ottaen huomioon yleinen suhtautuminen hankkeeseen ja etukäteen tiedossa olevat mahdolliset muutoksenhakupaineet.

Arviointiselostuksen tulee sisältää selvitys hankkeesta ja kuvaus hankkeen varteenotettavista vaihtoehdoista (Art 16.52). Tehtäessä lupapäätöstä, toimivaltaisen viranomaisen tulee huomioida kaikki mahdolliset vaikutukset, joita hankkeesta voi aiheutua. Toimivaltainen viranomainen on oikeutettu liittämään päätökseen lupaehtoja ja rajoituksia, jotka ovat välttämättömiä ympäristön suojelemiseksi. Toimivaltainen viranomainen on myös oikeutettu päättämään, että hanketta ei toteuteta, jos se voisi johtaa ympäristölle aiheutuviin ei-hyväksytyihin seurauksiin (Art 16.53).

Lupaviranomainen on toimivaltainen viranomainen myös YVA-menettelyssä, joten YVA-viranomainen voi vaihdella. Toimivaltainen viranomainen on määritelty tapauskohtaisesti (Section 5.1.2). Alankomaissa toimii lisäksi itsenäinen asiantuntijaelin YVA-komissio. Se on riippumaton neuvoo-antava asiantuntijaelin sekä YVA-menettelyä kansainvälisestikin kehittävä ja tutkiva keskus. YVA-komissio voi osana YVA-menettelyä antaa toimivaltaiselle viranomaiselle suosituksia esimerkiksi ympäristövaikutusten arvioinnin sisällöstä tai laajuudesta (Art. 16.39 ja 16.47).

Saksa

Ympäristölliset lupamenettelyt

Saksassa ympäristöllinen lainsäädäntö on rakenteeltaan verrattain hajanaista ja yksittäinen hanke voi edellyttää useita lupia. Osavaltiot ovat kuitenkin pyrkineet yhdistämään viranomaisia ja koordinoimaan menettelyjä. Yhtenäistetyn ympäristöluvan lisäksi hankkeelle saatetaan tarvita lupa esimerkiksi jätevesien päästämiseen, mutta lupien hakeminen voi olla pitkälle koordinoitua. Yksittäisillä osavaltioilla on mahdollisuus järjestää ympäristölupahallinto haluamallaan tavalla tiettyjen ehtojen puitteissa, joten viranomaistoimivallanjako voi poiketa osavaltiosta toiseen.

Saksan perustuslain (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland tai GG) mukaan osavaltioilla on mahdollisuus antaa sääntelyä silloin, kun liittovaltio ei ole käyttänyt lainsäädäntövaltaansa (ks. GG art. 72 ja art. 74(1) 24 ja 29 kohdat). Luonnonsuojeluasioissa osavaltiot voivat antaa lainsäädäntöä, vaikka liittovaltio olisikin käyttänyt lainsäädäntövaltaansa (GG art. 72(3) 2 kohta). Käytännössä ympäristönsuojelun sääntely on pitkälti liittovaltiotasoisista.

Saksassa Suomen ympäristönsuojelulakia vastaa immissiosuojelulaki (Gesetz zum Schutz vor schädlichen Umwelteinwirkungen durch Luftverunreinigungen, Geräusche, Erschütterungen und ähnliche Vorgänge, lyhyemmin Bundes-Immissionsschutzgesetz tai BImSchG). BImSchG:n mukaan lupa tarvitaan asetuksen laitosluettelossa luetelluille toiminnolle. Asetuksen laitosluettelo on tyhjentävä. Lupavelvolliset toiminnot jaetaan luokkiin, joiden mukaan niihin sovelletaan joko yksinkertaistettua tai raskaampaa lupamenettelyä. Saksassa on arviolta 9 000 sellaista laitosta, joita koskee Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2010/75/EU) teollisuuden päästöistä (jäljempänä *teollisuuspäästädirektiivi*).

Ympäristölupamenettelystä säädetään tarkemmin asetuksella Neunte Verordnung zur Durchführung des Bundes-Immissionsschutzgesetzes (Verordnung über das Genehmigungsverfahren tai 9. BImSchV). Hakemuksen jättämisen jälkeen lupamenettely jatkuu saapumisvahvistuksella. Samassa yhteydessä viranomainen tutkii myös hakemuksen riittävyyden. Kun julkipanosta on kulunut vähintään kaksi viikkoa, järjestetään neuvottelutilaisuus, jossa etsitään ratkaisuja mahdollisiin vastalauseisiin. Lupaviranomaisen on annettava ratkaisunsa lupa-asiaassa viimeistään seitsemän kuukauden kuluttua siitä, kun hakemus on toimitettu täydellisenä. Kevennetyssä menettelyssä aikaraja on kolme kuukautta.

Saksan maankäytön suunnittelujärjestelmästä säädetään rakennuskaavassa (Baugesetzbuch, BauGB, 23.06.1960). Kaavoitusjärjestelmän osat ovat valmisteleva kaava eli yleiskaava (Flächennutzungsplan) ja sitova rakennuskaava eli asemakaava (Bebauungsplan). BImSchG 50 §:n mukaan tiettyihin käyttötarkoituksiin suunnitellut alueet tulee sijoittaa toisiinsa nähden siten, että haitalliset ympäristövaikutukset ja vakavien onnettomuuksien vaikutukset häiriintyviin kohteisiin rajoitetaan mahdollisimman vähäisiksi.

Kemikaaleja koskee Gesetz zum Schutz vor gefährlichen Stoffen ja laaja joukko asetustasoista sääntelyä. Vesienhallinta on perustuslain mukaan pitkälti osavaltioiden vastuulla, puiteluontoiset lait ja asetukset on kuitenkin annettu liittovaltiotasolla (mm. Gesetz zur Ordnung des Wasserhaushalts (WHG), Gesetz über Abgaben für das Einleiten von Abwasser in Gewässer (AbwAG)). Saksan liittovaltiolla on myös puiteluontoinen luonnonsuojelulaki (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege, Bundesnaturschutzgesetz, BNatSchG, 29.07.2009), vaikka luonnonsuojelusta säädetään yleensä tarkemmin osavaltiotasolla.

Saksassa on 1990-luvulta asti viety eteenpäin hankkeita ympäristöhallinnon byrokratian keventämiseksi. Lupien käsittelylle on asetettu määräaikoja ja luvanhakukynnyksiä nostettu. Kuulemismenettelyt ovat vaikutuksiltaan vähäisten hankkeiden osalta kevyitä. Saksassa tavoiteltiin vuosia kodifikaatiohanketta ympäristökaaren luomiseksi, mutta perustuslailliset ongelmat ovat kuitenkin käytännössä vesittäneet sen läpiviennin.

YVA- ja lupamenettely

Saksassa YVA-menettely on integroitu lupamenettelyihin ja YVA-menettelystä vastaava viranomainen on sama kuin luvasta vastaava viranomainen. YVA-menettelyn viimeinen vaihe on toimivaltaisen viranomaisen perusteltu päätelmä hankkeen ympäristövaikutuksista, joka otetaan huomioon, kun lopullisena vaiheena päätetään, annetaanko hankkeelle lupa. Jos hanke edellyttää usean viranomaisen hyväksyntää, osavaltion on osoitettava YVA-menettelyä koordinoiva viranomainen.

Arviointimenettely käynnistyy, kun lupamenettely käynnistyy joko hankkeesta vastaavan ilmoituksella tai muulla kullekin lupamenettelylle pakollisella tavalla, tai kun hankkeesta vastaava konsultoi toimivaltaista viranomasta ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarvittavista asiakirjoista. Hankkeesta vastaava, toimivaltainen viranomainen ja muut asiaan liitty-

vät viranomaiset voivat käydä ennakkoon neuvotteluja arviointimenettelystä, sen laajuudesta ja tarvittavista selvityksistä. Yleisesti ottaen asiakirjojen tulee sisältää tietoa hankkeesta, sen ympäristövaikutuksista ja miten niitä pyritään välttämään, sekä hankkeen toteuttamisvaihtoehtoja (UVPG 3a, 5—6 artikla).

Kun asiakirjat ja selvitykset on toimitettu ja lupaviranomainen pitää niitä riittävinä, muita viranomaisia ja kolmansia tahoja kuullaan, ja toimivaltainen viranomainen tekee kuulemisten sekä hankkeesta vastaavan toimittamien dokumenttien perusteella yhteenvedon hankkeen ympäristövaikutuksista (Zusammenfassende Darstellung der Umweltauswirkungen, lain 11 artikla). Toimivaltainen viranomainen lausuu yhteenvedon perusteella hankkeen ympäristövaikutuksista. Lausunto otetaan huomioon hankkeen lupapäätöstä tai vastaavaa tehtäessä (12 artikla).

Saksan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu merkittävästi samalla, kun on pantu täytäntöön ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin viimeisimmät muutokset. Uudistuksen painopisteitä ovat valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arviointi sekä erityistilanteiden, kuten hankkeiden muutosten tai kumulatiivisten vaikutusten, tarkempi sääntely. Lisäksi luonto- ja lintudirektiivien arviointimenettely yhdistetään ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kanssa yhden luukun menettelyksi. Myös muita ympäristölainsäädännön ja yritysten hallinnollisen taakan keventämisen hankkeita ja aloitteita on ollut viime vuosina käynnissä. Niiden yhteydessä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kynnysarvoa on jo nostettu joidenkin hankkeiden osalta.

2.2.2 Euroopan unionin lainsäädännöstä

Teollisuuspäästädirektiivi

Vuoden 2011 alussa voimaan tulleeseen teollisuuspäästädirektiiviin yhdistettiin uudistettuina useita direktiivejä, joista keskeisin on teollisuuspäästädirektiivin I ja II luvuilla korvattu suuria ja keskisuuria teollisuuslaitoksia koskeva IPPC-direktiivi. Teollisuuspäästädirektiivissä säädetään yleiset puitteet suurten ja keskisuurten teollisuustoimintojen sekä merkittävien jätteenkäsittelylaitosten ja eläinsuojien ympäristönsuojelulle sekä parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaiset päästöarvot ja muita toimialakohtaisia erityisvaatimuksia suurille polttolaitoksille, jätteenpolttolaitoksille, liuottimia käyttäville laitoksille ja titaanidioksiditeollisuudelle.

Teollisuuspäästädirektiivin 24 artiklassa säädetään kansalaisten oikeudesta muun muassa internetin välityksellä saada tietoja tehdyistä lupapäätöksistä, päätösten perusteluista ja valvontakäyntien tuloksista sekä kansalaisten osallistumismahdollisuuksista lupamenettelyihin. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisölle, jota asia koskee, annetaan mahdollisuus osallistua varhaisessa vaiheessa ja tehokkaasti menettelyihin, jotka koskevat luvan myöntämistä esimerkiksi uusia laitoksia tai olennaista muutosta varten. Teollisuuspäästädirektiivin liitteen IV (Yleisön osallistuminen päätöksentekoon) mukaan yleisölle on ilmoitettava tiedot lupahakemuksesta julkisin ilmoituksin tai muilla asianmukaisilla tavoilla päätöksenteon varhaisessa vaiheessa ja viimeistään heti, kun tiedot voidaan kohtuudella antaa. Yleisön, jota asia koskee, saataville on saatettava tärkeimmät lupaan liittyvät selvitykset ja muut merkitykselliset tiedot. Yleisöllä, jota asia koskee, on oltava oikeus ilmaista viranomaiselle huomautuksensa ja mielipiteensä ennen kuin lupahakemuksesta päätetään ja kuulemisen tulokset on otettava asianmukaisesti huomioon lupapäätöksessä.

Muutoksenhausta ja vireillepano-oikeudesta säädetään teollisuuspäästädirektiivin 25 artiklassa. Sen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisöön kuuluvalla, jota asia koskee, on mahdollisuus saattaa 24 artiklan säännösten soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai

laiminlyöntien asiasisällön tai niihin liittyvän menettelyn laillisuus uudelleen tutkittavaksi, mikäli asia koskee riittävästi kyseistä yleisöä tai kyseinen yleisö väittää oikeuttaan heikennettävän.

YVA-direktiivi

Vuonna 2011 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (jäljempänä *YVA-direktiivi*), jolla kodifioitiin alkuperäinen direktiivi myöhemmin tehtyine muutoksineen yhdeksi direktiiviksi. YVA-direktiiviä muutettiin vuonna 2014 annetulla direktiivillä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/52/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 2011/92/EU muuttamisesta).

YVA-direktiivissä edellytetään ennakkollista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sen liitteessä I mainituille hankkeille. Liitteessä II on lueteltu hankkeet, joiden ympäristövaikutukset tulee arvioida, jos niillä on laatunsa, kokonsa ja sijaintinsa vuoksi todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Itse arviointiperusteet löytyvät liitteestä III. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että YVA-direktiivissä mainitut hankkeet alistetaan lupamenettelyyn ja lupa-asiaa ratkaistaessa tulee huomioida arviointimenettelyssä saadut tiedot. Direktiivin mukaan jäsenvaltioilla on mahdollisuus valita, liitetäänkö arviointimenettely lupamenettelyyn tai muuhun menettelyyn.

YVA-direktiivin 5 artiklan mukaan hankkeen toteuttajan on laadittava ja toimitettava ympäristövaikutusten arviointiselostus. Tähän sisältyvissä tiedoissa on oltava ainakin hankkeen kuvaus, kuvaus hankkeen todennäköisistä merkittävistä ympäristövaikutuksista, kuvaus hankkeen ominaisuuksista ja/tai toimenpiteistä, joilla pyritään välttämään, ehkäisemään tai vähentämään ja, jos mahdollista, poistamaan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, kuvaus hankkeen toteuttajan selvittämistä varten otettavista vaihtoehdoista ja valitun vaihtoehdon valintaan johtaneista syistä sekä kuvaus hankkeen ominaisuuksista ja/tai toimenpiteistä, joilla pyritään välttämään, ehkäisemään ja vähentämään merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia sekä direktiivin liitteessä IV mainituista lisätiedoista.

YVA-direktiivi edellyttää, että YVA-menettelystä tiedotetaan yleisölle ja asianosaisille tarjotaan mahdollisuus osallistua menettelyyn. Huomautukset ja mielipiteet tulee voida esittää vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna.

YVA-direktiivin 5 artiklan mukaan toimivaltainen viranomainen antaa lausunnon arviointiselostukseen tulevien tietojen laajuudesta ja tarkkuudesta, jos hankkeesta vastaava sitä pyytää ennen lupahakemuksen jättämistä. Jäsenvaltioilla on myös mahdollisuus vaatia toimivaltaista viranomaista antamaan lausunto riippumatta siitä, onko sitä pyydetty. Toimivaltaisen viranomaisen on kuultava 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja viranomaisia, ennen kuin se antaa lausuntonsa.

Jäsenvaltioiden nimeämille ympäristöasioista vastaaville viranomaisille tulee 6 artiklan mukaan antaa mahdollisuus ilmaista kantansa hankkeen toteuttajan toimittamien tietojen ja lupahakemuksen osalta. Yleisölle on ilmoitettava hankkeen tiedoista ja lupahakemuksesta joko julkisin ilmoituksin tai muuten vastaavalla tavalla ympäristöä koskevien päätöksentekomenettelyjen varhaisessa vaiheessa ja viimeistään heti, kun tiedot voidaan kohtuudella antaa. Yleisölle, jota asia koskee, on annettava ajoissa ja tehokkaalla tavalla mahdollisuus osallistua päätöksentekomenettelyihin ja sillä on oikeus esittää toimivaltaiselle viranomaiselle huomautuksensa ja mielipiteensä, tiedot lupahakemuksesta ennen kuin lupahakemuksesta päätetään, vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna.

YVA-direktiivin mukaan prosessin eri vaiheille on asetettava kohtuulliset määräajat, joilla mahdollistetaan, että yleisölle tiedottamiseen ja yleisön, jota asia koskee, valmistautumiseen sekä tehokkaaseen osallistumiseen ympäristöä koskevaan päätöksentekoon jää riittävästi aikaa. Yleisön, jota asia koskee, kuulemisen määräaika ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta ei saa olla alle 30 päivää.

YVA-direktiivin 8 artiklan mukaisesti kuulemisten ja käytyjen neuvottelujen tulokset sekä 5—7 artiklan mukaisesti saadut tiedot on otettava huomioon lupamenettelyssä. Artiklojen 1 ja 8 a mukaan luvan myöntämispäätöksen tulee sisältää toimivaltaisen viranomaisen perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista.

Kun päätös luvan myöntämisestä tai epäämisestä on tehty, toimivaltaisen viranomaisen on 9 artiklan mukaisesti tiedotettava asiasta viipymättä yleisölle ja 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuille viranomaisille.

Osallistumisoikeusdirektiivi ja Århusin yleissopimus

Yleisön osallistumisesta tiettyjen ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen sekä neuvoston direktiivien 85/337/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta yleisön osallistumisen sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden osalta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/35/EY, jäljempänä *osallistumisoikeusdirektiivi*, liittyy tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen (SopS 121—122/2004, jäljempänä *Århusin yleissopimus*) ratifiointiin Euroopan yhteisössä. Ympäristölupamenettelyiden kannalta keskeinen merkitys on Århusin yleissopimuksen artikloilla 6—9. Artiklat 6—8 koskevat yleisön osallistumista valmisteluun ja päätöksentekoon eri tilanteissa. Artikla 9 puolestaan koskee vireillepano-oikeutta ja muutoksenhakua. Osallistumisoikeusdirektiivillä on mukautettu yhteisön lainsäädäntö Århusin yleissopimuksen vaatimuksiin siltä osin kuin sopimuksessa on määräyksiä yleisön osallistumis- ja muutoksenhakuoikeudesta. Osallistumisoikeusdirektiiviin sisältyy säännökset yleisön osallistumisesta tiettyjen ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen.

Århusin yleissopimuksen 6 artiklan mukaan yleisölle, jota asia koskee, tiedotetaan ympäristöön liittyvän päätöksentekomenettelyn alkuvaiheessa joko julkisen ilmoituksen välityksellä tai tarvittaessa henkilökohtaisesti muun muassa menettelyn aloittamisajankohdasta ja yleisön osallistumismahdollisuuksista. Artiklan mukaan yleisön osallistumismenettelyn eri vaiheissa on oltava kohtuulliset määräajat ja kukin sopimuspuoli huolehtii siitä, että yleisö voi osallistua jo alkuvaiheessa, kun kaikki vaihtoehdot ovat avoimia ja kun yleisö voi osallistua menettelyyn tehokkaasti. Yleisön on mahdollista esittää huomautuksia tai mielipiteitä liittyen ehdotettuun toimeen. Päätöksestä tiedotetaan yleisölle viipymättä soveltuvien menettelyjen mukaisesti sen jälkeen, kun viranomainen on tehnyt päätöksen.

Muutoksenhausta ja vireillepano-oikeudesta säädetään Århusin yleissopimuksen 9 artiklassa. Sen mukaan niillä, jotka kuuluvat yleisöön, joita asia koskee ja joiden etua asia riittävästi koskee, on mahdollisuus saattaa mikä tahansa 6 artiklan soveltamisalaan kuuluva päätös uudelleen tutkittavaksi toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Yleisöön kuuluvilla tulee olla 9 artiklan mukaan uudelleentarkastelumenettelyjen lisäksi ja niiden soveltamista rajoittamatta mahdollisuus turvautua hallinnollisiin tai tuomioistuinmenettelyihin yksityishenkilöiden ja viranomaisien sellaisten toimien tai laiminlyöntien tutkimiseksi uudelleen, jotka ovat sopimuspuolen kansallisen ympäristölainsäädännön säännösten kanssa ristiriidassa. Menettelyjen tulee olla riittäviä ja tehokkaita oikeussuojakeinoja, joihin sisältyy tarvittaessa väliaikaiset turvaamistoimenpiteet. Niiden tulee olla myös oikeudenmukaisia, tasapuolisia ja nopeita, eivätkä ne saa

olla niin kalliita, että se olisi este menettelyyn osallistumiselle. Århusin yleissopimuksen 9 artiklan nojalla tehdyt päätökset annetaan kirjallisesti tai kirjalliseen muotoon tallennettuina. Tuomioistuinten ja mahdollisuuksien mukaan myös muiden elinten päätökset asetetaan julkisesti saataville.

Energiainfrastruktuuriasetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 347/2013 Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista ja päätöksen N:o 1364/2006/EY kumoamisesta sekä asetusten (EY) N:o 713/2009 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta (jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus*) helpotetaan yhteistä etua koskevien Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurihankkeiden viiveetöntä toteuttamista järjeistämällä, koordinoimalla ja nopeuttamalla lupaprosessia ja sekä parantamalla yleisön osallistumista.

Energiainfrastruktuuriasetus edellyttää ennakkovalvontamenettelyjen koordinoitua Euroopan laajuisissa, yhteistä etua koskevissa energiainfrastruktuurihankkeissa. Tällaisten hankkeiden asiakirjojen käsittelyn on tapahduttava niin nopeasti kuin se oikeudellisesti on mahdollista (7 artikla). Lupaprosessi on järjestettävä ja kattava päätös hankkeesta tehtävä siten, että siinä noudatetaan a) kokonaisvaltaista järjestelmää, b) koordinoitua järjestelmää tai c) yhteistyöhön perustuvaa järjestelmää (8 artikla).

Kokonaisvaltaisessa järjestelmässä toimivaltainen viranomainen antaa kattavan päätöksen, joka on ainoa menettelystä seuraava päätös; muut viranomaiset voivat antaa asiasta lausuntonsa. Koordinoidussa järjestelmässä kattavaan päätökseen sisältyy useita eri asianomaisten viranomaisten antamia oikeudellisesti sitovia päätöksiä; toimivaltainen viranomainen voi kuitenkin perustaa viranomaisten välisen työryhmän, vahvistaa päätöksenteolle määräaikoja sekä tehdä eräin edellytyksin päätöksiä toisen viranomaisen puolesta tai jättää ottamatta huomioon tämän tekemän päätöksen. Yhteistyöhön perustuvassa järjestelmässä toimivaltaisen viranomaisen valta ulottuu vain määräaikojen asettamiseen muille viranomaisille ja määräaikojen seuraamiseen.

Energiainfrastruktuuriasetuksessa asetetaan määräaikoja lupaprosessin kestolle. Hakemusta edeltävä menettely lupaprosessin alkamisesta hakemusasiakirjojen hyväksymiseen saa kestää enintään kaksi vuotta. Lakisääteiseen lupamenettelyyn hakemusasiakirjojen hyväksymispäivästä kattavan päätöksen tekemiseen saa puolestaan kulua enintään vuosi ja kuusi kuukautta. Näin ollen lupamenettelyn kesto voi olla enintään kolme vuotta ja kuusi kuukautta, ellei sitä tapauskohtaisesti pidennetä (10 artikla). Energiainfrastruktuuriasetuksessa säädetään lisäksi yksityiskohtaisesti menettelyssä noudatettavasta avoimuudesta ja yleisön osallistumisesta (9 artikla).

Suomessa energiainfrastruktuuriasetuksen toimeenpanosta on säädetty lailla Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä (684/2014). Suomessa menettelyssä noudatetaan asetuksen mukaista yhteistyöhön perustuvaa mallia. Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain 5 §:n mukaan hankkeen toteuttajan on toimitettava lupaa koskeva hakemus ja siihen liittyvät asiakirjat samanaikaisesti sekä Energiavirastolle että sille lupaviranomaiselle, jonka toimivaltaan kyseinen asia kuuluu. Energiaviraston on pyydettävä asianomaiselta lupaviranomaiselta lausunto hakemusasiakirjojen riittävyydestä ennen niiden hyväksymistä. Energiavirasto ei saa hyväksyä hakemusasiakirjoja vastoin lupaviranomaisen kantaa.

2.3 Käytäntö

Lupapäättösmäärät ja lupamenettelyjen keskimääräinen kesto

Aluehallintovirastoissa on ympäristönsuojelulain nojalla vuosina 2010—2015 tehty keskimäärin 730 päätöstä vuosittain. Kunnissa on ympäristönsuojelulain nojalla vuosina 2013—2015 tehty keskimäärin 770 päätöstä vuosittain. Vuosina 2013—2015 aluehallintovirastoissa on vesilain nojalla tehty keskimäärin 480 päätöstä vuosittain.

Maa-aineslain nojalla on tehty vuosittain keskimäärin 600 päätöstä, joista pääosa on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksiä. Näistä arviolta vajaa puolet on ollut sellaisia, jotka ovat vaatineet myös ympäristöluvan. Vuosittain on käsitelty noin 20—30 sellaista maa-aineslain mukaista lupa-asiaa, johon on liittynyt lisäksi vesilain mukainen lupa.

Edellä mainitut aluehallintovirastojen ympäristölupapäätösten lukumäärät, lupapäätösten tyytit ja käsittelyajat sekä muut taustatiedot perustuvat SYKE:n lupatietokantoihin. Aluehallintovirastojen tekemät vesilain mukaisten päätösten lukumäärät perustuvat aluehallintovirastojen verkkosivuilta saatuihin tietoihin. Kuntien ympäristölupatiedot on saatu kuntien ympäristölupia käsitelleistä selvityksistä ja niitä varten kerätyistä aineistoista. Maa-aineslupien määrät perustuvat SYKE:n seurantatietoihin ja asiantuntija-arvioon. Näin saatuja tietoja on SYKE:ssä tarkennettu erillisillä selvityksillä ja haastatteluilla.

ELY-keskusten tekemiä luonnonsuojelulain mukaisten laji- tai luontotyyppisuojelesta poikkeamista koskevia päätöstietoja on järjestelmällisesti seurattu ympäristöministeriössä vasta vuodesta 2015 alkaen. Arvio vuosien 2015—2017 seurantatiedoista osoittaa, että tällä ajanjaksoilla on myönnetty vuosittain vaihteluvälillä 9—23 luonnonsuojelulain mukaista poikkeuslupapäätöstä sellaiselle toiminnalle, jonka toteuttamiseen on todennäköisesti liittynyt myös muun lain mukainen lupa tai päätös.

Taulukko 1: ELY-keskusten vuosina 2015—2017 tekemät päätökset laji- ja luontotyyppisuojelesta poikkeamisesta. Tiedot päätöksistä perustuvat ELY-keskusten ympäristöministeriölle vuosittain toimittamiin raportteihin. Arviot hankkeiden mahdollisesti edellyttämistä muun lain mukaisista päätöksistä perustuvat poikkeamispäätöksiin sisältyviin hankekuvauksiin.

Vuosi	Poikkeamis- päätökset laji- suojelesta	Poikkeamispäätökset luonto- tyyppisuojelesta	Päätös liittyy hankkeeseen, joka edellyttää muuta ympäristöllistä lupaa
2015	10	-	Päätöksistä 4 on mahdollisesti liittynyt vesilain, 3 maankäyttö- ja rakennuslain, 1 kaivoslain ja 1 maantielain mukaista päätöstä edellyttävään hankkeeseen.
2016	22	1	Päätöksistä 7 on mahdollisesti liittynyt vesilain, 4 maankäyttö- ja rakennuslain, 1 ympäristönsuojelulain, 1 maa-aineslain ja 1 yksityistielain mukaista päätöstä edellyttävään hankkeeseen.
2017	24	1	Päätöksistä 21 on mahdollisesti liittynyt vesilain, 1 kaivoslain ja 1 maantielain mukaista päätöstä edellyttävään hankkeeseen.

Tukes (vuoteen 2011 saakka Turvatekniikan keskus) on vuosina 2008—2016 myöntänyt kemikaaliturvallisuuslupia vuosittain keskimäärin 27, mutta päätöksistä vuosittain vain muutama

on kohdistunut toimintoon, joka vaatii myös ympäristölupan. Rakennuslupa on liittynyt kemikaaliturvallisuuslupan vaatineeseen hankkeeseen vuosittain arviolta noin 20 tapauksessa.

Vuosina 2011—2016 on myönnetty kaivoslain mukaisia kaivoslupia vuosittain 1—3 hankkeelle, jotka edellyttävät sekä kaivoslupaa että ympäristölupaa. Arvio perustuu Tukesin myöntämiin kaivoslupapäätöksiin, kaivosalan asiantuntijoilta saatuun tietoon sekä ympäristöviranomaisten ja SYKEN tietoaisteistoihin ympäristöluvista. Arvio sisältää uudet toiminnot ja sellaiset olemassa olevien hankkeiden muutokset, jotka edellyttävät muutosta sekä ympäristölupaan että kaivoslupaan. Tiedot Tukesin kaivos- ja kemikaalilupien kokonaislupamäärästä on koottu Tukesin verkkosivuilta.

Edellä kuvattujen eri lupia koskevien päätösmäärien pohjalta on SYKEssä laadittu toteutuneiden lupamäärien perusteella arvio, miten paljon sellaisia eri lupayhdistelmiä edellyttäviä hankkeita voisi vuosittain tulla vireille, joihin voitaisiin soveltaa ehdotettavaa uutta lakia lupamenettelyjen yhteensovittamisesta. Lupamäärien arvioinnissa on huomioitu ympäristönsuojelulain 1 päivänä toukokuuta 2015 voimaan tullut muutos, jossa on luovuttu lupamääräysten tarkistamismenettelystä ja jonka vuoksi hakemukset ympäristölupan muuttamiseksi tulevat jatkossa vähenemään huomattavasti verrattuna vertailuajanjaksoon 2013—2015. Lisäksi lupamäärien arvioinnissa on ennakoivasti otettu huomioon ympäristönsuojelulakiin valmisteilla oleva muutos, jolla osa nykyisin ympäristöluvanvaraisista toiminnoista siirtyisi yleiseen ilmoitusmenettelyyn.

Taulukko 2: Arviot eri lupayhdistelmien vuosittain vireille tulevista enimmäismääräistä.

Lupayhdistelmä	Arvio määrä/vuosi	Selite
ympäristölupa (valtio) + rakennuslupa	150	Arvio perustuu SYKEN ympäristölupaseuranta-aineistoon aluehallintovirastojen vuoden 2015 uutta tai olennaisesti muutettavaa toimintaa koskevista ympäristölupapäätöksistä.
ympäristölupa (kunta) + rakennuslupa	40	Arvio perustuu kunnissa vuonna 2015 tehtyjen uutta tai olennaisesti muutettavaa toimintaa koskevien ympäristölupapäätösten tapauskohtaiseen tarkasteluun SYKEN kuntien ympäristölupia koskevan aineiston perusteella.
ympäristölupa + kaivoslupa	1—3	Arvio perustuu SYKEN tilastoihin sekä Tukesin kaivoslupapäätösten tarkasteluun aikavälillä 2011—2016, pois lukien vuodet 2013—2014 sekä ELY-keskusten kaivos- ja ympäristöasiantuntijoilta ja Tukesin kaivosalan asiantuntijoilta saatuun tietoon.
ympäristölupa (valtio) + kemikaaliturvallisuuslupa	3	Arvio perustuu Tukesin internetsivuilla julkaistuihin, 2008—2016 annettuihin kemikaaliturvallisuuslupiin, SYKEN ympäristölupatilastoihin sekä puhe- linhaastattelussa, työpajoissa ja sähköisissä kyselyissä kemikaaliturvallisuusalan asiantuntijoilta saatuun tietoon.
vesilain lupa + rakennus-, toimenpide- tai maisematyölupa	30—40	Perustuu AVlen arvioon vuosina 2015—2016 tehdyistä vesilain mukaisista päätöksistä, joihin voi sisältyä maankäyttö- ja rakennuslain mukainen lupa.
maa-aineslupa + luonnon-suojelulain poikkeamislupa	0—2	Arvio perustuu vuosina 2015—2017 myönnettyihin luonnonsuojelulain mukaisiin poikkeamispäätöksiin.

Ympäristölupien keskimääräinen käsittelyaika on viime vuosina ollut aluehallintovirastoissa 11,6 kuukautta ja kunnissa 4,2 kuukautta. Tiedot perustuvat SYKEN lupaseuranta- ja kuntalupa-aineistoihin. Kemikaaliturvallisuuslain mukaisen luvan keskimääräinen käsittelyaika on Tukesista saadun tiedon mukaan 8 kuukautta. Tiedot perustuvat SYKEN vaikutustenarviointiraporttiin. Kaivoslain mukaisten luvan käsittelyaika voi Tukesin verkkosivujen mukaan vaihdella kolmen kuukauden ja vuoden välillä hankkeen sijainnista riippuen.

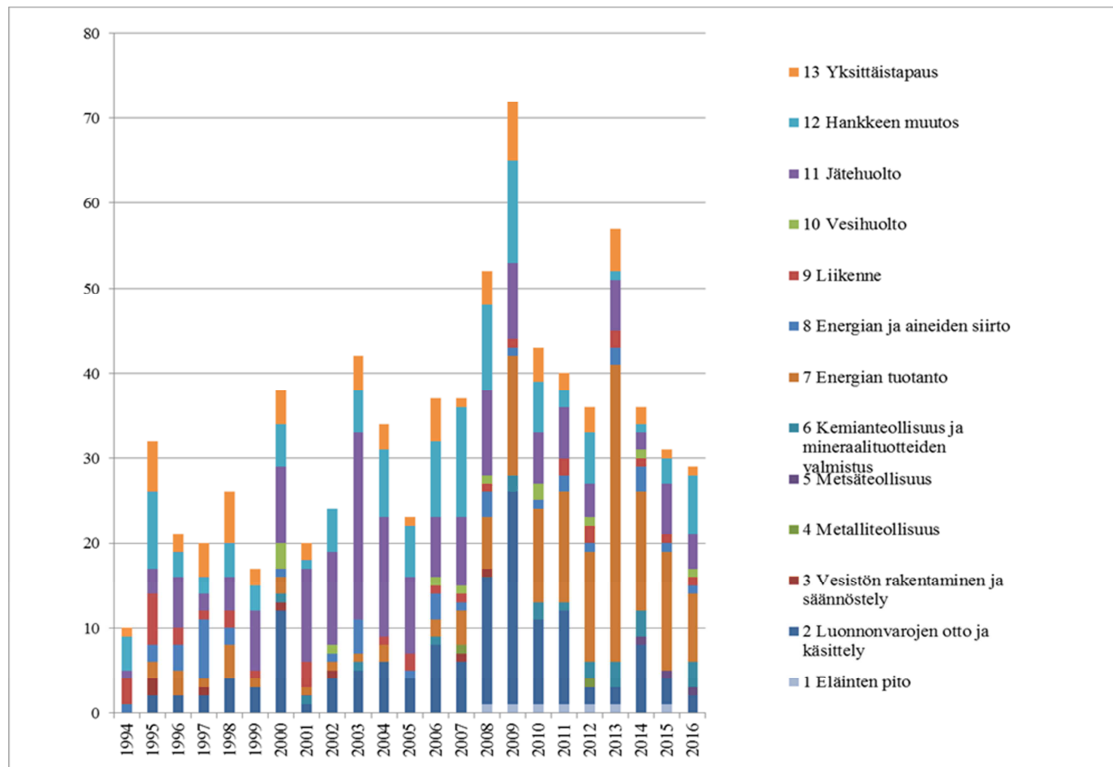
Rakennuslupien käsittelyajat vaihtelevat kunnittain ja hankkeesta riippuen. Kuntaliitosta saadun tiedon mukaan rakennusluvan keskimääräinen käsittelyaika vuonna 2012 oli kolme viikkoa. Eräiden kaupunkien (Helsinki, Espoo, Oulu, Rovaniemi, Raahe, Raisio, Hanko) verkkosivuilta saatujen tietojen mukaan rakennusluvan keskimääräinen käsittelyaika voi niissä vaihdella 2—6 viikon välillä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamismäärät

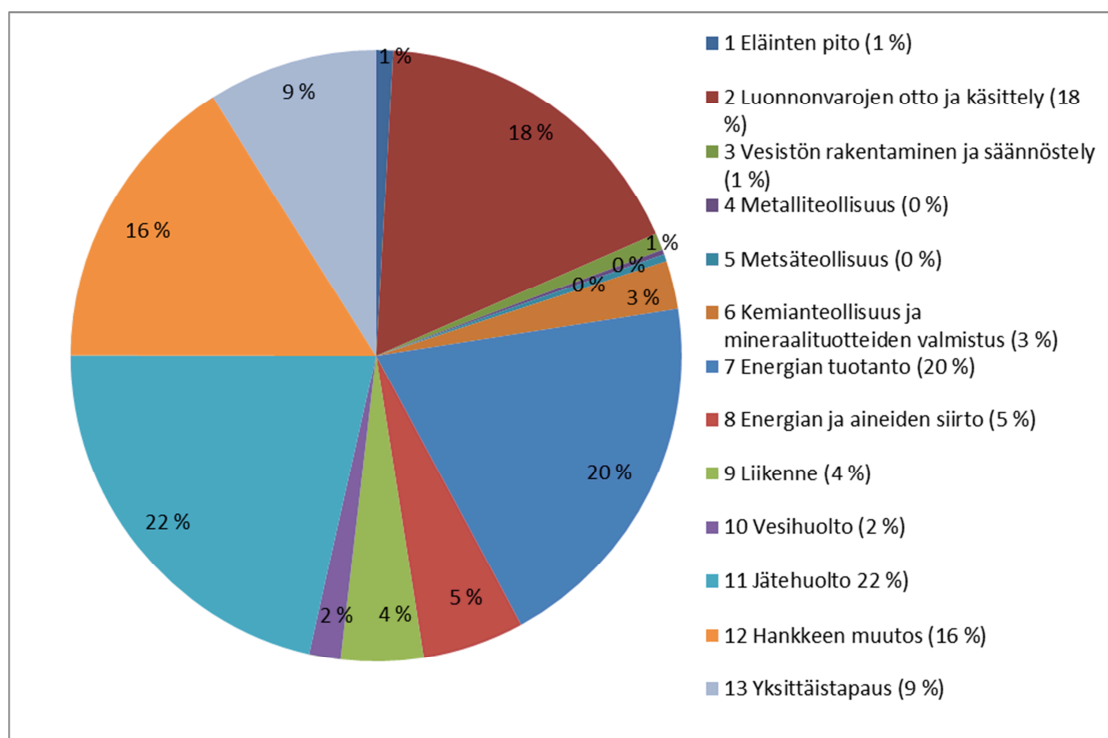
Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan Suomessa keskimäärin 30—50 hankkeeseen vuodessa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan vain ympäristövaikutuksiltaan merkittävämpiin hankkeisiin, jolloin pienen mittakaavan hankkeet jäävät menettelyn soveltamisen ulkopuolelle. Vireille tulleiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyjen määrä on kasvanut lain voimaantulon alkuvuosista ja vaihtelee paljon myös vuosittain (kuva 1). Aikaisemmin 1990-luvulla vuosittain vireille tuli keskimäärin 20—30 arviointimenettelyä vuodessa, kun taas 2000-luvun alussa vireille tuli vuosittain 35—40 arviointimenettelyä ja 2008 jälkeen useimpina vuosina yli 40 arviointimenettelyä vuodessa. Eniten arviointimenettelyjä tuli vireille vuonna 2009, 72 kappaletta.

Vuosina 1994—2016 vireille tulleiden arviointimenettelyjen yleisin hanketyyppi oli jätehuolto, joita oli yhteensä 168 hanketta, seuraavaksi yleisin oli energiantuotanto (153 kpl) ja kolmanneksi yleisin oli luonnonvarojen otto ja käsittely (137 kpl). Vähiten ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on sovellettu metsäteollisuushankkeisiin (2 kpl), metalliteollisuushankkeisiin (2 kpl), eläintenpitoon (7 kpl), vesistön rakentamiseen (7 kpl) ja vesihuoltoon (13 kpl). Jätehuollon lainsäädännön muutokset ja jätehuollon kehittyminen ovat vaikuttaneet näiden hankkeiden arviointimenettelyjen määrään. Viime vuosina energiapolitiikan muutokset ovat tuoneet paljon tuulivoimahankkeita ympäristövaikutusten arviointimenettelyn piiriin.

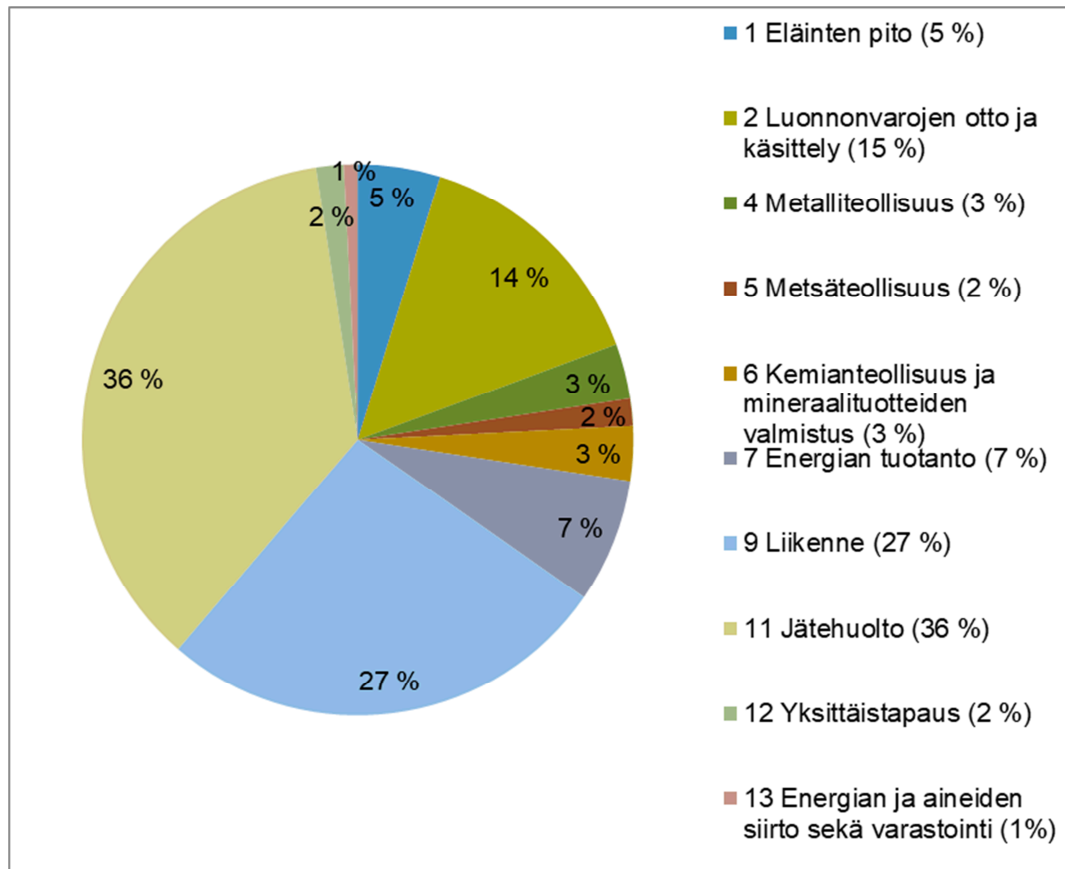
Kaikkiaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyjä on tullut vireille vuodesta 1994 vuoden 2016 loppuun mennessä yhteensä 781 kappaletta. Näistä päättäneitä on 712 menettelyä, vireillä on 52 menettelyä ja 17 on keskeytetty.

Kuva 1: Vuosina 1994—2016 vireille tulleet ympäristövaikutusten arviointimenettelyt hanke-tyypeittäin ja vuosittain. YVA-laki tuli voimaan syyskuussa 1994, mikä vaikuttaa sen vuoden vähäisempään menettelyjen määrään.

Kuva 2: Vuosina 1994—2016 vireille tulleet ympäristövaikutusten arviointimenettelyt ja niiden jakautuminen hanketyyppeihin.

Kuva 3: Vuosina 1994—2016 käynnistyneiden muutoshankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyt (yhteensä 124 kpl) ja niiden jakautuminen hanketyypeittäin.

2.4 Nykytilan arviointi

Lupamenettelyjen yhteensovittaminen

Ympäristöön vaikuttavan hankkeen käynnistämiseen voi liittyä useita eri ennakkovalvontamenettelyjä. Näitä voivat hanketyypistä riippuen olla kaavoitus, ympäristövaikutusten arviointimenettely, toimintoa koskeva ympäristölupa, vesitalouslupa, luonnonsuojelulain mukainen poikkeamispäätös, maa-ainesten ottolupa, kaivoslain mukainen lupa, vanhan rakennuksen purkulupa tai uuden rakennuslupa, sekä jos hankkeeseen liittyy vaarallisten kemikaalien tai räjähteiden käsittelyä, kemikaaliturvallisuuslain mukainen lupa tai ilmoitus vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn tai varastointiin.

Erilaisten ympäristöllisten lupamenettelyjen lukumäärä, kesto, sujuvuus ja ennakoitavuus vaikuttavat yrityksille aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan, hallinnolle aiheutuvaan työmäärään ja kustannuksiin, yleisön osallistumismahdollisuuksiin sekä päätöksenteon laatuun ja lä-

pinäkyvyyteen. Ympäristöllisten lupien lisäksi hankkeen käynnistäminen voi tietysti edellyttää myös muiden hallinnonalojen viranomaisten lupia tai muita päätöksiä.

Ympäristöön vaikuttavan hankkeen käynnistymisen edellytyksenä voi olla, että hankkeelle on myönnetty useaan eri lakiin perustuvia lupia, joiden osalta toimivalta on eri viranomaisilla. Eduskunnalle annetun hallituksen esityksen (HE 14/2018 vp) mukaan valtion ympäristölupa-
viranomaisena toimisi 1 päivästä tammikuuta 2021 lukien uusi valtakunnallinen Valtion lupa- ja valvontavirasto. Sen toimivaltaan kuuluvat ympäristöllisistä menettelyistä ympäristönsuojelulain, vesilain, luonnonsuojelulain sekä YVA-lain mukaiset tehtävät. Tukes toimii kaivoslain ja kemikaaliturvallisuuslain mukaan toimivaltaisena viranomaisena. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on toimivaltainen viranomainen maa-aineslain mukaisissa lupa-asioissa sekä niissä ympäristönlupa-asioissa, jotka ympäristönsuojelulain mukaan sille kuuluvat. Kunnan rakennusvalvontaviranomainen on toimivaltainen rakentamista koskevien lupien osalta.

Perustettavaksi ehdotettavilla uusilla maakunnilla ei tulisi olemaan ympäristöön vaikuttavan hankkeen osalta toimivaltaa lupaviranomaisena. Maakunnilla olisi toimivalta maakuntakaavan laatimiseen sekä vesien- ja merenhoitoon liittyvissä tehtävissä. Lisäksi saman maakunnan alueen kunnat voivat jatkossa yhteisellä päätöksellä siirtää ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan lupatehtävät maakunnalle.

Ympäristöllisistä menettelyistä säädetään useissa laeissa, joita on valmisteltu eri aikoina ja eri hallinnonaloilla. Eräitä eri lakiin perustuvia lupamenettelyjä on jo yhdistetty säätämällä ympäristönsuojelulain ja vesilain sekä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukaisten lupahakemusten yhteiskäsittelystä. Muihin ympäristöllisiin lupamenettelyihin ei sisälly säännöksiä yhteiskäsittelystä tai käsittelyjen yhteensovittamisesta. YVA-laissa on säännökset arviointimenettelyn ja kaavoituksen yhteensovittuksesta. Lisäksi YVA-laissa on säännöksiä saman hankkeen eri lakeihin perustuvien selvitystarpeiden yhteensovittamisesta.

Lupaharkinta eri lupien osalta tapahtuu itsenäisesti kussakin toimivaltaisessa viranomaisessa ja viranomaisten välinen vuorovaikutus toteutuu pääsääntöisesti antamalla lausunto toisessa viranomaisessa vireillä olevassa asiassa. Kukin viranomainen toimii itsenäisesti eikä mikään viranomainen kannan kokonaisvastuuta hankkeen ennakkovalvontamenettelyistä tai niiden etenemisestä. Menettelyjen moninaisuus ja erillisyys voi olla ongelmallista paitsi lupaa hakeneelle toiminnanharjoittajalle myös muille osallisille tai haitankärsijöille, joita kuullaan samasta hankkeesta useassa menettelyssä moneen eri otteeseen.

Eri lupia koskevissa laeissa säädetään lupahakemuksen käsittelyvaiheista pääosin yhteneväisesti. Yhteisiä käsittelyvaiheita ovat hakemuksen ja siihen liitettävien selvitysten laatiminen, hakemuksen vireille saattaminen, lausuntojen pyytäminen muilta viranomaisilta, osallistahojen kuuleminen, lupaharkinta, päätöksen antaminen sekä päätöksen tiedoksiantaminen ja päätöksestä tiedottaminen. Lisäksi luvan myöntämisen jälkeen lupapäätöksestä voidaan hakea muutosta hallintotuomioistuimelta.

Lupamenettelyä, osallistumista ja muutoksenhakua koskevat säännökset ovat ympäristönsuojelulaissa, vesilaissa ja kaivoslaissa pitkälti samansisältöiset, mutta esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain vastaavat säännökset eroavat edellä mainituista. Luonnonsuojelulakiin sisältyy vain vähän menettelysäännöksiä ja lain mukaisten päätösten valmistelussa noudatetaan pääosin hallintolain yleissäännöksiä.

Menettelysäännösten erilaisuus voi perustua paitsi niiden säätämiseen eri ajankohtana myös kyseisen lupa-asian luonteeseen ja säänneltävän toiminnan erilaisiin vaikutuksiin. Esimerkiksi rakentamisesta aiheutuvat vaikutukset rajautuvat yleensä vain kohteen lähiympäristöön, kun

taas rakennuksessa harjoitetun ympäristöpäästöjä aiheuttavan toiminnan vaikutukset voivat levitä laajemmalle. Lupamenettelyyn osallistuvien asianosaisten piiri on tarpeen ulottaa kussakin menettelyssä niihin, joihin siinä ratkaistava toiminta tosiasiaissa vaikuttaa. Esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamisluvan osalta vaikutukset harvemmin kohdistuvat luontoarvojen lisäksi muihin kuin hakijaan.

Lupamenettelyn vireilletulosta tiedotetaan ja hakemuksista voidaan kuulla eri lupamenettelyissä eri tavalla. Tiedottamisella varataan muille kuin luvanhakijalle tilaisuus antaa asiassa muistutus tai mielipide. Muita asianosaisia tai haitankärsijöitä ja niitä edustavia yhteisöjä kuullaan osassa lupamenettelyjä laajasti, kun joissain lupa-asioissa kuullaan käytännössä vain hakijaa. Asianosaisia kuullaan laajimmin ympäristönsuojelu-, vesi- ja kaivoslain mukaisissa lupamenettelyissä sekä maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain yhteismenettelyssä. Näissä menettelyissä asianosaisiksi katsotaan myös ne tahot, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa lupa-asioissa kuullaan pääsääntöisesti vain naapurikiinteistön omistajaa tai haltijaa ja hankkeesta tiedotetaan rakennuspaikalla. Luonnonsuojelulain mukaisissa poikkeamista koskevista hakemuksista ei pääsääntöisesti kuulla muita kuin luvanhakijaa.

Myös lupapäätöksen antamista koskevat menettelyt voivat olla erilaiset lupatyypistä riippuen. Osa päätöksistä annetaan julkipanoilmoituksen jälkeen ja päätöksen antamisesta tiedotetaan erikseen. Myös päätösten muutoksenhaun ohjautumisessa on eroja. Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisista lupapäätöksistä valitetaan ensi asteessa Vaasan hallinto-oikeuteen, jossa päätöksen valmisteluun ja antamiseen on käytettävissä luonnontieteellistä asiantuntemusta. Muissa lupa-asioissa muutoksenhaku ohjautuu toiminnan sijaintipaikan mukaan alueellisesti toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen. Myös valitusoikeuden laajuus voi eri lupapäätöksissä vaihdella.

Sähköisen asioinnin nykytilanne

Aluehallintovirastoissa on ollut käytössä vuodesta 2017 sähköinen ympäristölupajärjestelmä. Siinä toiminnanharjoittaja voi tehdä ja lähettää ympäristö- ja vesilupahakemuksen ja täydentää tarvittaessa hakemusta sekä aluehallintovirasto lupaviranomaisena voi lähettää päätöksen. Vuonna 2018 lupajärjestelmän kehittämisessä on keskitytty viranomaisten työskentely-ympäristön työstämiseen.

ELY-keskusten myöntämissä luonnonsuojelulain mukaisissa poikkeamiasioissa on mahdollista hyödyntää ELY-keskusten yleistä sähköistä asiointiratkaisua, mutta erillistä asiointimahdollisuutta luonnonsuojelulain mukaisille poikkeamiasioille ei ole.

Tukesin myöntämissä luvissa sähköinen asiointi ei toistaiseksi ole mahdollista.

Kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisten sähköisen asioinnin ratkaisut vaihtelevat kuntakohtaisesti. Esimerkiksi kaupallista Lupapiste.fi -palvelua hyödyntää sähköisessä asiointissa 185 kuntaa. Lisäksi on kuntia, joilla voi olla jokin muu kaupallinen tai itse kehitetty sähköisen asioinnin ratkaisu. Edellä kuvatut sähköisen asioinnin ratkaisut ovat yleisemmin käytössä kunnan rakennusvalvonnan tehtävissä kuin kunnan ympäristönsuojelutehtävissä. Kunnan ympäristönsuojelutehtävissä vain 14 prosentilla kunnista on käytössä sähköiset järjestelmät. Osassa kuntia sähköinen asiointi ei ole mahdollista.

YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittaminen

Uusi YVA-laki on ollut voimassa toukokuusta 2017 alkaen, joten sen soveltamisesta on toistaiseksi vain vähän kokemuksia. Lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia. Hankkeesta vastaavan kannalta YVA-menettelyn tarkoitus on tuottaa kokonaisvaltainen arvio tietyn hankkeen mahdollisista ympäristövaikutuksista hankkeen toteuttamisen suunnittelemiseksi. Hankkeesta vastaavan näkökulmasta ympäristövaikutusten arviointi ja siihen liittyvät selvitykset hyödyttävät hankkeen suunnittelua tehokkaasti, jos YVA-menettelyssä laadittuja selvityksiä voidaan hyödyntää myös hankkeen edellyttämien lupien selvityksinä.

YVA-lakiin sisältyy nykyisellään säännöksiä, joiden tavoitteena on sovittaa yhteen ympäristövaikutusten arvioinnin ja muiden menettelyiden edellyttämiä selvitystarpeita. YVA-lain 4 §:n 1 momentin mukaan lakia sovellettaessa otetaan huomioon, mitä hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista on muussa yhteydessä selvitetty, sekä sovitetaan yhteen YVA-laissa ja muussa lainsäädännössä edellytetyt selvitykset. YVA-lain kokonaisuudistuksen yhteydessä YVA-lakiin lisättiin hankkeesta vastaavan ja eri viranomaisten välistä ennakkoneuvottelua koskeva uusi 8 §. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ennakkoneuvotteluissa voitaisiin käsitellä, miten eri lakien mukaiset selvitysvelvoitteet voisivat sijoittua hankkeen suunnittelun elinkaarella ja missä määrin selvityksiä olisi mahdollista yhdistää. YVA-lain 18 §:n mukaan yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamasta lausunnosta on käytävä ilmi, kuinka ympäristövaikutusten arvioinnissa tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muissa laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa. Selvitystarpeiden yhteensovittamista on tarpeen edelleen korostaa ja täsmentää erityisesti YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittamisen kannalta.

Uuteen YVA-lakiin ei toistaiseksi sisälly nimenomaisia säännöksiä YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittamiseksi. YVA-lakiin sisällytettiin uudistuksessa säännökset hanketta koskevan kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kuulemisten yhteensovittamisesta. Lisäksi YVA-lain säätämisen yhteydessä maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättiin säännökset ympäristövaikutusten arvioimiseksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä. YVA-menettelyn ja kaavoituksen tiivistä yhdistämistä tukee se, että molemmat menettelyt liittyvät ajallisesti pääsääntöisesti hankkeen suunnitteluvaiheeseen ja menettelyt ovat kaksivaiheisia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvää arviointiohjelmavaihetta kuulemisineen vastaa kaavan valmistelussa osallistumis- ja arviointisuunnitteluvaihe kuulemisineen ja arviointiselostusvaihetta kuulemisineen kaavan valmisteluvaihe (kaavaluonnos) ja siitä kuuleminen.

YVA-lain 15 §:n mukaan hankkeen ympäristövaikutukset on selvitettävä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hankkeen muu valmistelu huomioon ottaen vaihtoehtojen ollessa vielä avoinna. Arvioinnin on kuitenkin oltava käytettävissä lupa-asiaa ratkaistaessa. YVA-lain 25 §:n 1 momentin mukaan lupahakemukseen on liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä. Säännökset ohjaavat toteuttamaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn ajallisesti peräkkäin. YVA-lain uudistusta koskevasta hallituksen esityksestä annetussa ympäristövaliokunnan mietinnössä on katsottu (YmVM 4/2017 vp, s. 3) YVA-lain 25 §:n sananmuodon mahdollistavan tarvittaessa sen, että sekä arviointiselostuksesta että lupahakemuksesta järjestetään kuuleminen samanaikaisesti. Tämän mahdollisuuden varmistamiseksi YVA-lakia olisi tarve täsmentää.

YVA-laki ei ohjaa yhdistämään YVA- ja lupamenettelyjen kuulemisia myöskään YVA-lain 27 §:n mukaisessa tilanteessa, jossa perusteltua päätelmää ja arviointiselostusta on ajantasaisesti. Säännöksen sanamuodon mukaan perustellun päätelmän ja YVA-selostuksen ajan-

tasaistamistilanteessa noudatetaan, mitä YVA-lain 20 §:ssä säädetään arviointiselostuksesta kuulemisesta. Yhteysviranomainen antaa tämän jälkeen ajantasaistetun perustellun päätelmän YVA-lain 23 §:n mukaisesti. Laista ei ilmene, että hankkeesta vastaava voisi liittää lain 27 §:ssä tarkoitetun täydennetyn arviointiselostuksen lupahakemukseen, jolloin siitä kuuleminen voitaisiin toteuttaa samassa yhteydessä lupahakemuksen kanssa. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että täydennyksestä kuuleminen voitaisiin vaihtoehtoisesti sovitaa yhteen lupahakemuksesta kuulemisen kanssa tarkentamatta, miten yhteensovittaminen käytännössä toteutetaan. Yhteensovittamista koskevan säännöspäätöksen puuttuminen voi johtaa siihen, että arviointiselostuksen päivittämiseen liittyvä kuuleminen käytännössä toteutetaan erillään lupamenettelystä. Lain 27 §:ää olisi tarpeen tältä osin täsmentää.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä. Lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevalla ehdotuksella tavoitellaan lupamenettelyjen tehostumista ja niiden kokonaiskestoajan lyhentymistä yhteensovittamalla ja yhdistämällä lupamenettelyiden päällekkäisiä vaiheita. YVA- ja lupamenettelyjen yhteensovittamiseen liittyvillä ehdotuksilla tavoitellaan vastaavaa tehostumista. Tavoitteena on sujuvoittaa ja tehostaa menettelyjä ilman, että ympäristönsuojelun tasoa tai kansalaisten osallistumisoikeuksia ja mahdollisuuksia heikennetään.

Ensisijaisesti menettelyjä pyritään kehittämään hallinnon asiakkaiden näkökulmasta. Asiakkaita ovat luvanhakija ja muut menettelyihin osallistuvat tahot. Tavoitteena on selkeyttää ja sujuvoittaa asiointia ja huolehtia neuvonnan riittävydestä. Viranomaisten osalta esityksen tavoitteena on tehostaa prosessinjohtoa, vähentää eri viranomaisissa tehtävää päällekkäistä työtä ja lisätä viranomaisten välistä yhteistyötä. Esityksen tavoitteiden toteutumisen reunaehtona voidaan pitää sähköisen asiointijärjestelmän hyödyntämistä yhteensovitettavien lupien hankemisessa ja lupahakemusten käsittelyssä.

Esityksen tarkoituksenmukaisuuden kokonaisarviona on todettava, että säädösehdotukset ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta parantavat hankkeiden vaatimien lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa ja lisäävät ennakoitavuutta sekä toteuttavat lakiehdotuksen 1 §:n tavoitetta sovittaa yhteen ja jouduttaa lupakäsittelyjä. Kuten esityksen vaikutusten arvioinnista ilmenee, investointien nopeutumisesta ja yritysten hallinnollisten kustannusten vähentymisestä johtuvat taloudelliset hyödyt voivat jäädä vuositason vähäisiksi. Sen sijaan pidemmällä aikavälillä kustannussäästöt voivat olla merkittävät. Uudistuksen hyödyt ovat kuitenkin riippuvaisia kahdesta epävarmuustekijästä eli siitä, kuinka paljon monilupaisia hankkeita käsitellään yhteensovittavassa menettelyssä ja siitä kuinka paljon kunkin hankkeen lupamenettelyjen kokonaiskesto lyhenee.

Lakiehdotuksen tavoitteet ovat myönteisiä kaikkien osapuolten (luvanhakija, muut asianosaiset ja viranomaiset) kannalta. Uudistuksen täytäntöönpanossa on kiinnitettävä erityisesti huomiota tunnistettujen riskien ennakkolliseen torjuntaan. Yhteensovittava menettely edellyttää käytännössä sähköistä asiointia. Tässä hyödynnetään jo olemassa olevia sähköisen asioinnin kanavia. Lisäksi lain voimaantulon ulottaminen vuoden 2021 alkuun mahdollistaa vuosina 2019 ja 2020 uudistukseen varautumisen muun muassa tietoteknisten edellytysten osalta. Uudistuksen hyötyjä kuten lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa ja menettelyjen ennakoitavuutta ei voitaisi saavuttaa pelkästään sähköisiä järjestelmiä kehittämällä ilman yhteensovittavien menettelyjen lainsäädäntöä eikä ilman, että luotaisiin yhteensovittava viranomainen.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Yhteensovitettavat menettelyt

Valmistelussa on arvioitu kaavoituksen ja siihen liittyvien päätösten sisällyttämistä yhteensovitettaviin menettelyihin. Kaavoitus maankäytön suunnittelua koskevana menettelynä on kuitenkin rajattu jatkovalmistelun ulkopuolelle, koska kaavoitus menettelynä ja siihen liittyvät käsittelyvaiheet poikkeavat lupamenettelyistä. Hankkeen toteuttamisen edellyttämä kaavoitus ajoittuu myös pääsääntöisesti lupamenettelyä aikaisempaan vaiheeseen. Suunnittelutarveratkaisu ja poikkeaminen kaavoituksesta puolestaan liittyvät keskeisesti kaavoitukseen. Kaavoituksen ja lupamenettelyn yhteensovittaminen edellyttäisi merkittäviä muutoksia menettelyjen nykyiseen sisältöön. Kaavoituksen kehittämistarpeita suhteessa lupamenettelyihin on mahdollista tarkastella tarkemmin käynnissä olevan maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Kaavoituksen ja YVA-menettelyn yhteensovittaminen on toteutettu YVA-lain uudistuksen yhteydessä.

Tarkasteluun on sisällytetty myös varsinaista lupamenettelyä edeltävä lupahakemuksen valmisteluvaihe, jossa hankkeesta vastaava selvittää, mitä lupia tai muita päätöksiä hankkeen toteuttaminen edellyttää ja valmistelee hakemukset. Lupamenettelyä voi seurata vielä muutoksenhakuvaihe, jossa lainkäyttömenettelyssä selvitetään lupapäätöksen oikeellisuus. Esitykseen sisältyy ehdotus ennen lupa-asian vireilletuloa järjestettävästä neuvonnasta. Yhteensovittaminen ei koskisi muutoksenhakuvaihetta, koska sen yhteensovittamiseen liittyy erityisiä hallinto-lainkäytön järjestämiseen liittyviä näkökohtia.

Valmistelussa on ollut esillä myös erilaisten rekisteri- ja ilmoitusmenettelyjen yhteensovittaminen lupamenettelyihin. Rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt ovat tarkoituksella säädetty kevyemmiksi kuin varsinainen lupamenettely, joten niiden käsittelyn yhteensovittaminen lupa-asioiden käsittelyyn tarkoittaisi, että menettely niissä tulisi raskaammaksi ja voisi ajallisesti pidentyä. Rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyssäkin asiointi voidaan jatkossa toteuttaa sähköisen yhden luukun asiointijärjestelmän kautta, joten rekisteröintiä tai ilmoitusta edellyttävän asian samanaikainen vireillepano lupahakemusten kanssa hyödyntäen yhden luukun toimintamallia on mahdollista. Sähköisten järjestelmien kehittämisessä onkin otettava huomioon järjestelmien yhteensopivuus muihin menettelyihin.

Lupamenettelyjen yhteensovittaminen

Valmistelussa on tarkasteltu erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja lupamenettelyjen yhteensovittamiseksi tai yhdistämiseksi. Nollavaihtoehdossa lupamenettelyjen yhteensovittamista kehitettäisiin ilman lainsäädäntömuutoksia hyödyntäen toimintatapojen ja toimintaympäristön muutosta. Toimintaympäristön muutoksena on tarkasteltu erityisesti aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten yhdistämistä uudeksi Valtion lupa- ja valvontavirastoksi. Valtion lupa- ja valvontaviraston perustaminen synnyttää varsinaisia synergiahyötyjä kuitenkin vain kyseisessä viranomaisessa käsiteltävissä asioissa.

Nollavaihtoehdossakin toteutuu mahdollisuus hakea eri lupia sähköisen asiointijärjestelmän kautta yhden luukun periaatteella, mutta eri lupaviranomaiset käsittelevät lupahakemuksia nykyisen lainsäädännön mukaisesti kukin erikseen, jolloin kukin lupamenettely etenisi omaa tahtiaan. Nollavaihtoehtoa ei ole pidetty hankkeen tavoitteiden toteutumisen kannalta riittävänä. Nollavaihtoehtoon liittyvät toimintatapojen ja toimintaympäristön kehittyminen sisältyvät lähtökohtana myös muihin toteuttamisvaihtoehtoihin.

Toisena vaihtoehtoisena ratkaisumallina on tarkasteltu niin kutsuttua yhdennettyä lupamenettelyä. Yhdennetyllä lupamenettelyllä tarkoitetaan, että eri lupia haettaisiin yhdellä hakemuksella, luvat käsiteltäisiin yhdessä menettelyssä ja menettelyn lopputuloksena syntyisi yksi yhdennetty lupapäätös. Vaihtoehdossa yhdelle viranomaiselle siirrettäisiin myös joko osittain tai kokonaan päätöstoimivaltaa muilta toimivaltaisilta viranomaisilta. Vaihtoehto edellyttäisi näin ollen laajempia muutoksia viranomaisten välisiin toimivaltasuhteisiin tai viranomaisten uudelleenorganisointia. Erilliset toimivaltaiset lupaviranomaiset olisi tässäkin vaihtoehdossa mahdollista säilyttää, mutta toimivalta yhdennetyn lupapäätöksen antamiseen olisi muodollisesti vain yhdellä viranomaisella.

Yhdennetty lupamenettely edellyttäisi, että eri lupamenettelyihin liittyvät säännökset, kuten asianosaisten määritelmät ja kuulemismenettelyt yhtenäistettäisiin. Yhden lupapäätöksen malliin liitty monia ratkaistavia kysymyksiä, kuten päätöksen osittainen lainvoimaisuus, mahdollisuus luvan osittaiseen määräaikaaisuuteen ja miten keskenään ristiriitaiset lupapäätökset ja -määräykset sovitettaisiin yhteen. Yhdennetyn lupamenettelyn vaihtoehto edellyttäisi laajoja muutoksia lupalakien aineelliseen sisältöön. Myös muutoksenhakua tulisi yhdentää, koska yhdennetystä lupapäätöksestä muutoksenhaun tulisi ohjautua yhtenä kokonaisuutena. Tämä tarkoittaisi, että lupapäätöksiä koskevat valitusoikeutta ja muutoksenhakua koskevat säännökset tulisi yhdenmukaistaa. Vaihtoehto edellyttäisi muutoksia myös Vaasan hallinto-oikeuden nykyiseen erityisasemaan ympäristöasioiden muutoksenhaussa.

Yhdennettyä lupamenettelyä pidemmälle menevässä kokonaisvaltaisessa uudistamisessa ympäristöä ja sen käyttöä koskeva lainsäädäntö koottaisiin ja yhdennettäisiin aineellisesti ja menettelyllisesti uudeksi laiksi vastaavasti kuin esimerkiksi Ruotsin ympäristökaari. Yhdennetyn lupamenettelyn tai lainsäädännön kokonaisuudistuksen edellyttämiin laaja-alaisiin muutoksia ei ole tässä vaiheessa pidetty tarpeellisena. Näin laajojen säädösmuutosten valmistelu ei ollut tämän lainsäädäntöhankkeen toimeksianto, eikä se myöskään olisi ollut mahdollista asetettu aikataulu huomioon ottaen.

YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittaminen

YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittamisen osalta on vastaavasti tarkasteltu ja arvioitu erilaisia toteuttamismallivaihtoehtoja. Menettelyjen sujuvoittamiseksi ja jouduttamiseksi on tarkasteltu mahdollisuuksia yhdistää menettelyihin sisältyviä päällekkäisiä vaiheita. Tällaisena menettelyvaiheena on tunnistettu arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuuleminen. Jos YVA- ja lupamenettelyitä yhdistettäisiin tätä laajemmin, edellyttäisivät muutokset todennäköisesti merkittäviä muutoksia sekä YVA-menettelyn että nykyisen lupamenettelyn sisältöön.

YVA- ja lupamenettelyjen yhteensovittamisen osalta valmistelussa on tarkasteltu erityisesti kahta päävaihtoehtoa: nollavaihtoehtoa sekä vaihtoehtoa, jossa laissa säädettäisiin arviointiselostuksesta ja lupahakemuksen yhteisestä kuulemisesta. Nollavaihtoehtossa menettelyjen yhteensovittaminen toteutettaisiin voimassa olevan YVA-lain mukaisesti ilman lainsäädäntömuutoksia hyödyntäen toimintatapojen ja toimintaympäristön muutosta. Sähköisen asiointijärjestelmän käyttöönotolla sekä YVA- että lupamenettelyt sujuvoituvat nykyisestä ja YVA-menettelyssä syntyneet asiakirjat ja selvitykset ovat nykyistä helpommin hyödynnettävissä myös lupamenettelyssä.

Valtion lupa- ja valvontavirastossa hoidetaan sekä ympäristönsuojelu- ja vesilakiin perustuvia lupatehtäviä että YVA-yhteysviranomaisen tehtäviä, vaikka tehtävät viranomaisen sisällä voivat edelleen olla osoitettuna eri henkilöille. Uudessa virastossa tehtävien yhteensovittaminen voi joka tapauksessa olla nykyistä tiiviimpää. YVA-lain esitöiden mukaan voimassa oleva

lainsäädäntö ei periaatteessa estä kuulemasta arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta yhdessä.

Nollavaihtoehdossa YVA- ja lupamenettely säilyvät lähtökohtaisesti erillisinä menettelyinä eikä niiden yhteensovittamista ohjattaisi lainsäädännöllä. Erilliset menettelyt ohjaavat hankkeen suunnittelua tarkentumaan vaiheittain, jolloin eri toteuttamisvaihtoehtojen ympäristövaikutukset ja arviointiselostuksesta saatu palaute on mahdollista ottaa huomioon hankkeen suunnittelun edetessä lupahakemusvaiheeseen. Osallistuminen YVA-menettelyyn ja arviointiselostuksesta kuulemiseen ajoittuvat suunnitteluvaiheeseen, jossa hankkeen toteuttamisvaihtoehto on mahdollisesti vielä auki. Tällöin lausuminen hankkeen vaihtoehtotarkastelusta voi vielä tosiasiallisesti vaikuttaa hankkeen jatkosuunnitteluun. Menettelyjen edetessä ajallisesti peräkkäin yhteysviranomaisen arviointiselostuksesta antama perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista on lupahakemuksesta kuultaessa osallisten käytettävissä.

Arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuulemisen yhdistäminen on mahdollista toteuttaa eri laajuisesti riippuen siitä, miten soveltamisala rajataan. Valmistelussa on tältä osin arvioitu erilaisia alavaihtoehtoja. Alavaihtoehdossa 1A YVA- ja lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutettaisiin säätämällä mahdollisuudesta kuuluttaa arviointiselostuksesta ja Valtion lupa- ja valvontavirastossa vireillä olevasta ympäristönsuojelulain mukaisesta lupahakemuksesta samalla kuulutuksella. Tämä koskisi teollisuuslaitosten muutos- ja laajennushankkeita, joissa hankkeen toteuttamiselle ei olisi käytännössä vaihtoehtoja tai ainakaan vaihtoehtotarkastelulla ei olisi ympäristövaikutusten kannalta juuri merkitystä.

Alavaihtoehdosta 1A yrityksille kertyvien taloudellisten säästöjen arvioidaan jäävän kokonaisuudessaan melko vähäisiksi, koska soveltamisalan mukaisia hankkeita tulee vireille todennäköisesti suhteellisen harvoin. Muutos- ja laajennushankkeita koskevien YVA-menettelyjen osuus kaikista vuosittain vireille tulleista YVA-menettelyistä on ollut keskimäärin noin 10 prosenttia, tosin vaihteluväli on vuosina 1994–2016 ollut kahdesta prosentista 40 prosenttiin. Määritelmän mukaiset muutos- ja laajennushankkeet olisivat pääosin sellaisia, joissa YVA-menettelyssä edellytetyllä vaihtoehtotarkastelulla ei olisi hankkeen ympäristövaikutusten kannalta suurta merkitystä, joten menettely ei tosiasiallisesti juurikaan heikentäisi mahdollisuuksia YVA-menettelyyn osallistumiseen ja osallistumisen vaikuttavuutta. Näin ollen alavaihtoehtolalla ei todennäköisesti olisi myöskään suoria ympäristövaikutuksia.

Toisena alavaihtoehtona on arvioitu vaihtoehtoa 1B, jossa arviointiselostuksesta ja Valtion lupa- ja valvontavirastossa vireillä olevasta lupahakemuksesta kuuleminen voitaisiin yhdistää aina kun YVA-velvollinen hanke edellyttää Valtion lupa- ja valvontaviraston ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaista lupaa. Tässä alavaihtoehdossa kuulemisten yhdistäminen voisi siten koskea muutoshankkeiden lisäksi myös uusia hankkeita. Alavaihtoehto 1B mahdollistaisi arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuulemisten yhdistämisen valtaosassa YVA-velvollisista hankkeista ja sen arvioidaan voivan tulla sovellettavaksi jopa 60 prosentissa kaikista vuosittain vireille tulevista YVA-menettelyistä. Alavaihtoehdossa yrityksille kertyvät taloudelliset hyödyt menettelyjen nopeutumisesta voisivat siten olla suurempia. Soveltamisalan laajentaminen vesilain mukaisiin lupamenettelyihin ei todennäköisesti toisi soveltamisalan piiriin juurikaan hankkeita, koska YVA-menettelyä on sovellettu vesistö rakentamista koskeviin hankkeisiin vain harvoin.

Alavaihtoehdossa 1B voidaan kuitenkin osallistumismahdollisuuksien arvioida heikentyvän nykyisestä sekä YVA- että lupamenettelyssä. Arviointiselostusvaiheessa osallistumisen tosiasiallinen vaikuttavuus vähenisi, koska arviointiselostuksesta vaihtoehtotarkasteluineen kuulutaisiin myös uusien hankkeiden osalta vasta siinä vaiheessa, kun hankkeesta vastaava on jo hakenut lupaa tietyllä YVA-menettelyssä tarkastellulle vaihtoehtolle. Vastaavasti alavaiht-

toehdossa osallistumismahdollisuudet heikentyisivät myös lupamenettelyssä, koska lupahakemuksen kuulemisaineistoon ei sisältyisi muiden viranomaisten arviointiselostuksesta antamia lausuntoja eikä yhteysviranomaisen antamaa perusteltua päätelmää hankkeen merkittävästä ympäristövaikutuksista. Alavaihtoehdosta voisi aiheutua myös kielteisiä ympäristövaikutuksia, kun YVA-menettelyllä ja siinä saadulla palautteella ei olisi vaikutusta hankkeen toteutusvaihtoehdon valintaan. YVA-menettelyn merkitys suunnitteluvälineenä todennäköisesti vähenisi.

Kolmantena alavaihtoehtona 1C on arvioitu vaihtoehtoa, jossa arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuulemisten yhdistäminen olisi mahdollista kaikissa hanketyypeissä, mutta edellytyksenä olisi hankkeen vaihtoehdottomuus. Lisäksi alavaihtoehdossa YVA-menettelyn arviointiohjelmavaihetta ei sovellettaisi lainkaan kiireellisiin hankkeisiin. Muissa kuin kiireellisissä hankkeissa yleisölle tiedotettaisiin arviointiohjelmasta ja -selostuksesta kuulemisen sijaan. Alavaihtoehdon 1C piiriin tulevien tapausten määrää ja taloudellisia vaikutuksia yrityksiin on vaikea etukäteen arvioida, koska soveltamisalaan liittyvät hankkeen vaihtoehdottomuus ja kiireellisyys olisivat aina tapauskohtaisesti arvioitavia edellytyksiä. Alavaihtoehdon 1C toteuttaminen heikentäisi todennäköisesti olennaisesti nykyisiä osallistumismahdollisuuksia sekä arviointiohjelma- että arviointiselostusvaiheessa, mikä voisi heikentää mahdollisuuksia tunnistaa hankkeen ympäristövaikutuksia. Alavaihtoehdosta voisi aiheutua kielteisiä ympäristövaikutuksia.

Sähköinen asiointi

Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittaminen edellyttää käytännössä, että toiminnanharjoittaja, viranomaiset sekä muistutusten ja mielipiteiden esittäjät voivat asioida sähköisesti seuraavissa vaiheissa:

- 1) lupahakemukset on toimitettava viranomaisille sähköisesti,
- 2) yhteensovittava viranomainen pyytää lausunnonantajia toimittamaan lausunnot sähköisesti määräajassa,
- 3) yhteensovittava viranomainen varaa hakijalle sähköisesti tilaisuuden antaa selityksensä hakemusten johdosta annetuista lausunnoista, muistutuksista ja mielipiteistä. Sähköinen asiointi on välttämätöntä yhdenmukaisen menettelyjen toimeenpanolle niin asioivan toiminnanharjoittajan sujuvamman menettelyn kuin viranomaisten yhteistoiminnan kannalta.

3.3 Keskeiset ehdotukset

3.3.1 Lupamenettelyjen yhteensovittaminen

Lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutettaisiin sovittamalla samanaikaisesti vireille pantujen lupahakemusten käsittelyvaiheet ajallisesti yhteen. Yhteensovittamisesta säädettäisiin ehdotettavassa uudessa laissa. Yhteensovittamista koskevan lainsäädännön soveltamisala rajoitettaisiin ympäristöön vaikuttaville hankkeille pääosin ympäristöministeriön hallinnonalalla myönnettäviin lupiin.

Maakuntauudistuksen yhteydessä perustetaan uusi Valtion lupa- ja valvontavirasto, jolle koostaan lakkautettavien aluehallintovirastojen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäviä. Samassa yhteydessä on laaja-alaisesti arvioitu valtion viranomaistehtävien järjestämistä. Tukesin tehtävät säilyvät maakuntauudistuksen yhteydessä ennallaan, samoin valtion ja kuntien välinen toimivallanjako ympäristötehtävissä ja rakentamisen ohjauksessa. Näiden hallinnon uudelleenjärjestelyjen ollessa vielä kesken, ei tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä ole katsottu mahdolliseksi tehdä sisällöllisiä muutoksia lupaviranomaisten toimivaltaan. Tä-

män vuoksi ehdotuksen valmistelussa lähtökohtana on ollut säilyttää viranomaisten lupatoimivalta nykyisellään.

Lupa-asioiden käsittelyn yhteensovittamisen edellytyksenä olisi, että hankkeelle haettaisiin joko ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, vesilain mukaista lupaa tai maa-aineslain mukaista lupaa. Ainakin yhden näistä luvista tulisi sisältyä yhteen sovitettaviin menettelyihin. Niiden osalta toimivaltainen viranomainen hoitaisi myös yhteensovittamiseen liittyviä tehtäviä.

Yhteensovittaminen voisi tulla sovellettavaksi, jos ympäristö-, vesi- tai maa-aineslupan lisäksi hankkeelle haetaan samaan aikaan jotain muuta lain soveltamisalaan kuuluvaa lupaa, ja luvat kuuluvat eri viranomaisten toimivaltaan. Tällainen muu lupa voisi olla maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakennuslupa, toimenpidelupa, rakennuksen purkamislupa tai maisematyölupa, kaivoslain mukainen malminetsintälupa, kaivoslupa tai kullanhuuhdontalupa taikka vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukainen lupa vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin tai räjähteiden valmistukseen ja varastointiin. Lisäksi yhteensovittaminen voisi koskea luonnonsuojelulain mukaista lupaa laji- tai luontotyyppisuojelesta poikkeamiseen, mikäli samalla haettaisiin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvaa ympäristölupaa tai maa-aineslupaa. Yhteensovittamisen piiriin ehdotetut luvat ja niiden yhdistelmät liittyvät pääsääntöisesti jonkin ammatillisen tai yritystoiminnan aloittamiseen tai muuttamiseen siten, että lupien hakeminen voi ajoittua samaan aikaan.

Luvanhakija päättäisi, sovitetaanko lupahakemusten käsittelyä yhteen. Yhteensovittaminen voisi myös koskea vain osaa hankkeen edellyttämistä lupamenettelyistä. Valinta tehtäisiin siinä vaiheessa, kun lupahakemukset laitetaan vireille. Yhteensovittaminen voitaisiin käsittelyn edetessä myös keskeyttää hakijan aloitteesta.

Yhteensovitettavat käsittelyvaiheet olisivat lupahakemuksen täydentämisvaihe, asianosaisten, yleisön ja muiden viranomaisten kuulemisvaihe, vaihe, jossa hakijalle varataan tilaisuus antaa selitys saadusta kuulemispalautteesta, sekä lupapäätöksen antaminen ja siitä tiedottaminen. Lisäksi yhteensovittamiseen liittyisi kiinteästi hakijan neuvonta. Yhteensovittaminen ei koskisi mahdollista muutoksenhakuvaihetta.

Lupahakemusten käsittelyn yhteensovittaminen edellyttää, että joku lupaviranomaisista huolehtii siihen liittyvistä tehtävistä. Yhteensovittavana viranomaisena toimisi Valtion lupa- ja valvontavirasto tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen riippuen siitä, kumpi viranomainen on toimivaltainen hankkeeseen liittyvässä ympäristö-, vesi- tai maa-ainesluvassa. Yhteensovittaminen voisi lisäksi koskea kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ja Tukesin lupia. Yhteensovittamistehtävä voi lain soveltamisen laajuudesta riippuen edellyttää yhteensovittavalle viranomaiselle lisäresursseja. Tämän vuoksi yhteensovittamistehtävä olisi tarkoituksenmukaisinta ja tehokkainta keskittää vain tietyille, lain soveltamisen kannalta keskeisille viranomaisille.

Yhteensovittavan viranomaisen tehtävänä olisi tarvittaessa järjestää tapaaminen hankkeesta vastaavan ja hankkeen edellyttämien lupamenettelyjen ja muiden menettelyjen osalta toimivaltaisten viranomaisten välille. Tapaamisen tarkoituksena olisi hakijan neuvonta ja yhteensovittavien lupamenettelyjen etenemisen suunnittelu. Lupahakemusten tultua vireille yhteensovittava viranomainen kokoaisi toimivaltaisilta viranomaisilta tiedot hakemusten mahdollisista täydennystarpeista ja pyytäisi ne kootusti hakijalta. Yhteensovittava viranomainen pyytäisi kootusti myös lausunnot lupahakemuksista. Se järjestäisi lupahakemuksista kuulemisen ja tiedottamisen sekä pyytäisi hakijalta kootusti selityksen saaduista lausunnoista, muistutuk-

sista ja mielipiteistä. Yhteensovittava viranomainen huolehtisi menettelyn lopuksi lupapäätösten tiedoksiantamisesta sekä päätöksistä tiedottamisesta. Menettelyn sujuvan etenemisen varmistamiseksi yhteensovittava viranomainen asettaisi yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa määräaikoja eri menettelyvaiheille.

Valtion lupa- ja valvontavirastossa vireille tulevat lupahakemukset voitaisiin käsitellä yhdessä ja niissä voitaisiin antaa yhteinen päätös. Yhteiskäsittely koskisi hakemusta luonnonsuojelulain laji- tai luontotyyppisuojelesta poikkeamiseen ja samaan hankkeeseen liittyvää ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaista lupahakemusta. Luonnonsuojelulakiin, ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin ehdotetaan lisättäväksi yhteiskäsittelyä koskevat säännökset.

Esitykseen sisältyy myös laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain muuttamisesta, laki tuomioistuinelain muuttamisesta ja laki hallinto-oikeuslain muuttamisesta. Mainittujen lakien muutoksilla selvennettäisiin ratkaisukokoonpanoa koskevaa sääntelyä tilanteissa, jossa sovellettaisiin ehdotettavaa yhteiskäsittelyä.

3.3.2 YVA- ja lupamenettelyjen yhteensovittaminen

YVA- ja lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevissa ehdotuksissa lähtökohtana on säilyttää ennallaan vastikään uudistetun YVA-lain tavoitteet ja YVA-menettelyn kaksivaiheisuus. Lisäksi tavoitteena on välttää osallistumismahdollisuuksien heikentyminen sekä YVA- että lupamenettelyssä ja varmistaa, ettei ympäristönsuojelun taso heikenny. Lisäksi ehdotuksissa on otettu huomioon YVA-direktiivistä tulevat velvoitteet, tässä yhteydessä erityisesti vaatimus YVA-menettelyyn sisältyvästä vaihtoehtotarkastelusta. Direktiivin mukaan ympäristövaikutusten arvioinnin tulee sisältää kuvaus hankkeen kohtuullisista, varteenotettavista vaihtoehdoista ja toteuttamisvaihtoehdon valinnassa on huomioitava vaihtoehtojen ympäristövaikutukset.

YVA- ja lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutettaisiin säätämällä mahdollisuudesta kuulla ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta ympäristölupamenettelyn yhteydessä, jos kyse on Valtion lupa- ja valvontavirastossa vireillä olevasta ympäristöluvasta. Arviointiselostuksesta kuuleminen voitaisiin yhdistää lupahakemuksesta kuulemiseen, jos ympäristölupaa haetaan hankkeelle tai hankkeen muutokselle, jolle ei ole hankkeen sijainnin, laajuuden tai teknisten ominaisuuksien kannalta muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa. Tällaisissa hankkeissa vaihtoehtotarkastelulla ei arvioida olevan hankkeen ympäristövaikutusten kannalta suurta merkitystä, joten menettely ei tosiasiallisesti juurikaan heikentäisi osallistumismahdollisuuksia ja osallistumisen vaikuttavuutta.

Kuulemisen yhdistäminen voi tulla kysymykseen sekä kokonaan uudessa hankkeessa, että olemassa olevan hankkeen muutoksessa, jos hanke edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista lupaa. Hakija voisi tehdä aloitteen yhdistämisestä ja siitä päättäisivät yhteysviranomainen ja lupaviranomainen yhteisymmärryksessä.

Lisäksi säädettäisiin mahdollisuudesta yhdistää arviointiselostuksesta kuuleminen ympäristönsuojelu- tai vesilain mukaisesta lupahakemuksesta kuulemiseen, jos kyse on YVA-lain 27 §:ssä tarkoitettua perustellun päätelmän ajantasaistamisesta. Tällaisessa tilanteessa arviointiselostuksesta on jo kertaalleen kuultu. Lisäksi täsmennettäisiin YVA-lain säännöksiä ympäristövaikutusten arvioinnin ja lupahakemuksen selvitystarpeiden yhteensovittamisesta. Menettelyjen ajallinen yhdistäminen tarkoittaa myös, että YVAn ja lupahakemuksen edellyttämät selvitykset ovat todennäköisesti laadittavissa samanaikaisesti.

Arviointiselostuksen ja lupahakemuksen yhteisestä kuulemisesta perustellun päätelmän ajantasaistamisen yhteydessä säädettäisiin ympäristönsuojelu- ja vesilaissa. Lupaviranomainen huolehtisi kuulemisen järjestämisestä. Yhteiskuulemiselle säädettäisiin varattavaksi vähintään 45 päivän ja enintään 60 päivän kuulemisaika. Kuulemisajan pidentämisellä turvattaisiin osallistumisoikeuksien toteutumista ottaen huomioon samanaikaisesti kuultavana olevan aineiston laajuus sekä se, ettei lupahakemuksen kuulemisaineistoon yhteisessä kuulemisessa sisälly yhteysviranomaisen perusteltua päätelmää eikä muiden viranomaisten kannanottoja arviointiselostuksesta.

4 Vaikutusten arviointi

4.1 Yleistä

Esityksen vaikutusten arviointi perustuu pääosin SYKE:n ja Itä-Suomen yliopiston yhteishankkeena laadittuun selvitykseen Ympäristöllisten menettelyjen yhden luukun palveluiden lainsäädäntöhankkeen vaikutusten arviointi.

Lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevien ehdotusten vaikutukset on arvioitu oletuksella, että yhteensovittamista sovellettaisiin vuosittain noin 200 hankkeen lupamenettelyissä. Lupamenettelyjen yhteensovittamisen piiriin on arvioitu tulevan eniten hankkeita, joiden toteuttaminen edellyttää ainakin ympäristölupaa ja rakennuslupaa. Tällaisia hankkeita koskevia lupahakemuksia on arvioitu tulevan vuosittain vireille lähes 200. Näistä hankkeista noin 75 prosentin arvioidaan olevan sellaisia, joissa ympäristöluvan myöntää valtion lupaviranomainen. Kaivoslain mukaista kaivoslupaa edellyttäviä hankkeita, joihin liittyy myös ympäristöluvan tarve, arvioidaan tulevan vuosittain vireille vain muutamia. Samoin hankkeita, jotka vaativat ainakin ympäristöluvan ja kemikaaliturvallisuuslain mukaisen luvan, arvioidaan tulevan vuosittain vireille vain muutamia. Yritysten investointihalukkuuteen ja vireille tulevien yhteensovitettavien lupahakemusten määrään vaikuttaa luonnollisesti yleinen taloudellinen tilanne, joten tosiasiallinen soveltamismäärä voi poiketa ennakoarvioista molempiin suuntiin. Lupamenettelyjen yhteensovittamisessa hakijalla olisi päätösvalta, sovelletaanko yhteensovittamista ja missä luvissa sitä sovelletaan. Lupamenettelyjen erillismenettelyt säilyisivät edelleen vaihtoehtona. Hakijan näkökulmasta menettely olisi siten joustava.

Lupien yhteensovittamisen piiriin voi lähtökohtaisesti tulla mitä tahansa teollista toimintaa harjoittavia laitoksia ja lupien käsittelyn yhteensovittaminen voi tilanteesta riippuen sopia sekä pienille ja keskisuurille että suurille toiminnanharjoittajille. Luvanhakijan päätökseen valita lupamenettelyjen yhteensovittaminen vaikuttaa todennäköisesti eniten se, miten suurella varmuudella hakija voi luottaa saavansa toiminnalle ympäristöluvan haetulle sijoituspaikalle. Muussa tapauksessa hakijan ei välttämättä kannata ympäristölupahakemusta laatiessaan panna toimintaan liittyvien rakennusten yksityiskohtaiseen suunnitteluun ja hakea niille rakennuslupaa ennen kuin toiminnan sijoittuminen on ympäristöluvalla ratkaistu. Tällä oletamalla yhteensovittamisen voidaan arvioida tulevan useimmin sovellettavaksi toiminnan muuttamista koskevien lupahakemusten käsittelyyn.

Käsittelyjen yhteensovittamisesta syntyy yrityksille suurin hyöty, jos yhteensovittaminen lyhentää lupamenettelyjen kokonaiskäsittelyaikaa. Käsittelyn nopeutuminen vaikuttaa siihen, kuinka nopeasti yritys voi investoida suunniteltuun hankkeeseen, jolloin taloudellinen hyöty syntyy tuotannon aikaistumisesta. Yhteensovitettavista luvista ympäristölupahakemuksen käsittelyn oletetaan kestävän pisimpään. Ympäristölupahakemuksen keskimääräinen käsittelyaika on nykyään 11,6 kuukautta. Arviointihankkeen työpajoissa ja tehdyissä kyselyissä yritysten ja viranomaisten arviot yhteensovittamisen vaikutuksesta lupahakemuksen käsittelyaikaan eroavat toisistaan huomattavasti. Yritysten arvion mukaan kokonaiskäsittelyaika voisi nopeu-

tua noin 23 prosenttia menettelyjen lisääntyvän koordinoinnin, luvanhakijan ja viranomaisten tapaamisen sekä sähköisen järjestelmän hyödyntämisen vuoksi. Sen sijaan viranomaisten arvioon mukaan lupahakemusten käsittelyaika saattaisi yhteensovittamisen seurauksena pidentyä jopa 15 prosenttia, ellei yhteensovittamista hidastumisen vuoksi keskeytettäisi. Arvioon yhteensovittamisen vaikutuksesta käsittelyaikaan sisältyy näin ollen merkittävää epävarmuutta. Lisäksi lakiehdotusten vaikutuksia arvioitaessa on mahdotonta eritellä, miltä osin käsittely nopeutuu pelkästään sähköisen asiointijärjestelmän käyttöönoton vuoksi. Sähköisen asiointijärjestelmän lisäksi lupahakemusten käsittelyn nopeutumiseen vaikuttaisivat olennaisesti myös asiakasneuvonnan ja menettelyjen prosessinjohton sekä viranomaisten yhteistyön parantuminen.

Tilanteita, joissa Valtion lupa- ja valvontavirastossa tulisi käsiteltäväksi luonnonsuojelulain mukainen poikkeamislupa yhdessä vesilain mukaisen luvan tai ympäristöluvan kanssa, arvioidaan vuosien 2015—2017 poikkeamispäätösmäärien perusteella olevan vuosittain enintään muutamia kymmeniä. Mainittuna ajanjaksona myönnettyt luonnonsuojelulain poikkeamisluvat ovat useimmin liittyneet johonkin vesistö rakentamista koskevaan hankkeeseen, joka on voinut vaatia myös vesilain mukaista lupaa. Valtion lupa- ja valvontaviraston sisäisen yhteiskäsittelyn ei arvioida juurikaan vaikuttavan lupahakemusten kokonaiskäsittelyaikaan, koska ympäristöluvan tai vesilain mukaisen luvan käsittelyyn ei ehdoteta muutoksia.

Etukäteen on mahdoton arvioida määrällisesti, miten usein YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittamista koskevia säännöksiä tullaan soveltamaan. Todennäköisesti hankkeen vaihtoehtotomuusedellytys täyttyy useimmin muutoshankkeiden osalta. Muutoshankkeita koskevia YVA-menettelyjä on tullut vuosittain vireille keskimäärin viidestä kymmeneen. Saatavilla olevien tietojen perusteella ei ole ollut mahdollista arvioida vaihtoehtotomuuden edellytykset täyttävien uusien hankkeiden lukumäärää. Tämä edellyttäisi aikaisemman YVA-käytännön yksityiskohtaista läpikäyntiä. Todennäköisesti tällaisten vaihtoehtottomien uusien hankkeiden määrä on rajallinen.

Arviointiselostuksesta voitaisiin ehdotuksen mukaan kuulla samassa yhteydessä ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen lupahakemuksen kanssa myös silloin, kun arviointiselostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi. Säännöksen soveltamisen laajuutusta on etukäteen vaikea ennakoida, koska uuden YVA-lain soveltamisesta ei ole vielä käytäntöä. Soveltaminen voi esimerkiksi tulla kysymykseen tilanteissa, jossa arviointiselostuksen laatimisesta on kulunut aikaa tai jos se on laadittu hankkeen varhaisessa suunnitteluvaiheessa. Kuulemisen yhdistäminen näissä tilanteissa nopeuttaisi menettelyjä todennäköisesti enimmillään muutamalla kuukaudella.

Yhdistämällä arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuuleminen voidaan menettelyjen yhteenlaskettua kestoja nopeuttaa ainakin kahdella kuukaudella verrattuna tilanteeseen, että lupahakemus tulee vireille vasta, kun perusteltu päätelmä arviointiselostuksesta on annettu. Menettelyjen käsittelyaikojen lyhenemistä arvioitaessa on otettava huomioon, että lupahakemusta on usein tarpeen täydentää sen vireille tulon jälkeen, mikä voisi viivästyttää kuulemisten alkamista. Yhdistetyssä kuulemisessa yhteinen kuulemisaika olisi 15—30 päivää pidempi verrattuna siihen, että lupahakemuksesta kuullaan erikseen. Kuulemisten jälkeen tulee yhteysviranomaiselle varata kahden kuukauden määräaika perustellun päätöksen antamiselle. Samaan ajankohtaan lupamenettelyssä ajoittuu vaihe luvanhakijan kuulemiselle ja vastineen antamiselle, mihin pääsääntöisesti varataan 30 päivää. Tässä vaiheessa kuulemisten yhdistäminen tarkoittaisi siten menettelyn pidentämistä enintään 30 päivää verrattuna siihen, että lupamenettely etenisi erillisenä menettelynä. Lisäksi on otettava huomioon aika, jonka lupaviranomainen tarvitsee perustellun päätelmän huomioon ottamiseksi lupapäätöksessä.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset kotitalouksiin

Lupamenettelyjen tai YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittamista koskevilla ehdotuksilla ei ole sanottavia taloudellisia vaikutuksia suhteessa kotitalouksiin, koska yhteensovittaminen koskee ammatillisesti harjoitettavien hankkeiden toteuttamiseen liittyviä lupa- ja YVA-menettelyjä. Ehdotuksesta voidaan arvioida aiheutuvan vaikutuksia myös kotitalouksille ja yksityisille henkilöille siltä osin, kun ehdotuksilla on vaikutusta osallistumiseen. Lähtökohtaisesti yksityisille asianosaisille ja haitankärsijöille osallistumisesta aiheutuvat kustannukset voivat vähentyä, kun näkemykset voidaan keskittää yhteen ajankohtaan ja kerralla esitetyt näkemykset otetaan huomioon useammassa menettelyssä. Vaikka kertaluonteinen työmäärä on suurempi, kun samalla kertaa on kuultavana laajempi kuulemisaineisto, kokonaistyömäärän arvioidaan vähenevän verrattuna tilanteeseen, jossa eri hakemuksista tai selvityksistä kuultaisiin erikseen.

4.2.2 Vaikutukset yritysisiin

Yhteensovitettavien lupahakemusten käsittelyn nopeutumisesta syntyviä taloudellisia hyötyjä on arvioitu oletuksilla, että lupien käsittelyn kokonaisaika yhteensovituksen vuoksi nopeutuu tai hidastuu 10, 20 tai 30 prosenttia. Jos käsittelyajat nopeutuisivat 30 prosenttia, olisivat kaikkien lupayhdistelmien taloudelliset kokonaisvaikutukset 10 vuoden tarkastelujaksolla yhteensä noin 260 miljoonaa euroa, 10 prosentin nopeutumisella noin 60 miljoonaa euroa. Jos käsittelyaika tulisikin hidastumaan uuden menettelyn myötä, olisivat kokonaisvaikutukset 10 vuoden tarkastelujaksolla 10 prosentin hidastumisella enintään -50 miljoonaa euroa ja 30 prosentin hidastumisesta enintään -150 miljoonaa euroa. Yhteensovittamisen arvioidaan lyhentävän hakemusten kokonaiskäsittelyaikaa, joten tosiasiallisen vaikutuksen arvioidaan olevan positiivinen ja asettuvan johonkin 260 miljoonan ja 150 miljoonan euron välille.

Lupamenettelyjen yhteensovittamisen arvioidaan lisäksi vähentävän yritysten kustannuksia, koska yhteensovitettavissa asioissa viranomaisneuvonta tehostuu ja eri lupiin liittyviä selvitystarpeita koordinoidaan. Se, että lupaprosessin alussa järjestettäisiin tapaaminen kaikkien prosessin kannalta oleellisten viranomaisten kanssa, vähentäisi yrityksen työmäärää ja tehostaisi ajankäyttöä. Usein saman projektin lupahakemuksissa täytetään samoja asioita useassa eri luvassa erikseen. Asioiden kertaaminen kaikille viranomaisille erikseen ei ole tehokasta. Ennak-koneuvottelujen ansiosta viranomaiset olisivat heti alussa samalla viivalla yrityksen kanssa. Lisäksi lupamenettelyjen yhteensovittaminen voi yhtenäistää lupaprosessien käsittelyä koko maassa. Näin yrityksille voitaisiin luoda mahdollisimman tasavertainen mahdollisuus liiketoimintaan ja terveeseen kilpailuun. Sähköisen lupajärjestelmän kehittäminen toimisi sujuvan kommunikoinnin välineenä loistavasti. Sähköisen järjestelmän avulla yritykset voisivat täyttää hakemukset helposti ja myös seurata lupaprosessin etenemistä reaaliajassa.

Yritysten hallinnolliset kustannukset alenevat, jos hakemusten valmisteluun käytettävä kokonaistyöaika vähenee. Käytännössä esimerkiksi mahdollisten konsulttipalveluiden tarpeet voivat vähentyä. Yrityksille tehdyn sähköisen kyselyn perusteella yhteensovittamisen arvioidaan vähentävän niiden hallinnollisia kustannuksia noin 14 prosenttia. Arvio sisältää epävarmuuksia, koska kyselyyn vastanneiden yritysten edustajilla ei lainsäädännön valmisteluvaiheessa ole ollut vielä täsmällistä tietoa yhteensovittamisen todellisista vaikutuksista. Lisäksi suuri osa vastauksissa arvioiduista hyödyistä koostuu todennäköisesti sähköisen asiointijärjestelmän tuomista eduista. Mainitut epävarmuustekijät huomioon ottaen vaikutukset yritysten hallinnollisten kustannusten vähenemisestä koituviin hyötyjen diskontattuun nettonykyarvoon voidaan arvioida olevan tarkastelujaksolla 2020—2029 yhteensä 3,4 miljoonaa euroa.

Yrityksille yhteensovittamisesta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten arvioidaan koituvan lähes yksinomaan investointien nopeutumisesta. Lupamenettelyjen yhteensovittamisesta yrityksille koituvien taloudellisten hyötyjen nettonykyarvon arvioidaan olevan 10 vuoden tarkastelujaksolla yhteensä noin 155 miljoonaa euroa. Tämä hyöty on saavutettavissa, jos lupamenettelyjen yhteensovittaminen nopeuttaa lupien käsittelyaikoja yhteensä 20 prosenttia. Vaikutus jakautuu edellä esitetyn mukaisesti yritysten hallinnollisten kustannusten vähentymisestä koituviin hyötyihin (3,4 miljoonaa euroa), yritysten investointien nopeutumisesta koituviin hyötyihin (153 miljoonaa euroa) sekä lisääntyneisiin julkisen talouden hallinnollisiin kustannuksiin (-2,0 miljoonaa euroa).

Edellä esitettyjen taloudellisten vaikutusten laskelmien lähtötietoihin sisältyy runsaasti epävarmuuksia. Arvioinnin tueksi onkin laadittu epävarmuustarkastelu, jossa on tarkasteltu epävarmimpien lähtötietojen muutosten vaikutuksia arvioinnin lopputulokseen. Paitsi lupien käsittelyaikojen nopeutumisen osalta, epävarmuustarkastelua on tehty oletuksella, että lupien yhteensovittamista haetaan 20 prosenttia enemmän tai vähemmän kuin mitä enimmäismääräksi on arvioitu. Lisäksi epävarmuutta liittyy kunkin lupayhdistelmän keskimääräisen investoinnin arvoon sekä arvioinnissa käytettyyn diskonttokorkoon.

Tämä tarkastelu osoittaa, että eri oletuksilla taloudellisten hyötyjen nettonykyarvo vaihtelee tarkastelujaksolla 2020—2029 kokonaisuudessaan -280 ja 320 miljoonan euron välillä. Taloudelliset vaikutukset jäisivät näin ollen parhaimmillaankin vuositasona melko maltillisiksi. Keskeisin epävarmuustekijä liittyy epävarmuuteen siitä, miten usein toiminnanharjoittajat, etenkin kokonaan uusien hankkeiden luvituksessa, päättäisivät hakea eri lupia samanaikaisesti ja pyytää lupahakemusten käsittelyn yhteensovittamista. Taloudellisten hyötyjen realisoituminen maksimissaan edellyttää, että lupien käsittelyajat nopeutuvat huomattavasti ja että lupien käsittelyn yhteensovittaminen otetaan mahdollisimman laajasti käyttöön. Jos nämä tavoitteet eivät toteudu, voivat ehdotuksen taloudelliset hyödyt muuttua kustannuksiksi.

YVA-menettelyyn liittyvästä arviointiselostuksesta ja ympäristölupahakemuksesta kuulemisen yhdistäminen nopeuttaa hankkeen toteuttamisen edellytyksenä olevien ennakkovalvontamenettelyjen käsittelyaikaa. YVA- ja ympäristölupamenettelyt voivat kuulemisten yhdistämistilanteessa nopeutua yhteensä enimmillään kaksi kuukautta verrattuna tilanteeseen, jossa kuulemisia ei yhdistetä. Toisaalta kuulemisten yhdistämiseen liittyy toiminnanharjoittajan kannalta riski siitä, että arviointiselostuksesta saatu kuulemispalaute ja perusteltu päätelmä antavat aiheita hankesuunnitelman ja lupahakemuksen muutoksille. Tällöin kuulemisten yhdistämisestä saatu ajallinen hyöty menetettäisiin ja kokonaiskäsittelyaika pitenisi.

Arviointiselostukseen ja lupahakemukseen sisällytettävien selvitystarpeiden nykyistä tiiviimpi yhteensovittaminen vähentää toiminnanharjoittajan hallinnollista taakkaa selvitysten laatimisessa niissä tilanteissa, kun selvityksiä voidaan yhdistää. Lupahakemuksen ja arviointiselostuksen selvitystarpeet vastaavat pääosin toisiaan, joten selvityksiä voitaisiin pääosin laatia yhteisesti. Ehdotuksen yritysvaikutukset ovat myönteisiä. Selvitysten laajuus, kohdentuminen ja niiden vaatima työmäärä ovat tapauskohtaisia, joten ehdotuksen euromääräisiä vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida.

4.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen

Lupamenettelyjen yhteensovittamisen vaikutukset julkiseen talouteen syntyvät vaikutuksesta lupahakemuksen käsittelyyn viranomaisissa käytettyyn kokonaistyöaikaan. Yhteensovittavan viranomaisen työmäärä lisääntyisi nykyisestä, koska sille keskitettäisiin eräitä lupakäsittelyyn liittyviä tehtäviä, hakemusten täydennyspyynnön kokoaminen, kuulemisen järjestäminen, lausuntojen pyytäminen sekä hankkeen vireille tulosta ja päätöksistä tiedottaminen. Näiden käsit-

telyvaiheiden osalta muiden toimivaltaisten viranomaisten työmäärä vastaavasti vähenisi. Lisäksi yhteensovittavalle viranomaiselle tulisi lisätyötä liittyen asiakaspalveluun ja neuvontaan, tapaamisten järjestämiseen, lupakäsittelyn projektinhallintaan ja käsittelyn aikataulutukseen.

Yhteensovittamisesta on arvioitu aiheutuvan viranomaisille lisätyötä, jonka johdosta julkisen talouden hallinnolliset kustannukset voivat kasvaa keskimäärin noin 12 prosenttia. Arvio perustuu viranomaisille tehtyyn kyselyyn. Arvio sisältää kuitenkin epävarmuutta, sillä hakemusten yhteensovittamisesta aiheutuvia tosiasiallisia vaikutuksia on vaikea arvioida tai sitä, kuinka usein yhteensovittamista sovellettaisiin. Esityksen tavoitteena on, että työmäärä vastaavasti muulla lupaviranomaisella kuin yhteen sovittavalla viranomaisella vähenisi. Arvioiduista viranomaiskustannusvaikutuksista osa voi olla selitettävissä myös sähköisen järjestelmän ja uuden valtion lupa- ja valvontaviranomaisen perustamisella.

Arvio perustuu viranomaisen yhden ympäristölupan käsittelyyn käyttämään tuntimäärään (Valtiovarainministeriö 2017), joka on kerrottu tuntityön hinnalla henkilöstösivukuluineen. Muiden kuin ympäristölupien osalta käsittelyyn käytetty työaika on arvioitu vertaamalla sitä työmäärällisesti ympäristölupaan. Kunkin lupatyypin kustannusvaikutus on arvioitu standardikustannusmallilla ottaen huomioon viranomaistyön tuntikustannuksen, joka huomioi viranomaisen tuntipalkan sekä palkan sivukulukertoimen. Sivukulukertoimenä on käytetty arvoa 1,5.

Vaikutus julkisen talouden hyötyjen nettonykyarvoon voi edellä esitetyn arvion perustella tarkastelujaksolla 2020—2029 olla yhteensä enintään -2,1 miljoonaa euroa. Suurimman vaikutuksen arvioidaan kohdistuvan ympäristölupan ja rakennusluvan yhteensovittamisesta Valtion lupa- ja valvontavirastolle. Ennakkoon arvioidusta soveltamistilanteiden vuosittaisesta enimmäismäärästä yli kolme neljäsosaa voisi koskea lupayhdistelmiä, joissa yhteensovittava viranomainen olisi Valtion lupa- ja valvontavirasto. Muissa tilanteissa yhteensovittavana viranomaisena olisi kuntien ympäristönsuojeluviranomainen. Yksittäiselle kunnalle ehdotuksesta aiheutuva lisätyön määrä olisi siten marginaalinen, koska soveltamistilanteita todennäköisesti tulisi hyvin harvoin. Yhteensovittamistehtävän hoitamisesta aiheutuvan viranomaisten lisäresurssin tarpeen arvioidaan vuositasolla olevan noin neljä henkilötyövuotta.

Ehdotuksesta, jonka mukaan yhteiskäsittelyn soveltamista laajennettaisiin Valtion lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävissä asioissa siten, että luonnonsuojelulain mukainen poikkeamista koskeva hakemus voidaan käsitellä yhdessä ympäristölupahakemuksen tai vesilain mukaisen hakemuksen kanssa, ei arvioida aiheutuvan vaikutuksia julkiseen talouteen.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuulemisen yhdistäminen voi vähäisessä määrin vähentää viranomaisen yhteenlaskettua työmäärää, kun kuuleminen toteutetaan yhdessä. Ehdotuksen vaikutus julkiseen talouteen on todennäköisesti lievästi positiivinen tai neutraali.

Hallituksen esityksellä tavoitellaan kustannussäästöjä julkiselle sektorille ja toiminnanharjoittajataholle. Esityksen taloudellisiin kustannuksiin liittyvät mahdolliset rahoitustarpeet käsitellään ja niistä päätetään osana julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousarvio- ja lisätalousarviomenettelyä.

Sähköinen asiointi

Hallituksen Luvat ja valvonta -kärkihankkeessa kehitetään palvelukerrosta, jonka pitäisi tavoitellussa mahdollistaa eri toimijoiden sähköisten asiointipalveluiden kokoamisen asiakkaalle yhteiseksi näkymäksi. Palvelukerroksen toteutus on alkanut syksyllä 2018 ja sitä toteutetaan

vaiheittain. Ensi vaiheessa toteutetaan montaa lupaa koskevan hankkeen lupien vireillepano ja myöhemmissä vaiheissa on mahdollista toteuttaa muut yhdenmukaisia menettelyä koskevat sähköisen asioinnin vaatimukset.

Syksyn 2018 tiedon mukaan palvelukerroksen ja viranomaiskohtaisten asiointi- tai asiankäsitteilyjärjestelmien välille täytyisi rakentaa rajapintoja tai integraatioita tietojen siirtoa varten. Palvelukerroksen yhteyteen voidaan myös toteuttaa sähköisen asioinnin ratkaisu sellaiselle toimijalle, jolla tällaista ei vielä ole. Rajapintojen tai asiointiratkaisun rakentamisen kustannukset on hankkeessa määritelty liittyvän organisaation vastuulle. Kustannusten tarkempaa arviointia varten ei ole vielä tarpeeksi tietoa toteutusvaiheen vasta käynnistyttyä.

Jos päädytään kehittämään nykyisten toimijoiden sähköisen asioinnin ratkaisuja tai rakentamaan uusia puuttuvien tilalle yhdenmukaisen menettelyn toteuttamiseksi, koituu siitä vastaavasti integraatio- tai kehittämiskustannuksia organisaatioille. Näitä kustannuksia ei ole arvioitu, koska ensisijaisesti on lähdetty siitä, että hyödynnetään Luvat ja valvonta -hankkeessa toteutettavaa palvelukerrosta.

4.3 Vaikutukset kansantalouteen

Esityksen kansantaloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Euromääräisiä kansantaloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida, sillä tällaisten makrotaloudellisten pitkän aikavälin kerrannaisvaikutusten määrällinen arviointi vaatisi esimerkiksi yleisen tasapainon mallin hyödyntämistä. Yleisen tasapainon malli vaatii runsaasti lähtötietoja, joita ei ole usein saatavilla, ja tiedon puuttuessa analyysissä joudutaan usein tukeutumaan huomattavaan määrään oletuksia. Esityksellä voidaan arvioida olevan välillisiä kansantaloudellisia vaikutuksia muun muassa työllisyyteen yritysten investointien nopeutumisen ja siitä seuranneiden lisääntyneiden tuottojen perusteella. Investointien nopeutumisesta arvioidaan koituvan yrityksille yhteensä nettonykyarvoltaan 199 miljoonan euron taloudelliset hyödyt tarkastelujaksolla 2020–2029. Vaikutusten ollessa positiiviset, voidaan perustellusti olettaa sen hyödyttävän kansantaloutta myös laajemmin ja vaikuttavan positiivisesti esimerkiksi työllisyyteen.

4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lupamenettelyjen yhteensovittamisen vaikutukset viranomaisten keskinäisiin suhteisiin aiheutuvat toisaalta yhteensovittavan viranomaisen tehtävistä lupamenettelyn eri käsittelyvaiheissa sekä eri lupaviranomaisten välisen yhteistyön tiivistymisestä. Vastuu lupakäsittelyyn liittyvistä menettelyvaiheista (hakemusten täydentäminen, kuulemiset, lausunnot, vireille tulosta ja päätöksistä tiedottaminen) sekä lupakäsittelyn projektinhallinnasta (ennakkotapaamiset, tarvittavien viranomaisten mukaantulo, toiminnanharjoittajan ja asianosaisten asiakaspalvelu, aikataulutus) siirtyy yhteensovittamisessa osin lupaviranomaisilta yhteensovittavalle viranomaiselle. Yhteensovittamislainsäädännöllä olisi tarkoitus ratkaista viranomaisten keskinäistä yhteistyötä. Yhteensovittava viranomainen vastaisi hakijan ja viranomaisten välisen tapaamisen järjestämisessä, neuvonnasta menettelyä koskevissa kyselyissä, lausuntopyyntöjen, kuulemisen ja tiedottamisen toteuttamisesta sekä myös luvan käsittelystä omalla toimialallaan. Tehtävän hoito edellyttää hyvää projektinhallinnan ja projektijohtamisen osaamista.

Käynnistysvaiheessa kaikille viranomaisille, jotka tulevat olemaan tekemisissä yhteen sovitettujen lupamenettelyjen kanssa, olisi syytä järjestää koulutusta uuteen tilanteeseen. Yhteensovittavan viranomaisten henkilöstö tarvitsisi koulutusta muiden viranomaisten lupamenettelyistä, jotta koordinointi voisi onnistua. Yhteensovittavalle viranomaiselle olisi annettava lisäkoulutusta projektinjohdosta ja heidän tiedottamisvastuuta tulisi korostaa. Yhteensovittavan viranomaisen henkilöstö tulisi kouluttaa ottamaan huomioon kaikkien lupatyyppeiden erilaiset asi-

anosaispiirit, kuulemis- ja lausuntovelvoitteet sekä päätösten antaminen. Osaaminen tulisi säilyttää myös toimivaltaisella viranomaisella, koska osa luvista tulee kulkemaan ilman yhteensovittamista. Toimivaltainen viranomainen tulee tarvitsemaan koulutusta uuden menettelyn johdosta.

Lupahakemuksen käsittelyvaiheeseen liittyvä neuvonta vaatii viranomaiselta voimavaroja ja työaikaa, mikä voi olla pois hakemusten käsittelyyn käytetystä ajasta. Lupahakemusten laadullinen paraneminen erityisesti riittävän aikaisessa vaiheessa tuotettuine tarpeellisine selvityksineen voi puolestaan nopeuttaa lupa-asian käsittelyä. Neuvonnasta huolimatta voidaan olettaa, että luvanhakijat hyödyntäisivät luvan hakemiseen ulkopuolisia konsulttipalveluja tai hakemuksen tekemiseen erikoistunutta henkilöstöä samoissa määrin kuin aiemminkin. Tällöin ei ole odotettavissa, että esitys siirtäisi toiminnanharjoittajan kustannuksia viranomaiselle. Jos neuvonnan toteuttamiseksi järjestetään tapaaminen, se vaatii runsaasti viranomaisten lupahakemusten käsittelyyn käyttämää työaikaa. Lisäksi viranomainen joutuu toiminnassaan huolehtimaan siitä, että luvanhakijat tulevat neuvontaan käytetyn työajan osalta kohdelluiksi yhdenvertaisesti.

Vaikutukset viranomaisten henkilöstöön tai organisaatioon riippuvat siitä, kuinka paljon toiminnanharjoittajat tulevat käyttämään lupien ajallisen yhteensovittamisen mahdollisuutta. Eriytisesti pienissä kunnissa, joissa resurssit ovat jo nykyisellään niukat, ympäristönsuojeluviranomaiselle tulevilla yhteensovittamistehtävillä voi soveltamisen laajuudesta riippuen olla vaikutusta viranomaisen kokonaisresurssitarpeeseen. Riittävästä resursoinnista ja koulutuksesta uuteen menettelyyn on huolehdittava, jotta yhteensovittamisesta ei aiheudu viivästymistä viranomaisen muiden asioiden käsittelyssä.

Lupamenettelyjen yhteensovittamisella ei muuteta eri lupalakien mukaisia menettelyitä, joten viranomaisten tehtävkään eivät lähtökohtaisesti muutu. Osa lupamenettelyn käsittelyyn liittyvistä työvaiheista jää yhteensovittamistilanteessa toimivaltaiselta viranomaiselta pois, kun taas yhteensovittavan viranomaisen osalta esitetään uusia yhteensovittamiseen liittyviä tehtäviä. On selvää, että tämän johdosta yhteensovittavan viranomaisen työmäärä lisääntyy jonkin verran ja muiden viranomaisten työmäärä puolestaan vähenee. Yhteensovittavan viranomaisen ja toiminnanharjoittajan yhteistyö todennäköisesti myös tiivistyy verrattuna nykytilanteeseen, jossa toiminnanharjoittaja asioi lukuisten viranomaisten kanssa.

Yhteiskäsittelyn laajentaminen Valtion lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävissä asioissa siten, että luonnonsuojelulain mukainen poikkeamista koskeva hakemus voidaan käsitellä yhdessä ympäristölupahakemuksen tai vesilain mukaisen hakemuksen kanssa, ei käytännössä aiheuta juurikaan vaikutuksia viranomaisten tehtäviin. Tehtävien käytännön järjestäminen Valtion lupa- ja valvontavirastossa voidaan toteuttaa nykyisillä voimavaroilla viraston sisäisin järjestelyin.

Ehdotuksella voi yhteiskäsittelyä koskevan ehdotuksen osalta olla vähäisiä vaikutuksia työmäärän jakaantumiseen eri hallinto-oikeuksissa olettaen, että päätökseen haetaan muutosta. Yhteiskäsittelyssä annetusta päätöksestä haetaan jatkossa kokonaisuudessaan muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta. Vaasan hallinto-oikeudessa työmäärä voisi tältä osin kasvaa, mikäli yhteiskäsittelyssä annettuihin päätöksiin haetaan muutosta, koska tällöin ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten päätösten lisäksi myös luonnonsuojelulain poikkeamispäätöksestä tehty valitus ohjautuisi Vaasan hallinto-oikeuteen riippumatta siitä, minkä hallinto-oikeuden tuomiopiirin alueella poikkeamislupa on myönnetty. Yhteiskäsittelyllä saattaa olla vaikutusta myös Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisukokoonpanojen laajuuteen. Vastaavasti muiden alueellisesti toimivaltaisten hallinto-oikeuksien työmäärä tältä osin vähenisi. Joka tapauksessa vai-

kutuksen arvioidaan jäävän vähäiseksi, koska uusien yhteiskäsittelyssä annettavien päätösten lukumäärän arvioidaan jäävän vuosittain alle kymmeneen.

Ympäristövaikutusten arviointiselostukseen ja lupahakemukseen sisällytettävien selvitystarpeiden nykyistä tiiviimpi yhteensovittaminen tarkoittaa, että lupaviranomainen osallistuu nykyistä useammin ja aktiivisemmin YVA-menettelyyn arviointiohjelmavaiheessa, jotta siinä voidaan paremmin tunnistaa lupamenettelyn edellyttämiä selvitystarpeita. Lupaviranomaisen kokonaistyömäärän ei arvioida kuitenkaan kovin paljon lisääntyvän, koska osallistuminen vähentää työmäärää vastaavasti myöhemmin lupahakemusvaiheessa. Arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuulemisen yhdistämisellä on vaikutuksia viranomaistehtäviin vain Valtion lupa- ja valvontavirassa sisäisesti. Ehdotuksen ei arvioida juurikaan vaikuttavan viranomaisen kokonaistyömäärään. Ehdotus tiivistää yhteysviranomaisen ja lupaviranomaisen välistä yhteistyötä ja tehostaa viranomaisen toimintaa.

Kemikaaliturvallisuuslain lupamenettelyissä korostuisi jatkossakin yhteistyö pelastusviranomaisten kanssa. Kemikaaliturvallisuuslaissa säädetty lupavelvollisuus on riippuvainen kohteessa käytettävistä kemikaalimääristä, jotka usein täsmentyvät aivan suunnittelun loppuvaiheessa, kun ilmenee, että vaarallisia kemikaaleja onkin käytössä vähemmän kuin alun perin arvioitiin. On mahdollista, että kemikaaliturvallisuuslupa voi muuttua aivan lupamenettelyn loppuvaiheessa kemikaaliturvallisuuslain nojalla tehtäväksi ilmoitukseksi pelastusviranomaiselle. Tämä voi hidastaa lupamenettelyä erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille.

4.5 Ympäristövaikutukset

Lupamenettelyjen yhteensovittamisella ei ole suoranaisia ympäristövaikutuksia, koska lupien myöntämisen edellytyksiä ei muuteta. Sähköisen asioinnin lisääntyminen vähentäisi paperisten asiakirjojen määrää, mikä edistäisi kestäväää kehitystä. Menettelyjen yhteensovittamisesta voi aiheutua kuitenkin välillisiä ympäristövaikutuksia.

Menettelyjen nopeutuminen ja eri lupien kuulemisten yhteensovittaminen voi käytännössä vaikeuttaa haitankärsijöiden ja asianosaisten käytännön mahdollisuuksia osallistua lupahakemuksesta kuulemiseen, kun samalla kerta on nähtävillä mielipiteitä ja muistutuksia varten useampi lupahakemus selvityksineen. Osa vaikuttamismahdollisuuksista ja sitä kautta hankkeeseen liittyvästä paikallistuntemuksesta voisi tällaisessa tilanteessa jäädä hyödyntämättä, jos tieto kuulemisesta ei jostain syystä tavoittaisi osallisia ja tilaisuus on tarjolla vain kertaalleen.

Toisaalta menettelyjen yhteensovittamisen voi arvioida myös parantavan haitankärsijöiden ja asianosaisten tosiasiallisia mahdollisuuksia saada kokonaiskuva hankkeesta ja sen vaikutuksista. Yhteensovittamisella vältetään moninkertainen kuuleminen saman hankkeen eri osavaiheissa, jolloin osallistumisen edellyttämä kokonaistyömäärä todennäköisesti vähenee. Hankkeen koolla ja luonteella, lupajärjestelmien toimivuudella sekä viranomaisten antamalla ohjauksella ja neuvonnalla on merkittävä rooli sen suhteen, ovatko vaikutukset myönteisiä vai kielteisiä.

Laajat, yhtä aikaa kuultavana olevat aineistot voivat olla haaste myös hakemuksista lausuntonsa antavalle viranomaiselle, vaikka lausuminen eri hakemuksista samanaikaisesti tuo myös synergiahyötyjä. Yhteensovitettut menettelyt voivat näin kokonaisuudessaan vapauttaa viranomaisresursseja muuhun käyttöön. Tämä koskee sekä lupaviranomaisia että lausunnonantajina toimivia viranomaisia.

Eri lupamenettelyjen nykyistä parempi keskinäinen koordinaatio myös niihin liittyvien selvitystarpeiden osalta voi parantaa selvitysten laatua ja kattavuutta. Kattavampien ja laaduk-

kaampien selvitysten ansiosta lupapäätöksen ehdot voivat olla myös ympäristön kannalta laadukkaampia niin, että ympäristön suojelun taso paranee. Lupapäätösten ja niihin sisältyvien määräysten yhdenmukaisuus voi parantua viranomaisten keskinäisen yhteistyön lisääntymisen myötä.

Lupamenettelyjen nopeutumisen vaikutus ympäristönsuojelun tasoon puolestaan riippuu siitä, millaisesta toiminnasta on kyse. Jos kyse on olemassa olevan toiminnan muuttamisesta, ovat uudet lupaehdot yleensä tiukemmat kuin aiemmat, jolloin nopeutuminen merkitsee ympäristönsuojelun tason nopeampaa paranemista. Jos kyse on puolestaan kokonaan uudesta toiminnasta, voi nopeutuminen merkitä lupaa aloittaa ympäristön tilaa heikentävä toiminta aikaisemmin. Tämän vaikutuksen osalta on merkitystä myös sillä, tarkastellaanko asiaa vain Suomen osalta vai laajemmin niin, että Suomi on yksi mahdollinen sijoitusvaihtoehto ympäristön pilaamista mahdollisesti aiheuttavalle toiminnalle. Ympäristövaikutusten kannalta voidaan myös olettaa, että erityisesti teollisten toimintojen muutos- ja laajennushankkeissa otetaan yleensä käyttöön uutta, aiempaa puhtaampaa tekniikkaa. Koska aineellista lainsäädäntöä ei muuteta, ei edellä kuvattujen välillisten vaikutusten arvioida olevan kovin merkittäviä.

Ympäristövaikutusten arviointiselostukseen ja lupahakemukseen sisällytettävien selvitystarpeiden nykyistä tiiviimmällä yhteensovittamisella ei arvioida olevan suoria ympäristövaikutuksia, koska arviointiselostuksen tai lupahakemusten sisältövaatimuksia ei muuteta. Ehdotuksella pyritään yhteensovittamaan eri lainsäädäntöön perustuvat selvitystarpeet nykyistä paremmin silloin, kun se on mahdollista.

Myöskään arviointiselostuksesta ja ympäristölupahakemuksesta kuulemisen yhdistämisestä ei arvioida aiheutuvan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kuulemiset on mahdollista yhdistää vain sellaisten hankkeiden osalta, joiden toteuttamiselle ei hankkeen sijainnin, laajuuden tai teknisen toteuttamistavan kannalta ole muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa. Tällaisessa tilanteessa kokonaan erillisestä YVA-menettelystä ei todennäköisesti olisi saatavissa ympäristön kannalta sellaisia hyötyjä, joita arviointimenettely parhaimmillaan voi tuottaa. Menettelyjen yhteensovittaminen voi käytännössä vaikuttaa myös niin, että hankkeesta vastaava pyrkii laatimaan mahdollisimman korkeatasoisen arviointiselostuksen, mikä tukee laadukasta hankesuunnittelua ja lupahakemusta. Muussa tapauksessa hakijalle voi syntyä riski siitä, että hanketta ja arviointia on kuulemisen ja perustellun päätelmän vuoksi vielä tarpeen muuttaa tai täydentää, jolloin menettelyjen nopeutumisesta saatava hyöty menetetään.

4.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Kansalaisten osallistumisen kannalta lupamenettelyjen yhteensovittamisella voi olla sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Eri lupia koskevien hakemusten samanaikainen tiedottaminen ja kuuleminen sitovat lupahakemukset aiempaa selkeämmin yhdeksi kokonaisuudeksi, mikä helpottaa hankekokonaisuuden ymmärtämistä ja osallistumisen kohdentamista. Hankkeeseen osallistuvan ei myöskään tarvitse perehtyä samaa hanketta koskevaan kuulemisaineistoon montaa kertaa. Toisaalta kansalaisten ja järjestöjen voi olla myös nykyistä vaikeampaa saavuttaa riittävä ymmärrys hankekokonaisuudesta ja sen edellyttämistä eri luvista ja valmistella muistutus tai mielipide laajasta kuulemisaineistosta, ellei kuulemisaika ole riittävän pitkä. Moninkertainen kuuleminen saman hankkeen eri vaiheissa on omiaan aiheuttamaan myös kansalaisissa ”osallistumisväsymystä”.

Sähköisten järjestelmien ansiosta kansalaisten ja järjestöjen tiedonsaantimahdollisuuden tulevat parantumaan. Sähköisten järjestelmien avulla hankkeesta ja päätöksistä voidaan tiedottaa enemmän ja hankkeesta saa tietoa myös virka-ajan ulkopuolella. Sähköiset järjestelmät lisäävät osaltaan kansalaisten ja järjestöjen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia muistutus-

ten ja mielipiteiden antamiseen. Lupamenettelyjen yhteensovittamisella edistetään sähköisten asiointipalveluiden kehittämistä ja digitaalisation etenemistä valtion hallinnossa. Sähköisellä asioinnilla vähennetään hallinnollista taakkaa, mikä vaikuttaa yritysten kilpailukykyyn kasvun.

Pitkällä aikavälillä lupamenettelyjen yhteensovittamisella voidaan arvioida olevan välillisiä kansantaloudellisia vaikutuksia muun muassa työllisyyteen. Lupaprosessien nopeutuminen voi kiihdyttää yritysten halukkuutta investoida suunniteltuun hankkeeseen, jolloin taloudellista hyötyä syntyy tuotannon aikaistamisesta ja siitä seuranneiden lisääntyneiden tuottojen perusteella. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen ja ympäristölupahakemuksen kuulemisen yhdistäminen voi heikentää kansalaisten ja järjestöjen osallistumisen vaikuttavuutta, kun arviointiselostuksesta kuulemisessa hankkeen toteuttamista koskeva lupahakemus on samanaikaisesti kuultavana kohdistuen tiettyyn toteuttamisvaihtoehtoon. Toisaalta kuulemisten yhdistämisen vaikutusta vähentää kuulemisten yhdistämiselle säädettävä edellytys hankkeen tosiasiallisesta vaihtoehtomuudesta. Yhteysviranomaisen perustellun päätelmän puuttumista lupahakemuksen kuulemisvaiheessa kompensoitaisiin lisäksi pidentämällä kuulemisaikaa näissä tilanteissa.

4.6.1 Aluekehitysvaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia elinkeinotoimintaan, kilpailukykyyn ja sitä kautta myös välillisesti hyvinvointiin. Arvioinnissa ei ole tunnistettu seikkoja, joiden perusteella nämä vaikutukset kohdistuisivat eri tavoin eri alueille. Sen sijaan yhteensovittamiseen kytkeytyvät uudistukset sähköisen järjestelmän käyttöönottamiseksi ja valtakunnallisen lupaviranomaisen perustamiseksi todennäköisesti vähentävät mahdollisia alueellisia eroja lupamenettelyissä ja lupaehdoissa ja näin edistävät eri toimijoiden tasa-arvoista kohtelua eri puolilla maata.

4.6.2 Tietoyhteiskuntavaikutukset

Tietoyhteiskuntavaikutuksilla tarkoitetaan säädösten välittömiä ja välillisiä vaikutuksia tietoyhteiskuntapalveluita tarjoaviin yrityksiin, palveluita käyttäviin kansalaisiin ja heidän käyttäytymiseensä sekä viestinnän perusinfrastruktuuriin. Esitys lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevaksi lainsäädännöksi koskee lupamenettelyjen ajallista yhteensovittamista, eikä sillä itsessään ole suoria tietoyhteiskuntavaikutuksia. Yhteensovittamista koskevien säännösten soveltaminen edellyttää kuitenkin sähköisen yhden luukun toimintaympäristön käyttöönottoa ja hyödyntämistä, joten esityksellä on välitön yhteys lupa- ja valvontatoimintojen sähköisten palvelujen kehittämiseen. Ehdotettava lainsäädäntö edistää näin osaltaan sähköisen toimintaympäristön yleistymistä viranomaismenettelyissä ja asettaa vaatimuksia eri asiointijärjestelmien rajapintojen toimivuuteen. Sähköisten palvelujen kehittämisellä puolestaan tavoitellaan yritysten, viranomaisten ja kansalaisten kannalta merkittäviä tietoyhteiskunnallisia vaikutuksia.

Esityksellä voi olla tietoyhteiskuntavaikutuksia, mikäli lupamenettelyjen yhteensovittaminen ja sähköinen asioiminen parantavat kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Osallistumismahdollisuuksien suhteen on kuitenkin huomiotava se, että mahdollisuus osallistumiseen tulee tarjota riippumatta tietoteknisistä mahdollisuuksista ja valmiuksista. Vaikka menettelyjen yhteensovittaminen edellyttää hakijalta sähköistä asiointia voivat muut osalliset tarpeen mukaan edelleen asioida yhteensovitettavissa asioissa myös muuten kuin sähköisesti.

4.7 Uudistuksen vaikutusten seuranta

Yhden luukun lainsäädäntöhankeen vaikutusten seuranta olisi jälkikäteen tarpeen. Seurannan perusteella saadaan selville toteutuvatko lainsäädäntöhankeen odotetut vaikutukset. Jälkikäteisseurannan tulisi kohdistua erityisesti lupahakemusten käsittelyaikoihin. Yhden luukun lainsäädäntöhankeen piirissä lupahakemusten käsittelyaikoja voisi seurata sähköisen järjestelmän kautta. Ehdotuksen seuranta ei edellytä uusien tutkimusmenetelmien perustamista eikä myöskään kunnilta erillisten kyselyjen tekemistä. Aluehallintovirastojen toimivaltaan kuuluvien päätösten käsittelyaikoja seurataan jo tällä hetkellä ja vastaavaa menettelyä on tarkoitus jatkaa myös Valtion lupa- ja valvontaviraston osalta. Myös kuntien tekemien päätösten käsittelyaikoja seurataan jo nykyisellään. Sähköisen järjestelmän kautta voisi seurata yhden luukun hankkeen kuulutuksen ja päätöksen antamisen välistä aikaa. Yhden luukun menettelyssä hankkeen alkuneuvottelut voivat ajoittua hyvin aikaiseen vaiheeseen jopa vuosia ennen kuin hakemus tulee vireille. Tästä syystä seurattavaksi ajankohdaksi olisi selkeää ottaa tietty väli lupaprosessista.

Edellä kuvatun lupahakemusten käsittelyaikojen seurannan lisäksi on tärkeää seurata esityksen kuntataloudellisia vaikutuksia. Esityksen kuntataloudellisia vaikutuksia olisi tarkoitus seurata haastatteluin jälkeen päin siinä yhteydessä, kun lain toimivuutta seurataan. Vaikutusten seurannasta saatuja tietoja voitaisiin hyödyntää muun muassa viranomaisten toiminnan ja resursien suunnittelussa. Alkuvaiheessa tulisi seurata sähköisen asiain ja viranomaiskoordinoinnin toimivuutta sekä kansalaisten ja järjestöjen osallistumismahdollisuuksien toteutumista.

Kun uudistusta tukevat toiminnot on vakiinnutettu, uudistuksen eri osa-alueiden tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi arvioida huolellisesti kaikkien osallisten ja ympäristövaikutusten näkökulmista. Seurannan perusteella voidaan tarvittaessa tehdä myös säädösmuutoksia.

5 Asian valmistelu

Ympäristöministeriö asetti 14 päivänä lokakuuta 2016 ympäristöllisten menettelyjen yhdentämiseksi lainsäädäntöhankeen, jossa hallituksen esitysluonnos on valmisteltu. Hankkeelle asetettiin laajapohjainen ohjausryhmä, joka on linjannut lainsäädännön valmistelua. Ohjausryhmässä ovat ympäristöministeriön lisäksi olleet edustettuina seuraavat tahot: oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Suomen kuntaliitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja Suomen Yrittäjät. Ohjausryhmässä on ollut lisäksi pysyvä asiantuntija Itä-Suomen yliopistosta.

Itä-Suomen yliopisto ja Suomen ympäristökeskus ovat yhteistyössä laatineet lainsäädännön valmistelua tukevan vaikutusten arvioinnin (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 71/2017).

Hankkeessa valmisteltiin 30 päivänä huhtikuuta 2017 mennessä peruslinjaukset siitä, mitä ympäristöllisiä menettelyjä ja viranomaisia lainsäädäntö koskee ja miten yhdentäminen toteutetaan. Näistä linjauksista järjestettiin kuulemistilaisuus 8 päivänä toukokuuta 2017, jonka jälkeen varattiin kahden viikon määräaika kommentoida linjauksia kirjallisesti. Hallituksen esityksen valmistelua jatkettiin ottaen huomioon linjauksista saatu palaute. Luonnos hallituksen esitykseksi luovutettiin ympäristöministeriölle 31.1.2018.

5.1 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Ympäristöministeriö lähetti luonnoksen hallituksen esityksestä laajalle lausuntokierrokselle Lausuntopalvelun kautta 6.2. –20.3.2018. Lausuntopalvelu.fi:n kautta lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: Aalto-yliopisto, Bioenergia ry, BirdLife Suomi ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Elintarviketeollisuusliitto ry, Energiateollisuus ry, Energiavirasto, Espoon kaupunki, Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Etelä-Savon maakuntaliitto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, Geologian tutkimuskeskus GTK, Helsingin hallinto-oikeus, Helsingin yliopisto, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Hämeen liitto, Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Infra ry, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen hallinto-oikeus, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän kaupunki, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Kainuun liitto, Kaivosteollisuus ry, Kemianteollisuus ry, Keski-Pohjanmaan liitto, Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Keski-Suomen liitto, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus, Suomen Kiinteistöliitto ry, Korkein hallinto-oikeus, Kymenlaakson Liitto, Lainsäädännön arviointineuvosto, Lapin aluehallintovirasto, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Lapin Kullankaivajain Liitto ry, Lapin liitto, Lapin yliopisto, liikenne- ja viestintäministeriö, Liikennevirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Luonnonvarakeskus, Luonto-Liitto ry, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Maanomistajain Liitto ry, Metsähallitus, Metsäteollisuus ry, Natur och miljö, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Paliskuntain yhdistys, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjanmaan liitto, Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pohjois-Savon liitto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, puolustusministeriö, Päijät-Hämeen liitto, Pöyry Finland Oy, Ramboll Finland Oy, Saamelaiskäräjät, Satakunnan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Satakuntaliitto, Seinäjoen kaupunki, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry, Suomen ympäristökeskus, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry, Suomen Yrittäjät ry, Sweco Ympäristö Oy, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Säteilyturvakeskus STUK, Teknologiateollisuus ry, Turun hallinto-oikeus, Turun yliopisto, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, työ- ja elinkeinoministeriö, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Uudenmaan liitto, Vaasan hallinto-oikeus, valtiovarainministeriö, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Varsinais-Suomen liitto, WWF, Ylä-Savon SOTE-kuntayhtymä, Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry, YVA ry ja Öljy- ja biopolttoaineala ry.

Lausuntoja saatiin 74. Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot ovat Lausuntopalvelu.fi-sivustolla ja valtioneuvoston hankeikkunassa. Lausuntopalvelun kautta annetuista lausunnoista on myös laadittu lausuntotiivistelmä, joka on tallennettu valtioneuvoston hankeikkunaan.

Esityksen tavoite

Lausunnonantajat ja erityisesti elinkeinoelämän edustajat kannattivat lähtökohtaisesti esitettyjä tavoitteita.

Osa lausunnonantajista suhtautui epäilevästi lupaprosessin sujuvoittamiseen. Vaasan hallinto-oikeuden mukaan esitys on omiaan pirstaloittamaan järjestelmää ja vaikeuttamaan sen ymmär-

tämistä. Suomen Kuntaliitto ry, Espoon kaupunki ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitävät mahdollisena sitä, että esitys pitkittää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten lupien käsittely-aikaa entisestään. Suomen luonnonsuojeluliitto ry lausui, että ehdotuksen hyötyjen saaminen jää epäselväksi. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin mukaan esitys siirtää yleisen edun valvontaa järjestöille, mikä lisää niiden työtä ja kustannuksia.

Valtiovarainministeriö katsoi yhteensovittamisen aiheuttavan uusia työvaiheita kunnan ja Valtion lupa- ja valvontaviraston viranomaisille ja lisäävän hallinnollista taakkaa. Valtiovarainministeriön ja Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan esityksellä puututaan kunnan itsemääräämisoikeuteen. Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan esityksellä vaikeutetaan perusteettomasti myös kuntien toimintaa ja taloutta. Sähköisten järjestelmien toimivuuden tärkeyttä korostivat useat tahot, muun muassa työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, Kainuun ELY-keskus ja Bioenergia ry.

Ehdotus on valmisteltu laajapohjaisessa työryhmässä, joka antoi yksimielisen ehdotuksen sisältäen Suomen Kuntaliitto ry:n täydentävän lausuman. Esitetystä uudistuksesta hyötyisivät kaikki tahot, lupanhakijan lisäksi myös viranomaiset niin kunta kuin valtiokin sekä muut asianosaiset mukaan lukien haitankärsijät. Viranomaisten saavuttamat edut eivät tulisi näkyviin heti, vaan ne saavutettaisiin pitkässä ajanjuoksussa. Sähköisten järjestelmien kehittäminen tulisi tehostamaan viranomaisen toimintatapoja ja helpottamaan heidän työtä.

Soveltamisala (2 §)

Suurin osa lausunnon antajista kannatti ehdotettua soveltamisalaa. Toisaalta soveltamisalan laajentamista jatkossa kannattivat muun muassa INFRA ry, Teknologiateollisuus ry, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry ja Bioenergia ry. Pirkanmaan ELY-keskus ja Lassila & Tikanoja Oyj esittivät Euroopan unionin sivutuoteasetuksen (1069/2009) mukaisten rekisteröintimenettelyjen sisällyttämistä yhteensovittamismenettelyyn. Pirkanmaan ELY-keskus, Metsäteollisuus ja Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry näkevät kaavoitusmenettelyn sisällyttämistä lain soveltamisalaan hyödyllisenä. Suomen Ympäristöoikeustieteenseura ry ehdottaa pohdittavaksi muinaismuistolain edellyttämien lupien sisällyttämistä lain soveltamisalan piiriin. Sisäministeriö piti ongelmallisena, että esitysluonnos ei kemikaaliturvallisuuslain osalta koske lupamenettelyyn rinnastettavaa ilmoitusmenettelyä. Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:n mukaan tulisi tarkastella rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyn yhteensovittamista, sillä ilmoitusten käyttö ennakkovalvonnan keinona tulee lisääntymään.

Soveltamisalan supistamisen puolesta lausui Suomen Kuntaliitto ry. Se katsoi, että yhteensovittamista on tarpeetonta soveltaa hankkeisiin, jotka edellyttävät vain kuntien lupia, kuten maankäyttö- ja rakennuslain tai maa-aineslain mukaisia lupia. Vaasan hallinto-oikeus piti hyvänä, että lupakäsittelyä ja muutoksenhakua koskevia säännöksiä ei ole esitetty laajemmin yhdenmukaisiksi. Energiavirasto esitti, että yhteensovittamislakia ei tulisi soveltaa, jos lupiin sovelletaan energiainfrastruktuurilain perusteella energiainfrastruktuurilain ja energiainfrastruktuuriasetuksen mukaista PCI-menettelyä. Puolustusministeriö ei pitänyt tarkoituksenmukaisena ympäristölupamenettelyn ja kemikaaliturvallisuuslain mukaisen lupamenettelyn yhteensovittamista.

Lausuntopalautteen perusteella ei esityksen soveltamisalaa esitetä muutettavaksi. Esitys on valmisteltu laajapohjaisessa työryhmässä, joka antoi yksimielisen esityksen. Työryhmän esityksessä oli esitetty, että kaavoitus jätettäisiin esitetyn lain soveltamisalan ulkopuolelle. Kaavaprosessi eroaa menettelyllisesti lupamenettelystä. Kaavoitus on yksi kunnan itsehallinnon kulmakiviä, jolla asetetaan tavoitteita ja reunaehdoja toimintojen sijoittumiselle kunnan alueella, sitä ei tule alistaa yksittäisen ympäristölupaa vaativan toiminnon aikatauluihin ja menette-

lyihin. Kaavoitusta ei siten esitä otettavaksi lain soveltamisalaan. Rekisteröintien ja ilmoitusmenettelyjen yhteensovittaminen lupien kanssa ei olisi mielekäästä, koska rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt käsitellään nopeammin ja niiden nivominen esitettyyn yhden luukun lainsäädäntöhankkeeseen hidastaisi rekisteröinti- ja ilmoituskäsittelyjä. Lisäksi rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyjen luonne ja kirjo on hyvin moninainen.

Ehdotus ympäristöllisten menettelyjen yhteensovittamisesta on yksi askel kohti nykyistä yhtenäisempää lupamenettelyä.

Soveltamisen joustavuus (7, 13 §)

Suurin osa lausunnon antajista kannatti yhteensovittamismenettelyn soveltamisalan joustavuutta. Erityisesti työ- ja elinkeinoministeriö, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Kemianteollisuus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry ja Bioenergia ry pitivät tärkeänä hakijan mahdollisuutta voida päättää yhteensovittamisen aloittamisesta ja keskeyttämisestä.

Osa lausunnon antajista katsoi soveltamisalan joustavuuden aiheuttavan epäselvyyttä menettelyssä. Oikeusministeriö katsoi, että menettelyn riippuminen hakijan määräämistöimistä saattaa johtaa asianosaisten epävarmuuteen siitä, minkä lakien mukaisissa menettelyissä asiat käsitellään. Vaasan hallinto-oikeus katsoo lainsäädännöllisen tilan muuttuvan huomattavasti nykyistä epäselvemmäksi. Sen mukaan tulkinnalliset epäselvyydet lisääntyvät ja menettelyvirheiden mahdollisuus kasvaa. Itä-Suomen hallinto-oikeus pitää lakiluonnosta epäselvänä siltä osin, millä perusteella yhteensovittaminen on mahdollista hylätä. Keski-Suomen ELY-keskus pitää epäselvänä, onko eri hakemuksia käsittelevillä viranomaisilla velvollisuus käsitellä hakemukset yhdessä hakijan pyynnöstä.

Korkein hallinto-oikeus, Itä-Suomen hallinto-oikeus, Etelä-Suomen AVI, Suomen Ympäristö-oikeustieteen Seura ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry katsoivat, että viranomaiselle tulisi jättää toimivaltaa päättää yhteensovittamisen tarpeellisuudesta. WWF painottaa, ettei menettely saisi vaihtua kesken prosessin. Suomen luonnonsuojeluliitto ry korostaa haitankärsijän aseman ottamista huomioon niissä tilanteissa, joissa hakija saa vaikuttaa yhteensovittettavaan menettelyyn.

Vaasan hallinto-oikeus lausui, että 13 §:n sanamuotoa tulisi täsmentää vastaamaan perusteluja. Muutoin voi jäädä se käsitys, että yhteensovittamisen keskeyttämispyyntö johtaa yhteensovittamisen keskeyttämiseen kokonaan, eikä vain jonkin yksittäisen lupahakemuksen jättämiseen pois yhteensovittamismenettelystä.

Ympäristöllisten lupien erillismenettelyt säilyisivät edelleen vaihtoehtoisena menettelynä, jos hakija ei haluaisi hankkeeseensa sovellettavan ympäristöllisten lupien yhteensovittamista. Työryhmän ehdotuksen mukaisesti menettelyä pidettäisiin hakijan kannalta joustavana ja disponointi säilyisi hakijalla. Hakijalla on parhaat tiedot hankkeesta ja ennakkotapaamisessa viranomaisen kanssa hakijalla on mahdollista keskustella hankkeesta tarkemmin. Pykälän 13 sanamuotoa ehdotetaan täydennettäväksi niin, että se vastaa pykälän perusteluja.

Yhteensovittava viranomainen (5 §)

Lausunnonantajat kannattivat pääsääntöisesti ehdotusta yhteensovittavasta viranomaisesta (työ- ja elinkeinoministeriö). Vaasan hallinto-oikeus kuitenkin painotti riittävien resurssien ja koulutuksen takaamista yhteensovittavalle viranomaiselle.

Teknologiateollisuus ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry ja Kaivannaisteollisuus ry toivoivat, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimisi myös yhteensovittavana viranomaisena. Etelä-Karjalan liiton mukaan yhteensovittavaan viranomaiseen tulisi sisällyttää myös kunnat. Myös Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry kiinnitti huomiota kunnan rooliin, sillä se kaipasi täydennystä siitä, onko kunnan viranomaisen tarkoitus sovittaa yhteen luonnonsuojelulain mukaiset luvat. Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry kyseenalaistaa uuden viranomaisen luomisen hyödyn: se katsoo uuden viranomaisen olevan byrokraattinen ratkaisu, koska sillä ei ole aitoa osallistumismahdollisuutta ennallaan säilyvissä lupaprosesseissa. Uudenaan ELY-keskus kaipasi selvennystä siihen, kantaako yhteensovittava viranomainen vastuun mahdollisista menettelyvirheistä.

Lausuntopalautteen enemmistön mukaisesti pysyttiin työryhmän ehdotuksessa. Ehdotusta tarkennettiin siltä osin, että Valtion lupa- ja valvontaviranomainen on yhteensovittava viranomainen siltä osin, kun yhteensovitetaan luonnonsuojelulain mukaisia lupia.

Määräajat käsittelylle (8, 12 §)

Esitys koskien käsittelyvaiheiden määräaikoja jakoi lausunnonantajien mielipiteitä. Suomen Kuntaliitto ry vastusti sitovien määräaikojen asettamista itsehallinnollisille kunnille. Sen mukaan määräaikojen asettaminen haittaa kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua ja toteutusta. Valtiovarainministeriö piti myös ongelmallisena, että valtion viranomainen asettaisi määräaikoja kunnan viranomaiselle lupahakemusten käsittelyyn. Lisäksi valtiovarainministeriö edellytti, että käsittelyaikojen kehittymistä ja kuntataloudellisia vaikutuksia seurataan tarkasti. Etelä-Suomen Aluehallintovirasto piti hyvänä, ettei lakiluonnoksessa ole ehdotettu säädettäväksi sitovista määräajoista. Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan määräaikojen tulisi olla viranomaisille vain tavoitteellisia esityksen mukaisesti. Kaakkois-Suomen ELY-keskus piti epäselvänä, kuinka sitovina viranomaisten antamia käsittelyaika-arvioita on pidettävä. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus nosti esiin, että 12 §:ään olisi otettava lausuma tilaisuudesta vastausesityksen antamiseen tarvittaessa.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y, INFRA ry, Bioenergia ry ja Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry kannattivat sitovia määräaikoja. Suomen Yrittäjät ry ja Teknologiateollisuus ry:n mukaan esitykseen tulisi kirjata nykyistä selkeämmin velvollisuus eri käsittelyajoille annettavista määräajoista.

Lausuntopalautteen perusteella sekä valtiovarainministeriön ja Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa käytyjen keskustelujen perusteella 8 §:n sananmuotoa tarkennettiin. Käsittelyajat esitetään pidettäväksi edelleen työryhmän esityksen mukaisesti tavoitteellisina, ei sitovina, eikä niistä seuraa sanktioita ehdotettavan lain mukaan. Kunnan itsemääräämisoikeuteen esityksellä ei olisi tarkoitus puuttua. Esitykseen lisättiin kappale käsittelyaikojen ja kuntataloudellisten vaikutusten seurannasta.

Hakemuksen täydentäminen (9 §)

Lausunnonantajat pitivät täydennysmahdollisuutta tärkeänä. Teollisuustoimialan ja elinkeinoelämän edustajat, kuten Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Teknologiateollisuus ry ja Bioenergia ry pitivät tärkeänä, että täydennyksille varataan riittävästi aikaa. Suomen luonnonsuojeluliitto ry pitää tärkeänä, että täydennyksiä on mahdollista tehdä prosessin eri vaiheissa.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan viranomaisten välisestä yhteydenpidosta ei ole tarpeen säätää lain tasolla. Oikeusministeriön mukaan esityksessä tulisi huomioida menettely tilanteessa, jossa viranomainen ei kykene noudattamaan sanottua määräaikaa koskien täyden-

nyspyynnön jättämistä. Vaasan hallinto-oikeuden ja Uudenmaan ELY-keskuksen mukaan esityksestä tulisi nykyistä selkeämmin käydä ilmi, vastaako yhteensovittava viranomainen myös mahdollisista lisätäydennyspyynnöistä. Suomen Kuntaliitto ry esitti myös käsittelyajan osalta 9 §:n muutosta.

Lausuntopalautteen perusteella 9 §:n alusta esitetään poistettavaksi tarpeettomana sivulause.

Lupahakemuksesta kuuleminen (10—11 §)

Useat lausunnonantajat totesivat, ettei heillä ole huomauttamista lupahakemuksesta kuulemisesta koskien. Suomen luonnonsuojeluliitto ry korostaa riittävän pitkien kuulutusajojen merkitystä, sillä lyhyet kuulutusajat voivat lisätä valitusten määrää. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry ja Suomen Ympäristöoikeustieteenseura ry pitivät 30 vuorokauden lausuntoaikaa liian lyhyenä, jotta haitankärsijät voisivat tehdä perustellun muistutuksen. Metsäteollisuus ry piti tärkeänä, että prosessia ei pitkitetä liian pitkillä kuulemisajoilla ja että 30 vuorokauden kuulemisaikaa on pidettävä pääsääntönä.

Oikeusministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö huomauttavat, että esityksellä on riippuvuussuhde oikeusministeriössä valmistelussa olevaan esitykseen julkisista kuulutuksista annetun lain kumoamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ja että lakiehdotus tulisi muotoilla yhdenmukaiseksi hallintolain 62 a §:n kanssa.

Vaasan hallinto-oikeus ehdottaa esitystä täydennettäväksi siten, että esityksen 10 §:n 1 momenttiin lisätään maininta siitä, että lausuntopyyntöissä on mainittava, minkä lain mukaisesta hakemuksesta lausuntoa pyydetään. Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan 10 §:ää voitaisiin täydentää siten, että pykälässä säädettäisiin toimivaltaisen lupaviranomaisen velvollisuudesta toimittaa yhteensovittavalle viranomaiselle tieto niistä tahoista, joille on varattava tilaisuus muistutuksen tekemiseen. Uudenmaan ELY-keskus piti epäselvänä, miten lausunnonantamisaika päätetään silloin, kun erillislain mukaan on säädetty erillisestä lausunnonantoajasta. Itä-Suomen hallinto-oikeus toteaa, että lain 11 §:n 4 momentista voi saada sen käsityksen, että myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta lupahakemuksesta on kuulutettava 1 momentin mukaisesti, mutta sen lisäksi on sovellettava maankäyttö- ja rakennuslain 133 §:n 1 momenttia. Keski-Suomen ELY-keskus pitää epäselvänä, kuka huolehtii naapurien kuulemisesta. Suomen Omakotiliitto ry katsoo tärkeäksi huolehtia myös sellaisten ihmisten kuulemisesta, joilla ei ole käytössä ICT-teknologiaa.

Esitys on yhteensovitettu hallituksen esityksen (HE 239/2018 vp) sisältyvän hallintolain 62 a §:n kanssa. Lupahakemuksen tiedottamista koskevaa 11 §:n 3 ja 4 momenttia korjattiin Itä-Suomen hallinto-oikeuden lausunnon perusteella. Substanssilakeihin ei ehdoteta tässä hallituksen esityksessä tehtäväksi muutoksia kuuluttamisen osalta. Lain 10 §:n perusteluihin esitetään lisättäväksi, että lausuntopyyntöissä olisi mainittava, minkä lain mukaisesta hakemuksesta lausuntoa pyydetään.

Lupapäätöksen antaminen (14—15 §)

Useat lausunnonantajat kannattivat viranomaisten yhteistyötä lupapäätösten antamiseksi. Teollisuuden edustajista muun muassa Bioenergia ry kannatti lupien antamista samanaikaisesti. Ehdotus samaan aikaan annettavista päätöksistä keräsi kuitenkin jonkin verran kritiikkiä. Vaasan hallinto-oikeus piti epäselvänä, miksi päätökset tulee antaa yhtä aikaa, vaikka se ei edistäisi hankkeen jouduttamista. Se ehdotti pykälän ehdottoman sanamuodon muuttamista esimerkiksi siten, että lupaviranomaiset pyrkivät antamaan päätöksensä samanaikaisesti. Suomen luonnonsuojeluliitto ry katsoi samaan aikaan annettavien päätösten heikentävän valitusmah-

dollisuutta laajoissa asioissa. Espoon kaupungin mukaan lupapäätösten antaminen samanaikaisesti on ongelmallista silloin, kun luvan myöntävänä viranomaisena on monijäseninen luottamushenkilöistä koostuva toimielin.

Oikeusministeriön mukaan ehdotetun 14 §:n 2 ja 3 momentit sisältävät päällekkäistä säätelyä ehdotetun hallintolain 62 a §:n kanssa. Itä-Suomen hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä julkisista kuulutuksista annetun lain kumoamisesta ja sen yhteydessä muihin lakeihin tehtävistä muutoksista ei ole esitetty muutoksia maankäyttö- ja rakennuslakiin, jossa on omat säännökset päätösten antamisesta julkipanon jälkeen (142 ja 198 §). Tästä johtuen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa luvissa annettaisiin päätökset eri tavalla riippuen siitä, sovelletaanko yhteensovittamismenettelyä.

Lupamaksut (16 §)

Useat tahot, kuten Metsäteollisuus ry, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Teknologiateollisuus ry, Bioenergia ry ja Lapin Kullankaivajain Liitto ry pitävät tärkeänä, etteivät lupamaksut nouse. Lupamaksuja pidettiin kuitenkin olennaisina. Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan kustannuksia voi syntyä 6 §:n mukaisesta neuvonnasta ja viranomaisen oikeus periä maksuja tulee varmistaa esitettyä selkeämmin lain tasolla. Suomen luonnonsuojeluliitto ry katsoo uudistuksen lisäävän viranomaisten työtaakkaa, ja työstä on voitava laskuttaa lupamaksujen muodossa. Kyseisen tahon mukaan lupamaksut tulisi osoittaa ympäristöhallinnolle.

Korkein hallinto-oikeus lausuu, että yhteensovittavan viranomaisen työstä perittävän maksun tulisi heijastua laitostyyppikohtaisen maksun määrään. Sen mukaan yhteensovittamisesta perittävään maksuun liittyvät valitustiet voivat poiketa esimerkiksi ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen maksun valitustiestä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston mukaan on syytä tarkentaa, miten menettellään maksujen osalta, jos hakija keskeyttää prosessin. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y:n mukaan maksujen perimistä tulee seurata virkatyönä.

Esityksen tavoitteena on, ettei yhteensovitettavien lupien maksut saisi olla suuremmat kuin mitä maksut olisivat, jos luvat haettaisiin erikseen. Sujuvoittamisen pitäisi halventaa lupamaksuja, eikä kallistaa niitä. Ehdottomana ylärajana yhteensovitettavien lupien maksujen osalta voitaisiin pitää sitä, etteivät maksut saisi olla suurempia kuin mitä maksut olisivat, jos luvat olisi haettu erikseen. Lausuntopalautteen perusteella 6 ja 16 §:n yksityiskohtaisia perusteluja täydennettiin.

Ympäristönsuojelulain muutos

Vaasan hallinto-oikeus pitää ympäristönsuojelulain 47 b §:n ja vesilain 11 luvun 12 a §:n sanamuotoa ehdottomana verrattuna kyseisen pykälän perusteluihin, joiden mukaan ”yhteiskäsittelyä” voitaisiin pitää tarpeettomana esimerkiksi tilanteessa, jossa ennakoon näyttää epävarmalta, voidaanko molemmat luvat myöntää. Vaasan hallinto-oikeuden mukaan ei ole selvää, minkä vuoksi vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaiset sekä ympäristönsuojelulain ja maa-ainelain mukaiset yhteiskäsittelytilanteet jätettäisiin yhteensovittamismenettelyn ulkopuolelle. Perusteluina sille, miksi vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaiset sekä ympäristönsuojelulain ja maa-ainelain mukaiset yhteiskäsittelytilanteet on esitetty jätettäväksi yhteensovittamismenettelyn ulkopuolelle, on se, että edellä mainitut menettelyt on jo sujuvoitettu aikaisemmin ja ne voidaan siten nyt jättää uuden ehdotetun sujuvoittamismenettelyn ulkopuolelle.

Kainuun ELY-keskus katsoo, että ympäristönsuojelulain 47 §:n mukaiseen yhteiskäsittelyyn voidaan katsoa sisältyvän lupaus asian käsittelyn tietynlaisesta lopputuloksesta, mitä ei ole pi-

dettävä tarkoituksenmukaisena. Uudenmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että ympäristönsuojelulain 47 b §:n ja vesilain 11 luvun 12 a §:n mukaisessa yhteiskäsittelyn ratkaisukokoonpanossa turvataan myös luonnonsuojeluintressin edustus lain tasolla. Uudenmaan ELY-keskus pitää epäselvänä ympäristönsuojelulain 47 b §:n, vesilain 11 luvun 12 a §:n ja luonnonsuojelulain 72 b §:n yhteiskäsittelyä koskevia voimaantulosäännöksiä: mitä ilmaisulla ”kokonaisuudessaan palautetaan” tarkoitetaan ja miten toimitaan tilanteessa, jossa ympäristölupa tai vesilupa on jo saanut lainvoiman, mutta luonnonsuojelun lupa kumotaan ja palautetaan. Lausuntopalauteen perusteella ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia ympäristönsuojelulain muutoksesta annettavaan lakiesitykseen.

Luonnonsuojelulain poikkeamisluvat

Lausuntopalauteessa esitettiin melko paljon huomioita luonnonsuojelulain mukaisia poikkeamislupia koskien ja erityisesti osana ehdotettua yhteiskäsittelyä. Lausuntopalauteesta johdettujen jatkovalmistelussa on tehty muutosehdotuksia hallituksen esitykseen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ja eräiden muiden lausunnonantajien mukaan on syytä huomata, että luonnonsuojelulain mukaisesta poikkeamisluvasta osana yhteiskäsittelyä ei enää valitettaisi alueelliseen toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen vaan Vaasan hallinto-oikeuteen. Myös Vaasan hallinto-oikeus nostaa lausunnossaan esiin sen, että valitusoikeus luonnonsuojelulain mukaista poikkeamista koskevasta päätöksestä voisi riippua siitä, onko poikkeamista haettu tai jouduttu hakemaan ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen lupahakemuksen yhteydessä vai jossain muussa yhteydessä. Vaasan hallinto-oikeus pitää tästä syystä muutoksenhakua koskevaa luonnonsuojelulain 61 §:n 5 momenttia ja sen perusteluja ongelmallisina yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta. Ongelmallisena pidetään Vaasan hallinto-oikeuden lausunnossa myös tilannetta, jossa hallinto-oikeuden alueellinen toimivalta ja ratkaisukokoonpanon jäsenten perehtyneisyys vaihtelisivat sen mukaan, liittyykö luonnonsuojelulain mukainen poikkeamishakemus vesilain tai ympäristönsuojelulain mukaiseen lupahakemukseen vai onko se tehty siitä erillään. Vaasan hallinto-oikeuden mukaan esitys edellyttäisi hallinto-oikeuslain 12 §:n 2 momentin ja korkeinta hallinto-oikeutta koskevan lain 11 §:n 1 momentin muuttamista.

Erityisesti eräät ELY-keskukset kiinnittivät huomiota luonnonsuojelulain asiantuntemuksen varmistamiseen yhteiskäsittelytilanteissa. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen mukaan päätöksenteossa tulee olla mukana luonnonsuojelulain asiantuntijoita ja luonnonsuojelulaista poikkeaminen ei tule olla painoarvoltaan millään tavoin alisteisessa asemassa ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen asian kanssa. Myös Kainuun ELY-keskus pitää keskeisenä sen varmistamista, että yhteiskäsittelyssä käsiteltävien luonnonsuojelulain mukaisten poikkeamislupa-asoiden valmistelussa turvataan se, että käsittelijät ovat luonnonsuojelun asiantuntijoita, eivätkä luonnonsuojeluun liittyvät näkökohdat jää yhteiskäsittelyssä toissijaisiksi ympäristölupa-asiaan nähden. Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan Valtion lupa- ja valvontaviraston sisällä tehtävä yhteistyö lupakäsittelijän ja luonnonsuojelulain asiantuntijan kesken ei ole riittävä ratkaisu siihen asiantuntijavajeeseen, joka luonnonsuojelulain mukaista poikkeamispäätöstä koskevan ratkaisuvallan siirtoon liittyy, kun otetaan vielä huomioon viraston sisäisen valitusoikeuden puuttuminen. Kyseisen tahon mukaan luonnonsuojelulaissa, ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa pitäisi nimenomaisesti säätää, että yhteiskäsittelyn piiriin kuuluva lupahakemus on hylättävä, jos luvan myöntämisedellytykset täyttyvät vain osittain. Vaasan hallinto-oikeus kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että kysymys luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamisen tarpeesta voi olla tulkinnanvarainen ja poikkeamisen tarve voi riippua siitä, millä tavoin hanketta mahdollisesti voidaan muotoilla lupamääräyksin. Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry:n mukaan olisi tarkoituksenmukaista, että vasta lupaviranomainen arvioisi luonnonsuojelulain kieltojen ja rajoitusten merkitystä, kuten nykyisinkin tehdään.

Lisäksi eräissä lausunnoissa kritisoitiin lausunnolla ollutta ehdotusta siitä, että yhteiskäsittelyssä käsiteltäisiin yksinomaan asioita, joissa sekä ympäristö- tai vesilupa että luonnonsuojelulain mukainen lupa voitaisiin myöntää. Muun muassa Suomen luonnonsuojeluliitto piti lainsäädäntöteknisesti jossain määrin kyseenalaisena, että yhdistämismenettelyn aineellisena esikysymyksenä etukäteen ratkaistaisiin, voidaanko poikkeuslupa mahdollisesti myöntää vai ei. Tällainen "esiratkaisu" ei Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan vastaa lainsäädännölle asetettuja vaatimuksia, etenkin kun luonnonsuojelulain osalta on usein kyse EU-sääntelyn toimeenpanosta. Myös Kainuun ELY-keskus kritisoi sitä, että valittavaan käsittelymuotoon voitaisiin tulkita sisältyvän lupaus asian käsittelyn tietynlaisesta lopputuloksesta.

Toisaalta ehdotettu luonnonsuojelulain poikkeamislupien ja ympäristö- tai vesiluvan yhteiskäsittely koettiin useissa lausunnoissa positiiviseksi. Muun muassa korkein hallinto-oikeus lausui, että luonnonsuojelulain poikkeuslupien yhteiskäsittely ympäristönsuojelulain ja vesilain lupamenettelyjen kanssa vaikuttaa hyvin perustellulta silloin, kun Valtion lupa- ja valvontaviranomainen on toimivaltainen kaikissa näissä asioissa. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan esityksessä on myös perustellusti tunnistettu, että yhteiskäsittely ei ole mielekäästä kaikissa tilanteissa. Suomen luonnonsuojeluliitto katsoi, että yhteiskäsittelystä luopumisen tulisi olla selvä poikkeus pääsääntöön ja sille tulisi olla selkeät perusteet, vaikka joissakin tilanteissa saattaakin olla perusteltua erottaa luonnonsuojelulain poikkeuslupa muusta luvasta.

Lausuntopalauteen perusteella on yhteiskäsittelyä koskevien pykäläehdotusten ja luonnonsuojelulain 61 §:n yksityiskohtaisia perusteluja tarkennettu. Perusteluissa on kuvattu luonnonsuojelulain poikkeamislupien muutoksenhakumenettelyjä. Yhteiskäsittelyä koskevien vesilain, ympäristönsuojelulain ja luonnonsuojelulain pykälien perusteluja on tarkennettu. Perusteluista on poistettu maininta siitä, että yhteiskäsittelyä voitaisiin soveltaa vain silloin, kun molemmat luvat voidaan myöntää. Perusteluissa todettaisiin lisäksi aiempaa selvemmin, että luvan myöntäminen hankkeelle edellyttäisi, että myöntämisen edellytykset täyttyvät sekä vesilain ja ympäristönsuojelulain että luonnonsuojelulain mukaan. Perusteluissa todettavan mukaisesti käsittelyn yhteydessä tulisi selvittää myös lupamääräysten merkitys, millä voidaan joissain tilanteissa saavuttaa tilanne, ettei erillinen luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa ole hankkeessa ylipäättään tarpeen. Yhteiskäsittelyä koskeviin pykäläehdotuksiin ei ole kuitenkaan tehty näiltä osin muutoksia, vaan ne vastaavat lausunnolla ollutta ehdotusta.

Lisäksi lausuntopalauteen perusteella on esitykseen valmisteltu kolme uutta liitelakia: laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain muuttamisesta, laki tuomioistuinelain muuttamisesta ja laki hallinto-oikeuslain muuttamisesta. Edellä mainittujen liitelakien avulla selvennettäisiin sitä, missä kokoonpanossa asiat käsitellään silloin, kun on kyse esitetystä yhteiskäsittelystä. Tuomioistuimia koskevat lakimuutokset on valmisteltu yhteistyössä oikeusministeriön, korkeimman hallinto-oikeuden ja Vaasan hallinto-oikeuden kanssa.

Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan luonnonsuojelulain 72 b §:stä jää epäselväksi sovelletaanko yhteiskäsittelyä vain silloin kun kyseessä on valtion toimivaltaan kuuluva ympäristölupa vai myös silloin kun kyseessä on kunnan toimivaltaan kuuluva ympäristölupa. Esitystä on tältä osin tarkennettu siten, että yhteiskäsittelyä sovelletaan vain silloin kun kyseessä on Valtion lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluva lupa.

Ehdotetun yhteensovittavan lupamenettelyn ja yhteiskäsittelyn soveltamisalan osalta esityksestä on poistettu tarpeettomana viittaus luonnonsuojelulain 49 §:n 4 momenttiin. Kyseisessä momentissa on kyse poikkeuksista, jotka koskevat kasvi- tai lintulajien yksilön, sen osan tai johdannaisen hallussapitoa, kuljetusta, myymistä ja vaihtamista sekä tarjoamista myytäväksi ja vaihdettavaksi. Tällaiset vaihdantaa koskevat poikkeamisluvat eivät yleensä tule käsiteltä-

väksi minkään toisen ympäristöllisen luvan yhteydessä, eikä niitä näin ollen ole tarkoituksenmukaista sisällyttää yhteensovittavaan lupamenettelyyn.

YVA- menettelyn ja -lupamenettelyjen yhteensovittaminen

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry, Energiateollisuus, Teknologiateollisuus ry, Bioenergia ry, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry sekä Metsäteollisuus kannattivat YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittamista esitetystä laajuudesta ja katsoivat ehdotuksen palvelevan esityksen tavoitteita.

Satakuntaliitto ja Keski-Suomen ELY-keskus katsoivat, että YVA-menettelyn yhdistäminen lupamenettelyyn saattaa heikentää osallistumismahdollisuuksia ja haitankärsijän asemaa, mistä syystä kyseiset tahot pitivät tärkeänä, että asianosaisten ja sidosryhmien osallistumismahdollisuudesta huolehditaan riittävän kuulemisen ja tiedottamisen kautta.

Ehdotettu 22 a § keräsi muutosehdotuksia. Yva ry:n mukaan tulisi säätää erikseen, millä edellytyksillä voidaan hyväksyä vain yksi hankevaihtoehto. Sen mukaan ei ole riittävää, että toiminnanharjoittaja ainoastaan ilmoittaa, että toteutuskelpoisia hankevaihtoehtoja ei ole. Hämeen ELY-keskus katsoo, että ehdotetun lain 22 a §:n 2 momentti sisältää riskin siitä, että vaihtoehtojen etsiminen ja vaihtoehtotarkastelusta luopuminen tulee uusissa hankkeissa liian houkuttelevaksi ja YVA-menettelylle ominainen vaihtoehtojen käsittely vähenee olennaisesti. Vaasan hallinto-oikeuden ja Suomen Kuntaliitto ry:n näkemyksen mukaan esitys on ristiriitainen YVA-direktiivin perusajatuksen kanssa: esityksessä lähdetään siitä, että YVA-menettely voidaan suorittaa siten, ettei se sisällä todellista vaihtoehtojen tarkastelua. Esityksessä on jo todettu, että yhteensovittamien tulee kysymykseen vain, kun hankkeella ei ole sijainnin, laajuuden tai teknisten ominaisuuksien kannalta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa. Tällainen tapaus voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin kun olemassa olevaa hanketta muutetaan, eikä tällöin ole muuta vaihtoehtoja.

Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry ehdotti, että 22 a §:ään lisätään maininta siitä, että selvityksiä saattaa olla tarpeen täydentää. Hämeen ELY-keskus ehdottaa, että 22 a §:ssä käytettäisiin selvitykset-sanon sijasta ilmaisua ”selvityksiä”. Edellä mainittu termimuutos on tehty 22 a §:ään.

Suomen luonnonsuojeluliitto kritisoi ehdotettua 25 §:ää ja sen mukaan YVA-selostus tulisi jatkossakin jättää ennen lupahakemusta. Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan YVA- ja lupamenettelyn yhteensovittaminen voi vaarantaa YVA-menettelyn yleisen ohjausvaikutuksen heikentymisen, sillä jos ei enää edellytetäkään, että YVA-arviointiselostus tehdään ennen lupamenettelyä, heikentää se mahdollisuuksia ottaa YVA huomioon päätöksenteossa. Uudelleen ELY-keskuksen mukaan ehdotettu 25 § saattaa heikentää kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja hankkeen vaihtoehtotarkastelun merkittävyyttä YVA-menettelyssä.

Oikeusministeriön mukaan ympäristönsuojelulain 44 a §:n ja vesilain 11 luvun 11 a §:n muotoilu on kirjoitusasultaan epäselvä. Sen mukaan pykälästä tulisi selkeästi ilmetä, että kyse on lupaviranomaisen asettamasta määräajasta, joka ei saa olla 45 päivää lyhyempi tai 60 päivää pidempi. Tältä osin esityksen yksityiskohtaisia perusteluja on täydennetty.

Maa-aineslain yhteensovittaminen

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:n ja Infra ry:n mukaan vesilain ja maa-aineslain mukaisen luvan yhteiskäsittely tulee mahdollistaa.

Yhden luukun lainsäädäntövalmistelun yhteydessä ei olla tekemässä muutoksia lupien edellytyksiin tai eri lupien välisiin edellytysuhteisiin, johon edellä mainittu muutosesitys liittyy. Tässä syystä esityksessä ei ole esitetty tehtäväksi vesilain ja maa-aineslain mukaista luvan yhteiskäsittelyä. Lisäksi voidaan todeta, että vesilain ja maa-aineslain mukaisten lupien määrä on vähäinen, noin 20 lupaa vuodessa.

Vaasan hallinto-oikeus katsoo, että esityksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään yhdessä” ympäristönsuojelu- ja vesilakiin viitaten on terminologisesti epäonnistunut ratkaisu, sillä esitetty sanamuoto voisi helposti sekaantua jo olemassa oleviin yhteiskäsittelyä koskeviin säännöksiin.

Termin ”käsitellään yhdessä” osalta on todettava, että ympäristönsuojelu- ja vesilain yhteiskäsittely-säännös tuli jo vuonna 2000 ympäristönsuojelulakiin ja ympäristönsuojelu- ja maa-aineslain yhteiskäsittely tuli vuonna 2015 maa-aineslakiin. Siten yhteiskäsittely-termi on näissä yhteyksissä jo vakiintunut käsite.

Voimaantulo

Lausunnonantajat olivat yksimielisiä siitä, että lain voimaantulon yhteydessä sähköisten asiointijärjestelmien on oltava käytössä kokonaisvaltaisesti. Teknologiateollisuus ry:n mukaan voimaantuloa ei tulisi lykätä tai porrastaa. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry sekä maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry pitivät tärkeänä muutosten vaikutusten seurantaan ja käsittelyajan seurantaan. Esityksen perusteluja on täydennetty vaikutusten seurannan ja käsittelyaikojen kehittymisen seurannan osalta.

Neuvottelu kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa

Hallituksen esitysluonnosta käsiteltiin 11 päivänä syyskuuta 2018 kuntalaissa (410/2015) tarkoitetussa kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan kokouksessa (Kuthanek), josta asia siirrettiin syyskuun 21 päivänä 2018 pidettävään erillisneuvotteluun. Neuvottelusta laaditun pöytäkirjan mukaan neuvottelu oli erimielinen sähköisen järjestelmän kustannusten korvaamisen ja henkilötyövuosien osalta.

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto ja sen huomioiminen

Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lainsäädännön arviointineuvostossa arvioitavana. Lainsäädännön arviointineuvosto antoi hallituksen esityksen luonnoksesta lausunnon 27 päivänä syyskuuta 2018 (VNK/1556/32/2018). Arviointineuvosto katsoi, että hallituksen esitysluonnos noudattaa pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto piti myönteisenä, että esitysluonnoksesta saa hyvän käsityksen asian taustasta ja nykytilasta sekä esityksen tavoitteista, keskeisistä ehdotuksista ja vaikutusarvioista epävarmuuksineen. Arviointineuvoston lausunnon mukaan esitysluonnos on kokonaisuudessaan suhteellisen ymmärrettävästi kirjoitettu, joskin vaikutusarviojakso on sekava. Arviointineuvosto piti myönteisenä sitä, että vaikutusarvioiden tukena on käytetty erillistä selvitystä ja esitys rakentuu useiden selvitysten varaan. Arviointineuvosto piti hyvin myönteisenä, että lausunnot ja niiden perusteella tehdyt muutokset oli esitelty huolellisesti esitysluonnoksessa. Lausunnossa pidettiin myös hyvänä, että esitysluonnokseen on kirjattu tarve uudistuksen vaikutusten arvioinnin seurantaan.

Arviointineuvosto totesi lausunnossaan, että esityksen keskeisimmät puutteet ja kehittämis-kohteet olivat muut muassa seuraavat:

- 1) Lakiesityksen tarkoituksenmukaisuutta tulisi perustella kokonaisarviolla, jossa tavoitteet ja ehdotukset sekä mahdolliset hyödyt, riskit ja kustannukset suhteutetaan toisiinsa.
- 2) Ehdotusta tulisi verrata huolellisesti vaihtoehtoon, jossa ehdotettua uudistusta ei toteuteta, mutta sähköinen asiointijärjestelmä on käytössä. Lisäksi sähköisen asiointijärjestelmän toimivuudesta tulisi saada selkeämpi arvio.
- 3) Kustannusarvioita kannattaisi tarkentaa yritysten hyötyjen näkökulmasta.
- 4) Esitysluonnoksesta tulisi käydä ilmi, kuinka varmistetaan kuntien edellytykset lain tarkoituksenmukaiseen toimeenpanoon.
- 5) Esitysluonnoksesta tulisi käydä selvästi ilmi, kuinka riskit mahdollisuuksien mukaan välletään, ettei ehdotuksella heikennetä ympäristönsuojelun tasoa tai kansalaisten osallistumismahdollisuuksia.

Lainsäädännön arviointineuvoston lausuntopalautteen johdosta esitykseen on tehty seuraavia muutoksia. Lakiesityksen tarkoituksenmukaisuutta on perusteltu kokonaisarviolla jaksossa 3.1. ”Esityksen tavoitteet”. Esityksessä on tuotu selvemmin esille, että esityksen tavoitteisiin ei päästäisi ilman lainsäädännöllisiä toimenpiteitä pelkästään sähköisen asiointijärjestelmän kehittämisellä. Esityksen jaksoon ”Vaikutukset julkiseen talouteen” on lisätty alakohta ”Sähköinen asiointi”, jossa on kuvattu sähköisen järjestelmän kehittämisestä ja siitä aiheutuvia kustannuksia yleisellä tasolla. Euromääristä arviota sähköisen asiointijärjestelmän kehittämis-kustannuksista ei ole kuitenkaan kyetty arvioimaan. Viranomaisten resurssitarpeita on kohdennettu yhteensovittavan viranomaisen Valtion lupa- ja valvontaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen osalta. Vaikutuksia viranomaisten toimintaan on tarkennettu kuvaamalla millä keinoilla voitaisiin varmistua, että yhteensovittava viranomainen ja toimeenpaneva viranomainen tulevat selviytymään ehdotuksen mukaisista viranomaistehtävistä. Ehdotuksen vaikutuksia yrityksiin on syvennetty ja niitä on pyritty kuvaamaan vankemmin yritysten näkökulmasta. Arviointineuvoston suositusta huomioida tarkemmin minkälaisiin yrityksiin uudistus erityisesti kohdistuu tai mikä on uutta menettelyä harkitsevien yritysten määrän suuruusluokka ei ole voitu huomioida. Yhteiskunnallisia vaikutuksia on täsmennetty niin, että esityksestä saisi paremmin varmuuden siitä, ettei kansalaisten tai viranomaisten kuulemisen edellytykset heikenny eikä ympäristönsuojelun taso alene. Niin ikään esitykseen on lisätty arviointineuvoston lausunnon johdosta uusi jakso ”Vaikutukset kansantalouteen”. Uudistuksen vaikutusten seuranta on ehdotettu laajennettavaksi arviointineuvoston lausunnon perusteella.

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikö on tarkastanut esityksen pääasiallisen sisällön ja lakiehdotukset.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallituksen esityksellä on olennainen riippuvuussuhde maakuntauudistuksen II vaihetta koskevaan hallituksen esitykseen (HE 14/2018 vp). Nyt ehdotettavalla hallituksen esityksellä ehdotetaan säädettäväksi uusia tehtäviä Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

Eduskunnan käsiteltävänä olevan Valtion lupa- ja valvontavirastosta annetun lakiehdotuksen luvussa 7 säädettäisiin eräiden ympäristö- ja vesiasioiden käsittelystä Valtion lupa- ja valvontavirastossa. Luvun säännöksiä sovellettaisiin muun muassa ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa Valtion lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvaksi säädettyjen lupa- ja hakemusasioiden käsittelyyn. Jotta mahdollistettaisiin nyt ehdotettavan yhteiskäsittelyn edellyttämä luonnonsuojelulain mukaista poikkeamista koskevien asioiden käsittely samassa menettelyssä vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten lupahakemusten kanssa, olisi käsiteltävänä olevaa

lakia Valtion lupa- ja valvontavirastosta tarpeen täydentää 7 luvun säännösten soveltamisen osalta viittauksella myös luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n ja 49 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin poikkeamista koskeviin asioihin. Samalla varmistettaisiin, että asiat, joihin liittyy ympäristö- tai vesilupa-asian lisäksi luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamisen harkintaa, käsiteltäisiin Valtion lupa- ja valvontavirastossa siten, että ratkaisukokoonpanossa otettaisiin huomioon luonnonsuojelullisen asiantuntemuksen tarve. Tätä koskeva esitys on tarkoitus antaa siinä vaiheessa, kun laki Valtion lupa- ja valvontavirastosta on hyväksytty ja vahvistettu.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa on eduskunnassa käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa, jolla kumottaisiin voimassa oleva hallintolainkäyttölaki. Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa viitataan eduskunnan käsiteltävänä olevaan edellä mainittuun lakiin.

Lisäksi esityksellä on riippuvuussuhde hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi hallintolain muuttamisesta, julkisista kuulutuksista annetun lain kumoamisesta ja maakaaren 12 luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 239/2018 vp).

Esityksellä on riippuvuussuhde myös tämän hallituksen esityksen kanssa samaan aikaan eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta, jossa muutetaan lakien menettelysäännöksiä vastaamaan sähköisen asioinnin tarpeita.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Tavoite. Lain tavoitteena olisi sovittaa yhteen ja jouduttaa eräiden ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjen käsittelyä. Yhteensovittaminen koskisi eri lupamenettelyjen käsittelyvaiheiden ajallista ja menettelyllistä yhdentämistä.

Lain tavoitteena olisi, että eri lupamenettelyjen yhteenlaskettu kokonaiskesto aika lyhenisi, kun eri lupamenettelyihin liittyviä päällekkäisiä vaiheita yhdistettäisiin. Yhteensovittamisen seurauksena viranomaisten työskentely, yhteistyö ja prosessinjohto tehostuisivat. Samalla asiakkaille annettavaa neuvontaa tehostettaisiin.

Menettelyjen yhteensovittamisen ensisijainen tavoite olisi hyödyttää hallinnon asiakkaita. Luvanhakijan ja muiden menettelyyn osallistuvien asiointia sujuvoitettaisiin ja selkeytettäisiin keskittämällä eri lupiin liittyviä menettely- ja vaikuttamisvaiheita, jolloin niiden määrä vähenee.

2 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Lakia sovellettaisiin ympäristönsuojelulain, vesilain, maa-aineslain, kaivoslain, luonnonsuojelulain, maankäyttö- ja rakennuslain sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaisten lupa-asioiden käsittelyyn. Kaavoitus maankäytön suunnittelua koskevana menettelynä ei kuuluisi lain soveltamisalaan.

3 §. Yhteensovitettavat lupamenettelyt. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tarkemmin, mitä lupa-asioita laissa säädettävä yhteensovittaminen voisi koskea. Hankkeesta vastaava voisi päättää, sovelletaanko yhteensovittamista ja miten laajasti hankkeen edellyttämien lupahakemusten käsittelyssä.

Edellytyksenä lupa-asioiden käsittelyn yhteensovittamiselle olisi, että hankkeelle haetaan joko ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, vesilain mukaista lupaa tai maa-aineslain mukaista lupaa aineiden ottamiseen. Ainakin yhden mainituista luvista tulisi olla mukana yhteen sovitettavassa lupakokonaisuudessa.

Yhteensovittaminen voisi tulla sovellettavaksi, jos pääluvan lisäksi hankkeelle haetaan ainakin yhtä 1 momentin 1—4 kohdassa mainittua lupaa. Tällaisia lupia ovat luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n sekä 49 §:n 3 momentin mukainen lupa poikkeamiseen laji- tai luontotyyppisuoje- lusta, maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukainen rakennuslupa, 126 §:n mukainen toi- menpidelupa, 127 §:n mukainen rakennuksen purkamislupa tai 128 §:n mukainen maisema- työlupa, kaivoslain 9 §:n mukainen malminetsintälupa, 16 §:n mukainen kaivoslupa tai 22 §:n mukainen kullanhuuhtontalupa taikka vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn tur- vallisuudesta annetun lain 23 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolli- seen käsittelyyn ja varastointiin tai 58 §:n mukainen lupa räjähteiden valmistukseen ja varas- tointiin.

Yhteensovittaminen voisi koskea Valtion lupa- ja valvontaviraston, Tukesin sekä kunnan ym- päristönsuojelu- tai rakennusvalvontaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia lupia. Yhteensovit- taminen voisi käytännössä tulla kysymykseen, jos hankkeelle haetaan samanaikaisesti lupia,

joissa toimivalta olisi vähintään kahdella eri lupaviranomaisella, joista toinen on Valtion lupa- ja valvontavirasto tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Yhteensovittamista ei sovellettaisi tilanteessa, jossa haettaisiin samanaikaisesti useampaa samassa viranomaisessa käsiteltävää lupaa tai jos lupien yhdessä käsittelystä olisi säädetty erikseen. Ympäristönsuojelulaissa on säännökset vesilain mukaisen hakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä sekä ympäristölupahakemuksen ja maa-aineslupahakemuksen yhteiskäsittelystä. Nämä tilanteet jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle jo pykälän 1 momentin perusteella. Yhteiskäsittelyssä eri lupien käsittely olisi integroitu pidemmälle kuin mitä yhteensovittamisella tarkoitetaan.

Ympäristönsuojelulakia, vesilakia ja luonnonsuojelulakia esitetään samalla täydennettäväksi säännöksillä ympäristölupahakemuksen ja luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamishakemuksen sekä vesilain mukaisen hakemuksen ja luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamishakemuksen yhteiskäsittelystä. Pykälän 2 momentin mukaan nämä yhteiskäsittelytilanteet jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle, mikäli samalla ei haettaisi jotakin muuta, 1 momentissa mainittua muun viranomaisen toimivaltaan kuuluvaa lupaa.

4 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälän mukaan yhteen sovitettavan lupa-asian käsittelyssä noudatettaisiin tämän lain lisäksi, mitä 2 §:ssä mainituissa laeissa säädetään. Samassa yhteydessä 2 §:ssä mainittuihin lakeihin esitetään lisättäväksi viittaussäännökset tässä laissa tarkoitettuun yhteensovittamiseen sekä rajoitettaisiin eräiden niihin sisältyvien menettelysäännösten soveltamista yhteensovittamistilanteessa siltä osin kuin menettelystä säädettäisiin tässä laissa. Muilta osin lupia koskeviin lakeihin sisältyvät aineelliset säännökset jäisivät ennalleen.

5 §. Yhteensovittava viranomainen. Pykälässä säädettäisiin yhteensovittavasta viranomaisesta. Lupamenettelyiden yhteensovittaminen edellyttää käytännössä, että joku viranomainen huolehtii menettelyvaiheiden ja niihin liittyvien viranomaistehtävien yhteensovittamisesta.

Valtion lupa- ja valvontavirasto toimisi yhteensovittavana viranomaisena, jos yhteensovitettaviin lupamenettelyihin sisältyy vesilain mukainen lupa tai sen toimivaltaan kuuluva ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen olisi yhteensovittava viranomainen muussa tapauksessa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimisi näin ollen yhteensovittavana viranomaisena silloin, kun yhteensovitettaviin lupamenettelyihin sisältyy sen toimivaltaan kuuluva ympäristölupa tai maa-aineslain mukainen lupa ainesten ottoon.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteensovittavan viranomaisen tehtävistä säädettäisiin tarkemmin lain 2 luvussa. Yhteensovittavan viranomaisen tehtävänä olisi huolehtia, että eri lupamenettelyjen käsittelyvaiheet etenevät samanaikaisesti. Tämä edellyttää, että eri käsittelyvaiheille asetettaisiin yhteisiä määräaikoja.

Yhteensovittavan viranomaisen tehtävänä olisi järjestää hakijan ja hankkeen edellyttämien lupa- ja muiden menettelyjen osalta toimivaltaisille viranomaisille tapaaminen hakijan neuvonnan järjestämiseksi ja lupamenettelyjen yhteensovittamisen suunnittelemiseksi. Yhteensovitettavien lupahakemusten tultua vireille yhteensovittava viranomainen kokoaisi toimivaltaisilta viranomaisilta tiedot hakemusten mahdollisista täydennystarpeista ja pyytäisi ne kootusti hakijalta. Se pyytäisi kootusti myös lausunnot lupahakemuksista. Se järjestäisi lupahakemuksista kuulemisen ja tiedottamisen sekä pyytäisi hakijalta kootusti selityksen saaduista lausunnoista, muistutuksista ja mielipiteistä. Menettelyn päättyessä yhteensovittava viranomainen huolehtisi lupapäätöksistä tiedottamisesta.

6 §. Hakijan neuvonta. Lakiin ehdotetaan erillistä pykälää viranomaisten neuvontavelvollisuudesta. Pykälän mukaan yhteensovittava viranomainen voisi hallintolain 8 §:ssä tarkoitetun neuvonnan järjestämiseksi järjestää hakijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan tapaamisen hakijan ja hankkeen kannalta toimivaltaisten viranomaisten välillä. Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Edellä mainitun hallintolain 8 §:n perustelujen mukaan neuvonnan sisältö voi kohdistua menettelyllisiin kysymyksiin, kuten siihen, miten asia pannaan vireille ja miten siinä on meneteltävä. Neuvonnan sisältö voi kohdistua myös asian sisältöön, kuten asiaan liittyviin muodollisiin vaatimuksiin, viranomaisen noudattamiin käytäntöihin ja vakiintuneisiin tulkintalinjoihin. Neuvoja voidaan myös antaa käsittelyyn liittyvistä seikoista, kuten mahdollisuudesta täydentää asiakirjoja sekä mahdollisuudesta hakea muutosta päätökseen. Ehdotetussa laissa olisi tarpeen säätää neuvonnasta hallintolain 8 §:ää tarkemmin, koska neuvonnan kohteena olisi usean toimivaltaisen viranomaisen lupia vaativa hankekokonaisuus. Ehdotetun lain tavoitteiden edistämiseksi olisi perusteltua pääsääntöisesti järjestää 6 §:n mukainen hakijan ja eri viranomaisten tapaaminen. Yhteensovittavalla viranomaisella olisi kuitenkin harkintavaltaa tapaamisen järjestämiseen. Tapaamisessa eri menettelyjen osalta toimivaltaiset viranomaiset ja hakija yhdessä arvioisivat yhteen sovitettua käsittelyn tarkoituksenmukaisuutta suunnitteilla olevaan hankkeeseen. Tapaamisen järjestäminen olisi joko Valtion lupa- ja valvontaviraston tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävä riippuen siitä, kumpi toimisi hankkeessa yhteensovittavana viranomaisena.

Tapaamiseen tulisi pääsääntöisesti kutsua kaikki ne viranomaiset, joiden lupaa tai hyväksyntää hankkeen toteuttaminen edellyttää. Tapaamiseen kutsuttaisiin tarpeen mukaan myös muita kuin yhteensovittavissa lupa-asioissa toimivaltaisia viranomaisia, joiden toimivaltaan kuuluvat asiat liittyvät hankkeen toteuttamiseen. Näitä hyväksynnästä vastaavia viranomaisia voisi olla esimerkiksi hankealueen kaavoituksesta vastaavat viranomaiset tai vesien- ja merenhoidosta vastaavat maakunnan viranomaiset. Tapaamiseen voitaisiin kutsua myös viranomaiset, joilla on toimivalta hankkeen edellyttämässä ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyissä sekä valvontaviranomaisia. Tapaaminen olisi käytännössä mahdollista järjestää sähköisiä videoyhteyksiä hyödyntäen.

Hakijan neuvonta käynnistyy, kun hakija on yhteydessä viranomaiseen tai laittaa hakemuksen vireille. Pykälässä tarkoitetun tapaamisen järjestäminen olisi ajankohtaista vasta, kun hankkeen suunnittelu on edennyt riittävän konkreettiselle tasolle. Tapaaminen voitaisiin järjestää myös siinä vaiheessa, kun hanketta koskeva lupahakemus on jo tullut vireille. Hakijaa voitaisiin näin neuvoa vielä hakemuksen vireilletulon jälkeenkin mahdollisuudesta yhteensovittaa hankkeen edellyttämiä lupia. Tilanteesta riippuen voi olla tarpeen järjestää myös useampia tapaamisia ennen lupahakemusten jättämistä. Tapaamisia voidaan järjestää myös hakemuksen jättämisen jälkeen, jolloin ne ovat osa hakemuksen käsittelyä. Käytännössä pykälässä tarkoitettu tapaaminen voitaisiin järjestää myös ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvän ennakoneuvottelun yhteydessä.

Tapaamisen tarkoitus on antaa hakijalle tietoa siitä, mitä lupia tai muita menettelyjä hankkeen toteuttaminen vaatii. Tapaamisessa voitaisiin arvioida, millä aikataululla eri menettelyissä on mahdollista edetä ja olisiko hankkeen edellyttämien lupien käsittelyä tarkoituksenmukaista sovittaa yhteen tässä laissa tarkoitetulla tavalla. Tapaamisessa käytäisiin läpi eri lupiin ja menettelyihin liittyvät selvitys- ja tietotarpeet, hankkeen sijoituspaikan kaavoitustilanne ja kaavaan liittyvät muutostarpeet sekä tarve ympäristövaikutusten arviointimenettelylle.

Jos hankkeesta vastaava päättäisi pyytää lupakäsittelyjen yhteensovittamista, laatisi se yhteistyössä yhteensovittavan viranomaisen kanssa tarkemman suunnitelman yhteen sovitettavien

lupamenettelyjen etenemisestä. Suunnitelma olisi informatiivinen eikä sillä olisi oikeudellista sitovuutta. Suunnitelmaa päivitetäisiin menettelyjen edetessä.

Tapaamisessa ei tehtäisi hanketta tai menettelyjä koskevia päätöksiä, eikä pelkästään sen järjestäminen merkitsisi, että lupahakemus tai muu menettely olisi viranomaisessa vireillä. Tapaamisesta laadittaisiin muistio, joka liitettäisiin osaksi asian käsittelyssä syntynyttä aineistoa.

Hakijan neuvonta ei tarkoittaisi sitä, että hankkeen koordinoititehtävä siirrettäisiin viranomaiselle. Hakijan ja sen konsultin vastuulla olisi hankkeen koordinoinnista vastaaminen. Viranomaisen neuvontaverehollisuus ei tulisi korvaamaan hakijan konsultin työtä.

2 luku. Käsittelyn yhteensovittaminen

7 §. Yhteensovittamisen aloittaminen. Pykälässä säädettäisiin, miten lupahakemusten käsittelyn yhteensovittaminen aloitetaan. Yhteensovittamisen edellytyksenä olisi, että luvanhakija sitä pyytää. Käytännössä yhteensovittamisen edellytyksenä olisi, että yhteensovitettavat lupaasiat tulisivat vireille riittävän samanaikaisesti. Pyyntö lupahakemusten yhteensovittamiseen voisi tulla vielä hakemuksen vireillepanon jälkeenkin. Esimerkiksi tilanteessa, jossa hakija ei ole ollut lupaviranomaiseen yhteydessä ennen hakemuksen vireillepanoa, viranomainen voi hakemuksen tultua vireille neuvoa mahdollisuudesta hankkeen edellyttämien lupien yhteensovittamiseen. Pyyntö yhteensovittamiseksi tulisi pykälän mukaan tehdä ennen kuin lupahakemuksesta olisi kuulutettu.

Jotta yhteensovittaminen käytännössä nopeuttaisi käsittelyä, tulisi asioinnin ja lupa-asioiden käsittelyn tapahtua sähköisesti. Sähköisessä järjestelmässä hakija voi jättää useita lupahakemuksia ja saattaa useita lupamenettelyjä vireille samalla kertaa. Hanketta koskevat tiedot ja selvitykset syötetään sähköiseen järjestelmään vain kerran ja järjestelmään tallennetut tiedot ovat sähköisesti eri viranomaisten saatavilla. Lupahakemukset tulisivat vireille, kun ne olisi järjestelmässä jätetty viranomaiselle.

Muilta osin lupahakemusten vireillepanosta, kuten toimivaltaisesta viranomaisesta ja hakemusten sisältövaatimuksista säädettäisiin kyseistä lupaa koskevassa lainsäädännössä. Nämä säännökset säilyisivät ennallaan.

8 §. Käsittelyaika. Pykälässä säädettäisiin hallintolakia täydentävästi lupa-asian käsittelyajan määrittelystä yhteensovittamistilanteessa. Hallintolain 23 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta. Hallintolain 23 a §:n mukaan viranomaisen on toimialansa keskeisissä asiaryhmissä määriteltävä odotettavissa oleva käsittelyaika sellaisille asioille, jotka voivat tulla vireille vain asianosaisen aloitteesta.

Jos lupahakemusten käsittelyä yhteensovitetaan, on kunkin yksittäisen lupa-asian käsittelyaika ja päätöksen antamisajankohta kytköksissä yhteensovitetun käsittelyn etenemiseen. Säännöksen mukaan yhteensovittava viranomainen arvioisi yhteistyössä muiden yhteensovitettavissa asioissa toimivaltaisten lupaviranomaisten kanssa yhteensovitettavien lupahakemusten tavoitteellisen käsittelyajan ja esittäisi käsittelyajan perusteella arvion ajankohdasta, jolloin päätökset yhteensovitettavissa lupa-asioissa annetaan. Pykälässä 8 tarkoitettu arvio päätöksen antamisajankohdasta olisi alustava arvio. Realistisempi sekä tarkempi arvio päätöksen antamisajankohdasta saataisiin ehdotetun lain 14 §:ssä esitetyssä tilanteessa. Viranomaisten yhteistyössä arvioitu tavoitteellinen käsittelyaika olisi tavoitteellinen määräaika, ei sitova. Määräaikojen noudattamatta jättämisestä ei seuraisi ehdotetun lain mukaan sanktiota. Arvio käsittelyajasta syntyisi viranomaisten yhteistyönä, koska yhteensovitettavien lupien kohdalla viran-

omaisten välinen yhteistyö olisi välttämätöntä ja lupien yhteensovittaminen perustuisi pitkälti juuri viranomaisten tiiviiseen vuorovaikutukseen. ”Yhden luukun” mallissa on johtavana ajatuksena, että lupa-asiakas asioisi eri viranomaisten kanssa yhdeltä asiointipisteeltä, josta voisi kerralla hakea keskeisiä tiettyyn hankkeeseen tarvittavia lupia. Lupa-asiakasta ei enää juoksettettaisi luukulta luukulle, vaan yhteensovittava viranomainen hoitaisi yhteydet muihin lupaviranomaisiin lupa-asiakkaan puolesta. Viranomaisten välinen yhteistyö olisi yhteensovitettavien lupien kohdalla tiiviimpää ja siitä syystä ehdotettuun lakiin olisi tarpeen säätää viranomaisten yhteistyöstä, vaikka hallintolain 10 §:ssä on säädetty viranomaisten yhteistyöstä. Perustuslain 121 §:n turvaamaa kunnallista itsehallintoa ei esityksellä rajoitettaisi.

9 §. Hakemusten täydentäminen. Pykälässä säädettäisiin lupahakemusten täydentämisvaiheen yhteensovittamisesta. Yhteensovittavan viranomaisen tulisi vastaanotettuaan lupahakemuksen, jonka osalta yhteensovittamista on pyydetty, viipymättä ilmoittaa muille toimivaltaisille viranomaisille yhden luukun menettelyn soveltamisesta. Toimivaltaisen viranomaisen tulee toimivaltaansa kuuluvan asian osalta ilmoittaa yhteensovittavalle viranomaiselle, miltä osin lupahakemusta tulee täydentää.

Kukin toimivaltainen viranomainen selvittäisi näin toimivaltansa rajoissa, täyttääkö hakemus lainsäädännössä säädetty edellytykset vai onko sitä joltain osin täydennettävä. Sähköisessä lupamenettelyssä viranomaiset ilmoittaisivat täydennystarpeet kirjaamalla ne sähköiseen asiointijärjestelmään. Kun kaikki viranomaiset olisivat kirjanneet hakemusten täydennystarpeet tai todenneet, ettei sellaisia ole, yhteensovittava viranomainen lähettäisi täydennyspyynnön lupanhakijalle. Näin hakija saisi kerralla tiedon kaikista täydennystarpeista.

Yhteensovittava viranomainen varaisi hakijalle tilaisuuden hakemusten täydentämiseen ja asettaisi hakijalle määräajan, jossa täydennykset tulee toimittaa. Hakijalle asetettavan määräajan tulisi olla kohtuullinen ottaen huomioon lupakokonaisuuden laatu ja laajuus sekä se, miten laajoja lisäselvityksiä tarvitaan. Yleensä täydennystä yksittäiseen lupahakemukseen pyydetään toimittamaan kahden viikon kuluessa, mutta tilanteesta riippuen määräaika voisi yhteensovittamistilanteessa olla tätä pidempi. Koska yhteensovittamisen tavoitteena on nopeuttaa menettelyä, pitkiä määräaikoja tulisi lähtökohtaisesti välttää.

On mahdollista, että lupahakemusta on tarpeen täydentää useampaan kertaan. Jokin lisätäydennystarve voi myös tulla esille vasta käsittelyn myöhemmässä vaiheessa esimerkiksi viranomaislausunnon tai kuulemisen tuloksena. Jos tällaisen lisätäydennyksen toimittaminen viivästyttäisi huomattavasti muiden lupien käsittelyn etenemistä, voisi hakija tehdä aloitteen lupa-asian käsittelyn yhteensovittamisen keskeyttämiseksi sen mukaan kuin lain 13 §:ssä säädettäisiin.

10 §. Lausunnot, muistutukset ja mielipiteet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin viranomaislausuntojen pyytämisestä yhteensovitettavista lupahakemuksista. Viranomaiset toimittaisivat yhteensovittavalle viranomaiselle tiedon toimivaltaansa kuuluvista hakemuksista pyydettyjä lausunnoista, jonka jälkeen yhteensovittava viranomainen pyytäisi lausuntoja kootusti. Näin lausunnon antava viranomainen saisi keskitetysti ja kerralla pyynnön lausua eri lupahakemuksista. Lausuntopyynnössä olisi mainittava, minkä lain mukaisesta hakemuksesta lausuntoa pyydetään. Tällä pyritäisiin varmistamaan, etteivät lausunnot olisi tarpeettoman laajoja. Lausunnot toimitettaisiin sähköisesti.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi informatiivinen säännös, jonka mukaan lupahakemuksista pyydettyjä lausunnoista sekä tahoista, joille on varattava asian johdosta tilaisuus muistutuksen tekemiseen tai mielipiteen esittämiseen, säädettäisiin eri lupa-asioita koskevissa 2 §:ssä mainituissa laeissa. Eri lupiin liittyviä osallistumissäännöksiä ei muutettaisi. Myöskään viran-

omaisten lupaharkintaa koskevaan toimivaltaan tai lausuntojen pyytämistä koskeviin säännöksiin ei tehtäisi muutoksia. Viranomainen voisi edelleen olla myös lausunnonantajana jossakin yhteen sovitettavassa lupa-asiaassa.

11 §. *Lupahakemuksien tiedoksianto ja siitä tiedottaminen.* Pykälässä säädettäisiin lupahakemuksen tiedoksiannosta ja tiedottamisesta. Ehdotettavassa 1 momentissa viitattaisiin hallintolain uuteen 62 a §:ään, jossa säädettäisiin julkista kuuluttamista koskevasta yleisestä menettelystä. Yhteensovittava viranomainen saattaisi lupahakemuksen tiedoksi julkaisemalla kuulutuksen ja hakemusasikirjat eli niin sanotut kuulutusasiakirjat verkkosivuillaan. Yhteensovitamislupahakemusta koskevat kuulutusasiakirjat pidettäisiin asiakirjoineen viranomaisen verkkosivuilla nähtävillä vähintään 30 päivän ajan. Kuulutettavien asiakirjojen nähtävilläoloaika olisi pitempi kuin hallintolain 62 a §:ssä, jonka mukaan kuulutettavat asiakirjat on pidettävä yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla nähtävillä 14 vuorokautta.

Yhteensovittavan viranomaisen tehtävänä olisi huolehtia, että lupa-asian hakemusasikirjat ovat sähköisesti nähtävillä vähintään kuulutusajan. Yhteensovittava viranomainen olisi vastuussa myös tietojen poistamisesta, mahdollisesta täydentämisestä tietoverkkoon sekä siitä, ettei tietoverkossa julkaista salassapidettäviä tietoja.

Lähtökohtaisesti nähtävillä oleminen tarkoittaisi mahdollisuutta tutustua asiakirjoihin vain sähköisesti. Esimerkiksi suuria kartta-asiakirjoja ei kuitenkaan tietoteknisesti välttämättä pystytä julkaisemaan verkkosivuilla, jolloin nämä voitaisiin pitää nähtävillä viranomaisen määräämässä paikassa. Hyvän hallinnon periaatteet huomioon ottaen viranomaisen olisi myös varattava hallinnon asiakkaille mahdollisuus saada opastusta ja apua sähköisiin hakemusasikirjoihin tutustumisessa, jos asiakas ei osaisi tai pystyisi itsenäisesti perehtymään niihin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuulutuksessa ja hakemusasikirjoissa olevien elinkeinotoimintaa yksityishenkilönä harjoittavan toiminnanharjoittajan henkilötietojen julkaisemisesta yleisessä tietoverkossa. Tätä pidetään tarpeellisenä asianosaisten ja yleisön tiedonsaannin turvaamiseksi siitä huolimatta, että kuulutuslainsäädäntöä uudistettaessa hallintolakiin ehdotetaan lisättäväksi henkilötietojen käsittelyä koskeva yleissäännös, joka koskisi henkilötietojen julkaisemista yleistiedoksiannossa ja julkisessa kuulutuksessa. Hallintolain uusi 62 b § mahdollistaisi tiedonsaannin kannalta välttämättömien henkilötietojen julkaisemisen julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä, mutta se velvoittaisi viranomaisen poistamaan henkilötiedot tietoverkosta hallintolain 62 §:n 2 momentissa ja 62 a §:n 2 momentissa tarkoitetun nähtävilläpitoajan jälkeen.

Ympäristöasioissa tiedottaminen edellyttää kuitenkin pidempää nähtävilläpitoaikaa kuin hallintolain 62 b §:ssä säädettäisiin muun muassa julkisella vallalla perustuslain mukaan olevan terveellisen ympäristön turvaamisvelvoitteen ja haitankärsijöiden aseman turvaamisen vuoksi sekä Euroopan unionin ympäristötietodirektiivin ja teollisuuspäästädirektiivin asettamien velvoitteiden täyttämiseksi. Edellä mainitut direktiivit edellyttävät viranomaisia aktiivisesti ja järjestelmällisesti levittämään yleisölle ympäristötietoa erityisesti tietoverkon ja/tai sähköisten välineiden avulla. Jos tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot jouduttaisiin poistamaan kuulutusajan päätyttyä, hankaloittaisi se merkittävästi tiedonjakamista ja esimerkiksi valtion lupaviranomaisen ylläpitämän sähköisen Lupa-Tietopalvelun käyttöä.

Tiedonsaannin kannalta välttämättöminä henkilötietoina voitaisiin pitää toiminnanharjoittajan nimeä ja toiminnan sijaintipaikan tietoja. Sähköisesti julkaistavissa hakemusasikirjoissa ja kuulutuksessa olisi tarpeen ilmoittaa toiminnanharjoittajan nimi ja hankkeen sijainti, jotta asia tulisi riittävästi yksilöidyksi ja jotta asianosaiset ja yleisö voisivat arvioida hankkeen ympäristövaikutuksia sen sijaintipaikan ympäristöön. Tietoja julkaistaessa viranomaisen olisi kiinni-

tettava erityistä huomiota siihen, ettei yleisessä tietoverkossa julkaista salassapidettäviä tietoja.

Jos toiminnanharjoittaja on yksityishenkilö, myös nimi on henkilötieto. Toiminnan sijaintipaikka voi olla sama kuin henkilön asuinpaikka ja siten henkilöä koskeva tunnistetieto. Huomionarvoista kuitenkin on, että vaikka kyse olisikin luonnollista henkilöä koskevista tunnistetiedoista, liittyisi tämä tieto aina elinkeinotoimintaan. Näiden henkilötietojen näkymisestä tietoverkossa julkaistavassa kuulutuksessa ehdotetaan sen sallivaa säännöstä ehdotettavaan lakiin. Säännös olisi erityissäännös julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin nähden. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetään viranomaisen henkilörekisterin henkilötietoja sisältävän tiedon luovuttamistavasta ja luovuttamisen edellytyksistä. Säännöksen mukaan tiedon saa luovuttaa, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Kun tieto luovutetaan internetin kautta, viranomainen ei voi varmistua luovutuksensaajan oikeudesta henkilötiedon käyttämiseen, koska tieto on kenen tahansa internetin käyttäjän saatavissa. Jotta kuulutus ja hakemusasiakirjat voisivat sisältää tiedottamisen kannalta olennaisen tiedon, on asiasta tarpeen säätää julkisuuslain edellä mainitusta säännöksestä poikkeavalla tavalla.

Viranomaisen verkkosivuilla julkaistut henkilötiedot olisi poistettava tietoverkosta viimeistään, kun asiassa annetut päätökset olisivat tulleet lainvoimaiseksi, koska kuulutusta ja hakemusasiakirjoja ei ole tarpeen pitää tietoverkossa nähtävillä useita vuosia.

Pykälän 2 momentissa säädetään kuulutuksen sisällöstä. Kuulutus sisältäisi sen lisäksi, mitä hallintolain 62 a §:n 3 momentissa säädetään, tiivistelmän hankkeesta ja lupahakemuksista sekä muut tiedot, jotka kuulutukseen tulee esitetyn 2 §:ssä mainitun lain mukaan sisällyttää. Käytännössä kuulutukseen sisällytettäisiin lyhyt tiivistelmä hankkeesta ja kustakin hakemuksesta. Kuulutuksessa olisi kerrottava, jos hankkeeseen sisältyisi maankäyttö- ja rakennuslain tai maa-aineslain mukainen lupa, jonka osalta kuuleminen on tarkoitus järjestää kyseisten lakien mukaisesti. Lisäksi kuulutuksessa kerrottaisiin kunkin lupa-asian osalta erikseen, mitkä tahot voivat antaa siinä muistutuksen tai voiko asiassa antaa mielipiteen.

Pykälän 3 momentin mukaan tiedonkulun tehostamiseksi yhteensovittava viranomainen huolehtisi lisäksi, että tieto kuulutuksesta julkaistaan toiminnan vaikutusalueen kunnissa kuntalain 108 §:n mukaisesti sekä niiden toimivaltaisten viranomaisten verkkosivuilla, jotka käsittelevät yhteensovitettavia lupahakemuksia. Toimivaltaiset lupaviranomaiset huolehtivat siitä, että hakemusasiakirjat ovat sähköisesti nähtävillä viranomaisen verkkosivulla vähintään kuulutusajan. Tämä toimivaltaisten lupaviranomaisten velvoite olisi täydentävää tiedottamista ja sillä pyrittäisiin varmistamaan tehokasta tiedonkulkua. Yhteensovitettavien lupahakemusten vireiläolosta tiedotettaisiin siten yhdellä yhteisellä kuulutusilmoituksella. Kuulemisaika olisi aina vähintään 30 päivää, mutta tilanteessa, jossa hakemukset koskevat laajaa hankekokonaisuutta tai siihen muuten liittyy laajaa selvitysaineistoa, tulisi kuulemisajan olla pidempi, esimerkiksi 45 päivää. Tieto kuulutuksesta tulisi julkaista kunnissa viipymättä sen jälkeen, kun kuulutus on julkaistu lupaviranomaisen verkkosivuilla.

Kuulutuksen julkaisemisesta olisi lisäksi tiedotettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys olisi vähäinen tai tiedottaminen olisi muutoin tarpeetonta. Viranomainen voisi harkita sanomalehtitiedottamisen tarpeellisuutta. Sanomalehdessä tapahtuvan tiedottamisen on katsottu tehostavan tiedonkulkua.

Asianosaiset antaisivat muistutuksensa hakemuksista yhdellä kertaa. Jos hakemuksesta kuullaan 2 §:ssä mainitun lain mukaan myös yleisöä, yleisön mielipiteet annettaisiin vastaavasti

samalla kertaa. Muistutuksia ja mielipiteitä pyydetäisiin ensisijaisesti toimittamaan sähköisesti, mutta ne voisi toimittaa myös paperilla.

Pykälän 4 *momentin* mukaan yhteensovittava viranomainen antaisi kuulutuksen erikseen tiedoksi niille asianosaisille, joita asiat erityisesti koskevat. Jos asianosainen olisi ilmaissut halukkuutensa sähköiseen asiointiin, voitaisiin ilmoitus lähettää sähköisesti sähköisestä asiointista viranomaistoiminnasta annetun lain 19 §:n mukaisesti. Tiedoksiantoon yhteisalueen järjestäytymättömälle osakaskunnalle sovelletaan, mitä vesilain 11 luvun 11 §:n 2 momentissa säädetään.

Pykälän 5 *momentin* mukaan poiketen siitä, mitä 1—4 momentissa säädetäisiin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rakennusluvan, toimenpideluvan, rakennuksen purkamisluvan tai maisematyöluvan osalta, lupahakemuksen vireilletulosta ilmoittamiseen ja tiedottamiseen sovellettaisiin maankäyttö- ja rakennuslakia ja -asetusta, eikä lupahakemuksesta siten olisi tarpeen kuuluttaa. Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen naapurien kuuleminen tapahtuisi siten muista yhteen sovitettavista lupa-asioista erikseen. Lisäksi rakennuslupa-asian vireilläolosta tiedotettaisiin rakennuspaikalla, kuten maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään. Jos rakennusluvasta kuuleminen edellyttäisi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 65.2 §:n mukaista kuulemista kuuluttamalla, voisi kunta niin halutessaan huolehtia kuulutuksista yhtä aikaa tai kuuluttaa asioista erikseen. Maa-aineksen ottamista koskevan luvan osalta sovellettaisiin maa-aineslain 13 §:n 2 momenttia, jonka mukaan luvanhakija voi liittää hakemukseen selvityksen naapurien kuulemisesta.

Lupahakemusten tiedoksiannossa ja tiedottamisessa olisi lisäksi sovellettava esitetyn lain 4 §:ää, jonka mukaan lupa-asian käsittelyssä noudatettaisiin ehdotetun lain lisäksi, mitä 2 §:ssä mainituissa laeissa säädetään.

Pykälän sisällössä on huomioitu eduskunnan käsittelyssä oleva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista kuulutuksista annetun lain kumoamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lisäksi pykälän sisältö on valmisteltu yhtenäiseksi ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamista koskevan hallituksen esityksen kanssa.

12 §. Hakijan selitys. Pykälässä säädetäisiin hakijalta pyydetävästä selityksestä. Yhteensovittava viranomainen varaisi hakijalle tilaisuuden antaa kerralla selityksensä kaikkien hakemusten johdosta annetuista lausunnoista, muistutuksista ja mielipiteistä. Taholta, joille on lisäksi varattava tilaisuus vastaselityksen antamiseen, säädetään 2 §:ssä mainituissa laeissa, muun muassa kemikaaliturvallisuuslaissa ja kaivoslaissa asianosaisten piiri on tässä yhteydessä laajempi (kaivoslaki 42 § ja kemikaaliturvallisuuslaki 104 c §). Esityksellä ei olisi tarkoitus kaventaa asianosaiskäsittelyä. Hakija ja muut tahot voisivat antaa selvityksiä sähköisesti.

13 §. Yhteensovittamisen keskeyttäminen. Pykälässä säädetäisiin mahdollisuudesta keskeyttää lupa-asian yhteensovittaminen. Pykälän mukaan yhteensovittava viranomainen keskeyttäisi hakijan pyynnöstä lupahakemusten käsittelyn yhteensovittamisen. Keskeyttämisestä olisi tiedotettava yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivulla.

Hakija voisi missä tahansa vaiheessa ennen lupapäätöksen antamista pyytää yhteensovittamisen keskeyttämistä yhden tai useamman hakemuksen osalta. Keskeyttämisen jälkeen lupahakemuksen käsittelyä jatkettaisiin noudattamalla sitä koskevaa 2 §:ssä mainittua lakia. Keskeyttämisestä tiedotettaisiin sähköisesti yleisessä tietoverkossa lupahakemuksen yhteydessä ja siitä tehtäisiin merkintä kyseisen lupa-asian päätöksen käsittelytietoihin.

Käytännössä keskeyttäminen voisi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa kyseisen lupahakemuksen käsittely viivästyttäisi tai vaikeuttaisi muiden yhteen sovitettavien lupien käsittelyä. Keskeyttämällä yhteensovittaminen osaksi tai kokonaan voitaisiin varmistaa lupamennettelyjen eteneminen suunnitellussa aikataulussa.

14 §. *Lupapäätösten antaminen ja tiedoksianto.* Pykälän 1 momentin mukaan, kun lupasioissa olisi saatu riittävät selvitykset, yhteensovittava viranomainen ja muut toimivaltaiset lupaviranomaiset sopisivat tavoitteellisen määräajan asettamisesta päätösten antamiselle. Alusta arvio yhteensovittavien lupa-asoiden päätösten antamisajankohdasta voitaisiin antaa 8 §:n mukaan pian lupahakemusten vireille tulon jälkeen. Pykälän 14 tilanteissa yhteensovittavan viranomaisen ja toimivaltaiset viranomaiset voisivat sopia täsmällisemmän tavoitteellisen määräajan asettamisesta päätösten antamiselle. Viranomaisten sopiminen tarkoittaisi tässä yhteydessä nimenomaan yhteistyötä yhteensovittavan viranomaisen ja muiden toimivaltaisten lupaviranomaisten kesken. Toimivaltaiset lupaviranomaiset antaisivat päätöksensä samanaikaisesti. Viranomaisten olisi tarpeen mukaan tehtävä yhteistyötä lupamääräysten yhteensopivuuden varmistamiseksi. Päätösten antamiselle asetettua määräaikaa voitaisiin pidentää, jos jonkin lupapäätöksen valmistuminen ennakoimattomasta syystä uhkaa myöhästyä. Viranomaisille säädettävä yhteistyövelvoite lupamääräysten yhteensopivuuden varmistamiseksi ei tarkoittaisi puuttumista toisen viranomaisen toimivaltaan. Säännöksellä varmistettaisiin, ettei lupamääräykseen jäisi teknisluonteisissa kysymyksissä täytäntöönpanoa estäviä ristiriitaisuuksia. Eri lupapäätösten lopputulos voisi siten jatkossakin olla erilainen esimerkiksi sen suhteen, voidaanko hankkeen toteuttaminen sallia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin päätöksen tiedoksiantomenettelystä, jonka mukaan toimivaltainen lupaviranomainen antaisi lupapäätöksen tiedoksi julkisesti kuuluttamalla noudattaen mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Toimivaltainen viranomainen olisi paras taho hoitamaan päätöksen tiedoksiannon, koska valitusprosessit menisivät erikseen yhteensovittavien lupien kohdalla ja valitusajan alkamisen kannalta päätöksen tiedoksianto on prosessuaalisesti tärkeä. Päätös ja sitä koskeva kuulutus olisi julkaistava toimivaltaisen lupaviranomaisen verkkosivuilla viipymättä päätöksen antamisesta (HE 72/2002 vp, s. 109) ja asiakirjat olisi oltava yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla yleisesti nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voitaisiin hakea muutosta valittamalla. Tiedoksisaannin katsottaisiin tapahtuneen seitsemäntenä päivänä päätöksen julkaisemisesta lupaviranomaisen verkkosivuilla, eli määräaika valituksen tekemisessä lähtisi kulumaan samanaikaisesti kaikkiin tapoihin nähden. Muutoksenhakuaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei laskettaisi lukuun.

Momentissa säädettäisiin hallintolain 62 a §:n säännöksiä täydentävästi siitä, mitä tietoja lupapäätöstä koskevan kuulutuksen tulisi sisältää. Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan kuulutuksesta olisi käytävä ilmi, mitä asia koskee sekä maininta siitä, missä ja mihin ajankohtaan saakka asiakirjat pidetään nähtävillä. Kuulutuksessa olisi lisäksi mainittava ajankohta, jona se on julkaistu viranomaisen verkkosivuilla ja todettava, että tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kyseisestä julkaisemisajankohdasta. Edellä mainittujen tietojen lisäksi lupapäätöstä koskevassa kuulutuksessa olisi mainittava myös päätöstä koskeva valitusai-ka.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuulutuksessa ja päätöksessä olevien elinkeinotoimintaa harjoittavan toiminnanharjoittajan henkilötietojen julkaisemisesta yleisessä tietoverkossa. Tätä pidetään tarpeellisenä asianosaisten ja yleisön tiedonsaannin turvaamiseksi siitä huolimatta, että kuulutuslainsäädäntöä uudistettaessa hallintolakiin ehdotetaan lisättäväksi henkilötietojen käsittelyä koskeva yleissäännös, joka koskisi henkilötietojen julkaisemista yleistiedoksiannossa ja julkisessa kuulutuksessa. Hallintolain 62 b § mahdollistaisi tiedonsaannin kannalta välttämättömien henkilötietojen julkaisemisen julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä, mutta

se velvoittaisi viranomaisen poistamaan henkilötiedot tietoverkosta hallintolain 62 §:n 2 momentissa ja 62 a §:n 2 momentissa tarkoitetun nähtävilläpitoajan kuluttua.

Ympäristöasioissa tiedottaminen edellyttää kuitenkin pidempää nähtävilläpitoaikaa kuin hallintolain 62 b §:ssä säädetäisiin muun muassa julkisella vallalla perustuslain mukaan olevan terveellisen ympäristön turvaamisvelvoitteen ja haitankärsijöiden aseman turvaamisen vuoksi sekä Euroopan unionin ympäristötietodirektiivin ja teollisuuspäästödirektiivin asettamien velvoitteiden täyttämiseksi. Edellä mainitut direktiivit edellyttävät viranomaisia levittämään aktiivisesti ja järjestelmällisesti yleisölle ympäristötietoa erityisesti tietoverkon ja/tai sähköisten välineiden avulla. Jos tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot jouduttaisiin poistamaan kuulutusajan päätyttyä, hankaloittaisi se merkittävästi tiedonjakamista ja esimerkiksi valtion lupaviranomaisen ylläpitämän sähköisen Lupa-Tietopalvelun käyttöä.

Tiedonsaannin kannalta välttämättöminä henkilötietoina voitaisiin pitää toiminnanharjoittajan nimeä ja toiminnan sijaintipaikan tietoja. Sähköisesti julkaistavassa lupapäätöksessä ja sitä koskevassa kuulutuksessa voitaisiin ilmoittaa toiminnanharjoittajan nimi ja hankkeen sijainti, jotta asia tulisi riittävästi yksilöidyksi ja jotta asianosaiset ja yleisö voisivat arvioida hankkeen ympäristövaikutuksia sen sijaintipaikan ympäristöön. Tämän lisäksi tietoja julkaistaessa viranomaisen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei yleisessä tietoverkossa julkaista salassapidettäviä tietoja.

Jos toiminnanharjoittaja on yksityishenkilö, myös nimi on henkilötieto. Toiminnan sijaintipaikka voi olla sama kuin henkilön asuinpaikka ja siten henkilöä koskeva tunnistetieto. Huomionarvoista kuitenkin on, että vaikka kyse olisikin luonnollista henkilöä koskevasta tunnistetiedoista, liittyisi tämä tieto aina elinkeinotoimintaan. Näiden henkilötietojen näkymisestä verkossa julkaistavassa kuulutuksessa ehdotetaan sen sallivaa säännöstä ehdotettuun lakiin eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta. Säännös olisi erityissäännös julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin nähden. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetään viranomaisen henkilörekisterin henkilötietoja sisältävän tiedon luovuttamistavasta ja luovuttamisen edellytyksistä. Säännöksen mukaan tiedon saa luovuttaa, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Kun tieto luovutetaan internetin kautta, viranomainen ei voi varmistua luovutuksensaajan oikeudesta henkilötiedon käyttämiseen, koska tieto on kenen tahansa internetin käyttäjän saatavissa. Jotta lupapäätös ja sitä koskeva kuulutus voisivat sisältää tiedottamisen kannalta olennaisen tiedon, on asiasta tarpeen säätää julkisuuslain edellä mainitusta kohdasta poikkeavalla tavalla. Riittävän tiedonsaannin varmistamiseksi toiminnanharjoittajan nimitiedon nähtävilläpitoa voitaisiin näin ollen pitää asianmukaisena ja tarpeellisena tarkoitukseensa nähden eikä sen katsottaisi olevan ristiriidassa tietosuojasääntelyn kanssa. Lisäksi viranomaiselle aiheutuisi hallinnollista taakkaa, jos se joutuisi poistamaan tietoverkossa julkaistavasta päätöksestä toiminnanharjoittajan nimen muutoksenhakuajan päätyttyä.

Viranomaisen verkkosivuilla olevat henkilötiedot olisi poistettava tietoverkosta viimeistään, kun luvanvarainen toiminta olisi päättynyt ja 2 §:ssä mainittujen lakien mukaisen toiminnan lopettamista koskevat toimenpiteet olisi suoritettu.

Lupapäätösten antamisessa ja tiedoksiannossa olisi lisäksi sovelleta esitetyn lain 4 §:ää, jonka mukaan lupa-asian käsittelyssä noudatettaisiin ehdotetun lain lisäksi, mitä 2 §:ssä mainituissa laeissa säädetään. Tästä linkityksestä 2 §:n lakeihin seuraisi esimerkiksi, että toimivaltaisen viranomaisen sovellettavaksi voisi tulla viranomaisen internetissä ylläpitämää julkista tietopalvelua koskevat säännökset. Pykälän sisällössä on huomioitu eduskunnan käsittelyssä oleva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista kuulutuksista annetun lain kumoamisesta sekä

eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Lisäksi pykälän sisältö on valmisteltu yhtenäiseksi ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamista koskevan hallituksen esityksen kanssa.

15 §. Lupapäätöksistä tiedottaminen. Pykälän 1 momentin mukaan yhteensovittava viranomainen huolehtisi lupapäätöksen tiedottamisen, vaikka lupapäätöksen tiedoksiannon hoitaisi 14 §:n mukaan toimivaltainen viranomainen. Yhteensovittava viranomainen hoitaisi myös 11 §:n 1-4 momentin mukaan lupahakemuksien tiedoksiannon ja siitä tiedottamisen lukuun ottamatta 11 §:n 5 momentin poikkeusta maankäyttö- ja rakennuslain sekä maa-ainelain mukaisten lupahakemusten osalta. Yhteensovittavan viranomaisen olisi lähetettävä lupapäätökset hakijalle ja niille, jotka ovat päätöksiä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Yhteensovittavan viranomaisen olisi lisäksi lähetettävä päätökset tiedoksi niille viranomaisille, joilta on pyydetty lausunto hakemuksista. Päätösten antamisesta olisi ilmoitettava niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai esittäneet mielipiteen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille, joille on annettu lupahakemuksista koskevista kuulutuksista erikseen tieto. Jos muistutuskirjelmässä on useita allekirjoittajia, voitaisiin päätös toimittaa tai tieto päätöksen antamisesta ilmoittaa vain muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. Yhteensovittavan viranomaisen olisi lisäksi huolehdittava päätöksen toimittamisesta noudattaen, mitä 2 §:ssä mainitussa laissa säädetään. Esimerkiksi kaivoslain mukaisten lupapäätösten tiedottamisessa yhteensovittava viranomainen noudattaisi, mitä kaivoslain 58 §:ssä säädetään siten kun se täydentäisi esitetyn lain 15 §:ää.

Pykälän 2 momentin mukaan tiedonkulun tehostamiseksi yhteensovittava viranomainen huolehtii, että tieto kuulutuksesta julkaistaan viipymättä toiminnan vaikutusalueen kunnissa kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi linkittämällä toimivaltaisen lupaviranomaisen kuulutus kunnan verkkosivuille. Tieto kuulutuksen julkaisemisesta tulisi olla nähtävillä toiminnan vaikutusalueen kuntien verkkosivuilla lähtökohtaisesti saman ajan kuin se olisi toimivaltaisen lupaviranomaisen verkkosivuilla, eli vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voitaisiin hakea muutosta valittamalla. Tieto kuulutuksesta tulisi julkaista kunnissa viipymättä sen jälkeen, kun kuulutus on julkaistu toimivaltaisen lupaviranomaisen verkkosivuilla.

Kuulutuksen julkaisemisesta olisi lisäksi tiedotettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys olisi vähäinen tai tiedottaminen olisi muutoin tarpeetonta. Sanomalehdessä tapahtuvan ilmoittamisen on katsottava tehostavan tiedonkulkua. Tieto ympäristöllisten lupapäätösten julkaisemisesta sanomalehdessä pidettäisiin tärkeänä ja pääsääntöisesti lähes velvoittavana menettelynä, vaikka viranomainen voisi käyttää harkintavaltaa sanomalehtitiedottamisen tarpeellisuuden suhteen. Viranomainen voisi harkita sanomalehtitiedottamisen tarpeellisuutta. Kuitenkin, jos lupahakemuksesta olisi ilmoitettu sanomalehdessä, tulisi päätöksestä tiedottaa vastaavalla tavalla (kuten HE 84/1999 vp, s. 75). Ehdotetussa laissa sanomalehdessä tapahtuvaa ilmoittamista pidettäisiin tärkeänä ja sanomalehtijulkaisemiseen liittyvä velvoite olisi velvoittavampi kuin hallintolain 62 a §:n mukainen velvoite. Tästä syystä siitä olisi tarpeen säätää ehdotetussa laissa.

3 luku. Erinäiset säännökset

16 §. Lupamaksut. Pykälässä säädettäisiin esitetyn lain mukaisesta yhteensovittamisesta aiheutuvien kustannusten maksullisuudesta. Käsittelyn yhteensovittamisesta valtiolle perittävän maksun suuruus määräytyisi siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen osalta pykälässä säädettäisiin oikeudesta periä yhteensovittamisesta maksu, jonka suuruus määrätään kunnan hyväksymässä taksassa. Lisäksi pykälään sisältyisi informatiivinen säännös, jonka mukaan muilta osin yhteensovitettavien lupahakemusten käsittelystä perittävistä maksuista säädetään 2 §:ssä mainituissa laissa.

Yhteensovittavan viranomaisen neuvontavelvollisuutta ja sen maksuttomuutta on kuvattu tarkemmin edellä 6 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Viranomaisen neuvontavelvollisuutta ennen kuin hakemus tulee vireille olisi pidettävä maksuttomana. Hakemuksen vireilletulon jälkeen yhteensovittaminen voisi aiheuttaa yhteensovittavalle viranomaiselle sellaista työtä, joka ei kuuluisi esitetyn lain 6 §:n mukaisen maksuttoman neuvonnan piiriin, mutta ei myöskään olisi yksittäisen lupa-asian käsittelyä. Tällaisesta työstä voisi periä hakijalta maksua. Kaiken kaikkiaan viranomaisten työtä tulee vähentämään se, että yhteensovittavalla ja toimivaltaisilla viranomaisilla on kokonaiskuva hankkeen menettelyistä ja että hakemusten lisäselvitysten tarve tulee vähenemään 6 §:n mukaisen tapaamisen seurauksena. Lisäksi sähköinen asiointi tulee osaltaan vähentämään ja helpottamaan viranomaisten työtä. Esityksen tavoitteena olisi, ettei yhteensovitettavassa menettelyssä käsiteltävien lupien maksut kokonaisuudessaan eivät saisi olla suurempia kuin mitä maksut olisivat, jos luvat haettaisiin erikseen. Valtion lupa- ja valvontaviraston maksuasetuksessa tultaisiin säätämään yhteensovitettavien lupien maksuista siltä osin kuin Valtion lupa- ja valvontaviranomainen olisi yhteensovittavana viranomaisena.

17 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Lain olisi tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

1.2 Ympäristönsuojelulaki

44 §. *Lupahakemuksesta tiedottaminen.* Ympäristönsuojelulain 44 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Momentissa säädettäisiin lupahakemuksen käsittelyyn sovellettavasta lainsäädännöstä, jos hakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos ympäristölupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia, sovellettaisiin siihen 44 §:n 1 ja 2 momentin sijaan ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lain 11 §:ää.

Pykälän 5 momentti vastaisi voimassa olevan lain 4 momenttia. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuulutuksesta ja sen julkaisemisesta sekä muusta lupahakemusta koskevasta tiedottamisesta.

Hallituksen esityksessä ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta ollaan muuttamassa myös ympäristönsuojelulain 44 §:ää, joten tällä esityksellä on riippuvuussuhde edellä mainittuun hallituksen esitykseen, kuten hallituksen esityksen luvussa 6 ”Riippuvuus muista esityksistä” on todettu.

44 a §. *Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksesta kuuleminen.* Lakiin lisättäisiin uusi 44 a §, joka koskisi arviointiselostuksesta kuulemisen yhdistämistä ympäristönsuojelulain mukaiseen lupahakemuksesta kuulemiseen. Kuulemisten yhdistämisen edellytyksistä säädettäisiin YVA-lakiin ehdotettavassa uuden 22 a §:n 2 momentissa.

Arviointiselostuksen kuulemisessa noudatettaisiin YVA-lain 20 §:ää ja säännökseen sisältyvän viittauksen perusteella myös 17 §:n 2 momenttia. Arviointiselostuksesta tiedotettaisiin YVA-lain 17 §:n 2 momentin mukaisesti samassa laajuudessa ja samalla tavalla kuin silloin, kun kuuleminen toteutetaan erillisesti. Lupaviranomainen huolehtisi YVA-lain 20 §:n 2 momentin mukaisesti lausuntojen pyytämisestä ja varaisi tilaisuuden mielipiteiden esittämiseen.

Yhteiskuulemistilanteissa ympäristönsuojelulaissa lupahakemuksesta kuulemiselle säädettyä aikaa pidennettäisiin eli se ei saisi olla 45 päivää lyhempi tai 60 päivää pitempi. Määräaika alkaisi YVA-laissa säädetyn mukaisesti kuulutuksen julkaisemispäivästä. Voimassa olevassa ympäristönsuojelulaissa ei ole säädetty määräaika muistutusten ja mielipiteiden toimittami-

selle. Yhteiskuulemistilanteessa määräajan säätämistä myös muistutusten ja mielipiteiden toimittamiselle voidaan kuitenkin perustella sillä, että mielipiteet ja muistutukset liittyvät kiinteästi yhteensovittamiseen ja siten sujuvoittavat lupahakemuksen käsittelyä. Mielipiteiden ja muistutusten toimittamiselle varatun määräajan alkaminen YVA-laissa omaksutulla tavalla kuulutuksen julkaisemispäivästä on perusteltua siksi, että yhteiskuulemistilanteessa määräajat arviointiselostuksesta annettavien mielipiteiden ja lausuntojen sekä lupahakemuksesta annettavien muistutusten ja mielipiteiden yhtenäistämiseksi on tarkoituksenmukaista laskea yhteneväisesti.

47 b §. *Ympäristölupahakemuksen ja luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamishakemuksen yhteiskäsittely.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 47 b §, joka koskee ympäristölupahakemuksen ja luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n tai 49 §:n 3 momentissa tarkoitetun poikkeamista koskevan hakemuksen käsittelyä yhdessä silloin, kun hakemukset liittyvät samaan hankkeeseen. Uusi pykälä olisi sisällöltään pitkälti yhdenmukainen vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten lupien yhteiskäsittelyä koskevan ympäristönsuojelulain 47 §:n ja vesilain 11 luvun 12 §:n kanssa sekä vesilakiin ehdotettavan 11 luvun uuden 12 a §:n kanssa.

Yhteiskäsittely mahdollistaisi samassa lupaviranomaisessa vireillä olevien hakemusten käsittelyn ja ratkaisemisen yhdessä samalla päätöksellä. Pykälän tarkoituksena onkin sujuvoittaa menettelyjä niin luvanhakijan kuin lupaviranomaisen kannalta ja poistaa päällekkäistä käsittelyä samassa viranomaisessa.

Pykälän nojalla mahdollistettaisiin ympäristölupahakemuksen ja luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n tai 49 §:n 3 momentissa tarkoitetun poikkeamista koskevan hakemuksen ratkaiseminen samalla päätöksellä silloin, kun hakemukset liittyvät samaan hankkeeseen. Yhteiskäsittelyä tulisi noudattaa, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Esimerkiksi tilanteessa, jossa vaikuttaisi ennalta arvioiden epävarmalta, voidaanko hankkeelle myöntää luonnonsuojelulain mukaista lupaa poikkeamiseen, olisi tarkoituksenmukaista käsitellä luonnonsuojelulain mukainen hakemus ensin erikseen. Käsittelyn yhteydessä tulisi selvittää myös lupamääräysten merkitys, millä voidaan joissain tilanteissa saavuttaa tilanne, ettei erillinen luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa ole hankkeessa ylipäättään tarpeen. Valtion lupa- ja valvontavirasto arvioisi tilanteen lupahakemusten perusteella niiden käsittelyn yhteydessä ja ratkaisisi, noudattaanko yhteiskäsittelyä. Tämä ratkaisu ei olisi valituskelpoinen.

Luvan myöntäminen hankkeelle yhteiskäsittelyssä edellyttäisi, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät sekä ympäristönsuojelulain että luonnonsuojelulain mukaan. Jos lupaa ei voitaisi myöntää kuin osittain, hylättäisiin lupahakemus kokonaisuudessaan.

Viranomaisessa yhteiskäsittely ja sen toteuttamisen arviointi edellyttäisi tiivistä yhteistyötä ympäristölupavalmistelijan ja luonnonsuojelun asiantuntijan välillä. Yhteiskäsittelyn ja sen edellyttämän yhteistyön käytännön toteuttaminen määritettäisiin tarkemmin viraston työjärjestyksessä.

Pykälässä tarkoitetut lupa-asiat käsiteltäisiin ympäristönsuojelulain mukaisessa menettelyssä siten kuin ympäristönsuojelulain 10 luvussa ja 85 sekä 96 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos ympäristölupa-asiaa käsiteltäessä ilmenee, että toimintaa varten on tarpeen myös luonnonsuojelulain mukainen lupa, luvan hakijan olisi lupaviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa tehtävä poikkeamista koskeva hakemus. Muussa tapauksessa vireillä oleva ympäristölupahakemus jätettäisiin tutkimatta. Lakiin sisältyisi siten säännös kyseisten lupien keskinäisestä suhteesta. Ympäristölupahakemus jätettäisiin tutkimatta, jos samassa yhteydessä ei voitaisi ratkaista toiminnan sallittavuutta myös luonnonsuojelu-

lain laji- tai luontotyyppisuojelelun kannalta. Säännös olisi tarpeen, koska Valtion lupa- ja valvontavirasto olisi toimivaltainen ratkaisemaan sekä ympäristönsuojelelain että luonnonsuojelelain mukaisen luvan. Ehdotettua 47 b §:ää vastaisi luonnonsuojelelakiin ehdotettu uusi 72 b §.

85 §. *Lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen.* Ympäristönsuojelelain 85 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Momentissa säädettäisiin lupahakemuksen käsittelyyn sovellettavasta lainsäädännöstä, jos hakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos ympäristölupahakemukseen käsittelyyn sovelletaan ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia, sovellettaisiin siihen ympäristönsuojelelain 85 §:n sijaan ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annetun lain 14 ja 15 §:ää.

Hallituksen esityksellä ympäristönsuojelelain ja vesilain muuttamisesta ollaan muuttamassa myös ympäristönsuojelelain 85 §:ää, joten tällä esityksellä on riippuvuussuhde edellä mainittuun hallituksen esitykseen kuten hallituksen esityksen luvussa 6 ”Riippuvuus muista esityksistä” on todettu. Ehdotetussa 3 momentin muotoilussa on huomioitu edellä mainitun hallituksen esityksen valmisteilla oleva ympäristönsuojelelain 85 §:n muutos.

1.3 Vesilaki

11 luku. Hakemusmenettely

3 §. *Lupahakemuksen sisältö.* Pykälän 2 momenttia täydennettäisiin tarkentamalla sitä niin, että arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on liitettävä lupahakemukseen viimeistään ennen päätöksentekoa. Säännös vastaisi muutoksen jälkeen voimassa olevaa ympäristönsuojelelain 39 §:n 2 momenttia.

11 a §. *Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksen täydentämisestä kuuleminen.* Lain 11 lukuun lisättäisiin uusi 11 a §, joka koskisi arviointiselostuksesta kuulemisen yhdistämistä vesilain mukaiseen lupahakemuksesta kuulemiseen tilanteessa, jossa YVA-lain 27 §:ssä tarkoitettu arviointiselostuksen täydentäminen on samaan aikaan vireillä Valtion lupa- ja valvontavirastossa. Toisin kuin ympäristönsuojelelain osalta esitetään, varsinaisesta arviointiselostuksesta kuulemista ei esitetä yhdistettäväksi vesilain mukaiseen menettelyyn. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn piiriin kuuluvia hankkeita on ympäristölupaa edellyttävien toimintojen piirissä huomattavasti enemmän kuin vesitaloushankkeita. Lisäksi ehdotetun kaltaisen yhdistetyn kuulemisen on arvioitu soveltuvan paremmin ympäristönsuojelelain kuin vesilain lupamenettelyyn yhteyteen hankkeiden erilaisuuden vuoksi.

Arviointiselostuksen kuulemisessa noudatettaisiin YVA-lain 20 §:ää ja 17 §:n 2 momenttia. Arviointiselostuksesta tiedotettaisiin YVA-lain 17 §:n 2 momentin mukaisesti samassa laajuudessa ja samalla tavalla kuin silloin, kun kuuleminen toteutetaan erillisesti. Lupaviranomainen huolehtisi YVA-lain 20 §:n 2 momentin mukaisesti lausuntojen pyytämisestä ja varaisi tilaisuuden mielipiteiden esittämiseen. Yhteiskuulemistilanteissa kuulemiselle varattu aika ei saisi olla 45 päivää lyhyempi tai 60 päivää pitempi. Voimassa olevassa vesilaissa ei ole säädetty määräaika lupahakemuksesta muistutusten tekemiselle ja mielipiteiden ilmaisemiselle. Yhteiskuulemistilanteessa määräajan säätämistä myös muistutusten ja mielipiteiden toimittamiselle voidaan kuitenkin perustella sillä, että mielipiteet ja muistutukset liittyvät kiinteästi yhteensovittamiseen ja siten sujuvoittavat lupahakemuksen käsittelyä.

12 a §. *Lupahakemuksen ja luonnonsuojelelain mukaisen poikkeamishakemuksen yhteiskäsittely.* Lain 11 lukuun lisättäisiin uusi 12 a §. Pykälä koskisi vesilain mukaisen lupahakemuksen

ja luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n tai 49 §:n 3 momentissa tarkoitetun poikkeamista koskevan hakemuksen käsittelyä yhdessä silloin, kun hakemukset liittyvät samaan hankkeeseen. Uusi pykälä olisi sisällöltään pitkälti yhdenmukainen vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten lupien yhteiskäsittelyä koskevan ympäristönsuojelulain 47 §:n ja vesilain 11 luvun 12 §:n sekä ympäristönsuojelulakiin ehdotettavan uuden 47 b §:n kanssa.

Yhteiskäsittely mahdollistaisi samassa lupaviranomaisessa vireillä olevien hakemusten käsittelyn yhdessä ja niiden ratkaisemisen samalla päätöksellä. Pykälän tarkoituksena on sujuvoittaa menettelyjä niin luvanhakijan kuin lupaviranomaisen kannalta ja poistaa päällekkäistä käsittelyä samassa viranomaisessa.

Pykälän nojalla mahdollistettaisiin vesilain mukaisen lupahakemuksen ja luonnonsuojelulain 31 §:n tai 48 §:n taikka 49 §:n 3 momentissa tarkoitetun poikkeamista koskevan hakemuksen ratkaiseminen samalla päätöksellä silloin, kun hakemukset liittyvät samaan hankkeeseen. Yhteiskäsittelyä tulisi noudattaa, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Todennäköisesti useammin voisi tulla vastaan tilanne, jossa ennalta arvioiden olisi epävarmaa, voitaisiinko hankkeelle myöntää luonnonsuojelulain mukaista lupaa poikkeamiseen. Tällöin luonnonsuojelulain mukainen hakemus voisi olla tarkoituksenmukaista käsitellä erikseen ensin. Käsittelyn yhteydessä tulisi selvittää myös lupamääräysten merkitys, millä voidaan joissain tilanteissa saavuttaa tilanne, ettei erillinen luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa ole hankkeessa ylipäättään tarpeen. Valtion lupa- ja valvontavirasto arvioisi tilanteen lupahakemusten perusteella niiden käsittelyn yhteydessä ja ratkaisisi, ratkaistaanko hakemukset samalla päätöksellä. Tämä ratkaisu ei olisi valituskelpoinen.

Luvan myöntäminen hankkeelle edellyttäisi, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät sekä vesilain että luonnonsuojelulain mukaan. Jos lupaa ei voitaisi myöntää kuin osittain, hylättäisiin lupahakemus kokonaisuudessaan.

Viranomaisessa yhteiskäsittely ja sen toteuttamisen arviointi edellyttäisi tiivistä yhteistyötä vesilain mukaisen lupavalmistelijan ja luonnonsuojelun asiantuntijan välillä. Yhteiskäsittelyn ja sen edellyttämän yhteistyön käytännön toteuttaminen määritettäisiin tarkemmin viraston työjärjestyksessä.

Pykälässä tarkoitettut lupa-asiat käsiteltäisiin vesilain mukaisessa menettelyssä siten kuin vesilain 11 luvun 5, 7, 8, 10—11 ja 21—22 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos vesilain mukaista asiaa käsiteltäessä ilmenee, että toimintaa varten on tarpeen myös luonnonsuojelulain mukainen lupa, luvanhakijan olisi lupaviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa tehtävä poikkeamista koskeva hakemus. Muussa tapauksessa vireillä oleva lupahakemus jätettäisiin tutkimatta. Lakiin sisältyisi näin nykyistä selkeämpi säännös kyseisten lupien keskinäisestä suhteesta. Vesilain mukainen lupahakemus jätettäisiin tutkimatta, jos samassa yhteydessä ei voitaisi ratkaista toiminnan sallittavuutta myös luonnonsuojelulain laji- tai luontotyyppisuojelelun kannalta. Säännös olisi tarpeen, koska Valtion lupa- ja valvontavirasto olisi toimivaltainen ratkaisemaan sekä vesilain että luonnonsuojelulain mukaisen luvan. Uutta 12 a §:ää vastaisi luonnonsuojelulakiin ehdotettava uusi 72 b §.

24 a §. *Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen.* Lain 11 lukuun lisättäisiin uusi 24 a §. Pykälässä säädettäisiin vesilain mukaisen lupahakemuksen käsittelyyn sovellettavasta lainsäädännöstä tilanteessa, jossa siihen sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin ehdotettua lakia eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta, sovellettaisiin siihen vesilain 11 luvun 10 ja 22 §:n sijaan eräiden ympäristöllis-

ten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun 11, 14 ja 15 §:ää. Muilta osin hakemukseen sovellettaisiin vesilakia.

1.4 Luonnonsuojelulaki

61 §. Valitus. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin muutoksenhausta 72 a §:ssä tarkoitettuun ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisessa yhteiskäsittelyssä annettuun luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n tai 49 §:n 3 momentin mukaiseen poikkeamista koskevaan päätökseen. Yhteiskäsittelyssä annettuun päätökseen haettaisiin muutosta yhtenä kokonaisuutena siten kuin ympäristönsuojelulaissa tai vesilaissa säädetään. Lain 72 a §:ssä tarkoitettussa yhteiskäsittelyssä ympäristönsuojelulain nojalla annettuun päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin ympäristönsuojelulain 190, 191, 196 ja 197 §:ssä säädetään. Asianosaiseen sovellettaisiin tällöin, mitä ympäristönsuojelulain 43 §:n 1 momentissa säädetään. Yhteiskäsittelyssä vesilain nojalla annettuun päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin vesilain 15 luvun 1—4 §:ssä säädetään. Tällöin asianosaiseen sovellettaisiin, mitä vesilain 11 luvun 7 §:n 1 momentissa säädetään.

Valtion lupa- ja valvontaviraston yhteiskäsittelyssä antaman luonnonsuojelulain mukaisen päätöksen muutoksenhaku ohjautuisi jatkossa Vaasan hallinto-oikeuteen. Valitusoikeus luonnonsuojelulain mukaisesta päätöksestä olisi tällöin niillä tahoilla, joilla on valitusoikeus ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaan. Jos luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n tai 49 §:n 3 momentin mukaista lupa-asiaa ei ole ratkaistu yhteiskäsittelyssä, noudatettaisiin muutoksenhausta, mitä luonnonsuojelulain 61 §:n 2, 3 ja 5 momenteissa säädetään. Tällöin Valtion lupa- ja valvontaviraston päätökseen haetaan muutosta valittamalla alueelliseen hallinto-oikeuteen siten, kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa on eduskunnassa käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa, jolla kumottaisiin voimassa oleva hallintolainkäyttölaki. Nyt käsillä olevassa pykälässä viitataan eduskunnan käsiteltävänä olevaan edellä mainittuun lakiin.

Uuden 4 momentin johdosta pykälän nykyinen 4 momentti siirrettäisiin 5 momentiksi, ja sen mukaan muilta osin muutoksenhausta noudatettaisiin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

72 a §. Eräiden lupahakemusten yhteiskäsittely. Pykälässä säädettäisiin luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n taikka 49 §:n 3 momentissa tarkoitettua poikkeamista koskevan hakemuksen ja Valtion lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvien ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisten lupahakemusten yhteiskäsittelyä silloin, kun hakemukset koskevat samaa hanketta. Sääntelyn tarkoituksena on sujuvoittaa lupakäsittelyä tilanteessa, jossa hanke edellyttää useampaa Valtion lupa- ja valvontaviraston lupaa. Ehdotettua 72 a §:ää vastaisi ympäristönsuojelulakiin ehdotettava uusi 47 b § ja vesilain 11 lukuun ehdotettava uusi 12 a §.

Pykälän mukaan yhteiskäsittelyssä noudatettaisiin, mitä ympäristönsuojelulaissa tai vesilaissa säädetään lupahakemuksen käsittelystä. Luonnonsuojelulain mukainen poikkeamista koskeva hakemus käsiteltäisiin yhdessä ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen hakemuksen kanssa ja ratkaistaisiin samalla päätöksellä, ellei yhteiskäsittelyä olisi erityisestä syystä pidettävä

tarpeettomana. Valtion lupa- ja valvontavirasto arvioisi tilanteen lupahakemusten perusteella niiden käsittelyn yhteydessä ja ratkaisisi, ratkaistaanko hakemukset samalla päätöksellä. Tämä ratkaisu ei olisi valituskelpoinen. Luonnonsuojelulain mukaisesta hakemuksesta kuulemiseen ja tiedottamiseen sovellettaisiin yhteiskäsittelyssä, mitä ympäristönsuojelulain 43—44 §:ssä tai vesilain 11 luvun 7 ja 10 §:ssä säädetään asianosaisesta, muistutuksista ja mielipiteistä sekä lupahakemuksesta tiedottamisesta. Luonnonsuojelulain mukainen päätös annettaisiin yhteiskäsittelyssä yhdessä mainittujen lakien mukaisten päätösten kanssa. Lupapäätöksen antamisessa ja siitä tiedottamisessa noudatettaisiin mitä ympäristönsuojelulain 84—85 §:ssä tai vesilain 11 luvun 21—22 §:ssä säädetään.

Lupahakemusten sisältöön ja lupaharkintaan, luvan myöntämisen edellytyksiin ja lupamääräyksiin sovellettaisiin yhteiskäsittelyssä erikseen luonnonsuojelulain sekä ympäristönsuojelulain tai vesilain aineellisia säännöksiä. Luvan myöntäminen hankkeelle edellyttäisi, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät sekä luonnonsuojelulain että ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaan. Jos lupaa ei voitaisi myöntää kuin osittain, hylättäisiin lupahakemus kokonaisuudessaan. Päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin ympäristönsuojelulaissa tai vesilaissa säädetään. Tästä säädettaisiin tarkemmin 61 §:n uudessa 4 momentissa.

72 b §. *Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen.* Pykälässä säädettaisiin 31 §:n, 48 §:n tai 49 §:n 3 momentin mukaisen poikkeamista koskevan hakemuksen käsittelystä, jos siihen sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos poikkeamista koskevan hakemuksen ja hanketta koskevan muun lupahakemuksen käsittely sovitetaan mainitussa laissa säädetyllä tavalla yhteen, sovelletaan asian käsittelyyn luonnonsuojelulain lisäksi mainittua lakia.

1.5 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

5 §. *Ympäristövaikutusten arviointi muun lain mukaisessa menettelyssä.* Pykälää muutettaisiin siten, että pykälässä säädettaisiin nykyistä selkeämmin ympäristövaikutusten arviointimenettelyn erilaisista toteuttamistavoista. Muutetun pykälän 1 momentin mukaan lain 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun hankkeen tai toteutetun hankkeen muutoksen ympäristövaikutusten arviointi voidaan toteuttaa tämän lain 3 luvun mukaisena menettelynä, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kaavoituksen yhteydessä tai jonkin muun lain mukaisessa menettelyssä. Edellytyksenä kahdelle viimeksi mainitulle on, että menettelyn toteuttamisesta on säädetty erikseen.

Lisäksi 2 momentissa säädettaisiin mahdollisuudesta järjestää arviointiohjelmasta tai -selostuksesta kuuleminen muun lain mukaisen menettelyn yhteydessä sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään. Voimassaolevan YVA-lain 22 §:n mukaan kuuleminen arviointiohjelmasta ja -selostuksesta voidaan järjestää kaavoitukseen liittyvän kuulemisen kanssa yhteisessä menettelyssä. Tämän lisäksi lakiehdotukseen sisältyisi uusi 22 a §, jossa säädettaisiin arviointiselostuksesta kuulemisen järjestämisestä lupamenettelyn yhteydessä silloin, kun kyseisessä pykälässä mainitut edellytykset täyttyvät.

Samassa yhteydessä pykälän nykyinen 2 momentti siirtyisi uusien 1 ja 2 momenttien mukaiseksi tarkistettuna uudeksi 3 momentiksi ja nykyinen 3 momentti muutettuna uudeksi 4 momentiksi.

Pykälän 4 momentin mukaan hankkeesta vastaava voi tehdä aloitteen YVA-lain mukaisen menettelyn korvaavan menettelyn soveltamisesta tai arviointimenettelyyn sisältyvän kuulemisen järjestämisestä muussa menettelyssä. Yhteysviranomaisen ja muun lain mukaisesta menettelystä vastaava viranomaisen voivat sopia ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta tai

menettelyyn sisältyvän kuulemisen järjestämisestä muun lain mukaisessa menettelyssä. Voimassaolevaa säännöstä muutettaisiin siten, että hankkeesta vastaavan aloiteoikeus ja yhteysviranomaisen ja muun lain mukaisesta menettelystä vastaavan viranomaisen mahdollisuus sopia koskisivat myös ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn sisältyvän kuulemisen järjestämisestä. Mikäli yhteysviranomainen ja muusta menettelystä vastaava viranomainen eivät pääsisi sopimukseen korvaavan menettelyn tai kuulemisen järjestämisestä muussa menettelyssä, sovellettaisiin YVA-lain 3 §:n mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja sen mukaista kuulemistä.

22 a §. *Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn yhteensovittaminen.* Lakiin lisättäisiin uusi 22 a §, jolla täsmennettäisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn yhteensovittamista. Pykälän 1 momentin mukaan hanketta koskevan ympäristövaikutusten arvioinnin ja lupahakemuksen selvitystarpeet sovitetaan tarpeen mukaan arviointiohjelmassa yhteen. Lisäksi 1 momentin mukaan arviointiselostukseen ja lupahakemukseen sisällytettäviä selvityksiä voidaan laatia yhteisesti.

Säännöksellä täsmennettäisiin YVA-lain 4 §:ää, jonka mukaan lakia sovellettaessa sovitetaan yhteen YVA-laissa ja muussa lainsäädännössä edellytetyt selvitykset. Yhteensovittamisessa on otettava huomioon, että eri menettelyihin liittyvät selvitystarpeet voivat sisältövaatimuksiltaan poiketa toisistaan sekä se, että menettelyssä vaadittavan tiedon yksityiskohtaisuudessa tai kohdentumisessa voi olla eroja riippuen hankkeen suunnitteluvaiheesta. Arviointiselostuksen ja lupahakemuksen sisältövaatimukset ovat osin päällekkäisiä ja sama selvitys voi myös sellaisenaan palvella sekä arviointiselostusta että lupahakemusta. Tämän selventämiseksi lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan arviointiselostusta ja lupahakemusta koskevat selvitykset voitaisiin laatia samanaikaisesti ja yhteisesti siltä osin kuin kyse on samoja seikkoja koskevista selvityksistä. Tämä poistaisi päällekkäisten, samaa asiaa koskevien erillisten selvitysten tarvetta.

Voimassaolevan lain 18 §:n mukaan arviointiohjelmasta annettavasta lausunnosta on käytävä ilmi, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muissa laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa. Ehdotettava 1 momentti täsmentäisi ja konkretisoisi voimassa olevaa lakia. On huomioitava, että uuden hankkeen ollessa kyseessä ei välttämättä voida vielä sitovasti päätellä, mitä yksityiskohtaisia selvityksiä hankkeen lupahakemuksen käsittelyssä tarvitaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta toteuttaa arviointiselostuksesta kuuleminen lupahakemuksesta kuulemisen yhteydessä. Kuulemiset olisi mahdollista yhdistää, jos kysymyksessä on hanke, joka edellyttää ympäristönsuojelulain nojalla Valtion lupa- ja valvontaviraston lupaa ja arviointimenettely ja lupahakemus ovat samanaikaisesti vireillä. Edellytyksenä kuulemisten yhdistämiselle on, ettei hankkeelle ole sen sijainnin, laajuuden tai teknisten ominaisuuksien kannalta muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa. Tällaisena toteuttamiskelpoisena vaihtoehtona ei pidettäisi arviointimenettelyyn liittyvää niin sanottua nollavaihtoehtoa.

Arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuulemisten yhdistäminen voi poikkeustapauksessa koskea kokonaan uusia hankkeita, mutta todennäköisesti useimmiten kuulemisten yhdistämisen voisi tulla kysymykseen jo olemassa olevan toiminnan muutoksen yhteydessä.

Arviointiselostuksesta kuuleminen toteutettaisiin lupahakemuksesta kuulemisen yhteydessä ja siitä säädettäisiin tarkemmin ympäristönsuojelulaissa. Lupaviranomainen vastaisi kuulemisten järjestämisestä. Kuulemisten yhdistämisellä ei olisi vaikutusta muutoksenhakuun. On myös mahdollista, että yhdistetyn kuulemisen jälkeen arviointiselostusta tai lupahakemusta joudu-

taan täydentämään, jolloin kuuleminen molemmissa tai toisessa menettelyssä on järjestettävä uudelleen.

Kuulemisten yhdistäminen edellyttäisi hankkeesta vastaavan aloitetta. Hankkeen soveltumista yhteiskuulemiseen sovittaisiin yhteys- ja lupaviranomaisen kesken. Menettely vastaisi tältä osin kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn osalta kuulemisten yhteensovittamisessa noudatettavaa menettelyä. Hankkeesta vastaavan tulisi käytännössä tehdä menettelystä aloite viimeistään arviointiohjelmavaiheessa, mutta tarve sille voisi tulla esille jo YVA-lain mukaisen ennakoneuvottelun yhteydessä. Sopimus kuulemisten yhdistämisestä voitaisiin sisällyttää yhteysviranomaisen lausuntoon arviointiohjelmasta.

Arviointiselostuksesta kuuleminen voisi eräissä tilanteissa olla myös osa eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain 10 §:n mukaista kuulemistä. Tämä voisi tulla kysymykseen tilanteissa, jossa arviointiselostuksesta kuuleminen yhdistetään ympäristönsuojelulain mukaiseen lupahakemuksesta kuulemiseen, kun ympäristölupahakemus on mukana mainitun lain mukaisissa yhteensovitettavissa luvissa.

25 §. *Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä.* Pykälän 1 momenttia tarkennettaisiin niin, että arviointiselostus ja perusteltu päätelmä olisi liitettävä lupahakemukseen ennen päättöksentekoa. Muutoksella mahdollistetaan arviointimenettelyn yhteensovittaminen lupamenettelyyn ehdotettavan 22 a §:n 2 momentin ja 27 §:n mukaisesti. Muissa tilanteissa arviointiselostus ja perusteltu päätelmä tulisi liittää lupahakemukseen kuten nykyään. Säännös vastaisi muutoksen jälkeen sanamuodoltaan voimassa olevaa ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momenttia.

27 §. *Perustellun päätelmän ajantasaisuus.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että arviointiselostuksen täydennyksestä kuuleminen voitaisiin yhdistää ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen lupahakemuksen kuulemiseen aina, kun se on tarkoituksenmukaista. Kuulemisten yhdistäminen olisi mahdollista riippumatta hankkeen ominaisuuksista. Kuulemisen järjestämisestä säädettäisiin tarkemmin ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa. Arviointiselostuksesta kuulemisessa noudatettaisiin, mitä lain 20 §:ssä säädetään.

1.6 Maa-aineslaki

4 c §. *Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen.* Lakiin lisättäisiin uusi 4 c § lupahakemuksen käsittelyn yhteensovittamisesta. Pykälässä säädettäisiin maa-ainesten ottoa koskevan lupahakemuksen käsittelyyn sovellettavista säännöksistä tilanteissa, jossa hakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta lakia, noudatettaisiin sen sijaan, mitä maa-aineslain 13 §:n 1 momentissa säädetään, eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain 11 §:ää, ja mitä maa-aineslain 19 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain 14 ja 15 §:ää. Muilta osin hakemukseen sovellettaisiin maa-aineslakia.

1.7 Maankäyttö- ja rakennuslaki

134 §. *Rakennuslupahakemuksen käsittely.* Pykälän 5 momenttia muutettaisiin lisäämällä rakennuslupa-asian ratkaisemisen lykkäämisen ennakkoehdoksi se, ettei ympäristöluvan ja rakennuslupan käsittelyyn sovelleta eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos hakija on pyytänyt ympäristö- ja rakennuslupahakemusten käsittelyn

yhteensovittamista, hakemukset tulee ratkaista samanaikaisesti siten kuin mainitussa laissa säädetään.

148 §. *Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen.* Lakiin lisättäisiin uusi 148 §, jossa säädettäisiin rakennuslupaa, toimenpidelupaa, rakennuksen purkamislupaa tai maisemätyölupaa koskevan lupahakemuksen käsittelyyn sovellettavista säännöksistä tilanteessa, jossa hakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin mainittua lakia, sovellettaisiin siihen maankäyttö- ja rakennuslain 142 §:n sijaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain 14 ja 15 §:ää. Muilta osin hakemukseen sovellettaisiin maankäyttö- ja rakennuslakia.

1.8 Kaivoslaki

40 §. *Lupahakemuksesta tiedottaminen.* Kaivoslain 40 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Momentissa säädettäisiin lupahakemuksen käsittelyyn sovellettavasta lainsäädännöstä, jos hakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos lupahakemukseen käsittelyyn sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia, sovellettaisiin siihen kaivoslain 40 §:n 1—3 momentin sijaan eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annetun lain 11 §:ää.

57 §. *Lupapäätöksen antaminen.* Kaivoslain 57 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Jos lupapäätökseen sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, sovellettaisiin siihen kaivoslain 57 §:n 1 ja 2 momentin sijaan, eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annetun lain 14 §:ää.

58 §. *Lupapäätöksestä tiedottaminen.* Kaivoslain 58 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 momentti. Momentissa säädettäisiin lupahakemuksen käsittelyyn sovellettavasta lainsäädännöstä, jos hakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annettua lakia, päätöksestä tiedottamiseen sovellettaisiin sen sijaan, mitä kaivoslain 58 §:n 1—6 momentissa säädetään, eräiden ympäristöllisten lupien yhteensovittamisesta annetun lain 15 §:ää. Ehdotetun lain 15 §:n soveltaminen ei poistaisi lupaviranomaisen kaivoslain 58 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyä velvollisuutta toimittaa päätösjäljennökset mainituissa momenteissa erikseen mainituille tahoille eikä 7 momentissa säädettyä huolehtimisvelvollisuutta. Lisäksi ehdotetun yhteensovittamislain lain 4 § velvoittaisi noudattamaan lupa-asian käsittelyssä ehdotetun lain ohella myös kaivoslakia.

1.9 Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta

12 a luku. Lupa-asiasta kuuleminen ja tiedottaminen

104 e §. *Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen.* Lakiin lisättäisiin uusi 104 e §. Siinä säädettäisiin vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia taikka räjähteiden valmistusta ja varastointia koskevan lupahakemuksen käsittelyyn sovellettavasta lainsäädännöstä tilanteessa, jossa käsittelyyn sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia. Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, sovellettaisiin siihen 104 b §:n sijaan eräiden ympäristöllisten

lupien yhteensovittamisesta annetun lain 11 §:ää. Muilta osin hakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin kemikaaliturvallisuuslakia.

1.10 Laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta

3 luku. Jäsenet

11 §. Pykälää ehdotetaan tarkentavaksi asioiden ratkaisukokoonpanon osalta. Ehdotuksen mukaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa kaksi ympäristöasiantuntijaneuvosta osallistuu sellaisen asian käsittelyyn, joka on ratkaistu vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014) ja vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) sekä kumotun vesilain (264/1961) ja kumotun ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaisessa menettelyssä. Muutos on tarpeellinen sen selkeyttämiseksi, että pykälässä tarkoitetut ratkaisukokoonpanot koskevat momentissa mainittujen lakien mukaisten lupamenettelyjen lisäksi niin sanotussa yhteiskäsittelyssä ratkaistuja asioita. Ympäristönsuojelulain 47 b §:ssä ja vesilain 12 a §:ssä ehdotetun yhteiskäsittelyn mukaisesti näiden lakien mukainen lupa ja luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n tai 49 §:n 3 momentin mukainen lupa on Valtion lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Lisäksi maa-aineslain 4 a §:ssä säädetään ympäristölupahakemuksen ja maa-aineslupahakemuksen yhteiskäsittelystä.

1.11 Tuomioistuinlaki

10 luku. Tuomareiden kelpoisuusvaatimukset

6 §. *Vesi- ja ympäristönsuojeluasioihin perehtyneen hallinto-oikeustuomarin kelpoisuusvaatimukset.* Voimassa olevan lain mukaan ”vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisten asioiden käsittelyyn osallistuvan hallinto-oikeuden muun kuin lainopineen jäsenen kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan tai luonnontieteiden alalta”. Pykälää olisi tarpeen tarkentaa siten, että siinä säädettyä sovellettaisiin myös niin sanotussa yhteiskäsittelyssä ratkaistuihin asioihin. Yhteiskäsittelystä säädetään ympäristönsuojelulain 47 b §:ssä, vesilain 12 a §:ssä, luonnonsuojelulain 72 b §:ssä ja maa-aineslain 4 a §:ssä. Tarkennus tehtäisiin siten, että pykälässä viitattaisiin vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisessa menettelyssä ratkaistun asian käsittelyyn.

1.12 Hallinto-oikeuslaki

12 §. *Hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus.* Pykälän 2 momentissa säädetään vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten asioiden käsittelykokoonpanosta. Momenttia olisi tarpeen tarkentaa siten, että siinä säädettyä sovellettaisiin myös niin sanotussa yhteiskäsittelyssä ratkaistuihin asioihin. Yhteiskäsittelyistä säädetään ympäristönsuojelulain 47, 47 a ja 47 b §:ssä, vesilain 12 a §:ssä ja luonnonsuojelulain 72 b §:ssä sekä maa-aineslain 4 a §:ssä. Tarkennus tehtäisiin siten, että kokoonpanojen osalta momentissa viitattaisiin edellä mainittujen pykälien tarkoittamissa yhteiskäsittelyissä ratkaistuihin asioihin.

2 Voimaantulo

Tavoitteena on, että lait tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021 samanaikaisesti, kun uusi Valtion lupa- ja valvontavirasto aloittaa toimintansa.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Hallituksen esitykseen liittyvät keskeiset perusoikeudet ovat yhdenvertaisuutta koskeva perustuslain 6 §, yksityiselämän suojaa koskeva 10 §:n 1 momentti, viranomaisten asiakirjojen julkisuutta koskeva 12 §:n 2 momentti, vastuuta ympäristöstä koskeva 20 §:n 1 momentti ja kansalaisten osallistumista koskeva 20 §:n 2 momentti sekä oikeusturvaa koskeva 21 §. Lisäksi esitystä on arvioitava kunnallista itsehallintoa koskevan perustuslain 121 §:n kannalta.

Perustuslakivaliokunta on (PeVM 25/1994 vp) asettanut seuraavat edellytykset perusoikeuksien rajoittamiselle: rajoitusten tulee perustua laintasoiseen säädökseen, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä, rajoitusperusteiden tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä, painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia, lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen kuuluvaa rajoitusta, rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon, perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä eivätkä rajoitukset saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännöksessä lueteltuja erotteluperusteita voidaan pitää syrjintäkiellon ydinalueena. Luetteloa ei ole kuitenkaan tarkoitettu tyhjentäväksi, vaan eri asemaan asettaminen on kielletty myös muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Henkilön tiedollisia ja taidollisia sekä tosiasiallisia edellytyksiä sähköiseen asiointiin voidaan myös pitää tällaisena henkilöön liittyvänä syynä.

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ehdotettavan lain 2 luvussa säädetään yhteensovittavien lupahakemusten käsittelystä. Yhteensovittamisen edellytyksenä lakiehdotuksen 7 §:n mukaan on, että lupahakemukset toimitetaan viranomaisille sähköisesti. Muulla tavalla toimitetut hakemukset jätettäisiin tutkimatta. Laissa säädetty sähköinen asiointivelvoite koskee luvanhakijaa. Käytännössä hakijana olisi pääsääntöisesti oikeushenkilöitä, mutta hakijana voisi joissakin tilanteissa olla myös luonnollinen henkilö tai asemaltaan luonnolliseen henkilöön rinnastuva oikeushenkilö esimerkiksi yhden omistajan osakeyhtiö. Sähköisen asioinnin säätämistä pakolliseksi ei voida pitää yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisena, koska hakijalla säilyisi mahdollisuus edelleen hakea lain soveltamisalaan kuuluvia lupia myös muuten kuin sähköisesti, mutta tällöin lupahakemusten käsittelyyn ei voitaisi soveltaa ehdotetussa laissa tarkoitettua yhteensovittamista vaan luvat olisi haettava nykyiseen tapaan erillisinä lupina.

Perustuslakivaliokunta on katsonut ratkaisukäytännössään, että summaarisen haastehakemuksen tekemistä sähköisesti voidaan pitää tavanomaisena ja hyväksyttävänä prosessuaalisena vaatimuksena eikä ole pitänyt sääntelyä ongelmallisena perustuslain 6 §:n ja 21 §:n kannalta (PeVL 4/2018 vp). Sähköisen asioinnin yhteydessä perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että luonnollisella henkilöllä tulisi olla mahdollisuus hakea lupia myös muuten kuin sähköisesti. Ehdotettu lainsäädäntö ei asettaisi luonnollisia henkilöitä sanottavasti huonompaan asemaan, koska luonnollisella henkilöllä olisi aina mahdollisuus hakea lupia myös erillisissä prosesseissa, jolloin luvat voitaisiin tehdä muutoin kuin sähköisesti.

Ehdotettavan lain 10 ja 11 §:ssä säädetään lupahakemuksista kuulemisesta ja lupahakemuksen tiedoksiannosta ja tiedottamisesta sekä 14 §:ssä lupapäätöksen antamisesta ja tiedoksiannosta sekä 15 §:ssä lupapäätöksestä tiedottamisesta. Yhteensovittavista lupahakemuksesta ja pää-

töksestä tiedotettaisiin sähköisesti julkaistavalla kuulutuksella hallintolain 62 a §:n mukaisesti. Lisäksi kuulutus julkaistaisiin toiminnan vaikutusalueen kunnissa kuntalain 108 §:n mukaisesti. Kuulutus ja tieto päätöksen antamisesta julkaistaan myös vähintään yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei viranomainen pidä julkaisemista tarpeettomana. Lupahakemuksista olisi mahdollisuus antaa muistutus tai mielipide myös muuten kuin sähköisesti.

Ehdotuksen mukaan asiakirjat olisivat lähtökohtaisesti nähtävillä ainoastaan sähköisesti. Viranomaisella olisi kuitenkin velvollisuus huolehtia siitä, että hallinnon asiakkailla olisi yhdenvertainen ja tosiasiallinen mahdollisuus perehtyä sähköisiin asiakirjoihin ja antaa tarvittaessa opastusta ja apua sähköisiin hakemusasiakirjoihin tutustumisessa.

Ehdotuksen katsotaan sähköisen asiointivelvoitteen osalta täyttävän yhdenvertaisuutta koskevan vaatimuksen.

Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja sekä julkisuusperiaate

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Perustuslakivaliokunta on painottanut, että yksityiselämän ja henkilötietojen suoja tulee suhteuttaa toisiin perus- ja ihmisoikeuksiin sekä muihin painaviin yhteiskunnallisiin intresseihin. Lainsäätäjän tulee turvata yksityiselämän ja henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden. Arvioinnissa on kyse kahden tai useamman perusoikeussäännöksen yhteensovittamisesta ja punninnasta (PeVL 54/2014 vp ja PeVL 10/2014 vp). Valiokunta on korostanut erityisesti asiakirjajulkisuuden ja henkilötietojen suojan välistä tasapainoa (PeVL 22/2008 vp).

Henkilötietojen suojaa koskevan kansallisen sääntelyn osalta on huomioitava Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (jäljempänä *tietosuoja-asetus*), joka on tullut voimaan 25 päivänä toukokuuta 2016. Tietosuoja-asetus on EU-asetuksena suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa. Myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämänsä, kotiaan ja viestejään kunnioitetaan.

Tietosuoja-asetuksessa on tunnistettu, että viranomaisten on voitava luovuttaa hallussaan olevien asiakirjojen sisältämiä henkilötietoja, mikäli tästä säädetään erikseen laissa. Lainsäädännössä on tällöin yhteensovittettava asiakirjojen julkisuus sekä oikeus henkilötietojen suojaan. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa vahvistetaan henkilötietojen suojaa koskevat yleiset periaatteet, esimerkiksi tietojen minimoinnin periaate henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden, joita tulisi mahdollisimman tehokkaasti toteuttaa myös asiakirjajulkisuuden ja henkilötietojen suojan yhteensovittavassa lainsäädännössä.

Suomessa yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset muutokset toteutetaan säätämällä uusi tietosuojalaki, joka täydentäisi ja täsmentäisi tietosuoja-asetusta. Tietosuojalaki toimisi henkilötietojen käsittelyä koskevana yleislakina. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp) annettiin eduskunnalle 1 päi-

vänä maaliskuuta 2018 ja esitys on edelleen eduskunnan käsiteltävänä. Tietosuojalain voimaantulon myötä nykyinen henkilötietolaki (523/1999) sekä laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta (389/1994) kumottaisiin.

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskeva lakiehdotus koskee sellaisten lupahakemusten yhteensovittamista, joiden osalta toiminnan luvanvaraisuudesta säädetään voimassaolevassa lainsäädännössä. Toiminnan luvanvaraisuuteen liittyviä aineellisia säännöksiä ei tässä yhteydessä muuteta. Ehdotuksen mukaan lupahakemusten käsittelyn yhteensovittaminen kuitenkin edellyttää, että lupahakemus tehdään ja niitä käsitellään sähköisesti. Menettelyjen sähköistämiseen liittyisi myös kuulutusten, hakemuksen, hakemusasiakirjojen, kuulutusten ja lupapäätöksen julkaiseminen yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Lähtökohtaisesti lakiehdotus koskee yritysten toimintaan liittyviä menettelyjä eikä luonnollisia henkilöitä, ellei toiminnanharjoittaja toimi omalla nimellään. Lupamenettelyihin sisältyy pääsääntöisesti kuulemisvaihe, jossa lupahakemuksesta kuullaan niitä, joita asia voi koskea. Nämä tahot voivat olla yksityishenkilöitä, jotka omistavat kiinteistön hakemuksen mukaisen toiminnan sijaintipaikan naapurissa tai toiminnan vaikutusalueella.

Sähköisen lupakäsittelyn osalta on kiinnitettävä huomiota julkisuusperiaatteen sekä yksityiselämän ja henkilötietojen suojan väliseen tasapainoon. Sen kannalta on olennaista, että viranomaiselle toimitetut tiedot saatetaan julkisiksi yleisessä tietoverkossa vain, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Julkisuuslaki sisältää salassapitoa koskevat yleissäännökset. Julkisuuslain 24 §:ssä säädetään salassapidettävistä viranomaisen asiakirjoista. Lisäksi salassapitoa koskevia erityissäännöksiä on lukuissa muissa laeissa.

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lain 11 §:ssä säädetäisiin lupahakemuksen tiedoksiannosta ja lupahakemuksesta tiedottamisesta ja lain 14 §:ssä puolestaan lupapäätöksen tiedoksiannosta ja lain 15 §:ssä lupapäätöksestä tiedottamisesta. Lain mukaan lupahakemus ja asiassa annettu päätös annettaisiin tiedoksi sähköisesti julkaistavalla kuulutuksella hallintolain 62 a §:n mukaisesti. Hallintolain 62 a §:n tarkoittamasta kuulutuksesta ja kuulutettavista asiakirjoista saattaa ilmetä henkilötietoja tai muita yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia tietoja tai tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta. Säännökset noudattelevat kuntalain ja maakuntalakiehdotuksen (HE 15/2017 vp) vastaavia säännöksiä. Molempia esityksiä on käsitelty perustuslakivaliokunnassa. Valiokunta arvioi kuntalakia koskevassa lausunnossaan yleisessä tietoverkossa julkaisemista koskevia säännöksiä (PeVL 63/2014 vp).

Henkilötietojen sekä yksityiselämän suojan kannalta on tärkeää, että tietoverkossa julkaistavissa asiakirjoissa julkaistaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot (PeVL 63/2014 vp). Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevaan lakiin sisältyisi henkilötietojen julkaisemista koskevat erityissäännökset (11 ja 14 §), jotka mahdollistaisivat tiedonsaannin kannalta välttämättömien henkilötietojen julkaisemisen tietoverkossa sen ajan, kun tietoja olisi tarpeellista pitää tietoverkossa nähtävillä. Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevaan lain mukaisissa asioissa välttämättöminä henkilötietoina voitaisiin pitää toiminnanharjoittajan nimeä sekä hankkeen sijaintipaikan kiinteistöt yksilöiviä tietoja. Kuulutuksessa ja kuulutettavissa asiakirjoissa on tarpeen ilmoittaa nämä tiedot, jotta asia tulisi riittävästi yksilöidyksi, ja jotta asianosaiset ja yleisö voisivat arvioida toiminnan ympäristövaikutuksia sen sijaintipaikan ympäristöön.

Henkilötietojen käsittelyn tulee olla asiallisesti perusteltua viranomaisen toiminnan kannalta. Ilman asianomaisen henkilön suostumusta henkilötietoja saa käsitellä vain, jos käsittelystä säädetään laissa tai käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tai sen nojalla määrä-

tystä tehtävästä tai velvoitteesta. Kaiken henkilötietojen käsittelyn on myös oltava oikeutettua ja tarpeellista koko sen ajan, jolloin tietoja käsitellään.

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta koskevan lain säännökset mahdollistaisivat toiminnanharjoittajan nimen ja toiminnan sijaintipaikkaa koskevien tietojen nähtävilläpidon tietoverkossa sen ajan, kun viranomainen arvioi nähtävilläpidon olevan tiedonsaannin kannalta tarpeellista. Ympäristöasioissa tiedottaminen edellyttää pidempää nähtävilläpitoaikaa muun muassa julkisella vallalla perustuslain mukaan olevan terveellisen ympäristön turvaamisvelvoitteen ja haitankärsijöiden aseman turvaamisen vuoksi sekä Euroopan unionin ympäristötiedodirektiivin ja teollisuuspäästödirektiivin asettamien velvoitteiden täyttämiseksi. Edellä mainitut direktiivit velvoittavat viranomaisia aktiivisesti ja järjestelmällisesti levittämään yleisölle ympäristötietoa erityisesti tietoverkon sekä sähköisten välineiden avulla. Jos tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot jouduttaisiin poistamaan kuulutusajan päätyttyä, hankaloittaisi se merkittävästi tiedonjakamista.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetään viranomaisen henkilörekisterin henkilötietoja sisältävän tiedon luovuttamistavasta ja luovuttamisen edellytyksistä. Säännöksen mukaan tiedon saa luovuttaa sähköisessä muodossa, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Kun tieto luovutetaan yleisen tietoverkon kautta, viranomainen ei voi varmistua luovutuksensaajan oikeudesta henkilötiedon käyttämiseen, koska tieto on kenen tahansa yleisen tietoverkon käyttäjän saatavissa. Jotta kuulutus ja kuulutettavat asiakirjat (kuten hakemusasiakirjat ja päätös) voisivat sisältää tiedottamisen kannalta olennaisen tiedon, on säännös julkisuuslain 16 §:n 3 momentista poikkeamiseksi tarpeen. Poikkeamissäännöksestä säädettäisiin hallintolain lisäksi erikseen eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettavassa lakiehdotuksessa. Jos tietoverkossa julkaistavat asiakirjatkuulutus ja kuulutettava asiakirja sisältävät henkilötietoja, julkaistavat henkilötiedot saattavat olla osa viranomaisen henkilörekisteriä. Tällöin kyse on julkisuuslain 16 §:n 3 momentin tarkoittamista tilanteista. Ilman julkisuuslain 16 §:n 3 momentista poikkeavaa säännöstä, yleisessä tietoverkossa ei ole mahdollista julkaista sellaista tietoa, joka kuuluu henkilörekisteriin.

Henkilötietojen sekä yksityiselämän suojan kannalta on tärkeää, että tietoverkossa julkaistavissa asiakirjoissa julkaistaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot (PeVL 63/2014 vp). Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamislain mukaisia asioita tiedoksiannettaessa hallintolain 62 a §:n mukaisesti voidaan siten julkaista ainoastaan julkiset tiedot.

Vaikka toiminnan sijaintipaikkatietoa pidetään henkilötietona, ja se voi jossain yksittäisessä tilanteessa käytännössä olla myös luonnollista henkilöä koskeva tunnistetieto, on tällaisen tiedon ilmoittaminen lupapäätöksessä kuitenkin tarpeen. Toiminnan sijaintipaikkatiedon sisältävä lupapäätös on tarpeen olla yleisesti saatavilla myös lupapäätöksen nähtävilläpitoajan jälkeen sen tultua lainvoimaiseksi. Yleisöllä ja asianosaisilla on oltava tieto toiminnasta ja sen sijainnista, jotta lupapäätöksen sisältöä ja toiminnan ympäristövaikutuksia voidaan arvioida myös toiminnan aloittamisen jälkeen.

Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa lausunnossaan (PeVL 14/2018 vp) siihen, ettei erityislainsäädäntöön ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä, koska nykyinen henkilötietojen sääntelymalli on koettu varsin raskaaksi ja monimutkaiseksi. Perustuslakivaliokunnan mielestä tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen

suojan kannalta. Valiokunnan näkemyksen mukaan henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla.

Vastuu ympäristöstä ja osallistuminen

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännöksen mukainen vastuu ympäristöstä toteutuu aineellisen lainsäädännön kautta. Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet. Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Ehdotettu laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta sekä ehdotetut muutokset YVA-lakiin ja eräisiin muihin lakeihin liittyvät voimassaolevassa lainsäädännössä luvanvaraisiksi säädettyjen toimintojen ja niihin liittyvien menettelyjen yhteensovittamiseen. Ehdotukset liittyvät yksinomaan menettelysäännöksiin eikä niistä aiheudu muutoksia toimintojen luvanvaraisuuteen tai lupien myöntämisedellytyksiin. Ehdotettavalla uudella lailla ja lakeihin tehtävillä muutoksilla ei näin ollen arvioida olevan merkitystä perustuslain 20 §:n 1 momentin toteutumisen kannalta.

Esitykseen sisältyy ehdotuksia, joilla on merkitystä arvioitaessa 20 §:n 2 momentissa säädettyä velvoitetta turvata kansalaisten vaikutusmahdollisuudet elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lakiehdotuksen 2 luvussa säädetään lupahakemusten käsittelyn yhteensovittamisesta. Lain 10 §:n 2 momentin mukaan lupahakemuksista pyydettävistä lausunnoista ja tahoista, joille on varattava tilaisuus muistutuksen tekemiseen tai mielipiteen ilmaisemiseen, säädetään lain 2 §:ssä mainituissa laeissa eli voimassa olevassa lupalaissa. Ehdotuksessa ei siten esitetä muutoksia siihen, mitä tahoja lupahakemuksista kuullaan. Kuultavien piiri olisi sama riippumatta siitä, haetaanko lupaa erikseen vai sovitetaanko sen käsittelyä yhteen ehdotettavan lain mukaan. Lain 11 §:ssä säädetäisiin lupahakemuksista tiedottamisesta. Tiedottaminen toteutettaisiin kuuluttamalla hakemuksista sähköisesti viranomaisen verkkosivuilla hallintolain 62 a §:n mukaisesti sekä kunnissa kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tämän lisäksi yhteensovittava viranomainen huolehtisi kuulutuksen tiedoksiantamisesta asianosaisille.

Eri lupia koskevien hakemusten samanaikainen tiedottaminen ja niistä kuuleminen sitovat eri lupahakemukset selkeämmin yhdeksi kokonaisuudeksi, mikä todennäköisesti helpottaa hankekokonaisuuden ymmärtämistä ja osallistumisen kohdentamista. Hankkeeseen osallistuvan ei myöskään tarvitse perehtyä samaa hanketta koskevaan kuulemisaineistoon useaan kertaan, joten kuulemisten yhteensovittaminen voi myös tehostaa osallistumista. Kuuleminen samanaikaisesti useammasta hakemuksesta kuitenkin tarkoittaa, että samanaikaisesti on kuultavana laajempi eri lupahakemuksia koskeva kuulemisaineisto. Toisaalta näin voi olla jo voimassa olevan lainsäädännönkin mukaan, jos eri hakemusten kuulemisvaihe osuu samaan ajankohtaan. Sähköinen menettely hakemuksista tiedottamisessa vahvistaa osaltaan vaikuttamismahdollisuuksia, kun tieto on helpommin saatavilla.

YVA-lakiin sekä ympäristönsuojelu- ja vesilakiin ehdotetuilla muutoksilla ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta kuuleminen voitaisiin tietyin edellytyksin yhdistää ympäristölupahakemuksesta tai vesilain mukaisesta hakemuksesta kuulemiseen. YVA-lakiin ehdotettavan uuden 22 a §:n 2 momentin mukaan arviointiselostuksesta kuuleminen voitaisiin yhdistää ym-

päristölupahakemuksesta kuulemiseen, jos ympäristölupaa haetaan hankkeelle tai hankkeen muutokselle, jolle ei ole hankkeen sijainnin, laajuuden tai teknisten ominaisuuksien kannalta muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa. Säännöksen soveltamisalan rajauksella vaihtoehdotomiin hankkeisiin pyritään varmistamaan, ettei YVA-menettelyyn osallistumisen vaikuttavuus tosiasiaassa heikenny, kun hankkeen toteuttamisvaihtoehto on valittu jo ennen arviointiselostuksesta kuulemista hakemalla sille ympäristölupaa.

Lisäksi YVA-lain 27 §:n 1 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta yhdistää arviointiselostuksesta kuuleminen ympäristönsuojelu- tai vesilain mukaisesta lupahakemuksesta kuulemiseen, jos kyse on YVA-lain 27 §:ssä tarkoitetusta perustellun päätelmän ajantasaistamisesta. Yhdistetyn kuulemisen soveltamisalaa ei ole osallistumisoikeuksien näkökulmasta ollut tässä yhteydessä tarpeen rajoittaa vain vaihtoehdotomiin hankkeisiin, koska arviointiselostuksesta on jo kertaalleen voinut lausua.

Arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuulemisesta säädettäisiin ympäristönsuojelulakiin ehdotettavassa uudessa 44 a §:ssä ja vesilain 11 lukuun ehdotettavassa uudessa 11 a §:ssä. Molemmissa pykälissä säädettäisiin, että lupaviranomainen huolehtii kuulemisen järjestämisestä myös arviointiselostuksesta ja että arviointiselostuksesta ja lupahakemuksesta kuulemiselle varattaisiin vähintään 45 päivän ja enintään 60 päivän kuulemisaika.

Arviointiselostuksesta kuuleminen samassa yhteydessä lupahakemuksesta kuulemisen kanssa merkitsee, että lupahakemuksen kuulemisaineistoon ei sisälly yhteysviranomaisen perusteltua päätelmää hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tai muiden viranomaisten arviointiselostuksesta antamia lausuntoja. Samaan aikaan kuultavana oleva arviointiselostukseen ja lupahakemukseen liittyvä kuulemisaineisto on myös määrältään laajempi verrattuna siihen, että kuulemiset toteutettaisiin eriaikaisesti. YVA-lain mukaan arviointiselostuksesta kuulemiselle on varattava vähintään 30 päivän ja enintään 60 päivän kuulemisaika. Tosiasiallisten osallistumisoikeuksien turvaamiseksi kuulemisaika yhteiskuulemistilanteessa vastaisi arviointiselostuksen kuulemiselle YVA-laissa säädettyä kuulemisaikaa kuitenkin niin, että kuulemisen vähimmäisaika näissä tilanteissa pidennettäisiin 30 päivästä 45 päivään.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ehdotettavan lain 6 §:n haki-jan neuvontaa neuvontavelvollisuutta koskevaa esitystä voidaan pitää merkityksellisenä perustuslain 21 §:n 2 momentin (oikeus hyvään hallintoon) kannalta. Kyseinen säännös tuottaa lain-sääätäjälle toimeksiannon turvata hyvän hallinnon takeet lailla. Hyvän hallinnon takeet tarkoittavat muun muassa palveluperiaatteen mukaista viranomaistoimintaa, minkä osaksi viran-omaisen neuvontavelvollisuus luetaan. Neuvontavelvollisuudesta ja muista hyvän hallinnon periaatteista on yleisemmin säädetty hallintolaissa. Ehdotettu säännös täydentää hallintolakia hallinnon palveluperiaatteen toteuttamisen osalta ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteenso-vittamisen kohteena olevien hakemusten käsittelyssä.

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ehdotettavan lain 11 §:ssä säädettäisiin lupahakemusta koskevasta tiedoksiannosta ja tiedottamisesta, 14 §:ssä lupapäätöksen tiedoksiannosta ja 15 §:ssä lupapäätöksen tiedottamisesta. Yleisen tietoverkon käyttö ilmoitusten ja päätösten tiedoksiantamisessa on yleistynyt ja sähköisiä menettelyitä ja sähköistä asiointia hyödynnetään jo nykyisin ympäristöasioissa. Sitä voidaan pitää tiedoksiannosta vastaavan viranomaisen sekä tiedoksiannon vastaanottajien kannalta vaivattomana ja tiedonvälityksen näkökulmasta varsin tehokkaana ilmoittamistapana. Vastaavan kaltainen sääntely on otettu myös esimerkiksi kuntalakiin (HaVM 55/2014 vp ja PeVL 63/2014 vp) ja hallituksen esitykseen maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp).

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ehdotettavan lain 7 §:n mukaan lupahakemukset toimitetaan viranomaisille sähköisesti. Esitys rajoittaisi siten tapoja, joilla lupahakemus voidaan laatia ja toimittaa lupaviranomaiselle. Raja ei kuitenkaan vaarantaisi hakijan oikeusasemaa, koska hakijalla olisi aina mahdollisuus hakea lupia myös erillisissä prosesseissa, jolloin luvat voitaisiin tehdä muutoin kuin sähköisesti. Hallituksen esityksen tarkoituksena on lisätä sähköistä asiointia ympäristöllisten lupien asioissa ja näin edistää näiden asioiden käsittelyn joutuisuutta ja kustannustehokkuutta niin asianosaisten kuin viranomaisten kannalta.

Ehdotettu laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta sekä ehdotetut muutokset YVA-lakiin ja eräisiin muihin lakeihin liittyvät voimassa olevassa lainsäädännössä luvanvaraisiksi säädettyjen toimintojen ja niihin liittyvien lupamenettelyjen yhteensovittamiseen. Esitykseen ei sisälly muutoksenhakua koskevia nimenomaisia säännöksiä lukuun ottamatta luonnonsuojelulakiin ehdotettua 61 §:n uutta 5 momenttia, jossa säädettäisiin yhteiskäsittelyssä annettavaan ympäristönsuojelulain mukaiseen päätökseen muutoksenhaussa sovellettavista säännöksistä. Ympäristö- tai vesiluvan kanssa yhteiskäsittelyssä annettuun päätökseen, jolla poiketaan luonnonsuojelulain mukaisesta laji- tai luontotyyppisuojelesta, haettaisiin muutosta siten kuin ympäristönsuojelulaissa tai vesilaissa säädetään sen mukaan, kumman lain mukaisesta yhteiskäsittelystä on kyse.

Esityksessä ehdotetaan, että Valtion lupa- ja valvontaviraston yhteiskäsittelyssä antaman luonnonsuojelulain mukaisen päätöksen muutoksenhaku ohjautuisi jatkossa Vaasan hallinto-oikeuteen. Valitusoikeus luonnonsuojelulain mukaisesta päätöksestä olisi tällöin niillä tahoilla, joilla on valitusoikeus ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaan. Jos luonnonsuojelulain 31 §:n, 48 §:n tai 49 §:n 3 momentin mukaista lupa-asiaa ei ole ratkaistu yhteiskäsittelyssä, noudatettaisiin muutoksenhaussa, mitä luonnonsuojelulain 61 §:n 2, 3 ja 5 momenteissa säädetään. Tällöin Valtion lupa- ja valvontaviraston päätökseen haetaan muutosta valittamalla alueelliseen hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi lakia korkeimmasta hallinto-oikeudesta, tuomioistuinelakia ja hallinto-oikeuslakia. Näiden lakien avulla selvennettäisiin sitä, missä kokoonpanossa asiat käsitellään silloin, kun on kyse esitetystä yhteiskäsittelystä. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa (PeVL 21/2009 vp). Sen seikan, että tässä esityksessä tarkoitettujen luonnonsuojelun poikkeamislupien muutoksenhakutuomioistuimien vaihtelisi jatkossa sen mukaan, käsitelläänkö poikkeamislupa Valtion lupa- ja valvontavirastossa yhdessä vesilain mukaisen luvan tai ympäristöluvan kanssa vai itsenäisesti, ei arvioida vaikuttavan heikentävästi perustuslain 21 §:n tai asianosaisten taikka muiden muutoksenhakuun oikeutettujen oikeusturvan toteutumisen kannalta. Yhteiskäsittelyä koskevista lain kohdista ilmenee toimivaltainen viranomainen perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla. Edellä esitetyin perustein säännösehdotusten voidaan katsoa olevan sopusoinnussa perustus-

lain 21 §:n mukaisen oikeusturvan kannalta. Esityksessä on myös huomioitu hyvän hallinnon periaatteet.

Kunnallinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa käytännössään korostanut, että kuntien tehtävistä säädettäessä on samalla huolehdittava siitä, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset suorittaa velvoitteissaan (esim. PeVL 12/2011 vp, s. 2/I, PeVL 29/2009 vp, s. 2/II, PeVL 50/2005 vp, s. 2/I ja PeVL 41/2002 vp, s.3/II).

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevassa lakiehdotuksessa säädettäisiin kunnille uusia lupahakemusten käsittelyn yhteensovittamiseen liittyviä tehtäviä. Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimisi laissa tarkoitettuna yhteensovittavana viranomaisena silloin, kun yhteensovittaviin lupa-asioihin sisältyy kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluva ympäristönsuojelulain mukainen lupa tai maa-aineslupa. Yhteensovittaminen voi käytännössä tällöin tarkoittaa kyseisen ympäristö- tai maa-aineslupahakemuksen käsittelyn yhteensovittamista joko kunnan rakennusvalvontaviranomaisen käsittelemän rakentamisluvan kanssa tai Valtion lupa- ja valvontaviraston käsittelemään luonnonsuojelulain mukaiseen poikkeamispäätöksen kanssa. Ainakin viimeksi mainitut tilanteet tulevat todennäköisesti olemaan harvalukuisia. Viime vuosina luonnonsuojelulain nojalla annetut poikkeamispäätökset ovat vain harvoin liittyneet toimintaan, joka edellyttää lisäksi ympäristö- tai maa-aineslupaa.

Yhteensovittamisesta arvioidaan aiheutuvan jonkin verran lisätyötä yhteensovittavalle viranomaiselle, mutta vastaavasti tällöin muun kuin yhteensovittavan viranomaisen työmäärä vähenisi. Ottaen huomioon, että valtaosa tilanteista, joissa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimisi yhteensovittavana viranomaisena, koskisi sellaisia lupayhdistelmiä, joissa myös toinen yhteensovittava lupa kuuluu myös kunnan toimivaltaan, ehdotuksen ei arvioida kokonaisuutena lisäävän kunnan viranomaisten tehtäviä tai ainakin työmäärän lisäys jäisi vähäiseksi. Lakiehdotuksen 16 §:ssä säädetään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen oikeudesta periä yhteensovittamisesta maksu, jonka perusteista määrätään kunnan hyväksymässä taksassa. Yhteensovittamisesta aiheutuvat kustannukset voidaan näin ollen kattaa lupahakemuksen käsittelystä perittävällä maksulla.

Perustuslain 121 §:ssä turvatus kunnallisen itsehallinnon keskeisenä sisältönä on kunnan asukkaiden oikeus päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (esim. PeVL 67/2014 vp, s. 5, PeVL 20/2013 vp, s. 6, PeVL 22/2006 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 2—3, PeVL 31/1996 vp, s. 1/I). Yhtenä perustuslain suojaamana kunnallisen itsehallinnon keskeisenä ominaispiirteenä voidaan pitää kunnan ja valtionhallinnosta erillisyyttä siten, että kunnan toimielimillä on tietty riippumattomuus valtiosta, mihin liittyy oikeus hallinnon ja tehtävien hoidon järjestämiseen. Valiokunta on myös katsonut, että kunnille osoitettavat tehtävät eivät itsehallinnon perustuslain suojan takia saa suuruutensa puolesta heikentää kuntien toimintaedellytyksiä tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan (ks. PeVL 41/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 50/2005 vp, s. 2).

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevassa lakiehdotuksessa säädettäisiin yhteensovittavalle viranomaiselle oikeus yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa arvioida lupahakemusten eri käsittelyvaiheille viranomaisten toimintaa ohjaavia määräaikoja. Lakiehdotuksen 8 §:n mukaan yhteensovittava viranomainen arvioi yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tavoitteellisen käsittelyajan yhteensovitettaville lupahakemuksille ja esittää sen perusteella arvion lupa-asioissa annettavien päätösten antamisajankohdasta. Lakiehdotuksen 9 §:n mukaan toimivaltainen lupaviranomainen ilmoittaa yhteensovittavalle viranomaiselle miltä osin lupahakemusta on täydennettävä. Lakiehdotuksen 14 §:n 1 momentin mukaan, kun lupa-asioissa on saatu riittävät selvitykset, yhteensovittava viranomainen ja muut toimivaltaiset viranomaiset sopivat määräajan asettamisesta päätösten antamiselle. Toimivaltaiset lupaviranomaiset antavat päätöksensä samanaikaisesti.

Kunnallisen itsehallinnon kannalta on arvioitava erityisesti tilannetta, jossa Valtion lupa- ja valvontaviranomainen on yhteensovittavana viranomaisena ja muut toimivaltaiset viranomaiset sopivat määräajan, joka koskee myös kunnan rakennusvalvontaviranomaista sen toimivaltaan kuuluvan hakemuksen käsittelyssä. On otettava huomioon, että määräaika olisi luonteeltaan tavoitteellinen ja sen ylittämisestä ei ehdotetun lain mukaan aiheutuisi viranomaiselle seurauksia.

Hallintoasian käsittelyä koskee hallintolain 23 §:n mukainen yleinen vaatimus käsittelyn viivytyksettömyydestä. Lisäksi hallintolain 10 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallinto tehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Ehdotuksen mukaan viranomaiset sopisivat yhteistyössä tavoitteellisen käsittelyajan ja sen perusteella esitettävän arvion päätösten antamisajankohdasta sekä käsittelyn edettyä lupaharkintavaiheeseen, lupapäätösten antamisajankohdan. Kukin yhteensovitettavassa lupa-asiaassa toimivaltainen viranomainen voisi vaikuttaa käsittelyvaiheille sovittavien määräaikojen pituuteen. Ehdotus toteuttaisi tältä osin myös hallintolain 10 §:n mukaista viranomaisten yhteistyön edistämiskaavaa.

Lakiehdotuksen 14 §:n mukaan yhteensovittava viranomainen ja muut toimivaltaiset lupaviranomaiset sopivat tavoitteellisen määräajan asettamisesta päätösten antamiselle. Näin Valtion lupa- ja valvontavirasto voisi ehdotuksen mukaan olettaa, että kunnan rakennusvalvontaviranomaisen käsittelee rakentamista koskevan luvan yhteisesti sovitussa määräajassa. Rakennuslupan keskimääräinen käsittelyaika vaihtelee kunnittain, mutta sen arvioidaan olevan joka tapauksessa vain muutamia kuukausia, kun esimerkiksi Valtion lupa- ja valvontaviranomaiselle kuuluvan ympäristölupan käsittelyaika on keskimäärin noin 11 kuukautta. Yhteensovitettujen käsittelyaikojen noudattaminen ei näin ollen kunnassa yleensä edellyttäisi luvan käsittelyn nopeuttamista. Jos kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii yhteensovittavana viranomaisena, määräaikojen asettaminen tarkoittaisi käytännössä sen asettamista vain kunnan sisäisesti, koska näissä tilanteissa kyse olisi todennäköisesti ympäristöluvan ja rakentamista koskevan luvan yhteensovittamisesta. Yhteensovittamista koskevasta lakiehdotuksesta voidaan näin ollen katsoa aiheutuvan vain vähäisiä rajoituksia suhteessa kuntien itsehallintoon.

Ehdotuksen mukaan ympäristöllisten lupien yhteensovittaminen vaatii sähköistä asiointia. Sähköinen asiointi pohjautuu valtion ja kuntien nykyisille sähköisen asioinnin ratkaisuille, jotka kootaan tarpeen mukaan yhteen Luvat ja valvonta –kärkihankkeessa rakennettavassa, eri asiointipalveluita yhdistävässä palvelukerroksessa. Sähköisessä asioinnissa olisi tarkoitus hyödyntää jo olemassa olevia sähköisen asioinnin kanavia. Sähköinen asiointijärjestelmä helpottaisi kunnan viranomaisten toimintamahdollisuuksia ja viranomaisten keskinäistä yhteistyötä sekä tekisi yhteistyöstä joustavan hakijan sekä viranomaisten välillä. Kuntalain uudistamisen myötä kunnat ovat velvollisia tiedottamaan omilla verkkosivuillaan vireillä olevista asi-

oista ja tekemistään päätöksistä. Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskeva lakiehdotus perustuisi sähköiseen tiedoksiantoon ja tiedottamiseen, jota kunnissa tehdään jo nykyisin. Samoin voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa jo nykyisin sähköisen asioinnin kunnissa, joten kyse ei olisi myöskään tämän osalta uudesta tehtävästä. Ehdotettujen lakien voimaantuloajaksi ehdotettaisiin vuoden 2021 alkua, joten tietotekniseen uudistukseen ehdittäisiin varautua. Edellä esitetyillä perusteilla ehdotus laeiksi eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on sovittaa yhteen ja jouduttaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä.

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011), maa-aineslain (555/1981), kaivoslain (621/2011), luonnonsuojelulain (1096/1996), maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaisen lupa-asian käsittelyyn.

3 §

Yhteensovitettavat lupamenettelyt

Jos hankkeen toteuttaminen edellyttää ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan, vesilain mukaisen luvan tai maa-aineslain mukaisen aineiden ottamisluvan, lupahakemuksen käsittely voidaan hakijan pyynnöstä sovittaa yhteen seuraavia lupia koskevien hakemusten kanssa:

- 1) luonnonsuojelulain 31 ja 48 §:n sekä 49 §:n 3 momentin mukainen lupa poikkeamiseen;
- 2) maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukainen rakennuslupa, 126 §:n mukainen toimenpidelupa, 127 §:n mukainen rakennuksen purkamislupa ja 128 §:n mukainen maisematyölupa;
- 3) kaivoslain 9 §:n mukainen malminetsintälupa, 16 §:n mukainen kaivoslupa ja 22 §:n mukainen kullanhuhdontalupa;
- 4) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 23 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin sekä 58 §:n mukainen lupa räjähteiden valmistukseen ja varastointiin.

Ympäristölupahakemuksen tai vesilain mukaisen lupahakemuksen käsittelyä ei soviteta yhteen 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun poikkeamista koskevan hakemuksen kanssa, jos hakemukset käsitellään yhdessä siten kuin ympäristönsuojelulain 47 b §:ssä tai vesilain 11 luvun 12 a §:ssä säädetään.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Lupa-asian käsittelyssä noudatetaan tämän lain lisäksi, mitä 2 §:ssä mainituissa laeissa säädetään.

5 §

Yhteensovittava viranomainen

Valtion lupa- ja valvontavirasto on yhteensovittava viranomainen, jos yhteen sovitettavana on vesilain mukaisen luvan tai sellaisen ympäristönsuojelulain mukaisen luvan käsittely, jonka se ratkaisee. Muussa tapauksessa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on yhteensovittava viranomainen.

Yhteensovittavan viranomaisen tehtävistä säädetään 2 luvussa.

6 §

Hakijan neuvonta

Hallintolain (434/2003) 8 §:ssä tarkoitetun neuvonnan järjestämiseksi yhteensovittava viranomainen voi hakijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan järjestää tapaamisen hakijan ja hankkeen viranomaiskäsittelyissä toimivaltaisten viranomaisten välille.

2 luku

Käsittelyn yhteensovittaminen

7 §

Yhteensovittamisen aloittaminen

Hakijan on pyydettävä lupamenettelyjen yhteensovittamista ennen kuin lupahakemuksesta kuulutetaan.

Lupahakemukset on toimitettava viranomaisille sähköisesti. Lupa-asian vireillepanosta ja hakemuksen sisällöstä säädetään 2 §:ssä mainituissa laeissa.

8 §

Käsittelyaika

Yhteensovittava viranomainen arvioi yhteistyössä toimivaltaisten lupaviranomaisten kanssa yhteensovitettavien lupahakemusten tavoitteellisen käsittelyajan ja esittää sen perusteella arvi-on lupa-asioissa annettavien päätösten antamisajankohdasta.

9 §

Hakemusten täydentäminen

Toimivaltainen lupaviranomainen ilmoittaa yhteensovittavalle viranomaiselle miltä osin lu-pahakemusta on täydennettävä. Yhteensovittava viranomainen varaa hakijalle tilaisuuden täy-dentää hakemusta asettamassaan määräajassa.

10 §

Lausunnot, muistutukset ja mielipiteet

Toimivaltaisen lupaviranomaisen on toimitettava yhteensovittavalle viranomaiselle tieto lu-pahakemuksesta pyydettyistä lausunnoista. Yhteensovittava viranomainen pyytää lausun-nonantajia toimittamaan lausunnot sähköisesti määräajassa.

Lupahakemuksista pyydettyistä lausunnoista ja tahoista, joille on varattava tilaisuus muis-tutuksen tekemiseen tai mielipiteen ilmaisemiseen, säädetään 2 §:ssä mainituissa laeissa.

11 §

Lupahakemusten tiedoksianto ja siitä tiedottaminen

Yhteensovittavan viranomaisen on annettava lupahakemus tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Kuulutus ja hakemusasiakirjat on kuitenkin oltava nähtävillä vähintään 30 päivän ajan. Kuulutus ja hakemusasiakirjat voivat sisältää vi-ranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä toiminnanharjoittajan nimen ja toiminnan sijaintipaikan tiedot. Viranomaisen verkkosivuilla julkaistut henkilötiedot on poistettava tietoverkosta viimeistään, kun asiassa annetut päätökset ovat tulleet lainvoimaisiksi.

Kuulutuksen tulee sisältää sen lisäksi, mitä hallintolain 62 a §:n 3 momentissa säädetään, tiivistelmä hankkeesta ja lupahakemuksista sekä muut tiedot, jotka kuulutukseen tulee tämän lain 2 §:ssä mainitun lain mukaan sisällyttää. Jos hanke sisältää maankäyttö- ja rakennuslain tai maa-aineslain mukaisen luvan, on siitä tiedotettava kuulutuksessa.

Tieto kuulutuksesta on lisäksi julkaistava hankkeen vaikutusalueen kunnissa kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaisesti sekä toimivaltaisen viranomaisen verkkosivuilla. Lisäksi kuu-lutuksen julkaisemisesta on tiedotettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai tiedottaminen ole muutoin tarpeetonta. Toimivaltaiset lupaviranomaiset huolehtivat siitä, että kuulutus ja hakemusasiakir-jat ovat sähköisesti nähtävillä myös toimivaltaisen viranomaisen verkkosivuilla vähintään kuulutusajan.

Yhteensovittavan viranomaisen on annettava kuulutus erikseen tiedoksi niille asianosaisille, joita asiat erityisesti koskevat. Tiedoksiantoon yhteisalueen järjestäytymättömälle osakaskun-nalle sovelletaan, mitä vesilain 11 luvun 11 §:n 2 momentissa säädetään.

Poiketen siitä, mitä 1—4 momentissa säädetään, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen lu-pahakemuksen vireilletulosta ilmoittamiseen ja tiedottamiseen sovelletaan, mitä mainitun lain 133 §:n 1 momentissa säädetään. Naapurien kuulemista koskevan selvityksen liittämisestä maa-aineslupaa koskevaan hakemukseen säädetään maa-aineslain 13 §:n 2 momentissa.

12 §

Hakijan selitys

Yhteensovittava viranomainen varaa hakijalle tilaisuuden antaa sähköisesti selityksensä hakemusten johdosta annetuista lausunnoista, muistutuksista ja mielipiteistä. Tahoista, joille on lisäksi varattava tilaisuus selityksen antamiseen, säädetään 2 §:ssä mainituissa laeissa.

13 §

Yhteensovittamisen keskeyttäminen

Yhteensovittava viranomainen keskeyttää hakijan pyynnöstä lupahakemusten käsittelyn yhteensovittamisen. Keskeyttäminen voi koskea myös osaa lupahakemuksista. Keskeyttämisestä on tiedotettava sähköisesti yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla.

14 §

Lupapäätösten antaminen ja tiedoksianto

Kun lupa-asioissa on saatu riittävät selvitykset, yhteensovittava viranomainen ja muut toimivaltaiset lupaviranomaiset sopivat tavoitteellisen määräajan asettamisesta päätösten antamiselle. Toimivaltaiset lupaviranomaiset antavat päätöksensä samanaikaisesti. Viranomaisten on tarpeen mukaan tehtävä yhteistyötä lupamääräysten yhteensopivuuden varmistamiseksi.

Toimivaltaisen lupaviranomaisen on annettava lupapäätöksensä tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Sen lisäksi, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään kuulutuksen sisällöstä, lupapäätöstä koskevassa kuulutuksessa on mainittava myös päätöstä koskeva valitusaike. Kuulutus ja lupapäätös on oltava nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla. Kuulutus ja päätös voivat sisältää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä toiminnanharjoittajan nimen ja toiminnan sijaintipaikan tiedot. Viranomaisen verkkosivuilla olevat henkilötiedot on poistettava tietoverkosta viimeistään, kun luvanvarainen toiminta on päätynyt ja 2 §:ssä mainittujen lakien mukaisen toiminnan lopettamista koskevat toimenpiteet on suoritettu.

15 §

Lupapäätöksistä tiedottaminen

Yhteensovittavan viranomaisen on lähetettävä lupapäätökset hakijalle ja niille, jotka ovat päätöksiä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Yhteensovittavan viranomaisen on lisäksi lähetettävä päätökset tiedoksi niille viranomaisille, joilta on pyydetty lausunto hakemuksista. Päätösten antamisesta on ilmoitettava niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai esittäneet mielipiteen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille, joille on annettu lupahakemuksia koskevista kuulutuksista erikseen tieto. Jos muistutuskirjelmässä on useita allekirjoittajia, voidaan päätös toimittaa tai tieto päätöksen antamisesta ilmoittaa vain muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. Yhteensovittavan viranomaisen on lisäksi huolehdittava päätöksen toimittamisesta noudattaen, mitä 2 §:ssä mainituissa laeissa säädetään.

Yhteensovittava viranomainen huolehtii, että tieto kuulutuksesta julkaistaan myös viipymättä toiminnan vaikutusalueen kunnissa kuntalain 108 §:n mukaisesti. Lisäksi kuulutuksen jul-

kaisemisesta on tiedotettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai tiedottaminen ole muutoin tarpeetonta.

3 luku

Erinäiset säännökset

16 §

Lupamaksut

Tämän lain mukaisesta lupakäsittelyn yhteensovittamisesta valtiolle perittävän maksun suuruus määrätään siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) ja sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä yhteensovittamisesta maksun, jonka perusteista määrätään kunnan hyväksymässä taksassa. Muilta osin lupahakemusten käsittelystä perittävistä maksuista säädetään 2 §:ssä mainituissa laeissa.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ympäristönsuojelulain (527/2014) 44 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, lakiin uusi 44 a ja 47 b § sekä 85 §:ään uusi 4 momentti, seuraavasti:

44 §

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, mainitun lain 11 §:ää.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuulutuksesta ja sen julkaisemisesta sekä muusta lupahakemusta koskevasta tiedottamisesta.

44 a §

Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksesta kuuleminen

Jos Valtion lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluva ympäristölupahakemus ja samaa hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointimenettely ovat samaan aikaan vireillä, lupaviranomainen voi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 22 a §:n 2 momentissa säädetyn edellytyksin lupahakemuksesta tiedottaessaan kuulla ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta noudattamalla, mitä kyseisen lain 20 §:ssä säädetään. Mielipiteet ja lausunnot arviointiselostuksesta sekä muistutukset ja mielipiteet lupahakemuksesta on toimitettava lupaviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 45 päivää ja enintään 60 päivää.

Mitä 1 momentissa säädetään arviointiselostuksesta kuulemisesta lupahakemuksesta tiedottamisen yhteydessä, sovelletaan myös ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 27 §:ssä tarkoitettua arviointiselostuksen täydentämisestä kuulemiseen.

47 b §

Ympäristölupahakemuksen ja luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamishakemuksen yhteiskäsittely

Jos toiminta edellyttää Valtion lupa- ja valvontaviraston ympäristölupaa ja sen lisäksi luonnonsuojelulain 31 tai 48 §:n taikka 49 §:n 3 momentin mukaista lupaa poikkeamiseen, niitä koskevat hakemukset on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana.

Jos ympäristölupa-asiaa käsiteltäessä ilmenee, että toimintaa varten on tarpeen myös 1 momentissa tarkoitettu luonnonsuojelulain mukainen lupa, lupanhakijan on lupaviranomaisen

määräämässä kohtuullisessa ajassa tehtävä poikkeamista koskeva hakemus. Muussa tapauksessa vireillä oleva lupahakemus jätetään tutkimatta.

85 §

Lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen

Jos lupapäätökseen sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, noudatetaan sen sijaan, mitä tässä pykälässä säädetään, mainitun lain 14 ja 15 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa lupapäätöksen, johon on sovellettava 47 b §:n voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

3.

Laki

vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesilain (587/2011) 11 luvun 3 §, sellaisena kuin se on laissa 257/2017, sekä
lisätään 11 lukuun uusi 11 a, 12 a ja 24 a § seuraavasti:

11 luku

Hakemusmenettely

3 §

Lupahakemuksen sisältö

Lupahakemuksessa on esitettävä:

- 1) asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön;
- 2) suunnitelma hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä;
- 3) arvio hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä maa- ja vesialueen rekisteriyksiköille ja niiden omistajille sekä muille asianosaisille;
- 4) selvitys toiminnan vaikutusten tarkkailusta.

Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettulle hankkeelle, hakemusasiakirjoihin on liitettävä mainitun lain 19 §:n mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, tätä selvitystä ei ole esitettävä uudestaan. Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu arviointi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupahakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä tiedoista.

11 a §

Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksen täydentämisestä kuuleminen

Jos lupahakemus ja samaa hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 27 §:ssä tarkoitettu arviointiselostuksen täydentäminen ovat samaan aikaan vireillä, lupaviranomainen voi lupahakemuksesta kuulemisen yhteydessä kuulla arviointiselostuksesta noudattamalla, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 20 §:ssä säädetään. Mielipiteet ja lausunnot arviointiselostuksesta sekä muistutukset ja mielipiteet lupahakemuksesta on toimitettava lupaviranomaiselle vähintään 45 päivän ja enintään 60 päivän kuluessa lupaviranomaisen määräämästä päivästä.

12 a §

Lupahakemuksen ja luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamishakemuksen yhteiskäsittely

Jos hanke edellyttää tämän lain mukaista lupaa ja lisäksi luonnonsuojelulain 31 tai 48 §:n taikka 49 §:n 3 momentin mukaista lupaa poikkeamiseen, niitä koskevat hakemukset on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana.

Jos asiaa käsiteltäessä ilmenee, että hanketta varten on tarpeen myös 1 momentissa tarkoitettu luonnonsuojelulain mukainen lupa, lupanhakijan on lupaviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa tehtävä poikkeamista koskeva hakemus. Muussa tapauksessa vireillä oleva hakemus jätetään tutkimatta.

24 a §

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen

Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 10 ja 22 §:ssä säädetään, mainitun lain 11, 14 ja 15 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa lupapäätöksen, johon on sovellettava 11 luvun 12 a §:n voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

4.

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 61 §, sellaisena kuin se on laissa 1059/2015, se-
kä
lisätään lakiin siitä lailla 195/2016 kumotun 72 a §:n tilalle uusi 72 a § ja uusi 72 b § seu-
raavasti:

61 §

Valitus

Ympäristöministeriön 50 §:n 3 momentin tai 52 §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen sekä valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (/) säädetään.

Ympäristöministeriön muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen sekä Metsähallituksen, Suomen ympäristökeskuksen, Luonnonvarakeskuksen ja Valtion lupa- ja valvontaviraston päätökseen sekä kunnan viranomaisen 26 tai 28 §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Valitettaessa Valtion lupa- ja valvontaviraston päätöksestä, toimivaltainen hallinto-oikeus on kuitenkin se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta alueesta sijaitsee.

Valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Muissa kuin korvausta koskevissa asioissa valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla. Muissa kuin korvausta sekä 31 §:n ja 48 §:n 2 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa koskevissa asioissa valitusoikeus on myös sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on valitusoikeus myös edellä tarkoitettulla valtakunnallisella yhteisöllä ja maanomistajien etua valvovalla valtakunnallisella yhteisöllä.

Jäljempänä 72 a §:ssä tarkoitettussa yhteiskäsittelyssä ympäristönsuojelulain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin ympäristönsuojelulain 190, 191, 196 ja 197 §:ssä säädetään. Asianosaiseen sovelletaan tällöin, mitä ympäristönsuojelulain 43 §:n 1 momentissa säädetään. Yhteiskäsittelyssä vesilain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin vesilain 15 luvun 1—4 §:ssä säädetään. Tällöin asianosaiseen sovelletaan, mitä vesilain 11 luvun 7 §:n 1 momentissa säädetään.

Muilta osin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

72 a §

Eräiden lupahakemusten yhteiskäsittely

Edellä 31 tai 48 §:n taikka 49 §:n 3 momentin mukaista poikkeamista koskeva hakemus ja samaa hanketta koskeva Valtion lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluva ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupahakemus taikka vesilain mukainen lupahakemus on, ellei

sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana, käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä noudattaen, mitä mainituissa laeissa lupahakemuksen käsittelystä ja lupapäätöksen antamisesta säädetään.

72 b §

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen

Jos hanke edellyttää 31 tai 48 §:ssä taikka 49 §:n 3 momentissa tarkoitettua poikkeamista sekä ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, vesilain mukaista lupaa tai maa-aineslain mukaista aineiden ottamislupaa, noudatetaan, mitä eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetussa laissa (/) lupahakemusten käsittelyn yhteensovittamisesta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut 72 a §:ssä tarkoitettu poikkeamista koskeva asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, johon on sovellettava 72 a §:n voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

5.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 5, 25 ja 27 §
sekä
lisätään lakiin uusi 22 a § seuraavasti:

5 §

Ympäristövaikutusten arviointi muun lain mukaisessa menettelyssä

Edellä 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun hankkeen tai toteutetun hankkeen muutoksen ympäristövaikutusten arviointi voidaan toteuttaa tämän lain 3 luvun mukaisena menettelynä, kaavan laadinnan yhteydessä siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säädetään tai jonkin muun lain mukaisessa menettelyssä sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään. Jos ympäristövaikutusten arviointi toteutetaan muun lain mukaisessa menettelyssä, vaikutukset tulee selvittää tämän lain 15—21, 23 ja 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta kuuleminen voidaan lisäksi järjestää yhdessä muun lain mukaisen kuulemisen kanssa siten kuin siitä erikseen säädetään.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettuja ydinlaitoksia koskeviin hankkeisiin.

Hankkeesta vastaava voi tehdä yhteysviranomaiselle aloitteen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn korvaamisesta muun lain mukaisella menettelyllä tai menettelyyn sisältyvän kuulemisen järjestämisestä muun lain mukaisessa menettelyssä. Yhteysviranomainen ja muun lain mukaisesta menettelystä vastaava viranomainen voivat sopia hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta tai menettelyyn sisältyvän kuulemisen järjestämisestä muun lain mukaisessa menettelyssä.

22 a §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn yhteensovittaminen

Hanketta koskevan ympäristövaikutusten arvioinnin ja lupahakemuksen käsittelyn edellyttämät selvitystarpeet sovitetaan tarpeen mukaan arviointiohjelmassa yhteen. Arviointiselostukseen ja lupahakemukseen sisällytettäviä selvityksiä voidaan laatia yhteisesti.

Hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisen ympäristölupahakemuksen ollessa samanaikaisesti vireillä Valtion lupa- ja valvontavirastossa voidaan arviointiselostuksesta kuulla lupamenettelyn yhteydessä siten kuin ympäristönsuojelulain 44 a §:ssä säädetään. Edellytyksenä on, ettei hankkeelle ole sen sijainnin, laajuuden ja teknisten ominaisuuksien kannalta muuta kuin lupahakemuksessa esitettyä toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa.

25 §

Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä

Tässä laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on ennen päätöksentekoa liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä.

Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän sekä valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät 29 §:ssä tarkoitetut kansainvälistä kuulemistä koskevat asiakirjat.

27 §

Perustellun päätelmän ajantasaisuus

Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Yhteysviranomaisen on lupaviranomaisen pyynnöstä esitettävä näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta ja tarvittaessa yksilöitävä, miltä osin se ei enää ole ajan tasalla ja miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi. Arviointiselostuksen täydentämisessä noudatetaan, mitä 20 §:ssä on säädetty arviointiselostuksesta kuulemisesta. Arviointiselostuksen täydentämisestä voidaan kuulla ympäristönsuojelulain tai vesilain (587/2011) mukaisen lupamenettelyn yhteydessä siten kuin ympäristönsuojelulain 44 a §:ssä ja vesilain 11 luvun 11 a §:ssä säädetään. Yhteysviranomaisen antaa tämän jälkeen ajantasaistetun perustellun päätelmän 23 §:n mukaisesti.

Hankkeesta vastaava voi pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta ja tarvittaessa yksilöimään, mitä tietoja perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi tarvitaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 22 a §:ää ei sovelleta hankkeeseen, jonka ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta on ennen tämän lain voimaantuloa tiedotettu kuuluttamalla ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 17 §:n nojalla tai ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 8 a §:n nojalla.

6.

Laki

maa-aineslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maa-aineslakiin (555/1981) uusi 4 c § seuraavasti:

4 c §

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen

Jos ainesten ottamista koskevan hakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 13 §:n 1 momentissa säädetään, mainitun lain 11 §:ää, ja mitä 19 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, mainitun lain 14 ja 15 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

7.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 134 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 958/2012, 41/2014 ja 547/2014, sekä
lisätään lakiin siitä lailla 955/2012 kumotun 148 §:n tilalle uusi 148 § seuraavasti:

134 §

Rakennuslupahakemuksen käsittely

Rakennusluvan myöntämisen yhteydessä hyväksytään pääpiirustukset rakentamisessa noudatettaviksi.

Lupa-asia voidaan käsitellä myös siten, että rakentamisen yleiset edellytykset arvioidaan rakennuksen sijoittumista, käyttötarkoitusta, rakennusoikeuden käyttämistä ja vaikutusta ympäristöön koskevan muun kuin 131 §:n 1 momentissa tarkoitetun selvityksen perusteella. Asianomaista rakennusvaihetta koskevat piirustukset on kuitenkin saatettava hyväksyttäväksi ennen tätä koskevan työn aloittamista.

Jos rakentamisen tarkoittamaan toimintaan tarvitaan ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen ympäristölupa eikä lupien käsittelyyn sovelleta eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), rakennuslupa-asian ratkaisemista voidaan lykätä, kunnes ympäristölupa-asia on ratkaistu, jos se rakennuksen käyttömahdollisuudet tai aiotun toiminnan ympäristövaikutukset huomioon ottaen on perusteltua.

148 §

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen

Jos rakennuslupaa, toimenpidelupaa, rakennuksen purkamislupaa tai maisematyölupaa koskevan hakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, noudatetaan sen sijaan, mitä 142 §:ssä säädetään, mainitun lain 14 ja 15 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8.

Laki

kaivoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kaivoslain (621/2011) 40 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, 57 §:ään uusi 3 momentti, sekä 58 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 915/2013, uusi 8 momentti seuraavasti:

40 §

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 1—3 momentissa säädetään, mainitun lain 11 §:ää.

Tarkempia säännöksiä kuulutukseen sisällytettävistä asioista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

57 §

Lupapäätöksen antaminen

Jos lupapäätökseen sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, mainitun lain 14 §:ää.

58 §

Lupapäätöksestä tiedottaminen

Jos lupapäätökseen sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, päätöksestä tiedottamiseen sovelletaan sen sijaan, mitä 1—6 momentissa säädetään, mainitun lain 15 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

9.

Laki

vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettuun lakiin (390/2005) uusi 104 e § seuraavasti:

12 a luku

Lupa-asiasta kuuleminen ja tiedottaminen

104 e §

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen

Jos vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia taikka räjähteiden valmistusta ja varastointia koskevan lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 104 b §:ssä säädetään, mainitun lain 11 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

10.

Laki

korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain (1265 /2006) 11 §, sellaisena kuin se on laissa 681/2016, seuraavasti:

11 §

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa kaksi ympäristöasiantuntijaneuvosta osallistuu sellaisen asian käsittelyyn, joka on ratkaistu vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004), kumotun vesilain (264/1961) tai kumotun ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaisessa menettelyssä. Ympäristöasiantuntijaneuvokset osallistuvat myös Ahvenanmaata koskevien vastaavien ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelyyn.

Patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta tai integroidun piirin piirimallia koskevien asioiden käsittelyyn osallistuu kaksi yli-insinöörineuvosta.

Asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimuksista, tehtävään määrittämisestä ja asemasta, oikeudesta pysyä tehtävässään sekä velvollisuudesta ilmoittaa sidonnaisuutensa säädetään tuomioistuinlain 17 luvussa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

11.

Laki

tuomioistuinelain 10 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinlain (673/2016) 10 luvun 6 § seuraavasti:

10 luku

Tuomareiden kelpoisuusvaatimukset

6 §

Vesi- ja ympäristönsuojeluasioihin perehtyneen hallinto-oikeustuomarin kelpoisuusvaatimukset

Vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisessa menettelyssä ratkaistun asian käsittelyyn osallistuvan hallinto-oikeuden muun kuin lainoppineen jäsenen kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan tai luonnontieteiden alalta. Lisäksi häneltä edellytetään, että hän on perehtynyt sovellettavan lainsäädännön alaan kuuluvien tehtäviin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

hallinto-oikeuslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 616/2011, seuraavasti:

12 §

Hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus

Vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten sekä ympäristönsuojelulain 47, 47 a ja 47 b §:ssä, vesilain 11 luvun 12 a §:ssä, maa-aineslain 4 a §:ssä ja luonnonsuojelulain 72 b §:ssä tarkoitettujen yhteiskäsittelyssä ratkaistujen asioiden käsittelyssä kolmijäseniseen kokoonpanoon kuuluu kaksi lainoppinutta jäsentä ja luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtynyt jäsen sekä 7 §:ssä tarkoitettujen asioiden käsittelyssä kaksi lainoppinutta jäsentä ja asiantuntijajäsen. Jos asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu sitä edellyttää, hallinto-oikeus voi ratkaista asian myös nelijäsenisessä kokoonpanossa. Nelijäseniseen kokoonpanoon kuuluu tässä momentissa tarkoitetuissa asioissa vähintään kaksi lainoppinutta jäsentä ja 7 §:ssä tarkoitetuissa asioissa kolme lainoppinutta jäsentä. Vesilain ja ympäristönsuojelulain mukainen sekä ympäristönsuojelulain 47, 47 a ja 47 b §:ssä, vesilain 11 luvun 12 a §:ssä, maa-aineslain 4 a §:ssä ja luonnonsuojelulain 72 b §:ssä tarkoitettu yhteiskäsittelyssä ratkaistava asia voidaan ratkaista laajemmassakin kokoonpanossa, jos asian erityinen laatu tai laajuus sitä edellyttää. Kokoonpanoon kuuluu tällöin puheenjohtajan lisäksi tarpeellinen määrä luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä ja yhtä monta lainoppinutta jäsentä. Puheenjohtajana toimii aina lainoppinut jäsen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

2.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ympäristönsuojelulain (527/2014) 44 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, lakiin uusi 44 a ja 47 b §, 85 §:ään uusi 4 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

44 §

44 §

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuulutuksesta ja sen julkaisemisesta sekä muusta lupahakemuksesta koskevasta tiedottamisesta.

Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, mainitun lain 11 §:ää.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuulutuksesta ja sen julkaisemisesta sekä muusta lupahakemuksesta koskevasta tiedottamisesta.

(uusi 44 a §)

44 a §

Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksesta kuuleminen

Jos Valtion lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluva ympäristölupahakemus ja samaa hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointimenettely ovat samaan aikaan vireillä, lupaviranomainen voi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 22 a §:n 2 momentissa säädetyin edellytyksin lupahakemuksesta tiedottaessaan kuulla ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta noudattamalla, mitä kyseisen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lain 20 §:ssä säädetään. Mielenpitoet ja lausunnot arviointiselostuksesta sekä muistutukset ja mielenpitoet lupahakemuksesta on toimitettava lupaviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 45 päivää ja enintään 60 päivää.

Mitä 1 momentissa säädetään arviointiselostuksesta kuulemisesta lupahakemuksesta tiedottamisen yhteydessä, sovelletaan myös ympäristövaikutusten arviointimenetelmästä annetun lain 27 §:ssä tarkoitetusta arviointiselostuksen täydentämisestä kuulemiseen.

(uusi 47 b §)

47 b §

Ympäristölupahakemuksen ja luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamishakemuksen yhteiskäsittely

Jos toiminta edellyttää Valtion lupa- ja valvontaviraston ympäristölupaa ja sen lisäksi luonnonsuojelulain 31 tai 48 §:n taikka 49 §:n 3 momentin mukaista lupaa poikkeamiseen, niitä koskevat hakemukset on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana.

Jos ympäristölupa-asiaa käsiteltäessä ilmenee, että toimintaa varten on tarpeen myös 1 momentissa tarkoitettu luonnonsuojelulain mukainen lupa, luvanhakijan on lupaviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa tehtävä poikkeamista koskeva hakemus. Muussa tapauksessa vireillä oleva lupahakemus jätetään tutkimatta.

85 §

85 §

Lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen

Lupapäätös on lähetettävä hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Päätös on

Lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen

Lupapäätös on lähetettävä hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Päätös on

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lisäksi lähetettävä tiedoksi niille viranomaisille, joilta on pyydetty lausunto hakemuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriöministeriölle on lähetettävä päätös, jos sähköntuotantolaitoksen lupahakemus on hylätty. Päätöksen antamisesta on lisäksi ilmoitettava niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai esittäneet mielipiteen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille, joille on 44 §:n 1 momentin mukaan annettu lupahakemuksesta erikseen tieto. Jos muistutuskirjelmässä on useita allekirjoittajia, voidaan päätös toimittaa tai tieto päätöksen antamisesta ilmoittaa vain muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Tieto päätöksestä on viipymättä julkaistava toiminnan sijaintikunnassa ja muussa kunnassa, jossa toiminnan vaikutukset saatavat ilmetä. Tieto päätöksestä on lisäksi julkaistava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen ole muutoin ilmeisen tarpeellista.

Valtion ympäristölupaviranomaisen on julkaistava antamansa lupapäätös internetsivuillaan. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on julkaistava antamansa päätös internetsivuillaan mahdollisuuksien mukaan. Internetissä julkaistava päätös saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä sisältää tiedot toiminnan sijaintipaikasta.

lisäksi lähetettävä tiedoksi niille viranomaisille, joilta on pyydetty lausunto hakemuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriöministeriölle on lähetettävä päätös, jos sähköntuotantolaitoksen lupahakemus on hylätty. Päätöksen antamisesta on lisäksi ilmoitettava niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai esittäneet mielipiteen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille, joille on 44 §:n 1 momentin mukaan annettu lupahakemuksesta erikseen tieto. Jos muistutuskirjelmässä on useita allekirjoittajia, voidaan päätös toimittaa tai tieto päätöksen antamisesta ilmoittaa vain muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Tieto päätöksestä on viipymättä julkaistava toiminnan sijaintikunnassa ja muussa kunnassa, jossa toiminnan vaikutukset saatavat ilmetä. Tieto päätöksestä on lisäksi julkaistava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen ole muutoin ilmeisen tarpeellista.

Valtion ympäristölupaviranomaisen on julkaistava antamansa lupapäätös internetsivuillaan. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on julkaistava antamansa päätös internetsivuillaan mahdollisuuksien mukaan. Internetissä julkaistava päätös saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä sisältää tiedot toiminnan sijaintipaikasta.

Jos lupapäätökseen sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, noudatetaan sen sijaan, mitä tässä pykälässä säädetään, mainitun lain 14 ja 15 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa lupapäätöksen, johon on sovellettava 47 b §:n voimaan tullessa voimassa olleita sään-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nöksiä, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

3.

Laki

vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesilain (587/2011) 11 luvun 3 §, sellaisena kuin se on laissa 257/2017, sekä
lisätään 11 lukuun uusi 11 a, 12 a ja 24 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 luku

11 luku

Hakemusmenettely

Hakemusmenettely

3 §

3 §

Lupahakemuksen sisältö

Lupahakemuksen sisältö

Lupahakemuksessa on esitettävä:

- 1) asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön;
- 2) suunnitelma hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä;
- 3) arvio hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä maa- ja vesialueen rekisteriyksiköille ja niiden omistajille sekä muille asianosaisille;
- 4) selvitys toiminnan vaikutusten tarkkailusta.

Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettulle hankkeelle, hakemusasiakirjoihin on liitettävä mainitun lain 19 §:n mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, tätä selvitystä ei ole esitettävä uudestaan. Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu arviointi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupahakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä tiedoista.

Lupahakemuksessa on esitettävä:

- 1) asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön;
- 2) suunnitelma hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä;
- 3) arvio hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä maa- ja vesialueen rekisteriyksiköille ja niiden omistajille sekä muille asianosaisille;
- 4) selvitys toiminnan vaikutusten tarkkailusta.

Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettulle hankkeelle, hakemusasiakirjoihin on liitettävä mainitun lain 19 §:n mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä *ennen päätöksentekoa*. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, tätä selvitystä ei ole esitettävä uudestaan. Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu arviointi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupahakemuksen si-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ta.

sällöstä ja hakemukseen liitettävistä tiedoista.

(uusi 11 a §)

11 a §

Lupahakemuksesta ja arviointiselostuksen täydentämisestä kuuleminen

Jos lupahakemus ja samaa hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 27 §:ssä tarkoitettu arviointiselostuksen täydentäminen ovat samaan aikaan vireillä, lupaviranomainen voi lupahakemuksesta kuulemisen yhteydessä kuulla arviointiselostuksesta noudattamalla, mitä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 20 §:ssä säädetään. Mielipiteet ja lausunnot arviointiselostuksesta sekä muistutukset ja mielipiteet lupahakemuksesta on toimitettava lupaviranomaiselle vähintään 45 päivän ja enintään 60 päivän kuluessa lupaviranomaisen määräämästä päivästä.

(uusi 12 a §)

12 a §

Lupahakemuksen ja luonnonsuojelulain mukaisen poikkeamishakemuksen yhteiskäsittely

Jos hanke edellyttää tämän lain mukaista lupaa ja lisäksi luonnonsuojelulain 31 tai 48 §:n taikka 49 §:n 3 momentin mukaista lupaa poikkeamiseen, niitä koskevat hakemukset on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisesti syystä pidettävä tarpeettomana.

Jos asiaa käsiteltäessä ilmenee, että hanketta varten on tarpeen myös 1 momentissa tarkoitettu luonnonsuojelulain mukainen lupa, luvanhakijan on lupaviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa tehtävä poikkeamista koskeva hakemus. Muussa tapauksessa vireillä oleva hakemus jätetään tutkimatta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi 24 a §)

24 a §

*Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen
yhteensovittamisesta annetun lain sovelta-
minen*

*Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelle-
taan eräiden ympäristöllisten lupamenette-
lyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/
), noudatetaan sen sijaan, mitä 11 luvun 10
§:ssä säädetään, mainitun lain 11 §:ää, ja
mitä 11 luvun 22 §:ssä säädetään, mainitun
lain 14 ja 15 §:ää.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

*Ennen tämän lain voimaantuloa vireille
tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tä-
män lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä.*

*Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoo
lupapäätöksen, johon on sovellettava 11 lu-
vun 12 a §:n voimaan tullessa voimassa ol-
leita säännöksiä, ja palauttaa asian koko-
naisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia
käsitellään ja ratkaistaan tämän lain sään-
nösten mukaisesti.*

4.

Laki**luonnonsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 61 §, sellaisena kuin se on laissa 1059/2015, sekä
lisätään lakiin siitä lailla 195/2016 kumotun 72 a §:n tilalle uusi 72 a § ja uusi 72 b § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

61 §

61 §

*Valitus**Valitus*

Ympäristöministeriön 50 §:n 3 momentin tai 52 §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen sekä valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten *kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään*.

Ympäristöministeriön muuhun päätökseen sekä Metsähallituksen, Suomen ympäristökeskuksen, Luonnonvarakeskuksen ja *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* päätökseen ja kunnan viranomaisen 26 tai 28 §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin *hallintolainkäyttölaissa* säädetään. Valitettaessa *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* päätöksestä, toimivaltainen hallinto-oikeus on kuitenkin se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta alueesta sijaitsee.

Valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Muissa kuin korvausta koskevissa asioissa valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla. Muissa kuin korvausta sekä 31 §:n ja 48 §:n 2 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa koskevissa asioissa on valitusoikeus myös sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Luon-

Ympäristöministeriön 50 §:n 3 momentin tai 52 §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen sekä valtioneuvoston yleisistunnon päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (/)* säädetään.

Ympäristöministeriön muuhun *kuin 1 momentissa tarkoitettuun* päätökseen sekä Metsähallituksen, Suomen ympäristökeskuksen, Luonnonvarakeskuksen ja *Valtion lupa- ja valvontaviraston* päätökseen sekä kunnan viranomaisen 26 tai 28 §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa* säädetään. Valitettaessa *Valtion lupa- ja valvontaviraston* päätöksestä, toimivaltainen hallinto-oikeus on kuitenkin se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta alueesta sijaitsee.

Valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Muissa kuin korvausta koskevissa asioissa valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla. Muissa kuin korvausta sekä 31 §:n ja 48 §:n 2 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa koskevissa asioissa valitusoikeus on myös sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Luon-

Voimassa oleva laki

nonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on valitusoikeus myös *mainitunlaisella* valtakunnallisella yhteisöllä ja maanomistajien etua valvovalla valtakunnallisella yhteisöllä.

Muuten muutoksenhaussa noudatetaan, mitä *hallintolainkäyttölaissa* säädetään.

(uusi 72 a §)

Ehdotus

nonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on valitusoikeus myös *edellä tarkoitetulla* valtakunnallisella yhteisöllä ja maanomistajien etua valvovalla valtakunnallisella yhteisöllä.

Jäljempänä 72 a §:ssä tarkoitetussa yhteiskäsittelyssä ympäristönsuojelulain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin ympäristönsuojelulain 190, 191, 196 ja 197 §:ssä säädetään. Asianosaiseen sovelletaan tällöin, mitä ympäristönsuojelulain 43 §:n 1 momentissa säädetään. Yhteiskäsittelyssä vesilain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin vesilain 15 luvun 1—4 §:ssä säädetään. Tällöin asianosaiseen sovelletaan, mitä vesilain 11 luvun 7 §:n 1 momentissa säädetään.

Muilta osin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

72 a §

Eräiden lupahakemusten yhteiskäsittely

Edellä 31 tai 48 §:n taikka 49 §:n 3 momentin mukaista poikkeamista koskeva hakemus ja samaa hanketta koskeva Valtion lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluva ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupahakemus taikka vesilain mukainen lupahakemus voidaan käsitellä yhdessä ja ratkaista samalla päätöksellä noudattaen, mitä mainituissa laeissa lupahakemuksen käsittelystä ja lupapäätöksen antamisesta säädetään.

(uusi 72 b §)

72 b §

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen

Jos hanke edellyttää 31 tai 48 §:ssä taikka 49 §:n 3 momentissa tarkoitettua poikkeamista sekä ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, vesilain mukaista lupaa tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

maa-aineslain mukaista aineiden ottamislupaa, noudatetaan, mitä eräiden ympäristölistien lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetussa laissa (/) lupahakemusten käsittelyn yhteensovittamisesta säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut 72 a §:ssä tarkoitettu poikkeamista koskeva asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, johon on sovellettava 72 a §:n voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

5.

Laki**ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 5, 25 ja 27 §
 sekä
lisätään lakiin uusi 22 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

5 §

*Ympäristövaikutusten arviointi muun lain mukaisessa menettelyssä**Ympäristövaikutusten arviointi muun lain mukaisessa menettelyssä*

Edellä 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun hankkeen tai toteutetun hankkeen muutoksen ympäristövaikutukset voidaan arvioida ympäristövaikutusten arviointimenettelyn sijaan muun lain mukaisessa menettelyssä, jos vaikutukset tulevat selvitettyiksi tämän lain 15–21, 23 ja 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Arviointimenettelystä säädetään tällöin siinä laissa, jonka mukaisessa menettelyssä ympäristövaikutukset on mahdollista selvittää edellä tarkoitetulla tavalla.

Edellä 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun hankkeen tai toteutetun hankkeen muutoksen ympäristövaikutusten arviointi voidaan toteuttaa tämän lain 3 luvun mukaisena menettelynä, kaavan laadinnan yhteydessä siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säädetään tai jonkin muun lain mukaisessa menettelyssä sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään. Jos ympäristövaikutusten arviointi toteutetaan muun lain mukaisessa menettelyssä, vaikutukset tulee selvittää tämän lain 15–21, 23 ja 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta kuuleminen voidaan lisäksi järjestää yhdessä muun lain mukaisen kuulemisen kanssa siten kuin siitä erikseen säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettuja ydinlaitoksia koskeviin hankkeisiin.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettuja ydinlaitoksia koskeviin hankkeisiin.

Hankkeesta vastaava voi tehdä yhteysviranomaiselle aloitteen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn korvaamisesta muun lain mukaisella menettelyllä. Yhteysviranomainen ja muun lain mukaisesta menettelystä vastaava viranomainen voivat sopia ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta muun lain mukaisessa menettelyssä, jos siihen on 1 momentissa säädetty edellytykset.

Hankkeesta vastaava voi tehdä yhteysviranomaiselle aloitteen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn korvaamisesta muun lain mukaisella menettelyllä tai menettelyyn sisältyvän kuulemisen järjestämisestä muun lain mukaisessa menettelyssä. Yhteysviranomainen ja muun lain mukaisesta menettelystä vastaava viranomainen voivat sopia hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta tai menettelyyn sisältyvän

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuulemisen järjestämisestä muun lain mukaisessa menettelyssä.

(uusi 22 a §)

22 a §

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn yhteensovittaminen

Hanketta koskevan ympäristövaikutusten arvioinnin ja lupahakemuksen käsittelyn edellyttämät selvitystarpeet sovitetaan tarpeen mukaan arviointiohjelmassa yhteen. Arviointiselostukseen ja lupahakemukseen sisällytettäviä selvityksiä voidaan laatia yhteisesti.

Hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisen ympäristölupahakemuksen ollessa samanaikaisesti vireillä Valtion lupa- ja valvontavirastossa voidaan arviointiselostuksesta kuulla lupamenettelyn yhteydessä siten kuin ympäristönsuojelulain 44 a §:ssä säädetään. Edellytyksenä on, ettei hankkeelle ole sen sijainnin, laajuuden ja teknisten ominaisuuksien kannalta muuta kuin lupahakemuksessa esitettyä toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa.

25 §

25 §

Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä

Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä

Tässä laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä.

Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän sekä valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät 29 §:ssä tarkoitetut kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat.

Tässä laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on *ennen päätöksen tekoa* liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä.

Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän sekä valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät 29 §:ssä tarkoitetut kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 §

Perustellun päätelmän ajantasaisuus

Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupasiaa ratkaistaessa. Yhteysviranomaisen on lupaviranomaisen pyynnöstä esitettävä näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta ja tarvittaessa yksilöitävä, miltä osin se ei enää ole ajan tasalla ja miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi. Arviointiselostuksen täydentämisessä noudatetaan mitä *edellä* 20 §:ssä on säädetty arviointiselostuksesta kuulemisesta. Yhteysviranomainen antaa tämän jälkeen ajantasaistetun perustellun päätelmän 23 §:n mukaisesti.

Hankkeesta vastaava voi pyytää ennen lupasian vireille tuloa yhteysviranomaisesta esittämään näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta ja tarvittaessa yksilöimään mitä tietoja perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi tarvitaan.

27 §

Perustellun päätelmän ajantasaisuus

Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupasiaa ratkaistaessa. Yhteysviranomaisen on lupaviranomaisen pyynnöstä esitettävä näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta ja tarvittaessa yksilöitävä, miltä osin se ei enää ole ajan tasalla ja miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi. Arviointiselostuksen täydentämisessä noudatetaan, mitä 20 §:ssä on säädetty arviointiselostuksesta kuulemisesta. *Arviointiselostuksen täydentämisestä voidaan kuul-la ympäristönsuojelulain tai vesilain (587/2011) mukaisen lupamenettelyn yhteydessä siten kuin ympäristönsuojelulain 44 a §:ssä ja vesilain 11 luvun 11 a §:ssä säädetään.* Yhteysviranomainen antaa tämän jälkeen ajantasaistetun perustellun päätelmän 23 §:n mukaisesti.

Hankkeesta vastaava voi pyytää ennen lupasian vireille tuloa yhteysviranomaisesta esittämään näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta ja tarvittaessa yksilöimään, mitä tietoja perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi tarvitaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 22 a §:ää ei sovelleta hankkeeseen, jonka ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta on ennen tämän lain voimaantuloa tiedotettu kuuluttamalla ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 17 §:n nojalla tai ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 8 a §:n nojalla.

6.

Laki

maa-aineslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maa-aineslakiin (555/1981) uusi 4 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi 4 c §)

4 c §

*Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen
yhteensovittamisesta annetun lain sovelta-
minen*

Jos ainesten ottamista koskevan hakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 13 §:n 1 momentissa säädetään, mainitun lain 11 §:ää, ja mitä 19 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, mainitun lain 14 ja 15 §:ää.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Ennen tämän lain voimaantuloa vireille
tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän
lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä.*

7.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 134 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 958/2012, 41/2014 ja 547/2014, sekä
lisätään lakiin siitä lailla 955/2012 kumotun 148 §:n tilalle uusi 148 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

134 §

134 §

Rakennuslupahakemuksen käsittely

Rakennuslupahakemuksen käsittely

Rakennusluvan myöntämisen yhteydessä hyväksytään pääpiirustukset rakentamisessa noudatettaviksi.

Lupa-asia voidaan käsitellä myös siten, että rakentamisen yleiset edellytykset arvioidaan rakennuksen sijoittumista, käyttötarkoitusta, rakennusoikeuden käyttämistä ja vaikutusta ympäristöön koskevan muun kuin 131 §:n 1 momentissa tarkoitetun selvityksen perusteella. Asianomaista rakennusvaihetta koskevat piirustukset on kuitenkin saatettava hyväksyttäväksi ennen tätä koskevan työn aloittamista.

Jos rakentamisen tarkoittamaan toimintaan tarvitaan ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen ympäristölupa, rakennuslupa-asian ratkaisemista voidaan lykätä, kunnes ympäristölupa-asia on ratkaistu, jos se rakennuksen käyttömahdollisuudet tai aiotun toiminnan ympäristövaikutukset huomioon ottaen on perusteltua.

Rakennusluvan myöntämisen yhteydessä hyväksytään pääpiirustukset rakentamisessa noudatettaviksi.

Lupa-asia voidaan käsitellä myös siten, että rakentamisen yleiset edellytykset arvioidaan rakennuksen sijoittumista, käyttötarkoitusta, rakennusoikeuden käyttämistä ja vaikutusta ympäristöön koskevan muun kuin 131 §:n 1 momentissa tarkoitetun selvityksen perusteella. Asianomaista rakennusvaihetta koskevat piirustukset on kuitenkin saatettava hyväksyttäväksi ennen tätä koskevan työn aloittamista.

Jos rakentamisen tarkoittamaan toimintaan tarvitaan ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen ympäristölupa *eikä lupien käsittelyyn sovelleta eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/)*, rakennuslupa-asian ratkaisemista voidaan lykätä, kunnes ympäristölupa-asia on ratkaistu, jos se rakennuksen käyttömahdollisuudet tai aiotun toiminnan ympäristövaikutukset huomioon ottaen on perusteltua.

(uusi 148 §)

148 §

Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain soveltaminen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos rakennuslupaa, toimenpidelupaa, rakennuksen purkamislupaa tai maisematyölupaa koskevan hakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamennettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, noudatetaan sen sijaan, mitä 142 §:ssä säädetään, mainitun lain 14 ja 15 §:ää.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8.

Laki**kaivoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kaivoslain (621/2011) 40 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, 57 §:ään uusi 3 momentti sekä 58 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 915/2013, uusi 8 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

40 §

40 §

*Lupahakemuksesta tiedottaminen**Lupahakemuksesta tiedottaminen*

Tarkempia säännöksiä kuulutukseen sisällytettävistä asioista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Jos lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 1—3 momentissa säädetään, mainitun lain 11 §:ää.

Tarkempia säännöksiä kuulutukseen sisällytettävistä asioista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

57 §

57 §

*Lupapäätöksen antaminen**Lupapäätöksen antaminen*

Malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kulanhuuhdontalupaa sekä kaivosaluelunastuslupaa koskeva päätös annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon silloin, kun se on annettu.

Lupaviranomaisen on ilmoitettava päätöksen antamisesta 1 momentin mukaisesti ennen sen antamispäivää ilmoitustaulullaan. Julkipanoilmoituksessa on mainittava lupaviranomainen, asian laatu, luvan antamispäivä ja valitusaike. Ilmoitus on pidettävä nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla. Päätöksen tulee olla saatavana ilmoituksessa mainittuna antamispäivänä myös sähköisesti.

Malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kulanhuuhdontalupaa sekä kaivosaluelunastuslupaa koskeva päätös annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon silloin, kun se on annettu.

Lupaviranomaisen on ilmoitettava päätöksen antamisesta 1 momentin mukaisesti ennen sen antamispäivää ilmoitustaulullaan. Julkipanoilmoituksessa on mainittava lupaviranomainen, asian laatu, luvan antamispäivä ja valitusaike. Ilmoitus on pidettävä nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla. Päätöksen tulee olla saatavana ilmoituksessa mainittuna antamispäivänä myös sähköisesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos lupapäätökseen sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (/), noudatetaan sen sijaan, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, mainitun lain 14 §:ää.

58 §

Lupapäätöksestä tiedottaminen

Lupaviranomaisen on toimitettava malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa koskeva päätös hakijalle.

Lupaviranomaisen on toimitettava jäljennös päätöksestä niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet, sekä niille kunnille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsitteilyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Kaivosluvan myöntämistä koskevasta päätöksestä on viipymättä toimitettava jäljennös Säteilyturvakeskukselle ja toimivaltaiselle maanmittaustoimistolle.

Jos päätös kohdistuu saamelaisten kotiseutualueelle tai se koskee 38 §:n 2 momentissa tarkoitettua hanketta, on jäljennös päätöksestä toimitettava saamelaiskäräjille. Kolttal alueelle kohdistuvasta päätöksestä on toimitettava jäljennös kolttien kyläkokoukselle ja erityiselle poronhoitoalueelle kohdistuvasta päätöksestä jäljennös asianomaiselle paliskunnalle.

Lupaviranomaisen on ilmoitettava päätöksen antamisesta niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Jos päätöksestä on ilmoitettava yli kolmellekymmenelle tiedossa olevalle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä, sovelletaan vastaavasti, mitä lupahakemuksesta tiedottamisesta 40 §:n 2 momentissa säädetään. Jos päätöksestä on annettava tieto yhteisen alueen järjestäytymättömälle osakaskunnalle, sovelletaan, mitä lupahakemuksesta tiedottamisesta 40 §:n 3 momentissa säädetään.

Jos muistutuskirjelmässä on useita allekir-

58 §

Lupapäätöksestä tiedottaminen

Lupaviranomaisen on toimitettava malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa koskeva päätös hakijalle.

Lupaviranomaisen on toimitettava jäljennös päätöksestä niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet, sekä niille kunnille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsitteilyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Kaivosluvan myöntämistä koskevasta päätöksestä on viipymättä toimitettava jäljennös Säteilyturvakeskukselle ja toimivaltaiselle maanmittaustoimistolle.

Jos päätös kohdistuu saamelaisten kotiseutualueelle tai se koskee 38 §:n 2 momentissa tarkoitettua hanketta, on jäljennös päätöksestä toimitettava saamelaiskäräjille. Kolttal alueelle kohdistuvasta päätöksestä on toimitettava jäljennös kolttien kyläkokoukselle ja erityiselle poronhoitoalueelle kohdistuvasta päätöksestä jäljennös asianomaiselle paliskunnalle.

Lupaviranomaisen on ilmoitettava päätöksen antamisesta niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Jos päätöksestä on ilmoitettava yli kolmellekymmenelle tiedossa olevalle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä, sovelletaan vastaavasti, mitä lupahakemuksesta tiedottamisesta 40 §:n 2 momentissa säädetään. Jos päätöksestä on annettava tieto yhteisen alueen järjestäytymättömälle osakaskunnalle, sovelletaan, mitä lupahakemuksesta tiedottamisesta 40 §:n 3 momentissa säädetään.

Jos muistutuskirjelmässä on useita allekir-

joittajia, riittää, että jäljennös päätöksestä toimitetaan tai tieto sen antamisesta ilmoitetaan muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Lupaviranomaisen on huolehdittava, että kunnat, joiden alueita päätös koskee, julkaisevat viipymättä tiedon päätöksestä siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään. Lupaviranomaisen on lisäksi julkaistava tieto päätöksestä ainakin yhdessä päätöksessä tarkoitetun toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai sen julkaiseminen on muutoin ilmeisen tarpeellista.

Lupaviranomaisen on huolehdittava, että malminetsintä lupaa, kaivos lupaa ja kullanhuhdonta lupaa koskevasta päätöksestä tehdään merkintä kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002) tarkoitettuun kiinteistötietojärjestelmään.

joittajia, riittää, että jäljennös päätöksestä toimitetaan tai tieto sen antamisesta ilmoitetaan muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Lupaviranomaisen on huolehdittava, että kunnat, joiden alueita päätös koskee, julkaisevat viipymättä tiedon päätöksestä siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään. Lupaviranomaisen on lisäksi julkaistava tieto päätöksestä ainakin yhdessä päätöksessä tarkoitetun toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai sen julkaiseminen on muutoin ilmeisen tarpeellista.

Lupaviranomaisen on huolehdittava, että malminetsintä lupaa, kaivos lupaa ja kullanhuhdonta lupaa koskevasta päätöksestä tehdään merkintä kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002) tarkoitettuun kiinteistötietojärjestelmään.

Jos lupapäätökseen sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, päätöksestä tiedottamiseen sovelletaan sen sijaan, mitä 1—6 momentissa säädetään, mainitun lain 15 §:ää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

9.

Laki

vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettuun lakiin (390/2005) uusi 104 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 a luku

12 a luku

Lupa-asiasta kuuleminen ja tiedottaminen

Lupa-asiasta kuuleminen ja tiedottaminen

(uusi 104 e §)

104 e §

*Eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen
yhteensovittamisesta annetun lain sovelta-
minen*

*Jos vaarallisen kemikaalin laajamittaista
teollista käsittelyä ja varastointia taikka rä-
jähteiden valmistusta ja varastointia koske-
van lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan
eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen
yhteensovittamisesta annettua lakia (/),
noudatetaan sen sijaan, mitä 104 b §:ssä
säädetään, mainitun lain 11 §:ää.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

*Ennen tämän lain voimaantuloa vireille
tullut lupa-asia käsitellään noudattaen tä-
män lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä.*

10.

Laki

korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain (1265 /2006) 11 §, sellaisena kuin se on laissa 681/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa kaksi ympäristöasiantuntijaneuvosta osallistuu vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014) ja vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) sekä kumotun vesilain (264/1961) ja kumotun ympäristönsuojelulain (86/2000) *mukaisten asioiden käsittelyyn*. Ympäristöasiantuntijaneuvokset osallistuvat myös Ahvenanmaata koskevien vastaavien ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelyyn.

Patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta tai integroidun piirin piirimallia koskevien asioiden käsittelyyn osallistuu kaksi yli-insinöörineuvosta.

Asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimukset, tehtävään määrittämisestä ja asemasta, oikeudesta pysyä tehtävässään sekä velvollisuudesta ilmoittaa sidonnaisuutensa säädetään tuomioistuinlain 17 luvussa.

11 §

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa kaksi ympäristöasiantuntijaneuvosta osallistuu *sellaisen asian käsittelyyn, joka on ratkaistu* vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004), kumotun vesilain (264/1961) *tai* kumotun ympäristönsuojelulain (86/2000) *mukaisessa menettelyssä*. Ympäristöasiantuntijaneuvokset osallistuvat myös Ahvenanmaata koskevien vastaavien ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelyyn.

Patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta tai integroidun piirin piirimallia koskevien asioiden käsittelyyn osallistuu kaksi yli-insinöörineuvosta.

Asiantuntijajäsenten kelpoisuusvaatimukset, tehtävään määrittämisestä ja asemasta, oikeudesta pysyä tehtävässään sekä velvollisuudesta ilmoittaa sidonnaisuutensa säädetään tuomioistuinlain 17 luvussa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

11.

Laki

tuomioistuinlain 10 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinlain (673/2016) 10 luvun 6 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 luku

10 luku

Tuomareiden kelpoisuusvaatimukset

Tuomareiden kelpoisuusvaatimukset

6 §

6 §

Vesi- ja ympäristönsuojeluasioihin perehtyneen hallinto-oikeustuomarin kelpoisuusvaatimukset

Vesi- ja ympäristönsuojeluasioihin perehtyneen hallinto-oikeustuomarin kelpoisuusvaatimukset

Vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) *mukaisten asioiden* käsittelyyn osallistuvan hallinto-oikeuden muun kuin lainoppineen jäsenen kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan tai luonnontieteiden alalta. Lisäksi häneltä edellytetään, että hän on perehtynyt sovellettavan lainsäädännön alaan kuuluviin tehtäviin.

Vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) *mukaisessa menettelyssä ratkaistun asian* käsittelyyn osallistuvan hallinto-oikeuden muun kuin lainoppineen jäsenen kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan tai luonnontieteiden alalta. Lisäksi häneltä edellytetään, että hän on perehtynyt sovellettavan lainsäädännön alaan kuuluviin tehtäviin.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

12.

Laki**hallinto-oikeuslain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 616/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

Hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus

Hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus

Vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisen asioiden käsittelyssä kolmijäseniseen kokoonpanoon kuuluu kaksi lainoppinutta jäsentä ja luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtynyt jäsen sekä 7 §:ssä tarkoitettujen asioiden käsittelyssä kaksi lainoppinutta jäsentä ja asiantuntijajäsen. Jos asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu sitä edellyttää, hallinto-oikeus voi ratkaista asian myös nelijäsenisessä kokoonpanossa. Nelijäseniseen kokoonpanoon kuuluu *vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisissa* asioissa vähintään kaksi lainoppinutta jäsentä ja 7 §:ssä tarkoitetuissa asioissa kolme lainoppinutta jäsentä. Vesilain ja ympäristönsuojelulain mukainen asia voidaan ratkaista laajemmassakin kokoonpanossa, jos asian erityinen laatu tai laajuus sitä edellyttää. Kokoonpanoon kuuluu tällöin puheenjohtajan lisäksi tarpeellinen määrä luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä ja yhtä monta lainoppinutta jäsentä. Puheenjohtajana toimii aina lainoppinut jäsen.

Vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisen *sekä ympäristönsuojelulain 47, 47 a ja 47 b §:ssä, vesilain 11 luvun 12 a §:ssä, maa-aineslain 4 a §:ssä ja luonnonsuojelulain 72 b §:ssä tarkoitettujen yhteiskäsittelyssä ratkaistujen* asioiden käsittelyssä kolmijäseniseen kokoonpanoon kuuluu kaksi lainoppinutta jäsentä ja luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtynyt jäsen sekä 7 §:ssä tarkoitettujen asioiden käsittelyssä kaksi lainoppinutta jäsentä ja asiantuntijajäsen. Jos asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu sitä edellyttää, hallinto-oikeus voi ratkaista asian myös nelijäsenisessä kokoonpanossa. Nelijäseniseen kokoonpanoon kuuluu *tässä momentissa tarkoitetuissa* asioissa vähintään kaksi lainoppinutta jäsentä ja 7 §:ssä tarkoitetuissa asioissa kolme lainoppinutta jäsentä. Vesilain ja ympäristönsuojelulain mukainen *sekä ympäristönsuojelulain 47, 47 a ja 47 b §:ssä, vesilain 11 luvun 12 a §:ssä, maa-aineslain 4 a §:ssä ja luonnonsuojelulain 72 b §:ssä tarkoitettu yhteiskäsittelyssä ratkaistava* asia voidaan ratkaista laajemmassakin kokoonpanossa, jos asian erityinen laatu tai laajuus sitä edellyttää. Kokoonpanoon kuuluu tällöin puheenjohtajan lisäksi tarpeellinen määrä luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä ja yhtä monta lainoppinutta jäsentä. Puheenjohtajana toimii aina lainoppinut jäsen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

— — — — —

*Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 20 . _____*